

PAMÄTNÁ KNIHA

VYSVIACKY SLOVENSKÝCH BISKUPOV

SOSTAVIL J. P. KYSUCKÝ.

VYDAL SPOLOK SV. VOJTECHA.



ČISLO PODIELOVÝCH KNÍH 125.

1921

T R N A V A

ARCIBISKUPSKÁ KNIH- A KAMENOTLAČIAREŇ V OLOMÚCI



*J. REK: VYSVIACKA SLOVENSKÝCH BISKUPOV.
POCHODŇOVÝ PRŮVOD V NITRE.*

PAMÄTNÁ KNIHA
VYSVIACKY
SLOVENSKÝCH
BISKUPOV

SOSTAVIL
J. P. KYSUCKÝ.

VYDAL
SPOLOK SV. VOJTECHA.



ČISLO PODIELOVÝCH KNÍH 125.

TRNAVA, 1921.
ARCIBISKUPSKÁ KNIH- A KAMENOTLAČIAREŇ V OLOMÚCI.

Uvodom.

Spolok sv. Vojtecha podáva svojim členom, a tak do 35.000 Slovákom-katolíkom túto knihu, čo prvý podiel po svetovej vojne. Mnoho žalostí a radostí prežil náš národ cez posledné roky. Zpomedi radostí najväčšia bola vysviacka troch slovenských biskupov v Nitre, dňa 13. febr. 1921. Túto radosť chce Spolok sv. Vojtecha pamätnou učiniť v prítomnej knihe.

Svätá Stolica, ktorej národ slovenský vždy bol verným, ustanovila, aby sme dostali na biskupské stolce svojských pastierov, ktorí porozumejú našim biedam, žiadostiam a znajú našu reč. Svätú Stolicu viedlo zvlášť to, aby dnes, keď svetová vojna toľko zkazy priniesla v náboženskom a mravnom živote ľudí, na čele katolíckeho ľudu stáli mužovia apoštolskí, pochodivší z toho samého ľudu, ktorí znajú všetky naše biedy a farchy. Svätá Stolica vie, že s ľuďom cítia, reč a zvyky jeho znajúci pastier vie blahonosne pôsobiť a svojou osobnou prácou ukázať cestu pravú.

Dnes sa ľudia organizujú na základe národnosti, tvoria sa národné štáty a preto miestne je, aby i pastieri ľudu boli toho národného smýšľania, jakého je im sverený ľud. Národný cit je prirodzený dar Boží, a jako taký vždy sa dá poctive použiť i v hlásaní slova Božieho. Vidíme to na všetkých národoch, najväčšími však na tých, s ktorými sme cez tisícročie žili, na Maďaroch. Týchto doista by bolelo, keby i len jeden z ich biskupov nevedel maďarsky, neznal ich city a zvyky. Dočítali a učili sme sa z dejín maďarských, ako boly spojené v jednom maďarskom srdci: viera a národ. Vieme, že na svoje národné prápory, ba i na peniaze dali obrazy svätých, že i v litániach prosili sme Velkú Paniu, Kráľovnú Uhorská čo Patrónku, aby orodovala za národ uhorský. To samé činily a činia aj iné národy, keď sa porúčajú do modlitieb a prímluvy svojich svätých rodákov. To dáva istú silu a jednotu jednému národu, že sa spojí vo viere a v úcte svojho svätého. I Svätá Stolica si ctí každý národ a ctí si s tým i jeho oprávnené, od Boha mu dané národné smýšľanie. Dňa 29. júna t. r. — na príklad — svätili zvony v Cegléde. Slávností zúčastnil sa aj pápežský nuncius bydliači v Budapešti. A pri posviacke zvonov, ktorú sám konal, povedal reč v duchu cirkevnom a maďarsko-národnom a na konci pobozkal prápor maďarský. Nespočítateľné sú tie knihy, v ktorých sa dokazuje, čo vykonala Cirkev za maďarský národ. A toto samé sa musí tvrdiť o každom národe, jako to dejiny aj dosvedčujú.

Národ slovenský je rovnoprávny s inými. Je to vôľa Božia, že sme Slováci a preto, čo je jednomu národu v Cirkvi dovoleno ohľadne reči a národného smýšľania, dovoleno je to i druhému. Správne a múdro súdila teda Svätá Stolica, keď na biskupské stolce slovenského ľudu dala biskupov národne tak cítia, ako je im sverený ľud. Svätý Pavel apoštol vraví, že medzi Grékmi je Grékom, medzi židmi židom, ctí si teda ich zvyky, ich city, následovne, i ten duchovný pastier medzi Nemcami je citove Nemcom, medzi Maďarmi Maďarom a medzi Slovákmí Slovákom. Hlavné je, aby každý národ porozumel a zamiloval si Krista.

Že slovenský národ pochopil tomu, vieme si to predstaviť z vysviacky prvých slovenských biskupov. Veď v ten deň videla naša starobylá Nitra takmer celé Slovensko zastúpené v 20.000 Slovákoch-katolíkoch.

A kto len mal čo i jednu slzu útrpnosti s národom počas jeho krížovej cesty, ten sa aj tešil na jeho národnom zmŕtvych vstaní. Vieme zo svätých evanjelií, že zo vzkriesenia Ježišovho nevýslovnú radosť mali jeho učeníci a nevýslovnú zlosť jeho nepriatelia, ktorí umlčať chceli tých, čo hrob Kristov strážili. Aj národ slovenský vstal z národnej poroby a viacej nezomiera v nej! Toto je múdrom a spravodlivým riadením Božím, ktoré ctíť si musí každý kresťan, ktorý len miluje bližneho svojho, jako seba samého.

Na vysviacku svojich biskupov priniesol ľud svoje srdce, ktoré slzy radosti lialo, keď počulo z pastierských úst slovo Božie a keď ruky biskupov — zo slovenskej krvi pochodivších — udelovali apoštolské požehnanie.

Nejednali by sme správne, keby sme zamľčali prítomnosť a obety tých, ktorí v celej slávnosti viedli. Bola to naša mládež, presiaknutá duchom orolským, teda katolíckym a národným! Táto mládež napriek zinnému počasiu sišla sa z celého Slovenska v Nitre v 12.000-ovom zástupe a dokázala, že za Boha a národ vždy stojí v šiku. Tie dary, ktoré Orolstvo dalo pápežskému nunciovi, arcibiskupovi Micarovi, ktorý vysviacku konal, a trom novým biskupom, byly len tichými rečníkmi orolskej duše. Nápis týchto darov s orlom krúžiacim sa ponad Nitrou bol tento: „Prvým slovenským biskupom venuje hájno orolské, verné večnému Rímu a nebotýčnym Tatrám. Zdar Boh!“

I náš dedinský ľud prekvapil svojich pastierov. Slovenské ženičky z Ciferu a Vajnôr z vďačnosti oproti svojim cirkevným predstaveným vyšly tri biskupské mitry a daly na ne tieto nápisy: „Slovenským biskupom — národ slovenský. Hospodine, budiž milosť Tvoja na nás nyní i vždycky.“

V deň vysviacky bolo veľa slávností, z ktorých jednu opisuje i táto kniha. Nesmieme však pomínuť veľkolepú akademiú orolskej mládeže, ktorej súčasťnily sa tisícové zástupy ľudu. Nevedie nás strannickosť, keď povieme, že na tejto akademii odznely tie najkrajšie výjavy zbožného a rod svoj milujúceho srdca slovenského. Videli sme tu i bratrskú vzájomnosť Orlov z Moravy, ktorých pod vedením ndp. arcibiskupa dr. A. Stojana prišlo do 600 v rovnošate. Bystrý výstup Orlov verejne vyznaával silu v hesle: za Boha a národ a naplnil prítomných nádejou v krásnu budúcnosť.

Spolok sv. Vojtecha tiež bol prítomný s 250 členami pod praporom, darovaným bratmi z Ameriky. A jestli niekto, tak náš Spolok mal najväčšiu radosť, že sa vysviacka práve v Nitre konala, kde prvé valné shromáždenie kameňmi mu prekazili maďarskí šovinisti preto, lebo na valnom shromáždení hlásalo sa slovo Božie slovensky.

Z veľkej povďačnosti nad víťazstvom pravdy dáva teda Spolok sv. Vojtecha túto knihu svojim členom, aby i ňou sa šírilo slovo Božie a vernosť ku apoštolskej Svätej Stolicí v našom národe.

V Trnave, dňa 17. júla, na deň našich patrónov sv. Andreja a Benedíka, 1921.

J. P. Kysucký.

Tichomir:

Uvítanie biskupa.¹⁾

Hľa, pastier stáda k nám sa blíži,
ó, naproti mu poďme von;
on pasie ovce v Krista riši
a vodí k dobrým prameňom.

Ó, spievajme mu veselo:
„Pas duše naše,
daj hojnosť paše,
a Kristus za to
nie marné zlato,
lež slávy veniec dá Ti na čelo!“

Ó, v materínskej sladkej reči
ty premluv k nášmu národu
reč Božiu, ktorá duše lieči,
čo dala svetu slobodu;
ó, spievajme mu veselo:
„Poď, poteš stáda,
jak Boh to žiada,
a Kristus za to
nie marné zlato,
lež slávy veniec dá Ti na čelo!“

Keď Božie slovo apoštoli
hlásali, písmo dosvedčí,
že všetci ľudia, čo tam boli
ich čuli v svojom nárečí.
Ó, pastieru, poď veselo,
a v našej vrave
ty premluv prave,
a Kristus za to
nie marné zlato,
lež slávy veniec dá ti na čelo!

¹⁾ Z prešlých dob. Báseň v celom obsahu nedovolili uverejniť štátni cenzori pred prevratom. Uverejňujeme ju teraz.

Je na srdci ti chúlостive?

Zri na nás a sa rozveseľ:
jak včiel roj letí k vonnej nive,
tak ľud Tvoj k Tebe doletel
a spieva Tebe veselo:

„Ó, v našej vrave
k nám premluv prave,
a Kristus za to
nie marné zlato,
lež veniec lásky dá Ti na čelo!“

Ó, vzmuž sa ako vítaž pravý
a pozri zášti do očí,
jak otec zľúbaj dietok davy,
tým viac, že zlosť ich nivočí;
a ľud Tvoj zvolá veselo:

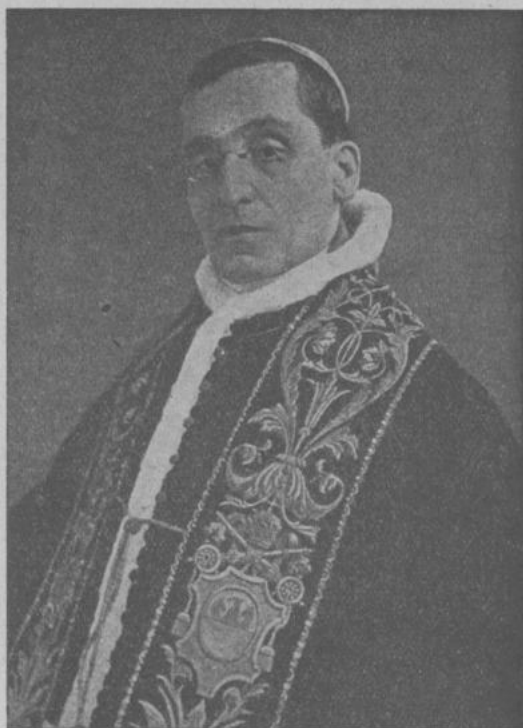
„Ó, vítaj, vítaj
a pomoc skytaj,
a Kristus za to
nie marné zlato,
lež veniec slávy dá Ti na čelo!“

A láska dietok v prítulnosti
je otcu hojnou odmenou,
zvlášť miláček keď len ho zlostí
tou svojou dušou zkazenou.

My čakáme Ťa veselo;
my radi Teba,
ó, poď k nám teda,
a Kristus za to
nie marné zlato,
lež veniec slávy dá Ti na čelo!

Duch svätý Teba položil, by
si Cirkev jeho spravoval,
čo on si prácou mnohej kvílby
a krvou svojou retoval.

My čakáme Ťa veselo,
my radi Teba,
ó, poď k nám teda,
a Kristus za to
nie marné zlato,
lež slávy veniec dá Ti na čelo.



*Religio munda et immaculata
apud Deum haec ut: adimare pupillam
et viduas in tribulatione eorum
Ep. vob. P. Scedri I 27*

Benedictus P. XV₃

ktorý vyslyšal žiadosti katolíckého slovenského
ľudu a dal nám troch slovenských biskupov.

Ján Ďatel':

Alleluja Slovákov.

Zaláhly mračná na slovenské nivy,
Čo spor nesvorných nahnal bratov.
Ľud krotký zmoril Nemec vladochtivý
So zakúpenou divých čatou.
A to, v čom ešte dúfal národ padlý,
To Methodovo sväté dielo
Ku včasnej smrti rýchlo spelo,
Keď v apoštolské kreslo cudzí sadli. —

Tak prežil Slovák v právach okyptený,
Vo svojom cudzí, vekov veľa —
Však úfal pevne, že Boh stav ten zmení
A pošle vysloboditeľa.
A hľa, v rachote boja svetového
Aj k nemu voľnosť vchod si razí,
A mdlobu ducha srdca mrazy
Zaháňa žiara kríža dvojatého!

Z tých ramien kríža, z Tatry čo vyčnieva
— Slovenska je to odznak svätý.
Lúč trojfarevný jasných hviezd rozsieva
Svit ranný v srdcia miest i chaty:
Lúč biely značí vieru spásonosnú,
Čo Method v slovenské sial kruhy;
Ten modrý: nádej v život druhý,
A rudý: k Bohu, rodu lásku mocnú.

Tri tieto hviezdy v lesku povetroňov
Sám Boh v potrebnom začal čase,
By cestou božích nezmenných zákonov
Slovákov viedly k večnej spáse.
Na čele nosia vryté písmo sväté
Čo Cirylla um dal pre otcov.
To dôkaz, že za dlhou nocou,
Slovákom svitly zas dni zlaté. —

Nuž plesaj Nitra, hviezda Alkiona,
Ty ústred viery, dávnej slávy!
Tá moc, čo žila niekdy v tvojom lône
Včul oživenie svoje slávi —
Tvár tvoja zblädla síce v biedy čase,
Dnes znovu neha mladí teba,
Veď drahý šperk dal ti Pán neba,
A skvitneš zase v dávnej svojej kráse!

Aj ty sa vesel, nádherná Bystrica.
Už zmizly chmáry čo ťa kryly!
Tys bola našej osvety zornica.
Keď vedám *naši* nás učili.
Váh bystrý poslal tebe svojho syna,
By Mojžišovo prevzal veno
A Tatier vyviedol plemeno
Z tmy ducha k svetlu mocou Hospodina.

Zaplesaj Spišu v radostnej nálade,
Veď padlo jarmo z krku deťom!
Už skvieš sa, čo Syrius na západe,
A deti tvé včul velia svetom.
Tá biedna Orava ti poklad dala,
Čo lásku vrelú mocným slovom
Zažihal k Bohu rodným krovom,
Keď cudzích divá zášť ti hrob kopala.

Pej hymny teda národe môj drahý,
Čo sídliš od Tatier k Dunaju,
Boh uskutočnil tvoje dávne snahy —
Máš vodcov čo ťa v srdci majú!
A pokiaľ budú slovenské znieť slová
Z úst otcovských ku božej chvále
A pôjdeš za hviezdami stále:
Žiť budeš šťastne, a Boh ťa zachová.

Andrej Hlinka:

Význam posviacky prvých slovenských biskupov.

Po mnohom diplomatickom vyjednávaní, chodení a intervenovaní konečne sme sa dožili troch prvých slovenských biskupov. Ich posviacka sa určila na deň 13. febr., ktorý deň nesmel odznieť bez toho, že by on nevyoral hlbokú brázdú na roli národa dedičnej. Nesmelo slnko 13. febr. 1921 zapadnúť tak, ako zapadlo v predošlý alebo nasledujúci deň. Deň tento musí byť pamätným pre všetky veky a pokolenia slovenské.

Po tisíc ročnom smútku dovolené nám bolo dnes sa zasmiať na tom mieste, kde stála kolíska slovenského katolicizmu. Po tisíc ročnom mlčaní, horekovaní a vzdychaní bolo nám dovolené dňa 13. febr. verejne po slovenský zaspievať „Nitra, milá Nitra . . . ty si bola niekdy sídlo Svatopluka, keď tu panovala jeho mocná ruka . . .

Ty si bola niekdy mesto Methodovo
keď tu otcom naším hlásal Božie slovo!“

Mnohokrát dúmal, uvažoval som o hlbokom význame tejto z Uhorska vykliatej a zakázanej piesni, ale pochopil som ju dnes v celom jej význame.

Napadol mi text slova, ktoré znelo Mojžišovi z horiaceho krička: „Zobuj obuv tvoju, lebo zem, na ktorej stojíš je svätá.“ Áno na svätej pôde z kropenej potom, prácou a mozolami otcov našich sv. Cyrilla a Methoda som zastal, keď som v katedrálom chráme shromážděným Orlom, Orliciam a lačnému zástupu lámal Slovo života.

Čosi, jako útrpná radosť, alebo radosná bolesť zakmitlo mojím tvrdým a na zápas navyknutým srdcom. Odmäknul som, stal som sa chlapcom a dieťaťom, hoci skoro šesťdesiat rokov ťažkých a tvrdých tlačí moje plecía. Čosi zajasalo v mojích očiach. Zatemnel sa zrak, zarosilo oko — a nestydím sa povedať, že to bola slza muža tvrdého, muža zaocelovaného v bojoch života.

Prešly doby ťažké ponad nás. Videl som tu slavnú dobu Svätöpluka, Methoda, Matúša trenčianskeho. Ako v kaleidoskope utekaly postavy biskupov, hierarchov. Boli biskupovia, boli hierarchovia, boli pomazaní Pánoví, ale čosi bolo medzi nimi a nami. Neboli celí naši, nepatrili úplne nám. Politika, rod, národnosť. smyšľanie, poslanie vyššie sa staväly medzi nich a nás; neboli celkom naši.

Prišiel pred niekoľko rokami sem do starobylého hradu Ferdiš Juriga a Florián Tománek, aby holdovali pamiatke Otcov: Cyrillovi a Methodovi, prišli osláviť martyrov Ondreja a Benedikta: zakázaný im bol prístup do hradu, chrámu a residencie. Mohli ukázať rany ako biblický chudobný Lazar, ale nenašiel sa nik, ktoby im bol podal omrviny padajúce z hojného stola maďarského ierarchu a veľmožov. Medzi svojích prišli a svojí ich nepoznali. Do slovenskej Nitry prišli hľadať hroby otcov, aby sa na nich horko vyplakali, a Nitra, úradná cirkevná Nitra ich neprijala. Nik ich neznal, len úradné medzitka, slúžnovci a četníci. Museli na istú vzdialku putovať na Skalku, do jaskyne Andreja a Benedikta, aby nik nevidel ich rany. Boly to doby ťažkej poroby a navštívenia.

„Maličkí pýtali chleba, a nebolo ktoby im ho bol lámal. — Pozri Pane,

a viď, čo sa nám stalo! Stali sme sa sirotami bez otca, a matky naše jako vdovy. Vodu našu sme pili za peniaze, drevo sme si za cenu nadobývali. Šijami našimi sme vzdorovali, ustatým nebolo popriaté odpočínku. Egyptu sme podali ruku a Asyrským, aby sme sa nasýtli chlebom. Otcovia naši hrešili a nieť ich a my sme snášali ich neprávosti... Sluhovia panovali nad nami! Koža naša ako pecisko!... viď Pane, čo sa nám stalo! (Threni)."

Tieto city ma opanovali, keď vystúpil som na posvätné miesto. Báľ som sa, ako Izaiáš otvoríť ustá, aby som nepoškrvnil krvou otcov posvätenú svätinu. Dojatý som bol dejom, časom, miestom i osobami, ale rečníť ukladala mi povinnosť, bo tisíce pýtalo chleba, dnes tu po tisícročnej pomlčke a prestávke.

Vysviacka biskupov, synov chudobných slovenských matiek. My, ktorí sme si dovolili do biskupských palácov len pre pokarhanie, lekcíu a trest, a stúpali sme po mäkkých kobercoch a zádumčivých chodbách len na palcoch, aby sme ešte väčšmi nepopúdili rozhnevaných otcov, dnes cítime sa tu doma, voľnými synami, „non ancillae sed liberae“. Vykračujeme si tu smelo a otvorene, trebárs nie bezočivo a vyzývave. Veď je to deň, ktorý „nám učinil Pán“.

Je to deň nie politiky a zápasov gladiátorských, ale posvätného ticha a vífazstva kresťanstva a katolicizmu. Videla cirkev moc už takovýchto dni a slávnosti, ale slovenský katolicizmus to ešte nevidel. Dnes sme natešení „dobře si učinil Pane, že si nás ponížil“, ponevác teraz lepšie cítime a požívame opojný kalich tvojich slávnosti. Áno slávnosti, ale dokedy a pokiaľ bude siahať táto naša radosť? Táto otázka zdá sa nám dnes nemiestnou. Ale, keď povážime život, dnešné okolnosti a udalosti, je táto otázka až veľmi na mieste. Na katolicizmus sa dnes sype spústa nadaviek a urážiek. „Prýč od Rímu“. „Rím musí byť souzen a také odsouzen“. „S Vídnou sme se sučtovali, súčtujeme aj s Rímem“. „Tolko práv budete mať, koľko si ich uhájite“, zavzníeva do našich slávností. Preto neoddávejme sa úplne opojnej radosťi. Katolicizmus je nie quies, nie raj; je to boj o život a palmu vífazstva.

Náš boj ovšem ľahšie pôjde pod takými vodcami, ako sú naši noví biskupi. Pokorní synovia tichých tatránzkych chalup, skromní dedinskí farári, ktorí zkusili všetku farchu života. Dnes sice sú oslavovaní a čo skoro bude sa opakovať osud ich majstra! Dnes hosanna, zajtrá ukrižuj. Dobře padá ich vysviacka do dlhého a veľkého pôstu. Mnohý zavidi ich postavenie, ale o mesiac, rok iste nebude závidenia hodný ich vysoký úrad. Idú nápady na školu, chrám i rodinu, ktoré oni svojim vlastným životom musia odbíjať. Rozpútané vášne ešte neutichly, pozostatky války sa javia. 360 chrámov zneuctených a znesvätených, tisíce sôch pováľaných, alebo pokaličených. Disciplína a samokázeň popúšťa u kňazov i svet-ských. Zavádza sa nový blúd, pod menom česko-slovenskej cirkvi. Toto bude vyžadovať mnoho obetí, a od pastiera mnoho ostražitosti a starosti. „Pridu časy, že neznesú zdravej náuky... Prídu falošní proroci a budú svádzať učeníkov za sebou. Musí biskup opportune importune — príhodne nepříhodne povedať pravdu hore i dolu. Á tá pravda celá povedaná a povedaná celému svetu dľa rozkazu Pána, hej tá bolí, tá má mnoho protivníkov a nepriateľov. Neraz musí začuť biskup „nic ím neverte, nic ím nedejte“.

Sú v katolicizme doby radosťi, sú doby zármutku a plaču. A dnes je táto poslednia, ponevác vymrela úcta k zákonu, vrchnosti a poriadku. Z jednej strany sa na cirkev nadáva, z druhej ale ide na svojej vífaznej ceste.

Forgeot, francúzky poslanec, republikán a socialista takéto svedectvo vy-dáva zaznávanému, a v našej republike kopanému katolicizmu. Tázal sa kedysi proti katolicizmu zúriveho Brianda o jeho politike voči katolickej cirkvi. Reč-ník začal hovoriť a kresliť bolševizmus a jeho následky, ktorý je dľa jeho mienkv výbuchom nainížších vášni a najbiednejších ľudských charakterov. Do-ka-oval, že s týmto postracnom štátu, poriadku a spoločnosti nebude vedieť iný



Dr. Karol Kmetko, biskup nitriansky.

čierny mor a uvidí, že bieli otcovia pred dvadsiatimi rokami 596.000 nemocných opatrovali ročite. V Kolumbii bratia saleziáni opatrujú ročite 30.000 prašivých.

Toto je už potom len nejaká obeť. Iste ťažšia uloha, ako po shromaždeniach štváť a zo škôl vyháňať rehoľníkov a rehoľnice, a lámať kríže.

Iste závratná je práca kresťanstva, a nedivíme sa synom sveta tohoto, že na pracujúci a bojujúci katolicizmus zúria. „Mňa nenávideli, aj vás nenávidieť budú! Zo škôl nás vyženú, a budú sa domnievať, žeby tým Bohu službu preukazovali.“

Sme bojujúca a nie spiaca cirkev, sme v plačlivom údolí a nie v raji. Preto i našich otcov očakáva ťažká uloha; ale nech im to bude útechou, že my stojíme po ich boku. Keď budú klesať ich ramená, my im priskočíme ku pomoci ako našim Mojžišom.

Keď stáli sme vedľa nich, ako obyčajných bojovníkov, neopustíme ich ani ako kniežatá. Keď oplakávali sme s nimi osúd národa u vôd Babylona, kde sme museli na vrbu poviesť harfy naše, aj dnes budeme stáť vedľa nich a sľubujeme, že skorej uschne pravica naša, a zomre hlas v hrdle našom, akoby sme sa im stali nevernými.

Otcovia, žite nám, sviette nám, a voďte nás na mnohé blahé letá po roli Pánovej.

Dr. Karol Kmetko :

Nitra — Velehrad — Olomúc.

Zivotopisci Svätých tvrdia, že vyvolení Boží niekedy cítili sa akoby od Boha opustení, zapomenutí boli; napriek svojho namáhania nemali chuti k nadprirodzeným veciam, nenašli potešenia ani v modlitbe. Pri tejto duševnej suchote však tito svätí so sebazaprením riadne konali svoje povinnosti oproti Bohu a bližnému.

Túto vernosť a vytrvanlivosť odmenil im Boh tým, že na to zase dlhší čas až nad mieru a očakávania cítili v srdciach, „jak sladkí v Pán“, takže nával priazne a milosti Božej takmer ani znieť nemohli.

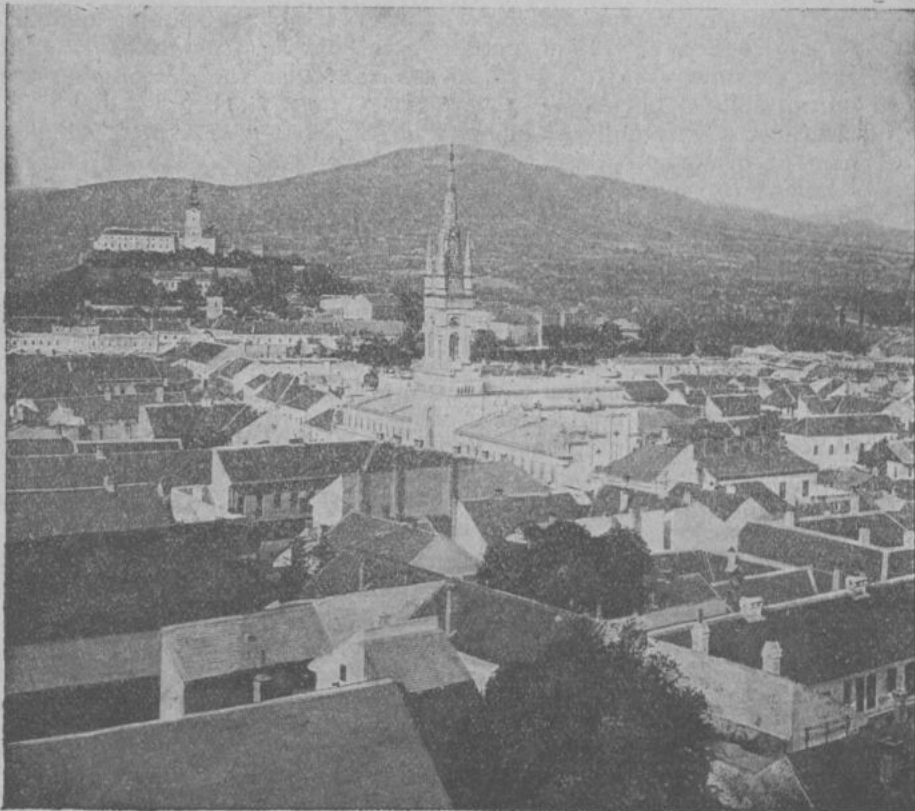
I v živote jednotlivých národov zkusujeme podobné účinky Prozreteľnosti Božej. Aj Slováci (i Češi) dlhé stáročia tvrdo boli zkúšaní vo svojej vernosti a oddanosti k Bohu a Cirkvi katolíckej. (V živote národov stáročia znamenajú len niekoľko rokov.) Málo, veľmi málo potešenia mali zo svojho národného života, ale aj vo verejnom cirkevnom živote mnoho trpkosti museli znieť. Neúprosná politika našich neprajníkov aj na cirkevnom poli šliapala naše prirodzené práva a slobodu, ba i Cirkev chcela použiť k nášmu národnému utlačaniu. Baňsko-bystrickí Moyses a 2—3 slovenskí kanonici boli v tomto ohľade len výnimkou, ktorí len z omylu a z nedopatrenia vlády obdržali svoje hodnosti. Missionár, keď k cudzím kmenom ide hlásať evangelium, najprv usiluje sa osvojiť reč toho národa — niektorí k Slovákom vyslaní biskupi ani to nechceli urobiť, alebo keď aj znali slovensky, ľudu v jeho materinskej reči nehlásali slovo Božie.

Slovenskí katolíci predsa s trpelivosťou znášali i tento osud, vážili si i v týchto predstavených nástupcov apoštolov, verne konali ich cirkevné predpisy. — Pri tom však zabehli na *Velehrad*, do susednej Moravy, aby na tomto slávnom, posvätnom mieste vyliali žiaľ svojho roztrpčeného srdca pred oltárom Božím a svojimi šťastnejšími slovanskými bratmi, tam shromaždenými. Miláček Moravanov, dr. A. Cyrill Stojan, ako riaditeľ tých cirkevno-národných sjazdov vždy nás tam oduševňoval, tešieval, aby sme nezúfali, ale i naďalej ostali verní Bohu a národu. Boh spravodlivý a milostivý, ktorý pozoroval naše krivdy, utrpenia a túžby, shliadnul konečne na uponíženie ľudu svojho, Jemu vždy verného, odmenil vytrvanlivosť a dôveru našu neočakávane, vtedy sme sa dožili našej národnej slobody, keď sme už boli takmer na smrť odsúdení. Na to aj na cirkevnom poli z najvyššieho miesta, od rímskej sv. stolice uznané boli naše cirkevné práva, áno aj slovenskí katolíci obdržali svojich roduverných arcipastierov. — *13.ho Febr. 1921* bol ten v dejepise slovenského národa, veľavýznamný deň, keď v meste Metodovom a Svätoplukovom v staroslávnej Nitre naraz boli pápežským nunciom, Clementom Micarom traja prví slovenskí biskupi vysvätení.

Na týchto veľkolepých slávnostiach zúčastnivi sa slovenský národ v zimnom počasi cítil v radostnom srdci svojom jaro nového života, uskutočnenie stáročných túžob praotcov svojich. Kolkí rod svoj milujúci Slováci chceli vidieť tento deň a nevideli ho, slyšať slová svojej sladkej materčiny v nitrianskom chráme sv. Metoda a neslyšali ho. A hľa, Boh doprial túto radosť dožiť hynúcemu už pokoleniu, ktoré najprv muselo prežiť hrôzy a biedy dlhotrvajúcej svetovej vojny. Táto vojna mala dodať nášmu národu v porobe žijúcemu posledný úder — dľa úmyslu

našich neprajníkov, ale — človek mieni, Pán Boh mení — z toho veľkého svetového červeného mora krvi zrodila sa aj naša sloboda cirkevno-národná.

Mnohi pri tejto slávnosti ronili slzy úprimnej radosti a vďačnosti oproti láskavému Bohu a medzi týmito bol aj náš milý *dr. Stojan*, ktorý nás na Velehrade toľkokrát povzbudzoval, aby sme nežúfali. Nielen sám prišiel z Moravy ale priniesol so sebou asi 700 verných bratov Moravanov. Veď radosť a láska je taká, že musíme ju rozdeliť medzi známymi ináč ju ani zniesť nevieme. Tak učinil aj náš Stojan, priviedol celý vlak svojich bratov, aby sa radovali s radujúcimi, keď sa rmútili so zarmútenými. No a jako múdro to usporiadal Boh na svete, že radosť rozdelená zato sa nezmenšuje, ale sa ešte zväčšuje. Keď sme



Nitra.

videli úprimný jasot našich Moravanov a čistú ich lásku oproti nám, tým viac sme sa tešili, tým radostnejšie sme slávilí, ten veľký deň, „ktorý nám učinil Pán“. Naše spevy už neboly dávne spevy bólu a žiaľu, už sme nemuseli trúchliť nad tým: „Kto zná, či ti zajtra spievať už dovolia?“ ale to spievavé stvorenie mohlo si zaspievať „canticum novum“, novú pieseň radosti a vďaky. Bol to opravdivý „Magnificat“ (chválospev) predtým uponíženého, teraz ale z milosrdenstva Božieho povýšeného, Bohu vždy verného slovenského národa.

Ako sme podotkli hneď na počiatku, Boh, keď po dlhom zkúšaní začne rozdávať svoje dary, vtedy ich jeden za druhým hojne udeľuje.

Nezadlho, o 7 týždňov po nitrianskej slávnosti, 3. apríla znovu sme slávilí,

a to na Morave, v Olomúci. Táto slávnosť hoci nebola historicky tak významná, ako predošlá, v rozmeroch vonkajších bola predsa veľkolepejšia. Krásne jarné počasie, prítomnosť pápežského nuncia, pražského arcibiskupa, dra Kordača, spolu 13 biskupov, asi stotisíc veriacich z Moravy, z Čiech a zo Slovenska učinila ju skutočne pamätnou pre všetkých. Príčinou, strediskom oslavovania bol náš 70ročný — *Stojan*, ktorý v ten deň bol pápežským nunciom, nedávno vysväteným nitrianskym biskupom a miestnym svätiacim biskupom za arcibiskupa olomúckeho vysvätený. Ctiteľia jeho, medzi ktorých patrí každý dobresmýšľajúci Slovák, Moravan a Čech, dožili sa tej radosti, že mohli vidieť tohoto vysoko zaslúženého muža na slávnom arcibiskupskom prestole olomúckom. Túžba veriaceho ľudu, vôľa Svätého otca a riadenie Božie sa tu stretly vo vyznačení a oslavovaní muža skutočne svätého života, ktorý má nesmierne zásluhy na poli tak cirkevnom, ako aj národnom — a zvlášte, ktorý po mnohých stoliatiach je prvý arcipastier v Olomúci, pochádzajúci z ľudu a nie dľa tamnojších doterajších predpisov a obyčajov z vysokošľachtického rodu. Také sú cesty a sudy Božie, tak riadi Boh osudy jednotlivcov a celých národov. „Chváľte ho preto všetky národy, chváľte ho všetky pokolenia.“

Ešte jedna spoločná slavnosť bola tento rok: a to 5. júla, vo sviatok sv. Cyrilla a Metoda, na Velehrade. Boli tam mimo pápežského nuncia, arcibiskupa Kordača a dra Stojana i biskupi zo Slovenska, boli tam zastúpené všetky spolky a organizácie katolícké z republiky. Bola to slavnosť poďakujúca našim slavným slavianskym apoštolom, sv. Cyrilovi a Metodovi za tie dobrodenia, ktoré našim praotcom preukázali hlásaním sv. evanjelia, a ktoré slavianskym národom zaiste i teraz udeľujú svojou stálou primľuvou u Toho Najvyššieho, ktorý nikdy nedopustí, aby v ňom dúfajúci zahanbení boli.

Tak teda súvisí náš slavný Velehrad s Nitrou a Olomúcom, ako kolíska a spoločné ohnisko jednej rodiny s dietkami rozídenými po svete hlásať tie isté vznešené idey, tie samé večné pravdy — a schádzajúcimi sa občas pri spoločnom ohnisku, aby nikdy nezabudli, že sú vlastne — *bratia*.

Dlhomír Poľský:

Slávnosť Slovenska.

Nitra milá, rodná Nitra, slovenská ty Nitra,
kedyže ti skvostná prišla od Sloveniek mitra?
Nikda, nikda, Metodej len, Konštantin, brat umný
jak dostali podarúnok od detičiek šumný!

Pominul ten podarúnok,
padnul vzácny nám budúok,
čo tí dvaja vierozvesti stavali tak snažne —
Nitra milá, rodná Nitra! oči moje vlažné.

Prišli časy, krušné časy, pohltily práva,
Rastislava, Svätopluka zaniknula sláva.
Pohltily stanovizne apoštolských predkov,
chmár do hustých pochovaly horlivosti svedkov . . .

Desať sto liet, desať sto liet
— koho srdce nemá bolieť? —
katovalo, mordovalo ľud náš verný, zbožný —
Križovaný kmen si zúpel: či je život možný?

Možný, možný, pozahvizdnul evropejský víchor . . .
Vstávaj, otrok, zahynul vrah, porazený stichol!
Vstal aj Slováč, občerstvený perufami švihnul,
zrakom šibkým po slobode drahej vlasti mihnul.

Voľný Machnáč, voľné Sitno,
Dumbiera tiež volnosť vidno!
Zaburáca nevýslovnej výtržnosti orkán:
zvestujúci zmrtvýchvstanie poľanám i hôrkám.

Zľakali sa neprajní nám pastorálov páni,
mráz ich prešiel, myslíac v sebe: všetko na nich gáni.
Zuviňali do cudzinska, zanechajúc stáda —
upustené katolíctvo dlho, dlho stráda.

Kristus vnukne svoju vôľu,
pápež koniec robí bôľu!
Ducha vzbudí Solúňanov biskupskej vo trojke —
Hrnie, hrnie valný národ, sťa baránky k dojke.

V nevšednosti v pestrom rúchu vlní sa do sídla,
úchvatný ruch nadšenosti rýchle podá krýdla.
Letia Čechy, Moravienka i Slovenska zápol —
v prepamätný sviatku príbeh kto by dusil plápol?

Letia šéfi aj ministri,
hodnostárov roj sa bystrí.

Hromový hluk, tlesky pocty s vrelou pompou prijmu
úsmevného nunciusa posvätného Rímu.

Požehnaný, čo prichádza s požehnaním Pána!
utešená sprievod víta triumfálna brána.
Pozdraví ho s úprimnosťou, s vrúcny holdom vďačne:
chlácholný smier, nové žitie duší sa nám začne!

Ó, kresťanstva čestný obluk,
nezviklá ta zjedných dôb luk!

Nepozvolia senátori s ablegátov chórom,
čo samý jed bude slizieť protivníkov pórom.

Sošínú sa Tatier orlí, hajná orlíc svižké,
hrdý Foibos pyšne bluská s prestola vo výške.
Shromaždia sa Matky Božej velebnom na vršku —
kráča, kráča skvelý pochod v prsklých rakét pršku.

Zblknú fakle, lampiony,
more svetiel v oknách tróni.

Tiahne, tiahne čmyrot ľudstva majestátnym húfom —
neznaboh ten hľadá umknúť chytrej spásy cúfom.

Marí sa mi azda v očiach, či Tisíc a jednu
badám noc tu s bájov kúzly, kde pohádky blednú?
Tu strom, tam strom, hora sosien, štíhlých jedlíc dvojrad,
od nádražia rušných vlakov Privinov až po hrad.

Hudby zvučia v promenádach,
vlavý prápor každý má dach;

tak milostne, zaliečavo v ucho lezú trúby,
plačlivý až od kochania kradne sa spev lúby!

Zdar Boh, zdar Boh vesnu šťastia! zučí strmé bradlo,
kde prakniežat snivé čelo zlaté dumy priadlo.
Vstúpi, vstúpi výber hostí, obdivujú bašty —
nikdy, nikdy tolkej farchy! až tá klenba praští.

Tam ku výši križa ká dial!
Ajolos hárf zuni ztadial.

Spoznajú sa výtečníci, lásky nosia známku,
bratsky, svorne besedujú v tom povestí zámku.

Pavlač veže ožiarená až po luny ríšu,
kís' duchovia divné hlasy do povetria píšu.
Mystický sbor luzný koncert serenády strúže,
ocukruje podajedným život zemskej súže.

Čochní z bydiel, z hora pátrov
na poučky do teátrov.

Zvedavosti zábavníkov jasná vedie cesta —
čulý vánok brní, hrá sa s korúhvami mesta.

Zahučí zvon katedrálky, všetky vrstvy prejme:
semka, semka, vyznačenci, na posviacku zrejme!
Vkročí Karol, Ján i Marian, tklivý plynie obrad —
Hospodine všeriadiaci! jaký vecí obrat!

Hnú sa, hnú sa suché kosti
Emmeráma od radosti.

Prísny Svorád i Blahoslav štrófy rečnia žalmu:
Dobrý náš Boh, víťazství, hľa, Slovákom dal palmu!

Prijali ste Pavlov urad, miláčkovia božskí,
spanilej od verenice, oddanosti bozky.
Pripravili veselie vám, podl'a starých taktu,
ambrozie, nektaru hod, chýrnu svadby traktu.

Prakrestanských agáp vence
ozdobuju dvoru sience.

Zdravkajú, hej, pohlavári aj chudobných trieda —
na okršku bleskot s tōňou tak sa práve strieda.

Zaplesajú Trenčín, Liptov, Oravy hmiel kopce,
zvirgajú si dovádivé tlúpy jahniat, škopce.
Po lazúrach, grúňov sedlách vzplamenia sa vatry,
až to práska, až tak dudní, až sa nebe zjatrí!

Zhnmí národ: Všetko zrovnám!
Živ, Boh, zlatých biskupov nám!

Po svätyniach Tedeumov hymnu zjačia vlivnú:
s Kmeťkom, Blahom, Vojtaššákom sošli blaha hrivnu!

Dr. Pavel Žiška :

Pozdrav novým biskupom z arcibiskupstva ostrihomského!

13. február r. 1921 na veky zostane pamätným v dejinách katolíckej cirkvi na Slovensku.

Tohoto dňa boli za okázalých cirkevných a národných slávností svätým olejom pomazaní a za nástupcov apoštolských vysvätení arcipastieri troch diecezií na Slovensku.

Od vyhlásenia našej samostatnej republiky, od vydobytia našej národnej slobody toto bola tá najradostnejšia chvíľa, ktorej sme sa Slováci katolíci dožili.

Tento deň znamená rozhranie v dejinách katolíckej cirkvi na Slovensku: pochovanie starej doby, v ktorej radosti nebolo a začiatok novej doby, po ktorej sme dávno túžili.

Význam tohoto pamätného dňa väzí v tom, že svätá stolica rímska, ktorá riadi a spravuje celú katolícku cirkev na svete, uznala našu štátnu neodvislosť, národnú slobodu a tým priznala nám právo na svojich vlastných biskupov.

My Slováci, od doby sv. Štefana kráľa uhorského tisíc rokov sme žili nielen v národnom ale i v cirkevnom poručení. V bývalom Uhorsku menovite za posledných časov taký neblahý a pre nás Slovákov katolíkov nepriaznivý pomer sa vyvinul medzi cirkvou a štátom, že ten úplne znemožnil, aby sa roduverný, národ svoj láskou sv. Pavla milujúci Slovák kňaz dostal na biskupský stolec.

Právo navrhovania kňazov na hodnosť biskupskú prináležalo apoštolskému kráľovi uhorskému, ktorý toto právo skrze svoju maďarskú vládu a dľa jej návrhu vykonával. A táto sa už postarala, aby za biskupov vždy len takí kňazi boli vymenovaní, ktorí neochvejne stáli v službe maďarskej štátnej myšlienky. Biskupské stolce na Slovensku boli obsadené mužmi, ktorí ani slovensky nevedeli, slovenský jazyk ani po vymenovaní za biskupa si neosvojili, so slovenským ľudom necítili, jeho túžbam nerozumeli, a s ním úplne splynúť nevedeli.

Za takých okolností len milosťou Božej a malej hrstke roduverných kňazov môžeme ďakovať, že naši Slováci katolíci vo viere neklesli, katolícke povedomie neztratili a cirkvi svojej sa nespreneverili.

Táto vernosť, prítulnosť, oddanosť katolíckych Slovákov k matke cirkvi vypuklým spôsobom sa prejavila pri slávnostnej posviacke prvých troch slovenských biskupov. Nebola to slávnosť len tých troch diecezií, ktoré už dostaly svojich pastierov, ale bola to slávnosť celého Slovenska, lebo každý roduverný Slovák náležite pochopil ďalekosiahly význam tejto posviacky v starobylej Nitre, v slávnom sídle Metodovom.

V ten deň celé Slovensko jasalo radosťou a kto len mohol, pospiechal do Nitry, aby mohol sa zúčastniť tých srdce povznášajúcich cirkevných a národných slávností. A kto tam bol, kto priebeh týchto videl, ten si odtiaľ odniesol takú pamiatku, na ktorú dlhé časy nezabudne.

Vtedy prvý krát vkročil na slovenskú pôdu pápežský nuncius Clement Micara a z toho skvelého uvítania, ktorého sa mu dostalo v Bratislave, v Nitre a po celom Slovensku, ktoré po vysviacke navštívil, mohol sa presvedčiť o katolíckom smýšľaní, o nezlomnej vernosti katolíckych Slovákov k Cirkvi. Je to historicky významná údalosť pre nás, že sám pápežský nuncius prišiel posvätiť

prvých slovenských katolíckych biskupov, lebo od doby sv. Metoda, ktorý v Ríme bol za biskupa vysvätený, pápežskí nunciusi po Slovensku veľmi nechodili a sv. stolica rímska slovenský katolícky ľud, jeho náboženské smýšľanie, jeho prítulnosť k Cirkvi, jeho ctnosti a vady na tolko poznať nemohla. Pri posviacke biskupov v Nitre pápežský nuncius toto všetko vlastnými očami vidieť mohol a veríme, že o tom, čo videl, aj verný obraz podal svätému otcovi rímskemu.

Mojím úkolom nie je, nitriansku slávnosť podrobne opisovať, to urobia iní, ale poukázať na jej vysoký cirkevný, národný, kultúrny, sociálny význam, že túto posviacku považovať musíme ako začiatok novej doby v cirkevnom živote na Slovensku.

Cirkevný význam vidíme v tom, že svätá stolica rímska, ktorá stojí nad všetkými národami a všetky jednako miluje a ktorá dosiaľ o nás Slovákov málo vedela, lebo pre neblahé pomery v bývalom Uhorsku nás lepšie poznať nemohla, včul bezprostredné styky bude mať s našimi biskupami, pozná nás ako samostatný národ, naši biskupi prednesú jej všetky naše žiadosti a túžby, katolícke povedomie v našom ľude vzťahovať sa bude a my v pevnom spojení s našimi biskupmi pod ich správou na prehĺbení náboženského života pracovať môžeme.

Slovenský katolícky ľud v prevážnej väčšine má ešte hlbokú vieru, má prirodzený mravný cit, ktoré sú podkladom zdravého vývoju náboženského života. Tento zdravý koreň budeme musieť u nášho ľudu pestovať, zošlachovať, od výhonkov a chorých ratolestí očisťovať, aby šlachetné ovocie prinášal.

Kresťanský svetový názor, hlboké náboženské presvedčenie, pravá viera spojená s čistým, mravným životom, sú ešte i dnes vzácnymi hodnotami a jediným spoľahlivým základom štátneho poriadku proti všetkým otrásom. Katolícke smýšľanie a ctenie, katolícky život nie je prekonaným stanoviskom, ale vážnym kultúrnym činiteľom, je vzpruhou ku konaniu šlachetných skutkov!

Veríme, že pod vedením nových biskupov tento náboženský život medzi našim ľudom sa povznesie, veď oni v našej materinskej reči mu budú hlásať slovo Božie, ako to činili naši prví apoštoli a vierozvestcovia sv. Cyrill a Metod, v našej reči ho budú tešiť a povzbudzovať, chváliť a kárať, ako to za dobré uznajú. Ľud uvidí v nich svojich pravých otcov, prilne k nim, lebo pozná ich šlachetné snahy a dobré úmysly. Kňazi dľa ich príkladu vžijú sa do nových pomerov, priznajú sa k tomu ľudu, od ktorého sa odcudzili, vzdor všetkým jeho slabostiam zamilujú si ho a dvojnásobnou prácou sa budú usilovať nahradiť a doplniť, čo dosiaľ bolo zameškané. I pre kňaza, i pre veriaci ľud je to obodrujúce, keď vie, že má biskupov, ktorí ho milujú, ako starostliví otcovia všetky jeho žiadosti v srdci nosia a dľa možností splňujú.

Sila katolicizmu spočíva v jeho jednote. Už svätý Augustín hovoril; „in necessariis unitas, in dubiis libertas, in omnibus caritas“, čo po slovensky tolko znamená, že v podstatných otázkach viery, mravov, katolíckej kázne máme byť jednotní, v otázkach, ktoré sa tejto jednoty viery a mravov netýkajú, nech je každému úplná sloboda ponechaná, vo všetkom však vzájomná láska má nás spájať.

Keď táto jednota živej viery a vzájomnej lásky nás bude spájať, vtedy sa dožijeme lepších časov, vtedy budeme nepremožiteľní. Dúfame, sme presvedčení, že naši noví biskupi túto jednotu viery budú medzi nami pestovať a láskou Kristovou nás spájať.

Slovenský katolícky ľud potrebuje vyššej, základnejšej náboženskej kultúry, aby jeho viera bola rozumná, ako to sv. Pavel apoštol žiada, aby jeho náboženský život nebol len takým zdedeným, zbožným návykom, ale silným presvedčením. K tomu nám dopomôže svedomité vyučovanie náboženstva vo školách, horlivé hlásanie slova Božieho v chrámoch, časové prednášky v rozličných spolkoch, predovšetkým ale zveladenie našej nábožensko mravnej spisby. Dnes hlavne

tlačou, spisami, letákmi, novinami šíri sa nevera, bezbožnosť, náboženská ľahostajnosť, útočí sa na katolícku cirkev, ktorá sa predstavuje ako hamovnička pokroku, vzdelanosti ľudu, ako nepriateľkyňa blahobytu národa, ako zotročovateľka deľníckej triedy.

Proti týmto ľziam, falošným heslám predovšetkým tlačou treba bojovať. Slovenský katolícky ľud musí byť v kresťanskom, katolíckom duchu písanou literatúrou poučený, vzdelaný, ozbrojený, aby vedel vieru svoju, cirkev svoju proti akýmkoľvek útokom hájiť, nepriateľské nápady odraziť, svoje presvedčenie v akejkoľvek víchrici udržať. K tomuto cieľu bol založený Spolok sv. Vojtecha v Trnave, ktorý aj dosiaľ znamenité služby konal katolíckej cirkvi na Slovensku, a v budúcnosti ešte väčšie úkoly čakujú naň. Musí sa stať hradbou katolicizmu na Slovensku, na ktorom všetky nepriateľské útoky sa odrazia.



*Slávnostná brána na uvítanie páp. nunciusa arc. Kl. Micaru
a troch slov. biskupov.*

Noví slovenskí biskupi znajú tieto úkoly Spolku sv. Vojtecha, veď ako výborníci zúčastňovali sa jeho vnútorného života a po svojom povýšení na hodnosť biskupskú prisľúbili, že všemožne ho budú podporovať. Keď to isté učinia aj katolícki veriaci, nemáme sa čoho báť budúcnosti, brány pekelné nás nepremôžu.

Vysviacka nových troch biskupov má neoceniteľný národný význam. Uznal to náš p. prezident, preto biskupov veľkým pripisom pozdravil, uznala to naša vláda, lebo dala sa na slávnosti úradne zastúpiť, uznal to bez náboženského rozdielu každý povedomý Slováč, preto vysviacka bola spolu aj národnou slávnosťou.

Kresťanské učenie neprotiví sa láske k národu. Kresťan katolíik nielen smie,

ale i má milovať svoj národ väčšmi, než ktorýkoľvek cudzí. Láska k národu spočíva na prirodzenom zákone, teda na vôli Božej. Láska k náboženstvu a láska k národu pochádzajú od jedného Boha, nasledovne nemôžu si protirečiť. A Kristus neprišiel tento prirodzený zákon zrušiť, ale zdokonaliť. Totižto aby sme i nepriateľov našich milovali.

On sám a apoštoli jeho vrúcnu láskou milovali svoj národ. Kristus takmer výhradne len na území židovskej krajiny účinkoval; o sebe tvrdil, že je poslaný k potrateným ovciam z domu Izraelovho. Nad zkažou Jeruzalema, ktorú predvídal, horké slzy vylieval. Hľa, šlachetná láska k národu. Sv. Pavel apoštol tak miloval svoj národ izraelský, že žiadal si byť zavrženým, len aby jeho národ bol spasený. Podobne aj iní svätí a veľkí mužovia v cirkvi katolíckej učili a hlásali, že svoj národ väčšmi milovať než ostatné, je povinnosťou.

Môže byť teda ktokoľvek dobrým kresťanom katolíkom a dobrým národovcom. Tieto dva pôjmy si neprotirečia. Len Slovákom v bývalom Uhorsku nebolo dovolené k svojmu národu verejne sa priznať. Len pri týchto to bolo za hriech považované. A kto vzdor tomu za Slováka sa priznal, svoj národ vrúcne miloval, zaň obetave pracoval, keď ináč aj čistého, bezúhonného života bol, za túto svoju kresťanskú ctnosť nijakého uznania nenašiel.

Toto zkusili na sebe aj naši noví biskupi. Boli povedomí Slováci, boli čestní mužovia, národ slovenský plápolajúcou láskou milovali, zaň pracovali a obetovali a za túto šlachetnú prácu nijakého uznania nenašli.

Ale pravda zvíťazila. Boh a svätá stolica rímská povýšila ich na hodnosť biskupskú. Čo bolo predtým hriechom, dnes je už považované za zásluhu. A oni môžu sa odvolávať na svoj život, na svoj príklad, že národ svoj milovať máme, keď za to aj zaznávaní sme.

Všetci traja sú presvedčení Slováci a preto keď za ich príkladom pojdeme, musí už raz prestať to upodozrievanie, ako keby katolíci neboli verní, spoľahliví občania nášho štátu. Vernosť k Cirkvi musíme vedieť spojiť vernosťou k vlasti, popri horlivom konaní našich, cirkevných povinností nesmieme zabúdať na povinnosti, ktoré žiada od nás národ, vlasť, štát. Musíme ukázať, že naše verné katolícke smýšľanie neprotiví sa národnému presvedčeniu, a že naše republikánske smýšľanie vieme srovnáť so zásadami katolicizmu.

Vymenovaní a vysvätení troch slovenských katolíckych kňazov za biskupov tešíme sa konečne i z tej príčiny, lebo máme istú nádej, že aj ostatní veriaci v druhých diecezách dostanú svojich arcipastierov. Menovite katolíci na území ostrihomskej archidiecezy žijúci.

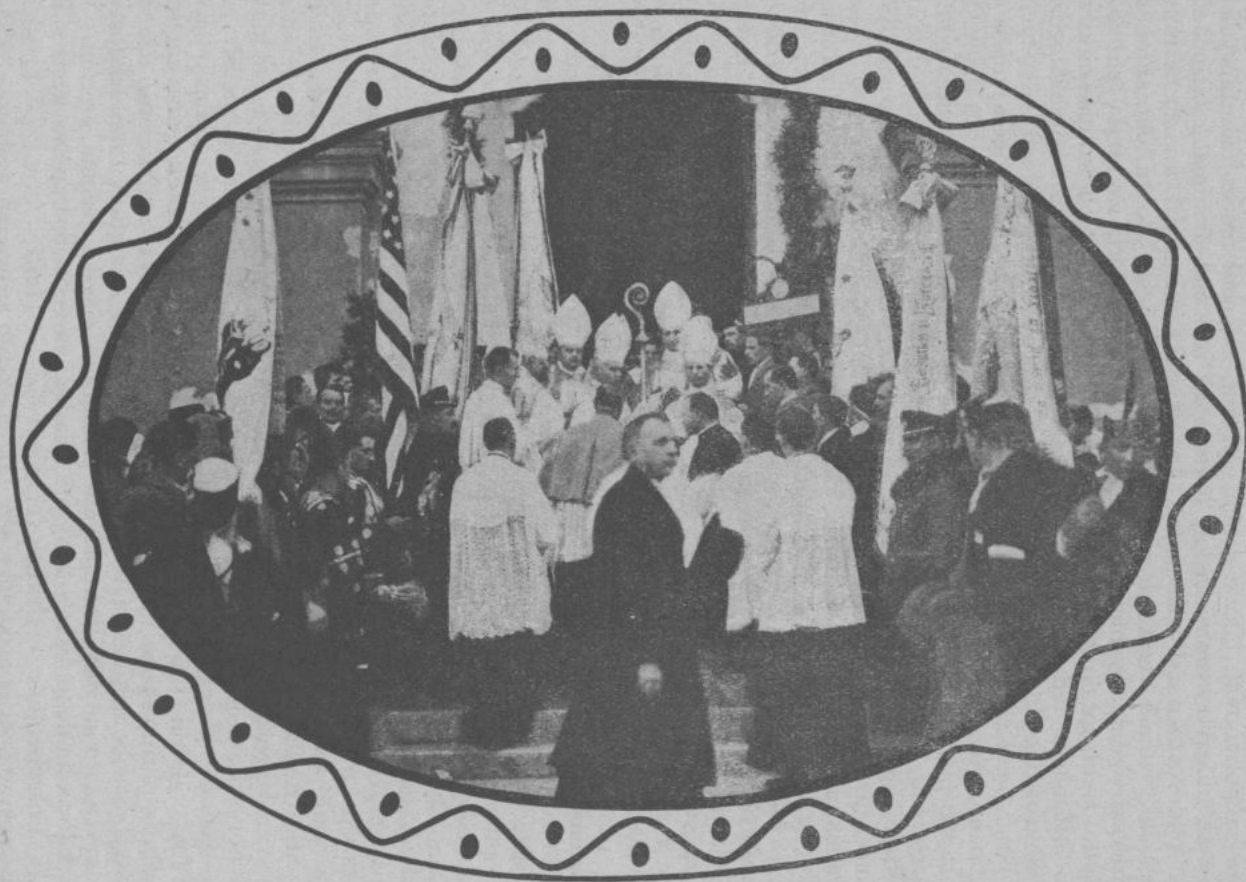
Ovšem, radosť naša bola by úplnejšia a dokonalejšia bývala, keby všetky biskupské stolce naraz boli bývaly obsadené a všetci Slováci boli by dostali svojich biskupov.

No vieme, že to nebolo možné. Obsadeniu biskupských stolcov v Nitre, v Baňskej-Bystrici, v Spiši nestály v ceste nijaké prekážky; bývalý spišský biskup zomrel, nitriansky a baňsko-bystrický na vyzvanie svätej stolice rímskej sa zriekli a tak ich uprázdnené stolce mohli byť dľa cirkevného práva zaplnené.

Nie je to tak s archidiecezou ostrihomskou. Tejto zákonitým arcipastierom dľa cirkevného práva je ešte vždy arcibiskup ostrihomský, ktorý svoju právomoc skrze trnavského námestníka F. R. Osvalda vykonáva. Tento však dľa cirkevných predpisov len obmedzenú právomoc má, pri čom záujmy náboženského a cirkevného života veľmi trpia.

Preto vreloú žiadosťou a túžbou katolíkov Slovákov na území archidiecezy ostrihomskej žijúcich je, aby z časti tejto archidiecezy, ktorá dľa mierovej smluvy našej republiky pririeknutá bola, čím skorej samostatné biskupstvo utvorené bolo.

Nie je to možné, aby arcibiskup od svojich veriacich vzdialený v druhom



Noví biskupi udelujú pastierske svoje požehnanie.

štáte býval, s ktorým styky sú obmedzené. Veriaci potrebujú arcipastiera, ktorý je občanom toho istého štátu, ako oni; ktorý je toho národného presvedčenia, ako oni; ktorý tú krajinu, ten štát považuje za svoju vlasť, ako oni. Veriaci musia mať voľný, nehatený prístup k svojmu arcipastierovi, aby mu všetky svoje žiadosti predniesť mohli. Biskup má slovom i príkladom svojich veriacich poučovať medzi nimi sa pohybovať, citove s nimi splynúť, aby bol medzi nimi ten pomer, ktorý je medzi otcom a synom. Biskup má svojich veriacich sviatosťou birmovania posilňovať, o dorost kňazský sa starať, kázeň cirkevnú medzi kňazmi a ľudom udržiavať, a tak svojich veriacich po ceste spasenia viesť. Okrem toho aj hmotné záujmy Cirkvi žiadajú, aby mala silnú, pevnú ruku, v ktorej sa všetko sústrední a ktorá všetko riadi, spravuje. Konečne i naše zvláštne pomery, národná i cirkevná nevedomelosť nášho ľudu, proticirkevné útoky, poválečná nespokojnosť, jednostranné poburovanie ľudu neodkladne požiadujú, aby cirkevná správa i týchto veriacich bola v rukách kormidelníka, ktorý všetky tieto nebezpečia zná a na koľko je možno, vie im aj čeliť.

Že terajšie pomery na oblasti archidiecezy ostrihomskej sú neudržateľné a nijako neprospejú ani Cirkvi, ani národu, uznala i naša vláda a zákročila u svätej stolice v Ríme s prosbou, aby čím skôr samostatné biskupstvo tu bolo sriadené, lebo životné otázky cirkevné a i štátne neodkladne to vyžadujú.

Náš minister zahraničia osvedčil sa, že svätá stolica rímska súhlasí s návrhom našej vlády, je ochotná započat predpráce k utvoreniu nového biskupstva, kým však toto všetko sa prevedie, na ten čas vymenuje apoštolského administrátora, ktorý s rozsiahlejšou, takmer biskupskou právomocou bude spravovať dnešný trnavský vikariát.

Táto zpráva o rozhodnutí svätej stolice nevýslovnou radosťou nás naplňuje, lebo vidíme v nej prvý vážny krok k potrebnému usporiadaniu našich cirkevných pomerov a začiatok sriadenia samostatného biskupstva.

Právo nové biskupstvá zakladať, už jestvujúce rozdeľovať a z nich nové sriaďovať prináleží výlučne svätej stolici rímskej. A keď to nutné potreby, predovšetkým duševné záujmy veriacich požiadavaly, svätá stolica rímska jakživ sa neprotivila.

Jasný príklad na to máme na našom Slovensku, a to z tej doby, keď ešte k Uhorsku patrilo. Do r. 1776 všetci Slováci katolíci, vyjmúc tých, čo žili na území terajšieho biskupstva nitrianskeho, patrili pod právomoc arcibiskupstva ostrihomskeho, ktoré sa rozprestieralo takmer na celé Slovensko. Svätý Štefan kráľ uhorský založil desať biskupstiev v bývalom Uhorsku, z týchto ostrihomske bolo arcibiskupstvom a tomuto podliehalo takmer celé Slovensko a ešte jedna časť maďarskeho územia za Dunajom.

Spravovanie takého rozsiahleho arcibiskupstva nebolo ľahké, pri tom aj duševné a cirkevné záujmy musely trpieť, preto kralovna Maria Terezia požiadala sv. stolicu rímskú, aby z tohoto nesmierne veľkeho arcibiskupstva tri nové biskupstvá boly sriadené so sídlom v Baňskej-Bystrici, v Rožnave, v Spiši.

Svätá stolica vyhovelá žiadosti kralovnej Marie Terezie, z arcibiskupstva ostrihomskeho vykrojila 76 fár do biskupstva baňsko-bystrickeho, 82 fár do spišskeho, 56 do rožnavskeho. Tak povstaly tieto biskupstvá, z rozdelenia územia arcibiskupstva ostrihomskeho. Ovšem treba bolo aj z majetkov arcibiskupstva ostrihomskeho týmto novým biskupstvám primeranú časť prideliť.

Zaiste tak sa bude pokračovať aj pri sriadení nového biskupstva už či sídlo jeho bude v Trnave alebo v Bratislave.

Arcibiskupstvo ostrihomske má 480 fár. Z týchto prevažná väčšina, 395 fár leží na území mierovou smluvou československej republiky pririeknutom a len 85 fár sa nachádza na maďarskom území.

Tento veľký počet fár a tomu zodpovedajúci veľký počet veriacich viac, než 1 million katolíckych duší najjasnejšie dokazuje, jak súrne potrebné je, aby

tito mali svojho biskupa. Z ostatných diecezií na Slovensku ani jedna nemá tolko veriácich, tolko farností.

Okrem toho toto územie má dve mestá Trnavu a Bratislavu, ktoré sú takrečeno predurčené, aby boli biskupskými sídlami. Majú peknú historickú minulosť, v dejinách cirkevných značný zástoj hraly, so všetkých strán sú prístupné, aby sa stali strediskom cirkevného života.

Trnava pre veľký počet kostolov „malým Rímom“ nazývaná je jedno z najstarších miest na Slovensku. V r. 1238 dostala výsady slobodného kráľovského mesta. Kráľ Ľudvík Veľký začal stavať dnešný veľkolepý farský a spolu kapitulský chrám sv. Mikuláša, v stavbe ktorého, keď kráľ Ľudvík Veľký v r. 1380 v Trnave zomrel, pokračoval kráľ Žigmund. Chrám tento dnes vkusne restaurovaný najlepšie sa hodí za sídelný biskupský chrám.

V r. 1543, keď Ostrihom padol do tureckých rúk, arcibiskup ostrihomský so svojou kapitulou presídlil sa do Trnavy, ktorá vtedy začala žiť svoju zlatú dobu. Medzi jej múrami nastal živý literárny pohyb. R. 1549 bola tu založená prvá kapitulská škola, r. 1561 prišli sem kňazi tovaryšstva Ježišovho a prevzali vedenie tejto školy.

R. 1566 arcibiskup Oláh založil tu prvé semenisko na výchovu kňazstva, r. 1577. postavil tu Mikuláš Telegdy kanonik ostrihomský a pozdejšie biskup pätikostolský prvú knihtačiareň.

R. 1611 vydržoval tu kardinál Forgách cirkevný snem, ktorého sa 8 biskupov, mnoho kapitulských vikárov, prepoštov a opátov zúčastnilo.

R. 1619 kardinál Peter Pázmány založil v Trnave ústav na výchovu zemanskej mládeže, a v r. 1635 univerzitu s teologickou a filozofickou fakultou.

R. 1638 arcibiskup Imrich Lósy znovu vydržoval tu cirkevný snem, na ktorom ustanovili založenie nového krajinského seminára pre celé kňazstvo krajiny Uhorskej. Klerici tohoto seminára nosili červenú reverendu. Pri tomto stál ešte iný seminár arcibiskupom Jurajom Szelepcsényim k cti Panny Marie založený a Mariánom nazvaný.

R. 1717 pod kráľovnou Mariou Tereziou bol položený základ terajšieho veľkolepého arcibiskupského konviktu a r. 1754 bol otvorený.

R. 1820. arcibiskup i s kapitulou presťahoval sa do Ostrihomu, r. 1844 primas Josef Kopáči však založil tu novú kapitolu trnavskú, ktorá až po dnes jestvuje a novému biskupovi môže slúžiť za kapitolu sídelnú.

Dnešná budova vikariátna, ktorú ešte arcibiskup Forgách dal v XVI. storočí postaviť, arcibiskup Lippay ozdobil a Christián Aug. obnovil, môže byť biskupskou rezidenciou, veď predtým ostrihomskí arcibiskupi bývali v nej, dnes však pre arcibiskupských námestníkov je podržaná.

Pre seminár nenie lepšej budovy snáď na celom Slovensku, ako spomenutá budova dnešného arcibiskupského konviktu a s ním spojeného malého seminára. Má dve kaplny, miestnosti na učebne a spálne, má dostatočný počet izieb pre predstavených a profesorov. A má aj priestranú záhradu.

Z týchto príčin, že Trnava má potrebné budovy, má šťastnú polohu, so štyroch strán je snadno prístupná a leží asi v stredu územia, z ktorého sa má sriadiť nové biskupstvo, je takmer predurčená k tomu, aby skutočne sa stala sídlom biskupským.

Iní zase myslia na Bratislavu, ktorá vraj ako skutočné hlavné mesto Slovenska, sídlo slovenského ministerstva, stredisko vedeckého, politického, priemyselného a obchodného života získala by na význame, keby sa stala aj biskupským sídlom. Má tiež primeraný chrám, starobylý bratislavský dóm, veľkoprepoštský palác, ktorý by sa prípadne hodil za biskupskú rezidenciu, má kapitolu, len ešte pre seminár a bohosloveckú fakultu je treba najst potrebné miestnosti.

Ktorékoľvek z týchto dvoch miest bude biskupským sídlom, to ponechávame múdreému rozhodnutiu svätej stolice a povalaných činiteľov; nám len o to ide,

aby čím skôr sa splnili túžby všetkých viery a národu verných Slovákov katolíkov a aby čím skôr sme mohli uvítať medzi nami svätou stolicou rímskou nám vymenovaného arcipastiera.

Vieme dobre, že najprv treba riešiť spletilé otázky hmotné. Arcibiskupstvo ostrihonské, kapitula a seminár v Ostrihome majú svoje majetky, ktoré dosiaľ slúžili potrebám celého arcibiskupstva. Čiastka týchto leží na oblasti našej republiky, čiastka na maďarskom území. Najprv sa musí ustáliť, čo zostane z týchto arcibiskupovi ostrihonskému, jeho kapitule a semináru, a čo prípadne novému biskupstvu. Toto zaiste dlhší čas potrvá, kým sa to všetko dľa cirkevného práva rieši.

Okrem toho kňazstvo celého arcibiskupstva má svoj spoločný penzijný fond v Ostrihome, ktorý bude treba tiež spravodlivo rozdeliť; taktiež v Ostrihome sú rozličné náboženské, kultúrne, dobročinné základiny, ktoré podobne treba novému biskupstvu prideliť. Toto sú tie prekážky, ktoré sriadenie nového biskupstva oddalujú. No veríme, že cirkevné a spolu aj národné otázky nad týmito hmotnými otázkami zvíťazia, ťažkosti sa prekonajú, veď svätej stolici rímskej predovšetkým záujem veriacich leží na srdci. A táto svätá stolica vymenovaním troch biskupov na Slovensku už ukázala, že blahosklonne sa chová k požiadavkám slovenských katolíkov.

Preto prechováваме nádej, že onedlho aj my veriaci arcibiskupstva ostrihonského dožijeme sa radosti, akej sa už dožili naši bratia v Kristu v diecezách nitrianskej, baňsko-bystrickej a spišskej a dostaneme svojho arcipastiera, otca a vodcu, akého v dnešných krušných časoch potrebujeme.

Kým sa to stane, radosti nad vysviackou prvých troch slovenských katolíckych biskupov i my sa zúčastňujeme, týmto náš srdečný pozdrav a výraz hlbkej úcty posielame.

Dr. Ferdiš Juriga:

Cyrillomethodovská myšlienka.

Motto: „Slávnej slávy slavní Slávi
Slávne slávme slávnú slávu
Slávnych Slávov slávy Slávnej.“
Dr. Juriga.

Jedným z najväčších rodov ľudského plemena je slávsky rod. Slávsky rod tvoria národy: Rus, Rusín, Poliak, Čech, Slovák, Srb, Hrvát, Slovinec, Bulhar a Lužičan.

Tieto národy menujeme jedným rodom, lebo pôvodne z jednej rodiny, z jedného kraja sú a reč ich jedného ducha má, tak že pre toto príbuzenstvo tvoria zvláštnu osobitnú jednotku v ľudskom pleme vzhľadom na iné rody, jako germánsky, romanský a iné.

Táto osobitná zvláštnosť tvorí základ istej mravnej osobnosti slávského rodu a zvláštneho spoločného súcitu a záujmu a zvlášť zreteľom na iné susedné, alebo v slávskom rode roztrásené neslávské rody a reči.

Zvláštny rodný súcít a záujem má tvoriť medzi nimi zvláštnu lásku a plodiť vzájomnú pomoc medzi nimi v otázkach národných, ba aj v otázkach iných.

To nakladá zvláštnu braterskú povinnosť, nekrivdiť jedon druhému, nevykorisťovať, neutláčať jedon druhého, lež dopriať si práva reči, chleba, cti každému v jeho krajine a neodorávať si roli dedičnej.

Slávka láska z mravného hľadiska je stupňom zriadenosti lásky, stupňom širším než národná láska, ktorá týmto stupňom má ísť ku všeludskej láske k blížnemu, k človeku.

A preto, že povedomie Slávstva je zvláštnym svetom súcitu a záujmov, následkom toho má byť aj mravným a právnym pravidlom národným a v skutočnom živote má sa javiť vo vzájomnej zaujatosti, pomoci a v snahe po potrebnom spojení duševne-mravnom a hospodársky politickom na obranu svojich spoločných hodnôt oproti protivným národom a rodom.

Svet týchto citov, záujmov a snah menujeme svetom panslávskym. Ktorý povedomý Slovák by neznal toto slovo „pansláv“, ači všesláv, všeslavian?!

Dosť sme sa toto slovo a za tento svet natrpeli. Tu je doba, tu je čas, aby sme to slovo povedome a hrdo vyslovili a k tomu svetu sa priznávali, v ktorom ako Slováci, ako národ slávského rodu žijeme, žiť chceme, ako rovnoprávny národ s ostatnými národami slávského rodu, jako Rus, Rusín, Poliak, Čech, Srb, Hrvát, Slovinec a Bulhar.

A tomuto svetu základy, trvácnosť založili sv. Cyrill a Method svojim dielom.

Dialka, podnebie, vplyv cudzej krvi a reči, dejiny v skutočnosti rozrôznily slávsky rod na rôzne národy so svojou zvláštnou rečou, tak ako sme ich výš menovali. V pohanstve žili jako rozrazené stáda bez vyššieho spojivá. Prišiel sv. Cyrill a Method a kresťanstvom dal im svetovú mravno-kultúrnu formu života v reči a v knihách slovenských. Tak založili jednotu Slávov, panslávstvo na nábožensko-mravnom základe kresťanstva a slovenského slova, slovenskej svätej knihy.

Dielo sv. Cyrilla a Methoda je základom duševného, kultúrneho, hospodár-

skeho, politického spoločenského života skoro 200 miliónov duší počítajúceho slávského rodu a národov jeho.

Dielo cyrillo-metódovské bolo najväčšou silou, ktorá cez tisíc ročie udržala Slávstvo oproti hrozným náporom Tatarov, Turkov, Germanov a ich pomáhačov, medzi ktorými na nás najväčší nápor činili Maďari a židia.

A táto myšlienka obnovená veľduchmi slovenskými: Hollým a Kollárom, roznieťila umierajúce sily v slávskom rode k jeho slávnemu vzkrieseniu po tejto svetovej vojne.

A čo jednotu slávsku utvorilo, cez tisíc ročie udržiavalo a zomierajúce sily k slávnemu vzkrieseniu roznieťilo, jedine to môže byť vyzkúseným základom a udržovateľom aj jej budúcnosti.

V diele sv. Cyrilla a Metóda šťastne sa spojily nadprirodzená sila Slova s prirodzenou silou slova, kresťanskej nábožnosti a slovenskej, slávskej národnosti.

Ach veľké to dielo, veľký svet, čo chápať iba veľký um, precítiť iba veľké srdce dovedie. To sme žiaľbohu nepochopili úplne ani my, ani do dnes, ale pochopili to Germani, Nemci a ich pomocníci a preto už pred tisíc rokmi sa zúrivosťou naruživostou vrhli rozbiť toto dielo. A žiaľbohu ich diabolská práca dost sa podarila, tak že slávské národy dnes asnaď ničoho spoločného nemajú jako sv. Cyrilla a Metóda, ktorí sú každému Slávovi jednako svätí a nádeje slávnej budúcnosti.

Dielo ich je v mnohom porúchané, ale je, žije hoci aj porušené.

Obnovme si v nás dielo sv. Cyrilla a Metóda, od kolisky až po Boží oltár. Modlime sa, pričíňme sa, aby sa všetky slávské národy spojily, žeby po slávnom vzkriesení z tisícročného hrobu, bol náš časný a večný život slávny.

Toto je cyrillometódovská myšlienka, ktorej nosičom, svietnikom, má byť zvlášťne náš slovenský národ.

V tejto myšlienke vidím zvlášťne povolanie, význam nášho národa. Toto dielo, táto myšlienka nás a našu reč, vyzdvihla pred 1050 rokmi z prachu na svetový význam a postavila nás za srdce slávského sveta, a našu reč na svätý oltár Ríma, Cirkvi všeobecnej. Táto myšlienka obnovená zas slovenskými veľduchmi: Hollým a Kollárom k vzkrieseniu roznieťila zomierajúce slávstvo a táto nás privedie k starej pred tisíc rokmi založenej svetovej a večnej sláve.

A každý človek je na tolko Slovák, Sláv, pansláv, nakoľko si túto myšlienku upovedomí, precíti a za jej uskutočnenie sa pričíni a takým budiž: Sláva!

Fr. Urbánek:

Plesajte Tatry!

Hoj, čo za ruch to širým svetom letí?
Od Tatier k Dunaju ples jasá . . .
Hľa, stará Nitra novou slávou svieti.
Ach čo tu lesku — kolka krása!
Národa, čo tu, ľudu záplavy!
Čaromoc azda divov slet slávi?
Chorálov ohlas zbožný vôkol zvučí,
radosť tvár farbí — čelá jasní . . .
Aký to sviatok slávny, krásny
nadšenie sväte z neho bujno pučí.

Prežehnajúc sa berem lýru v ruky
s modlitbou začnem pieseň slávy,
poprosiac Boha o jej čarné zvuky
o tok slov ľubých jasný, hravý.
Presvätý Bože, pred Tvoj slávny stan
do prachu padám, prosím: ku mne staň,
voď moje pero, nadšením že vzňatý
národu svojmu podám zprávu
Tvojich ciest divných, pravdu pravú . . .
Pomáhaj Otče, Synu, Duchu svätý!

Bol raz čas — spomienka dôb starých, dávnych
v ktorom sa Nitra mocou skvela,
v ktorom tu kvitla sláva Slávov slávnych,
blaženstvom dýchala zem celá.
Bola to doba, v ktorej Svätopluk
vífazných vojov riadil mečom pluk.
Pán Boh ho davom rodolásky daril,
otcom bol všem, svornosti vzorom,
skvel sa čo hviezda nad obzorom
hrdinstvom — slávou vynikal a žiaril.

Velkomoravská ríša tu trón mala,
pred mocou jej sa svety chvely . . .

Zo všetkých strán sem dochádzala chvála,
slovenské s trónu čuť tu povely.
Temno však vládlo hájmi Zobora,
modlami plná bola tu hora.
Predkovia klaňali sa modlám naši
slnku i vetru, vode, stromu;
v prach padli pred rachotom hromu . . .
bôžikov hŕba po domoch salaší . . .

Národ náš bol však Bohu drahý — milý
poslal mu svätých bratrov v čase,
by slovo Božie hlásali — krstili —
ľud dobrý viedli k pravde, k spásu.
Mužovia svätí Cyrill s Methodom,
medzi slovianskym celým národom
hlásali božie pravdy bez únavy.
Ich slovo svetlo v duše sála
a čierne modly na zem vála . . .
Vítazstvo skvelé Cirkev, národ slávi.

Nesvornosť ako had sa lstive plázi
do duší kniežat, v hrud' národu;
korene slávy podožiera, kazí;
porobou ničí vznik jej plodu;
stáva sa zkazy krutým prorokom . . .
Velmocné knieža je už otrokom —
velríša nosí rabstva ťažké putá . . .
Dedictvo padlo do záhuby —
zhynula pravda. — Osud hrubý
podielom našim stal sa . . . Muka krutá! —

Tisíc liet trval čas otroctva dravý —
národu žalosť tvár polieva . . .
Slovenskom chodia vlci krvožraví
Slovák mrie, hyne žitia réva . . .
Svätá reč otcov klesla v porobu,
s ňou národ, sláva padla do hrobu.
Čo ostalo nám? — Viera v Boha živá,
Slovák v nej skalopevne stojí,
mečom mu proti vrahom v boji . . .
Za voľnosť, právo svoje Boha vzýva.

Modlitba naša — k Bohu stálá vrava —
slobody deň nám vyprosila.

Boh, Pán náš, nám — hľa! — štedro požehnáva ...
v Ňom naša nádej, život, sila.
Milosťou svojou nám aj dnes žiari:
pri božom jeho veľkňaz oltári
biskupov troch keď Slovákom vysväti ...
Nemám slov! — — Šťastie, kto ňu chápe?
Kto nemá radosť, ten cit vlastný šliape,
ubíja život vlastnej na podstati.

Plesajte Tatry plesom rajských sborov!
Národ môj, teš sa v šťastia kvete! —
Zazvučte piesne šumom líp a bôrov
takého dňa viac azda neuzrete! ...
Radosť skvej sa čo rosa v úslní,
nech každé srdce ňou sa naplní!
Boh poslal Cirkvi nových hospodárov.
Dedictvo svätých apoštolov
prevezmú miesta ich prestolov ...
Pozdravme ich a posnášajme darov!

Dary? To naše srdcia, láska naša ...
Želáme zdar vám v svätej službe!
Pri tom sa prosba vrúcna ku Vám vznáša:
povoľte ľudu dávnej tužbe!
Otcovia buďte ľudu! Z Mojzesa
vzor berte! — Odplatia vám nebesá,
s vďakou k vám prilne Slovákov rodina;
prekvitne Cirkev, národ hrave
ku blahu, spáse k Božej sláve ...
Každý duch chvalíť bude Hospodina. —

* * *

Plesajte Tatry plesom rajských sborov!
Národ môj teš sa v šťastia kvete.
Zazvučte piesne šumom líp a bôrov
takého dňa viac nikdy neuzrete! ...

Ján Vojtaššák:

Ťažké pomery cirkevné.

Svetová vojna, ktorá jako veľký požiar hmotne celému človečenstvu škodila, v mravnom ohľade škodila menovite Cirkvi. Jako ťažká a dlho trvajúca choroba vyčerpala človečenstvo zo všetkého, čo si človečenstvo na gazdovalo, a keď honečne pominula, nehala ho hmotne i mravne ožobračeného. S hmotne ozbíjanými majú biedu štáty, duševní mrzáci ale padli na krky Cirkvi. S veľkými nesnázami sa boria štáty, ktoré rozprestierajú sa len na jednotlivé väčšiemensie národy. Čo povedať o Cirkvi, ktorá zahrňuje vo svojom lóne všetky národy? Ktojej bezprestredne spôsobujú starosti kresťanské národy celého sveta, ale mimo tých ešte väčšie ťažkosti jej tropia takí, ktorí mimo nej stoja! Dnešná doba pre Cirkev katolícku je takou zkuškou a probou, že na ňu cirkevné dejiny budú môcť jednúc poukazovať a sa odvolávať a to na takú dobu, ktorá vydáva svedectvo Cirkvi o jej božskom pôvode a opätovne spečatí predpovedanie Kristovo o jej večnom trvaní.

Doba, ktorú dnes prežívajú národy, je tak ďaleko osudná a zvláštna, že jednotlivé jej fázy vecným dejepiscom zaznačené, budú niekedy čítať naši potomci ako také, ktoré, čo svet svetom stojí, ešte sa v takom vydaní neopakovali. Ale aj život Cirkvi, keď ho sledujeme až do podrobnosti, je v dnešnej dobe neobyčajný.

Nemienim rozprestierať sa tu na cirkevný život a pomery, aký je on a jaké panujú v celom svete kresťanskom. Mňa zaujíma život cirkevný a jej pomery v slovenskom národe, aj to len ich krátky priebeh po vypuknúcvej revolúcii.

Každý, kto sledoval pozornosťou vývoj svetovej vojny, už vopred predpovedal, že jej koniec a za ňou následky nebudú prajné Cirkvi. Vojna nakoľko dlho trvala, nemala rázu zlatočistiaceho ohňa, ale stala sa bahnom, v ktorom sa maly času pokaziť a zasmrdnúť aj dobré veci. Vojopovinnosť sohnala do spolu ťažké milióny všakových vagabundov spod slnka, ktorí mali čas i spôsob kaziť aj to, čo sa ešte lepším byť zdalo. V mnohom oblahčovali zkazonosnú prácu vagabundov hrôzy vojny, ktoré všetky lepšie city v človeku zabily, takže ľudia z vojny sa vrátivší, až na malicherné výnimky sú suroví, bezcitní, bezohľadní a polodiví.

Ľudi krotiť a do riadnych kolají života ich pratať, chcej nechcej, vždy padlo za podiel Cirkvi. Levov, tygrov, medvedov krotiť to je práca!

A tá práca je aj na našom Slovensku veru veľmi ťažká. Sotva kde ešte inde našly tieto ťažké poválečné časy a pomery Cirkve v takom neprichystanom stave, jako práve na Slovensku. A preto práca neprajnikom Cirkvi tým ľahšia bola medzi nami.

Cirkev katolícka na Slovensku temer za úplné dva roky bola skoro bez hlavy. Sotva sa mýlim v predpokladaní, že niektorým pri moci stojacim bolo by moc záležalo na tom, aby katolícka Cirkev na Slovensku aj ostávala stádom bez pastiera, vojskom bez veliteľa; zhubná práca nepriateľov Cirkvi bola by sa tým lepšie ďalej darila. Prozretelnosť božia ale vždy našla svojich ľudí a svoje prostriedky. Tak i tu konečne našla a poslala lekárov, aby išli a liečili na Slo-

vensku ranavé, nezdravé pomery. Ohromná úloha pre lekárov po tolkej epidemii! Tu nestačili lekári ľudskými silami a prostriedkami operujúci, tu by sa zišla zázračná ruka božej všemohúcnosti.

Nedostatky, ktoré vojna zapríčinila vypestovali v národoch ducha príliš materialistického. Tomu nemohol ubrániť ani národ slovenský. Materialistický svetonázor ale bol za vše Cirkvi neprajný a hamoval Cirkev v úspešnej práci. Pre tú príčinu aj na Slovensku máme ťažké cirkevné pomery, tým viacej, že so strany štátu nedostáva sa Cirkvi tej, nehovorím o hmotnej, mravnej podpory, ktorú by Cirkev právom očakávala mala za štátu v každej dobe preukazované služby.



Slávnostný sprievod do biskupského chrámu.

Duch neprajný a nepriateľský Cirkvi tak ovládal všetky spoločenské vrstvy, že opravdu Cirkvi oddaných, katolícky smýšľajúcich ľudí je veľmi poriedku.

Všeobecná horúčka sa rozšírila i na Slovensku, že Cirkev treba zbaviť všetkých hmotných prostriedkov. Len poriedku sa nachodia takí, ktorí chápu, že Cirkev ako spoločnosť pozostávajúca z ľudí a žijúca na zemi, nemôže jestvovať a svoje záležitosti zavedovať bez prostriedkov zemských a hmotných. Keby aj bolo na kratší čas možné, jej účinkovanie bolo by v mnohom ochromené. Cirkev katolícka hoc aj zavrhuje ducha materialistického a celým úsilím bojuje proti zavládnutiu materialistického svetového názoru, materialne prostriedky v umiernenom spôsobe predsa musí upotrebovať v jej zemskom a svetovom sriadení, aby mohla k nadzemskému a večnému cieľu priviesť ľudí. Mnohí nechápu, že zemské veci s nebeskými a časné s večnými sú v úzkom spojení. Cirkev sama uznáva, že bohatstvá a prepych jej životu nie je osožný; ale dľa toho porekadla „pauperitas maxima meretrix“ — chudoba najväčšia otrokyňa, ani to si nežiada

a neponíma ľahostejne, aby všetkého olúpená mala byť nevoľnicou kadejakých nesvedomitých vydriduchov.

Medzi takýmito ťažkými pomerami Cirkev musí sa boríť najsamprv s tými hmotármi, o ktorých hovorí sv. Písmo, že im je brucho bohom a natoľko sú zozemsteli, že nemajú ani smyslu na večné veci. Skeptikov, ktorí o večnom živote v pochybnostiach žili, máme dnes veľmi mnoho. Hmotára, skeptika a pri tom nedouka privedie nazpät do ľlovečenstva len mimoriadna milosť božia. Takito ináč zlomyseľní pochybovači oslabujú aj iných v náboženskom, katolíckom presvedčení. Ľlovek, ktorý nemal príležitosti zkusíť, ani by nepredpokladal a neveril, že v prostých vrstvách nášho ľudu je toľko skepsy.

Náš ľud vo všeobecnosti je málo prakticky katolícky. Väčšina je toho domnena, že keď je v katolíckom kostole pokrstený, po katolícky sosobášený, keď raz v roku spoveď vykoná, na výročité sviatky do kostola pozre a tu i tam doma krátko sa pomodlí, že je tým najlepším cirkevným ľlovekom a katolíkom. Ale na to nepomyslí, že keď sa do protikatolíckých spolkov a sdružení pletie; keď proti katolícku tlač akýmkoľvek spôsobom podporuje a na katolícke podniky ničím nezertvuje; keď k udržaniu náboženských ustanovizní každú obetu priniesť si preceňuje: je katolíkom len do počtu, ale jeho osobnosť, keď treba katolíka skutkom dokázať, na váhu, do počítania nepríde. Cirkev na Slovensku sa musí ešte dlhé roky boríť s týmito slabosťami svojho ľudu, kým ho za povedomého a praktického katolíka vychová. Novopohanský duch, ktorý dnešnou dobou, ako mrazivý vietor tiahne, Cirkev v jej obrodzujúcej práci stále hamuje.

Javí sa smutný príznak medzi slovenským ľudom, že na mnohých miestach odporuje prispievať na udržanie cirkevných osôb a cirkevných ustanovizní a podnikov. Služobníkov by radi mať, len nič na nich dať. To posledné ale je tajná a zakuklená zbraň v rukách tých, ktorí cirkevných služobníkov nechcú mať. Nepriatelia Cirkvi chcjúc oslabíť Cirkev nepriamymi prostriedkami siahajú jej na koreň, odoberajú jej služobníkov. Nakoľko služobníci cirkevní sú tiež len ľudia, ktorí musia ľudským spôsobom žíť, odoberajú sa im prostriedky a podmienky života, čiže výživy, do toho stavu nevstupujú len takí, ktorí sú hrdinských obetí schopní. To vidíme, že v terajšej dobe, ktorá je beztak príliš hlboko v hmotárstve, do kňazského stavu len takí sa hlásia, ktorých zvláštna milosť božia k tomu povoláva.

Tieto ťažké pomery cirkevné sú nám dnes ťažké, lebo sme boli naučení na pohodlie. V týchto ťažkých pomeroch musíme hľadať nové spôsoby, ako na diele božom úspešne pracovať.

A tu nám príchádza pred oči prvá kresťanská Cirkev. Služobníkov Cirkvi bolo málo: bolo tých dvanásť rybárov a niekoľko verných učedníkov. Ale to bol dobrý kvas, ktorý celú masu ľlovečenstva preniknul. Oheň horlivosti za Krista a jeho dieło, láska za spásu svojho spolublížneho dodávala tým niekoľkým zmužilosti, aby v ťažkých pomeroch ducha neztratili, ale tým vytrvanlivejšie pracovali.

Boh v každej dobe našiel svojich ľludí a svoje prostriedky, aby nimi pôsobil na rozšírení svojej slávy. Preto, hocako ťažkými zdajú sa nám býť, hocako ťažko nám padajú naše cirkevné pomery, nesmieme byť máloverní a nesmieme sa vzdávať nádeje, že naším pričinením musia sa stať lepšími.

Máme lepšiu nádej, že ľlovečenstvo a menovite kresťanstvo v našej vlasti preberie sa z horúčkoveho stavu a bude chladnokrevnejšie uvažovať a vážnejšie i dôstojnejšie si počínať voči náboženstvu svojmu a voči Cirkvi. Silne veríme, že aj na Slovensku kresťanstvo sa prerodí. Zrno dobré v ľlude, ktoré týmito časmi všaková bodliáč udúša, nevyhynie, lež pod tlakom s hora a so strán tým hlbšie a pevnejšie korene pustí do pôdy do spodku a tým húževnatejšie bude potom vzdorovať povíchríciam! Boh si našiel a vzbudil potrebných prorokov v každom čase; tak aj v dnešnej dobe, jakokoľvek je ona neprajná katolíckemu kňazstvu

na Slovensku, vzbudí v národe slovenskom také matky, ktoré, jako tie starozákonné Anny prorokyne, budú obetovať svojich synov, ako Samuelov, službe Pánovej, do svätyne, aby, hoc aj tej žatvy je mnoho, tých deľníkov vo vinici Pánovej aspoň po skrovne bolo.

Pomery cirkevné na Slovensku, hoc sú aj ťažké, ale predsa nie sú beznádejné.

Dr. Alois Kolisek:

Tri razy v Nitre.

I.

Pred úsvitom.

V svojom živote prvý raz bol som v Nitre v júli 1917. Zo svojich slovenských skúseností a dojmov znal som Nitru najviac z piesne „Nitra, milá Nitra“ a napokon zo svetochýrnej samopašnosti nitrianskej administratívy, ktorá bola azda výkvetom všetkého, čo sa proti slovenskému rodu vystrájalo so snahou: „Vyhubiť“.

Čo som robil v Nitre r. 1917?

Žiaľil a modlil sa.

Poviem krátku, hoci s *nútnym úvodom*, ako sa to prihodilo.

Vo Viedni pod vojnou bola akási slovenská expozitúra, ačí filiálka českej „Maffie“. Predstavitelia českej politiky, najmä poprední poslanci z „Českého Sväzu“ schádzali sa tu so Slovákmí, ktorí vo Viedni bývali, alebo z času na čas sem prišli — a vzájomne si sdeľovali, aká je situácia doma, ale hlavne v *zahraničí*. Po zahájení snemu viedenského v máji 1917, bolo nám mnohé o našej budúcnosti už jasné. Deklarácia „Českého Sväzu“, v ktorej bola prvý raz verejne celému svetu sdelená túžba za oslobodením Slovenska, nebola dajaká parlamentná pôza, ale premyslený, prvotriedny politický čin, vyplývajúci z práce našich ľudí v zahraničí a zo spoľahlivých zpráv o nej.

Od r. 1912. chodieval som často do Viedne vydržiavať kázne pre Čechov i Slovákov a tak sa stalo, že i pod vojnou schádzal som sa tu s poprednými Slovákmí, z ktorých daktorí tu konali vojenskú službu. Bol som volaný i k tým tajným schôdzkam Čechov a Slovákov, ktoré sa konaly hneď tu, hneď tam, v daktorej kaviarni alebo v byte Kornéla Stodolu.

Na základe takýchto predporád bola v júni 1917 svolaná do Viedne schôdzka spoľahlivých ľudí *slovenských*, ktorí predstavovali či už istú duchovnú prácu, či už politický smer. V tejto čisto slovenskej schôdzke bolo ustálené: vydržiavať v júli slovenskú „revolučnú“ poradu v Prešporku, a moja osoba bola poverená tým, že bych po prešporskej schôdzke sa vybral ďalej na Slovensko medzi významných *katolíckych* kňazov, ktorých som mal upozorniť, aká je situácia vojny, aké su plány so štátom česko-slovenským, aké sú nádeje pre oslobodenie Slovenska...

Prí informovaní kňazov a iných ľudí slovenských, ku ktorým bol prístup, mal som vyzvedaf náladu a názory týchto osôb ohľadom budúcnosti slovenskej.

Ako bolo uzavreté, bolo aj vykonané. Schôdzka v Prešporku sa konala, prišiel k nej i dr. Emil Stodola z Pešti. Bol to naozaj prvý revolučný sbor slovenský.

Zprávodajca o budúcich hraniciach medzi Slovenskom a Maďarskom: Dr. Ivánka, navrhoval odtrhnutie 11—12 žúp slovenských od Maďarska; to vraj je maximum. (Po prevrate sa ukázalo, že to bolo minimum, lebo mierová konferencia určila 18—20 stolic ku Česko-slovenskej Republike.) Po tejto schôdzke som sa teda vybral na svoju informačnú a vyzvednú cestu po Slovensku. Ešte v noci

som vyhľadal *Tománka*, sdělil som mu, čo bolo potrebné, o posavádných poradách. Sprievodil ma na železnicu, a ja cestoval som najprv na tie najpochybné krajie budúceho samostatného Slovenska: do *Komárna*. Tu som nič nespravil, poviem to úprimne a krátko.

Z *Komárna* cestoval som do — *Nitry*, do budúceho „hlavného mesta“, alebo metropole . . .

Aké bolo sklamanie s týmto mestom, nemožno je vysloviť. Že úrady sú maďarské, vedel som, že je tam veľa iných pánov smýšľania nepriateľského, bolo mi tiež známo, avšak že táto *Nitra*, táto „slovenská matí“ je také maďarsko-židovské mesto, som predsa nečakal.

I stalo sa, čo sa v piesni spieva:

„Čo pozrem na Teba,
musím zaplakati.“



Naša mládež v národných krojoch pri vysviacke.

Zaplakal som, rozziľil som sa a chcel som čím skôr odcestovať. No nemal som vlaku nazpät, iba v noci. Poprechádzal som sa *Nitrou* krížom — krážom, kým bol večer, súmrak a napokon tma. — Cestou ku štácii odbočil som ešte raz ku kostolu, ktorý mi bol pred tým za denného svetla najviac padol do očí. Pravda, bol zatvorený. Pred hlavnou bránou som kľaknul a modlil som sa . . ., modlil som sa „za národ náš ubiedený“ za „právo života“ . . . pre slovenský ľud . . . Bola teplá, letná noc. Okolie kostola celkom opustené (tak sa mi vo tme zdalo), osvetlenie na tomto mieste žiadne . . . len nado mnou žiarily hviezdy Božie . . ., ďaleké svetlá, oku malučké, no každému svietiace . . . snáď i slovenskému národu svietia?! Azda sú ony predzvestou Zory — úsvitu . . . A boly, boly!

Ten kostol, pred ktorého zatvorenou bránou som sa modlil, bol *farský kostol*, v ktorom o tri a pól roka neskôr bola vykonaná posviacka troch *slovenských biskupov* . . . Dnes mi znova srdce horí, keď si pripomeniem, ako som bol v Nitre — *pred úsvitom* . . .

II.

Keď sloboda svitla.

„Niet pravdy zmučenej, ó niet, ktorá neprešla by v slávu,
niet krivdy najmenej, ó niet, juž Boh by netrestal.“

Tieto slová slovenského básnika-proroka Hviezdoslava zo „Žalmy k tisícročnej pamiatke vierozvestcov sv. Cyrilla a Metoda“ boli často meditáciou môjho kňazského srdca, no celou dušou mi zvučaly, keď som bol *druhý raz* v Nitre . . .

To bolo v máji 1919, už nie v Uhorsku, ale v Česko-slovenskej republike, to bolo v oslobodenom *Slovensku*. A nebol som sám a osihotený ako vtedy pri prvej návšteve . . . Mal som milého a slávneho spoločníka, práve jedného z *osloboditeľov* Slovenska: bol to všetkým nám drahý *Scotus Viator* (R. V. Seton-Watson).

Prišiel k nám, keď Slovensko bolo práve v smútku nad smrťou Milana Štefánika, navštívili sme spoločne miesto u Bratislavy, kde tento slávny syn slovenského národa mŕtvymi, alebo umierajúcimi perami pobozkal naposledy slobodnú slovenskú zem . . ., a potom sme išli do — *Nitry*, vedľa Bratislavy najslávnejšieho mesta slovenského, v histórii a symbolickom významom ešte chýrnejšieho od Bratislavy. Ťažko vypísať tie city, ktoré vtedy naplňovali dušu moju . . .

Najprv boli to rozpomienky na minulosť pred prevratom po svetovej vojne. Tiež *Scotus Viator* dobre poznal „*nitrianskych pánov*“. Veď tu r. 1910 bola pojednávaná *appeláta*, v ktorej on sám hral význačnú rolu. Vypoviem niekoľko slovami, čo a ako to bolo.

So *Scotusom Viatorom* oboznámil som sa r. 1908., keď zostavoval svoju knihu „*Národnostná otázka v Uhrách*“, v ktorej on prvý pred evropejskou, áno svetovou verejnosťou vypísal tú zmučenú pravdu slovenskú a tie krivdy od Maďarov páchané. Do tej knihy som prispel osobitným článkom o význame a zpracovaní slovenskej piesne ľudovej, ktorý tam bol anglicky uverejnený s článkami *Vajanského, Licharda a Jurkoviča* z oboru ľudového umenia. Okrem toho som poskytnul spoľahlivý materiál o *Andrejovi Hlinkovi*, ktorého rímsky proces s biskupom *Párvym* mal byť práve riešený. *Scotus Viator* túto záležitosť pokladal za tak dôležitú a *Hlinkovu* osobu za tak význačnú, že jeho obraz umiestil na prvom liste spomenutej knihy. Keď som proces *Hlinkov* v Ríme ukončil (1909) volal ma *Scotus Viator* k sebe do Škótska, išiel som ta, aby sme pripravili preklad jeho knihy. R. 1910. prišiel *Scotus Viator* zasa medzi nás, a tu som ho volal, aby so mnou išiel pozrieť „*maďarské volby*“ v Skalici. Prišiel, videl a napokon do mojej domácej knihy napísal: „*Fuj!*“ Keď sme boli v Skalici, navštívil som s ním asi na 20 minút (okolo 6. hod. popol.) vdovu po nebohom direktorovi reálky, *Drizhalovi*, ktorý mi bol priateľom. Z toho povstala obžaloba na pani *Drizhalovu*, že vraj dala nocľah cudzincom a neohlásila ich úradom. Bola posúdená na 100 korún pokuty. Podala *apellátu* do *Nitry* a tá bola tuná — *potvrdená*. Tieto veci opísal *Scotus Viator* v svojej knihe „*Corruption and reform in Hungary*“, (Podplatnosť a náprava v Uhrách), a teraz sme si ich pripomenuli v samej *Nitre* odkiaľ zmiznuli tí, ktorí pravdu mučili a krivdou vládli . . .

Pravda prešla v slávu, krivda bola strestaná.

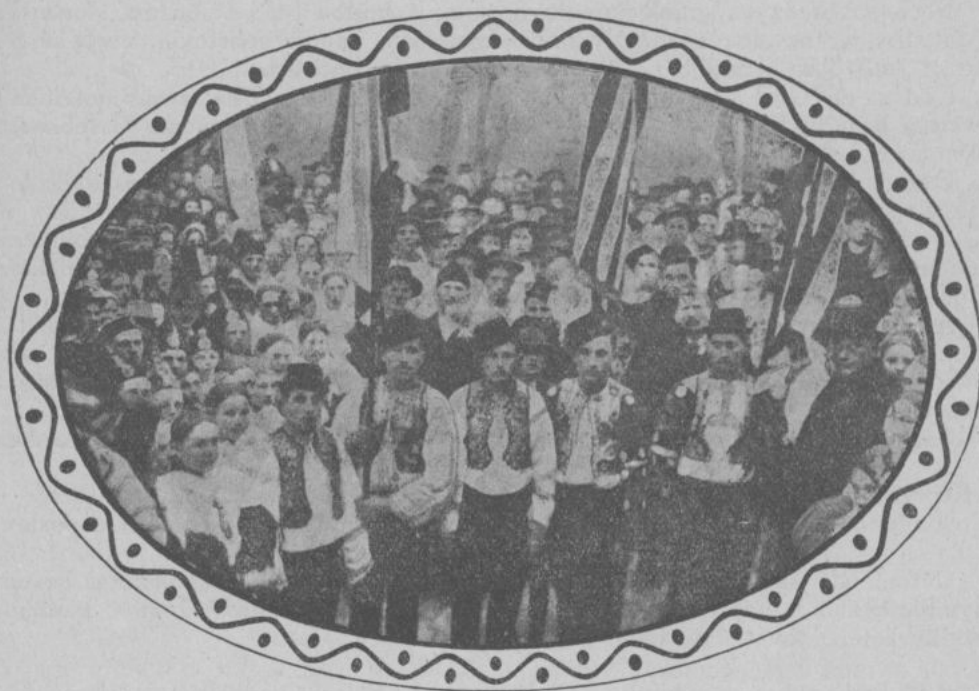
Boli sme v slobodnej Nitre. Navštívili sme *župný dóm*, ktorý svojim prepýchovým

výstrojom bol takmer symbolom nadutosti a pánovitosti maďarských úradov. Prešli sme aj na „Hrad“. V *katedrále* som pozdvihol svoje srdce k nebesiam, aby tu bol čoskoro nový arcipastier, dobrý, milý, slovenský...

Mne bolo veľkým zadostučinením, milým pocitom, že sa mi podarilo práve do *Nitry*, do našej *Nitry* doviest takého muža, ako je *Scotus Viator*.

S radosťou spomínam na tie okamihy v *Nitre*, na pohostinstvo p. župana dr. *Okánika*, na spoločnosť talianskych dôstojníkov z tehdašej dohodovej misie, na návštevu u kanonika D. *Durčianskeho*, prof. dr. *Tisu*...

Čo tu bolo nádeji, čo radosťi z lepšej budúcnosti, lebo vtedy *slovenská sloboda svitla!*



Naša mládež v národných krojoch pri vysviacke.

III.

V svätom meste Methodovom.

Tretí raz bol som v *Nitre* pri posviacke prvých slovenských biskupov a intronizácii biskupa *nitrianskeho*.

Chcel som ten deň stráviť v svojom kútiku osamotený v meditácii a modlitbe za národ slovenský a za jeho nových pastierov, ako kedysi pred zatvorenou bránou kostola, kde sa teraz posviacka chystala...

No koncom januára navštívil ma dr. *Tiso* a správca *Pöstényi* a oslovili ma, aby som pri posviacke v *Nitre* riadil „úmelecké matiné“.

Prislúbil som.

Súčasne žiadali dra Dobroslava Orla, profesora theol. fakulty v Bratislave, aby pomohol riadiť cirkevné spevy pri posviacke.

Ponevác posviacka bola chystaná na 6. februára — potrebné bolo s prípravami umeleckej čiastky programu sa ponáhliť. Po porade a dorozumení s dr. Orlom navštívil on Schneidra-Trnavského v Trnave a v Nitre direktora chrámskeho domu B. Štetku, aby sa dohodovil o potrebných veciach cirkevného spevu posviackového. Medzitým som ja začal riešiť svoju úlohu. Najšampv som odstúpil od názvu „matiné“, lebo naše produkcie boli zamýšlané na dobu po obede až do večera, to je teda nie *matiné*... Vymyslel som meno: *Umelecko-literárna Beseda* (podľa ľudového obyčaja „besedovať“).

Pri zostavení programu mal som tieto myšlienky a zásady: Nech tu „v svätom meste Methodovom“ oživú rozpomienky na prvých biskupov slavianskych — sv. Cyrilla a Metóda!

Nech sa tu ozýva umelecké slovo, spev a hudba pokiaľ možno, *slovenské*, — skladby, jedine *slovenské*! Výkonní umelcovia, najmä solístovia, nech sú len katolíci, keďže sa jedná o posviacku biskupov katolíckych.

Keď sa dr. Orel vrátil, ustálili sme program spevov cirkevných i umelecko-literárnej besedy, ktorý sme obohatili, keď posviacka bola odložená na 13. februára, a tým sme získali viac času na riadnu prípravu.

Okrem solístov Slovenského Národného divadla v Bratislave povolali sme aj iných spevákov z bratislavskej intelligencie pre spev sborový.

Vyslovujem iskrennú vďaku všetkým týmto spevákom, ktorých ku spoločnej práci umeleckej oduševnila veľká myšlienka národná a povedomie historického významu, aký mala táto zriedkavá slávnosť cirkevná.

Aby nitrianske slávnosti mali najväčšiu lesk a okrem dôjmejných obradov a výkonov náboženských tiež účasť *vyššieho umenia* svetského, bol chefom opery Slovenského Nár. divadla pripravený tiež *Symfoničný koncert* s orchestrom tohoto divadla.

Všetko sa pripravilo sta by dľa básnikovej výzvy k oslave cyrillo-metodejskej:

Ktorým známa je prelesť súzvuku, dar daný piesne z riše nebešťanstva:
osnujte hudbu k pochodu, narazte nový spev! (Hviezdoslav).

O tom, ak sa nám program spevu cirkevného, umelecko-literárnej besedy a symfonického koncertu výdaril, podám tu jednoducho *programm* a napokon posudky referentov tlačových.

O pol 9. hodine ráno vo farskom chráme pri obradoch vysviacky a intronizácie bol programm:

1. „Ecce sacerdos magnus“. Složil Bohumil Štetka.
2. Introit a ostatné chorálne spevy dľa vatikánskeho vydania.
3. Missa „Stella matutina“ Složil Mikuláš Schneider-Trnavský.
4. Offertorium: a) „Scapulis suis“ (recitativ),
b) „O bone Jesu“. Složil pre mužský sbor J. B. Foerster.
5. Spevy pri jednotlivých výkonoch vysviacky pre miešaný sbor složil B. Štetka.
6. a) Pápežská hymna, harmonizoval Mikuláš Schneider-Trnavský.
b) Národné hymny.

O pol 12. hodine v katedrálnom chráme:

7. Pri intronizácii; „Te Deum laudamus“. Složil V. Říhovský pre miešaný sbor. Číslo 1., 5. a 7. previedol katedrálny sbor, riadil direktor Bohumil Štetka.

Číslo 2., 3., 4. a 6. spieval „Mužský sbor z Bratislavy“ riadil dr. D. Orel.
Číslo 3., 4. a 5. boli spievané prvý raz.
Na organ hral insp. Mikuláš Schneider-Trnavský, skladateľ a direktor choru
v Trnave.

Hlasy slovenskej tlače o chrámovom speve pri posviacke :

„Slovenský Denník“ 15. februára 1921.

Umelecké slávnosti v Nitre.

„Krásnym doprovodom nitrianskych slávností boli hudobné a spevné čísla, nech už boli rázu čisto cirkevného alebo zábavného. Ich výber bol vkusný, na ozaj umelecký a tak stali sa osviežujúcim elementom celého dňa. Už pri samých obradoch vysviacky a intronizácie mohutným dôjom pôsobila nová omša, missa „Stella matutina“, složená pre mužský sbor od Mikuláša Schneidera Trnavského. Plná pekných hudobných myšlienok, s odvážnym vedením hlasov poskytla novému umeleckému telesu, mužskému sboru z Bratislavy, ktorého tvorcom je prof. dr. Dobroslav Orel, príležitosť ukázať ukáznenosť a hlasovú zdatnosť. Nové združenie, složené z najlepších spevákov, pokiaľ ich mohla Bratislava poskytnúť, má všetky možnosti zdarného vývoja a môže sa vyvinúť časom v prvotriedné teleso rázu známych učiteľských združení v Brne a v Prahe, keď pôjde v intenciách svojho zakladateľa. Že tieto ambície sú rydzo umelecké, dokázala voľba mužského sboru J. B. Forstera „O bone Jesu“, najmodernejšej to ukážky cirkevnej hudby českej. Dobre sa uplatnil i katedrálny sbor nitriansky pod direktorom Bohumilom Šetkom.“

„Národné Noviny“ 19. februára 1921.

Dozvuky nitrianskych slávností.

„Len o dozvukoch slávností slávnej Nitry mám pár slov napísať. Doslovne o posledných zvukoch, o zvukoch umenia, spevu, hudby, ktoré sprevádzaly slávnosť, ako zvuky harfy slová prorokov.“

Veď bola to slávnosť cirkevná a bohoslužobná, a bohoslužby od vekov sú spojené všade, menovite v katolíckej Cirkvi, s umením, so spevom a hudbou. muselo tedy i tu byť a bolo na mieste i umenie harmónie. Veď bola to slávnosť biskupov, ktorí majú byť otcovia a vodcovia, proroci a apoštolovia svojho ľudu, — nech tedy podľa Žalmistu oslavujú Boha spevom a piesňou novou. Veď bola to slávnosť slovenského ľudu katolíckeho, a slovenská duša najkrajšie svoje prejavy skladá do spievaného slova.

O chrámovej obradnej hudbe, ktorú Bohumil Šetka a Mikuláš Schneider-Trnavský složili k tejto príležitosti: k slávnostnej omši a celej vysviacke biskupov, musia povedať svoj úsudok ľudia k tomu povalanejší. Ja len to vyzdvihujem, že i katedrálny spevácky sbor dostal svojej úlohe, ale menovite prekvapil bratislavský mužský sbor — celé nové spevácke združenie — ktorý sotva mal osem prób a tak vedel naštudovať a predniesť ťažké, dlhé skladby, vyplňujúce vyše dvoch hodín trvajúce slávnostné obrady vysviacky. Riaditeľ dr. Dobroslav Orel docielil obdivuhodného výsledku. Ak kto, iste on, prvotriedny znateľ katolíckej cirkevnej hudby (menovite gregoriánskeho spevu), sám kňaz, mohol najkongeniálnejšie porozumieť obsahu a smyslu posvätných, tisícročnou tradíciou ustálených foriem latinskej liturgie a mohol najlepší výraz dať tomu, čo skladatelia práve k tejto slávnostnej príležitosti, chceli pomocou spevu a harmónie povedať.“

Poriadok Umelecko-literárnej Besedy o 4 hod. bol nasledujúci:

1. Národné hymny: „Nad Tatrou sa blýska“, „Kde domov můj“.
2. „Nitra, milá Nitra“. Upravil Mikuláš Schneider-Trnavský.
3. a) Ján Hollý: Cyrillomethodiáda (úryvok), b) I. Gr. Orlov: Slovenským veľkňazom. Recitoval p. Janko Borodáč, z deklamačného a dramatického oddelenia štátneho konzervatória v Prahe.
4. Pavel Křížkovský: Cyril a Method (Hvězdy dvě se z východu . . .), mužský sbor so sprievodom klavíra.
5. Slovenský ľud v svojej piesni: a) Prívet dr. Alojz Kolísek, b) Spevy: Konope, konope (Milan Lichard), Na zelenej lúčke (Vl. Rebíkov), Ide Kračúň (Leoš Janáček), Nitrianske hodiny (Vít. Novák), spievala sl. Maria Hloužková, profesorka Hudobnej školy pre Slovensko, solistka Slov. Národ. Divadla. — Čie že to ovečky, balada, (Vil. Figuš), Z bačovských piesní (Miloš Lihovecký), Vojenská (Vl. Meličko), Zbojnícka (Mik. Schneider-Trnavský), Spieval Ján Konstantín, solista Slov. Národ. Divadla.

Prestávka 10 minút.

6. Mikuláš Schneider-Trnavský: Venec umelých piesní pre mužský sbor so sprievodom klavíra na ľudové texty.
7. Mikuláš Schneider-Trnavský: Sonáta G-moll pre husle a klavír: a) Allegro, b) Scherzo, c) Adagio, d) Rondo. Prednesie pôvodca.
8. Umelé piesne: a) Št. Fajnor: Jaj, ten cimbál (Ad. Heyduk), b) Fr. Kafenda: Kukučka (Sv. Hurban-Vajanský), c) Mik. Schneider-Trnavský: Drotárik (Ferko Urbánek), Spieval Zdenek Knittl, solista Slov. Národ. Divadla,
9. Z reči biskupa Štefana Moyzesa v Matici Slovenskej r. 1865. Recituje p. Janko Borodáč.
10. a) Bratislava, mužský sbor, b) Hej Slováci, mužský sbor. Číslo 1. 2. 4. 6. a 10. spieval „Mužský sbor z Bratislavy“, riadil dr. Dobroslav Orel. — Na klavíri sprevádzal č. 1. a 6. Mikuláš Schneider-Trnavský, čísla 4. 5. 7. a 8. Frico Kafenda, prof. Hudobnej školy pre Slovensko.

O Umelecko-literárnej Besede rozpísaly sa popredné slovenské noviny čo najpochválnejšie.

„Slovák“ dňa 30. marca 1921 kratko, no jadro, slovami Jura Kozu Matejova: „O štvrtej som nechal radujúcich medzi radujúcimi a išiel som na „umelecko-literárnu besedu“ ktorú mal na slávnosť dňa Kolísek.

Neviem, čo mám z nej chváliť!

Kolísek bol znamenitý a Orol tiež taký.

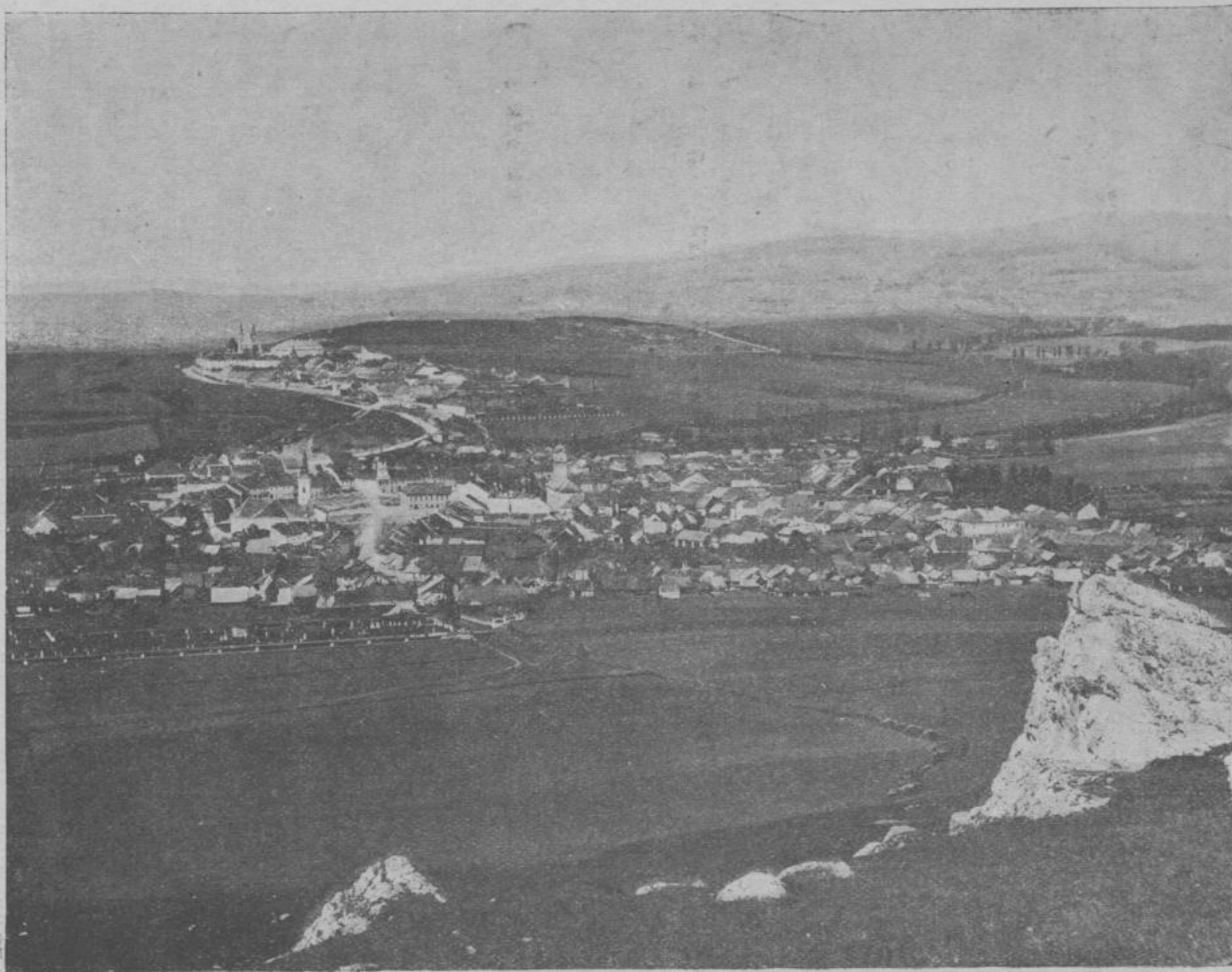
Keď odznely umelecky prednesené slovenské piesne, slza mi vypadla z očí. Boh vie, čo som myslel, a v myšlienkach som chodil.

A tento spevavý slovenský ľud chceli Maďari zničiť — pošepnul mi do ucha môj sused.

A ja nevedel som mu slova odpovedať, ale zahrmiel by som bol chcel celým svetom, alebo na kolená padnúť a prosiť:

Bratia! Ak ste nám naozaj aspoň vo voľačom bratia, nuž nechajte nevinný slovenský ľud na kvetových slovenských lúkach spievať, zuniť, a svet, nebo, seba a všetko milovať. Nechajte nás nevinných, detských a blažených tak ako nás Boh stvoril a slovenské matky vychovaly!

Avšak slova som povedať nevedel. Na besede prítomní boli aj pp. biskupí, nuncius, minister Slovenska a všetci prví hostia slávnosti.“



Spišske Podhradie so spišskou kapitulou.

„Slovenský Denník“ dvoma referátmi dir. Boh. Haluzického. Dňa 15. febr. 1921:
„O 4. hodine bola na župnom dome umelecko-literárna beseda. Jej program bol zostavený na význam dňa s tendenciou národne-výchovnou prof. dr. Aloisom Kolískom, ktorý i v svojom prívete prehovoril o slovenskej piesni. Poriadok besedy bol veľmi bohatý a poskytnul svojou pestrosťou a predsa len akousi jednotnou líniou prítomným mnoho radosti. Historickú jeho čiastku, rozpomienky na slávne doby starobylej Nitry, tvorila stará znárodnená pieseň „Nitra, milá Nitra“, upravená pre mužský sbor Mikulášom Schneidrom-Trnavským so svojou ostatnou slokou poprevratového pôvodu: „Tak sa časy menia, tak tento svet beží, Nitra, milá Nitra zas nám prináleží“, ďalej kantáta pre mužský sbor Pavla Krížkovského, jedného z buditeľov národnej hudby čes. Cyrill a Method (Hviezdy dvě se z východu . . .), zaspievaná prvý raz v jubilejnom roku cyrilo-methodejskom r. 1863 v Brne, a konečne recitácia úryvku Jána Hollého Cyrillomethodiády, a to koniec VI. spevu, kde pápež Adrian vymenúva Konstantina a Methoda biskupmi veľkomoravskými a povoľuje slovanskú liturgiu. Druhá čiastka programu bola venovaná ľudovej piesni, slovenskej. Okrem prívetu dr. Kolíska, ktorý poukázal na odraz slovenského cítienia a života vôbec v ľudovej našej piesni, vyplnená bola vhodne volenými ukážkami starej ľudovej piesne v harmonizácii najlepších jej znalcov a skladateľov, a to Slováka Milana Licharda, Rusa V. Rebikova, Moravana Leoša Janáčka a Čecha Vítezslava Nováka. Okrem toho zastúpení boli svojimi rôznotvárnymi harmonizáciami mladší slovenskí skladatelia Schneider-Trnavský, Vil. Figuš, Miloš Lihovecký a Vl. Meličko. Tretia časť programu bola venovaná umelým skladbám v duchu ľudovej poezie. Tu vynikol zvlášť Trnavského „Veniec umelých piesní“ pre mužský sbor na texty ľudových piesní, rukopisná novinka, dokazujúca veľkú invenciu, harmonizačnú pohotovosť Schneiderovu. „Veniec“ stane sa iste kmenovým repertoárom všetkých našich i českých sdrúžení peveckých. Okrem Schneidra, ktorý reprezentovaný bol ešte rozkošnou piesňou „Drotárik“ na slová F. Urbánka, prednesená bola pieseň z prvých počiatkov československej vzájomnosti od Štefana Fajнора na slová Adolfa Heyduka „Jaj, ten cimbál“ a ako protipól moderne založená pieseň profesora bratislavskej hudobnej školy Fr. Kafendu „Kukučka“ na slová Svet. Hurbana Vajanského.

Pekne do programu vpadla i Schneiderova Sonáta G-moll pre husle a klavír, skladba plná jemného citu, ktorý vyjadril skladateľ i mäkkým prednesením na husle. Štvrtý oddiel venovaný bol myšlienkam vlasteneckým, ktoré roznieťil úryvok z reči baňskobystrického biskupa Moyzesa, prednesenej v Matici Slovenskej r. 1865. Voľba bola tým prihodnejšia, že slovo Moyzesovo platí zrovna tak dnes, ako svojho času. Mužské sbory „Bratislava“ a obľúbená „Hej Slováci“ vystupňovali ešte túto náladu.

Z reprodukujejúcich síl vyniklo zasa sdrúženie mužského sboru bratislavského, ďalej členovia Slovenského Národného Divadla sl. Hloušková, ktorá zvlášť pekne predniesla pieseň „Nitranské hodiny“, Knittl, ktorý svoje umenie uplatnil najmä v Trnavského piesni „Drotárik“, a Konštantín, ktorého „Zbojníčka“ vyvolala živý ohlas. Básne (tiež Grebáča-Orlova „Slovenským veľkňazom“), text Moyzesovej reči recitoval p. Ján Borodáč. J. Borodáč práve dokončuje deklamačné a dramatické oddelenie konzervatória pražského a je prvý Slováč, ktorý sa odborne venuje dramatickému umeniu. Pri usilovnom štúdiu vyrastie azda z neho prvý slovenský herec. Ako znamenitý virtuóz na piano sa osvedčil Fr. Kafenda, ktorého doprovod piesni a Schneiderovej sonaty ukázal vysokú kvalitu umeleckú. I ukážka z jeho tvorčieho práce skladateľskej prezradzuje pekný talent.

Umelecko-literárna beseda bola naozaj dobrým príkladom, akého rázu by mala byť naša expanzívna umelecko- a ľudovovýchovná práca. Mala svoj štýl, vôňu slovenského kraja a reprodukčná stránka bola vynikajúca. Škoda len, že bola malá účasť zrovna tých, ktorým bola určená, ľudu. Poradatelia prof. dr. Kolísk

i prof. dr. Orel môžu byť veru s výsledkom svojej usilovnosti a práce spokojní.

Literárnej besedy v župnom dome zúčastnili sa pápežský nuncius dr. *Micara*, minister dr. *Mičura*, arcibiskup dr. *Stojan*, traja noví slovenskí biskupi, česki biskupi dr. *Podlaha* a dr. *Kašpar*, gen. *Fourniér* a temer všetci ostatní slávnostní hostia.

Po slávnostiach v Nitre.

Bola to krásna, dojímavá chvíľa, keď v nedeľu 13. februára na poobedňajšej akademii v sále župného domu v Nitre počúvali sme i takéto významné slová slovenského biskupa:

„Rodu môj, milý národe slovenský!“

Spal si duševne stá liet. Precitni a zmužni! Precitni k práci človeka hodnej a sebe užitočnej. Práca je zákonom, pochodiacim z vôle božskej. Pracovať ti bude treba vždy, už či len na úžitok *iných*, či i na *svoj* — voľ si! Neukazuj mi svoje tvrdé mozole: znám ich! lež práve to štiepa mi srdce, že z tak mnoho tvrdých mozolov je tak málo úžitku pre Teba! Nesťažuj si, drahý rodu môj, na svoju krušnú domovinu; oplýva ona nielen krásami rajskými, lež i pokladmi nevyvážiteľnými, ktoré však dovedie spatriť a zúžitkovať *len oko osvetou rozbystrené*. Neodvolávaj sa na *skromné číslo* údov svojich, národe môj! Nebol početne ší národ Grékov; skromné a neplodné bolo územie Attiky, a — predsa mesto Athény v dejinách človečenstva závodí so svetovládny Rímom. Nie z množstva netečných, lež hlavne zo svornej horlivosti a rozumnosti pracovníkov vyplýva zdar činnosti ľudskej.

Nie teda v spomenutých okolnostiach väzí príčina Tvojich bied, drahý rodu môj, ale *jedine v nedôstatku duševnej osvety*. Rozptýlený si ako zrnká poľa piesočného, ktorým zahráva každý vietor. Sostav sa tedy *osvetou duševnou, povedomím národným, obecnomyseľnosťou* v tuhú mocnú skalú, vzdorujúcu i treskom hromu i besnote víchrov.

Drahý rodu môj, vo vzdelancoch svojich máš vodcov horlivých, obetivých množiacich sa, buď Bohu vďaka, so dňa na deň; však ich snahy len na dobro tvoje smerujú. Pomysli, národe drahý, odkiaľ mal by pomoci očakávať, jestli nie *od svojeti*? Postav sa na bezpečné plecia svojich prirodzených vodcov, aby si sa povýšil, *otvor ochotne oči svetlu pravdy a užitočných vedomostí*, ktoré prinášajú Ti domáci vzdelancovia Tvoji v srozumiteľnej, v Tvojej jadrnej reči. Pracuj pilne na národnej roli dedičnej.

Boj sa pri tom *Boha*, buď poslušný *zákonom občianskym*, a ver mi, národe drahý, že Ti bude, ako Ti nebolo!“

Je dobrým svedectvom pre usporiadateľov akadémie, že pamätali na to, aby tieto zlaté slová nezabudnuteľného biskupa Št. Moyzesa zazneli v týchto významných dňoch. Telo jeho vyše polstoročia kryje čierna zem, ale skvelý, svoj národ milujúci duch jeho prítomný bol nad slávnostným shromaždením a slová jeho padaly do duší. Kiežby všade padly na úrodnú pôdu.

A samo miesto, kde sa slávnosti konaly, núti Slováka i k iným milým rozpomienkam. Pri dvojdielnej katedrále, v pravo v kútiku stojí skromnučka, okrúhlastá budova, káplnka bez ozdôb, chudobná, opustená — a to je *prvý*, najstarší kresťanský kostol na území našej republiky, ktorý bol tu postavený už za panovania slovenského kniežata Pribinu v prvej polovici IX. storočia. K tejto vysokej skale nitrianskeho hradu viaže sa i pamiatka cyrilomethodejská — rozpomienka na apoštolov Slovanstva, ktorých veľkým dielom začína sa veľká kultúrna epocha medzi slovanskými národami.

Pod takýmito historickými perspektivami ujímajú sa tu prvý raz v dejinách synovia slovenského ľudu cirkevnej správy, vodcovstva nad katolíckym slovenským

ľudom. Ich činnosť vo chvíli tak významnej stavia sa pred veľký súd dejín. Každé slovenské srdce želá si, aby čestne obstáli pred týmto sudcom, aby „Slovák“ spracoval svojich sebe sverených so ctou a slávou.“

Poriadok „Symfonického koncertu“ bol:

1. B. Smetana: Predohra k opere „Libuša“.
2. M. Schneider-Trnavský: Podtatranská idylka.
3. B. Smetana: „Vyšehrad“, symfonická báseň.

Prestávka 10 minút.

4. Anton Dvořák: Z nového sveta, symfonia.
Predniesol orchester Slovenského Národného Divadla, riadil Milan Zuna.

O Symfonickom koncerte boly tieto kritiky:

„Slovák“, 30. marca 1921.

„Symfonický koncert bol večer o 7. hod. Boly prítomné všetky hudobné inštrumenty, aj — ja. Ináč by som nevedel o ňom nič rozprávať, ako na pr. neviem nič ani o orolských slávnostiach, ktoré súčasné boly a len toľko som počul o nich, že boly čo najkrásnejšie.

No a symfonický koncert tiež bol pekný, nuž nemôže mi byť ľúto ani takto. Nadovšetko sa mi ľúbil Zuna, ktorý spracoval hudbu.

To som už počul, že ako volakto hrá, tak musí druhý tancovať. Nuž viete, to je nič zvláštneho. Ako Zuna tancoval, tak musely všetky trúby, base, bubny, husle a píšťale hrať.

Vyzeral tak, ako všemohúci kráľ kôť, ktorý keď rukou, okom, ba jediným vrázkom tvári mihne, už musí každá kôta svoj hlas vydať a prispieť svojou prácou k harmonickému celku zázračných zvukov, ktoré raz hrmia akoby hromom, raz šepocú, akoby kostolní anjeli, alebo šumiace kvietky v tichých svätynách čarodejných hôr.

Zunovi som naozaj závidel. Keby som nebol žurnalista, nuž zaiste druhým Zunom by bol chcel byť.“

„Národné Noviny“, 20. februára 1921.

„A podobne sotva ešte počulo mesto toto taký koncert, aký — večer toho dňa — poskytol orchester Slovenského Národného Divadla pod vedením Milana Zunu.“

Na programme boly: predhra Smetanovej opery „Libuša“ a jeho „Vyšehrad“ a Dvořáková symfonia „Z nového sveta“. Slovenský bod programu bola Schneiderova nová skladba: „Podtatranská idylka“, z pôvodnej klavírovej skladby len k tejto príležitosti pre orchester inštruovaná.

Náš Mikuláš z Trnavy sa v tento deň preukázal ozaj ako všestranný muzikant. Dokázal sa ráno v kostole ako skladateľ liturgickej, posvätnnej hudby (s omšou „Stella Matutina“) a ako organista, popoludní na Umeleckej besede ako komponista piesní a husľovej skladby, ako harmonizátor, pianista a huslista, večer na koncerte ako skladateľ symfonický a ako dirigent orchestru. Hviezdoslav vyzýva ku slávnosti tisícročnej pamiatky tých, čo to majú,

„vy fujaru prineste zas, i dušel gajdice“;

náš Mikuláš priniesol verne viac, časi všetko, čo umenia hudobné môže dať.

Jeho „*Podtatranská idylla*“ razí nové cesty: je vari prvá pôvodná slovenská symfonická, orchestrálna skladba, ak sa nemýlim. Len by sa mi zdalo — a v tom súhlasil so mnou i jeden dobrý znateľ muziky — že titul tej skladby je trochu pochybený, že mala by sa menovať tá *Idylla* skôr „*Podšumavskou*“: sú to zvuky — v originálnej bohatej sytej inštrumentárii — nie tak slovenské, ako české, skôr motívy a rytmy českého tanca zavznievajú tam, miestami celé smetanovské, než motívy slovenských, podtatranských odzemkov a trávnic. No to nerobí nič, nech sa tá skladba menuje hocijako. Keď je to len naše a mohlo to zavznieť majstrovskou hrou orchestra slovenského divadla v *slovenskej* Nitre a pod slovenskými zástavami.“

* * *

No mal som zo slávností veľa dojmov *dobrych*. Pre mňa najkrajší bol ten, že pri svetodejinnom úradnom akte v Nitre boli dovedna biskupovia z Česka, Moravy a Slovenska pod vôdcovstvom zástupca sv. Otca pápeža . . ., a že hlavy prvých biskupov slovenských boli ozdobené mitrami, ktoré sú výtvarmi *ľudového umenia slovenského* . . .

Matej Lisý:

Z dejín Cirkvi katolíckej na Slovensku.

Priechod s pohanstva na vieru kresťanskú konal sa u rozličných kmeňov slovanských v rozličných dobách. Najsamprv začalo prenikať kresťanstvo na juhu (od V. storočia), a pozvoľna sa šírilo na sever a severovýchod. Rozširovali ho zväčša nemeckí kňazi, ktorí prichodili k Slovanom rozličným spôsobom, Niekdy jednotlivé, chudobní a bosí, len s krížom v ruke, s nadšením v srdci a s túhou po smrti mučedníckej, inokedy opatrnejšie a rozvážnejšie, s náležitým prívodom ochranným a s náležitou pompou, ktorá mala ľudu imponovať.¹⁾ No nech prichodili akokoľvek, nemeckí kňazi boli si vedomí vše, i jakéhosi národného poslania, všade pripravovali pôdu nemeckému vlivu, latinsko-nemeckej civilizácii a franko-germánskej politickej svrchovanosti. Jednotlivé kmene slovanské dobre vycítili nebezpečie, ktoré im hrozilo so strany nemeckého vlivu, a preto odpor domorodého obyvateľstva proti „novej viere“ bol miestami značný.

Najpatrnejší bol tento nápor nemecký u Slovanov severozápadných (Lutici, Bodrci, Veneti atd.) v terajšom Prusku a preto i odpor týchto Slovanov proti samému kresťanstvu bol najhúževnatejší, až konečne v bojoch proti nemeckému náporu podľahli, boli Nemcami ako pohani vyhubení alebo zotročení, ich kvetnúce osady zanikly; na miestach, kde stály mnohosľubné staroslovanské osady, dnes preoráva krvou pohanských Slovanov kropenú pôdu chladnokrvný Germán a vyhubených Slovanov už len história spomína.

Inde, kde nemecká výbojnost bola menej patrná, Slovania dost ochotne prijímali novú vieru, ale pri tom sa ešte dlho húževnate pridržiavali i starých zvykov, tak že „nového Boha“ jednoducho priradili ku ostatným bohom; kronikár Detmar spomína i ktorési slovenské knieža, že bol síce kresťan, ale pri tom slúžil i starým bohom.²⁾

Naši slovenskí predkovia oboznamovali sa s kresťanstvom dost skoro, ved žili v susedstve národov kresťanských, obchodný život priviedol ich v styky s Frankmi, Rimanmi, Grékmi a Nemcami a franský kupec Samo, v rokoch 627—662 zorganizoval ich dokonca v prvú väčšiu ríšu stredoslovanskú, ktorá však jeho smrťou zanikla, lebo medzi rozličnými stredoslovanskými kmeňmi (Slováci, Česi, Slovinci) nebolo iného spojitka ako boj proti divokým Avarom a tí boli Samom zatlačení ďaleko do Pannonie a na Dolnú zem, kde zanikli.

No styky stredoslovanských kmeňov s národmi kresťanskými ostaly i naďalej a kresťanstvo a s ním i vplyv franko-nemecký v jednotlivých krajoch stredoslovanských vše väčšmi uplatňoval sa. Predkovia naši stáli pred ťažkou dilemou: alebo zprotivia sa kresťanstvu, aby zamedzili vplyv nemecký, a vtedy — to dobre cítili — v strede vzdelaných národov neudržia sa, (ako to neskôr osud severozápadných Slovanov i dokázal,) alebo príjmu kresťanstvo z rúk nemeckých kňazov, a vtedy bude im vziať na seba i putá nemeckej politickej svrchovanosti.

¹⁾ Lubor Niederle; *Slovanské starožitnosti*, II. 1. str. 267.

²⁾ Tamže, 274.

V tejto osudnej chvíli poslala Prozreteľnosť božská národu nášmu panovníka, akým nemôže sa pochlúbiť každé pokolenie. Veľká osobnosť *Rastislavova* ešte ani zďaleka nie je ocenená, ale i to málo, čo o ňom vieme, ukazuje ho v svetle nanajvýš úctihodnom. On bystrým okom zbadal nebezpečenie, ktoré hrozilo národu nášmu z výšpomenutej dilemmy, a hľadal, i našiel z neho šťastlivé východište. Aby vyhnul nemeckému vlivu, obrátil sa na východ, ku gréckemu [cisárovi Michalovi III. a od neho pýtal učiteľov viery kresťanskej, ktorí by eho národ v rodnom jazyku poučovali o pravdách kresťanských.

Takto sa dostali k nám r. 863. svätí bratia Konštantin-Cyryl a Method. Ich príchod značí novú dobu v živote národa nášho a bol zárodkom skvelej budúcnosti. Svätí títo bratia, Gréci po meči, no Slovania po praslici, priniesli k nám nielen učenie Kristovo, ale i veľkú lásku k plemenu slovanskému a hlboké pochopenie pre potreby národa nášho. Ich blahodarným pôsobením národ náš vytrhnutý bol z tmy pohanstva na slnečné pole kresťanskej kultúry, no zároveň vyslobodený bol i z pút germánsko-rimanského vlivu, a povýšením reči slovanskej za reč cirkevnú a obradnú položený bol základ našej národnej vzdelanosti. Svätí bratia totižto zostavili slovanské písmo, preložili do slovančiny sv. knihy a vymohli v Ríme, aby reč slovanská uznaná bola za reč cirkevnú, za reč posvätnú, ako je latina a gréčtina. Čím sa nemôžu honosiť veľké vzdelané národy Európy, to dosiahol náš malý, no zdravý a snaživý národ pod Tatrami: v IX. stoločí, keď si na to ostatné národy ešte ani myslieť netrúfali, mal preložené sv. Písmo do materčiny, počul sv. omšu spievať v jazyku rodnom a jeho kňazi učili sa čítať a písať v jazyku materinskom! Jak ďaleko sme predstihli ostatné národy Európy v národnej vzdelanosti a jaká krásna budúcnosť kynula národu nášmu, keby to nebola prekazila zloba nepriateľa!

No Nemci nemohli zabudnúť, že kmene stredoslovanské geniálnym ťahom Rastislavovým vytrhly sa im z moci a pod vedením veľ' duchov, ako boli Rastislav a sv. Method, idú sa stať vážnym súperom ríše nemeckej a rozhodným činiteľom strednej Európy. I preto započal sa krutý pohon proti obom: Methoda chceli znemožniť na poli cirkevnom, Rastislava zlomiť na poli politickom. Zášť nemeckých kňazov (vyšších a nižších) proti Methodovi neznala hraníc. Tu sa ukázala nemecká „christianitas“ v pravom svetle.¹⁾ Prekážky, intriky, pomlavy pred pápežom, podvody, ba i trýznenie sú ich prostriedky v boji proti dielu Methodovmu. Samého ctíhodného starca Methoda úlisne chytili a poltreťa roka držali vo väzení biskupa soľnohradského a len na rázne zakročenie pápeža ho pustili na slobodu. No všetky intriky byly marné. Sv. Method pokračoval v požehnanom diele, učil, kázal, krstil, organizoval cirkev, prekladal do slovenčiny sv. Písmo, dva razy šiel do Ríma, aby sa ospravedlnil a na pravú mieru snížil úlisné pomlavy nemeckých veľ'kňazov — a z celej borby vyšiel čistý, nepoškvrnený a — víťazne. Pápež Hadrián II. (i jeho nástupca Ján VIII.) nielen že potvrdil slovanský preklad sv. Písma a slovanskú liturgiu a vysvätil za kňazov učeníkov sv. bratov-apostolov, lež na odvetu biskupom nemeckým vyňal Stredoslovanov z právomoci biskupa soľnohradského a biskupa pasovského a založil pod arcibiskupstvom Methodovým nové arcibiskupstvo moravsko-pannonské, podriadené priamo sv. Stolici.

Pred mladou cirkvou veľkomoravskou tak z náboženského, ako i z národného ohľadu otváraly sa perspektívy netušeného rozkvetu, keby ich neboly v zárodku udusily nesváry politické. Vznesený Rastislav, bohužiaľ, stal sa obeťou politických intrík nemeckých a nedočakavosti vlastného synovca Svätopluka. Sám

¹⁾ Sv. Bonifác v 13. liste kráľovi Ethibaldovi: Winedi, quod est foedissimum et deterrimum genus hominum. Cosmas: Perpendit enim innatam Teutonicis superbiam et, quod semper tumido fastu habeant respectui Sclavos et eorum linguam. Fontes rerum bohemicarum II. 61. — Sasinek: Obrana sv. Methoda, Turč. sv. Martin, 1907., str. 7.

Svätopluk je pre nás psychologická záhada. Veľké ctnosti, nadosť, politický rozhľad a povestná hrdinskosť striedajú sa v ňom s veľkými chybami, prudkosťou, cti-
bažnosťou, rozmarom. On nepokračoval po šlapajách svojho veľkého predchodcu
a hlavne vo veciach cirkevnopolitických volil si cesty priamo opačné. Čo ho
viedlo pri tomto podivnom pokračovaní, ťažko nám určiť. Možno, že to bol len
rozmar; možno, že bola na príčine jeho latinsko-nemecká výchova; ale tiež
možno — a pri Svätoplukovi toto sa zdá pravde najpodobnejším — že práve
politické príčiny ho priviedly k tomu, že odvrátil sa od slovanskej bohoslužby
a priklonil sa k nepriateľom Methodovým.

Bystrozraký Svätopluk nemohol totižto nezbadaf, že cirkevná politika *Rasti-
slavova* nepriniesla žiaducného ovocia v tej miere, ako sa to dalo očakávať. *Nemci
prenasledovali slovanských kresťanov práve tak, ako prenasledovali pohanských
Slovanov.* Vidieť, že ich hlavným cieľom nebolo Slovanov pokresťaniť, ale dostať
pod svoju politickú svrchovanosť. Aby osudnej srážke vyhnul, alebo ju aspoň
oddialil — rozsiahlemu, no mladému štátu stredoslovanskému šlo hlavne o čas,
aby sa mohol vnútorne utužiť — rozišiel sa s Methodom a nadŕžal kňazom ne-
meckým. Popri slovanskej zavedená je i latinská liturgia a nitrianskym biskupom
stal sa zlopovestný Viching, zarytý nepriateľ všetkého slovanského. Posledné dni
Methodove strpčené boly vedomím, že jeho životné dielo podivným pokračovaním
ináčej veľkého panovníka vychodí na zmar, no stále dúfal, že Svätopluk vzpa-
mätá sa a napraví svoj omyl. S iskrou nádeje do budúcnosti rozlúčil sa na večnosť
s národom jemu tak drahým 6. apríla r. 885., keď mu bol odporúčal za svojho
nástupcu Gorazda, najmilejšieho svojho učeníka, nositeľa jeho veľkých ideí ná-
rodných a náboženských. No nesplnila sa mu ani táto posledná nádej. Svätopluk
ostal v odpore proti dielu Methodovmu, nadŕžal kňazom cudzím, ktorí u pápeža
Štefana V. vymohli zrušenie slovanskej bohoslužby, nástupcom Methodovým stal
sa práve Viching a učeníci Methodovi: Gorazd, Kliment, Vavrinec, Naum, Agelar
spolu asi s 200 inými slovanskými kňazmi boli po dlhých persekúciach z vlasti
vypudení. Tí odišli do Bulharska, kde pokračovali v tradíciách Methodových
a priviedli slovanské písomníctvo cirkevné ku skvelému rozkvetu.

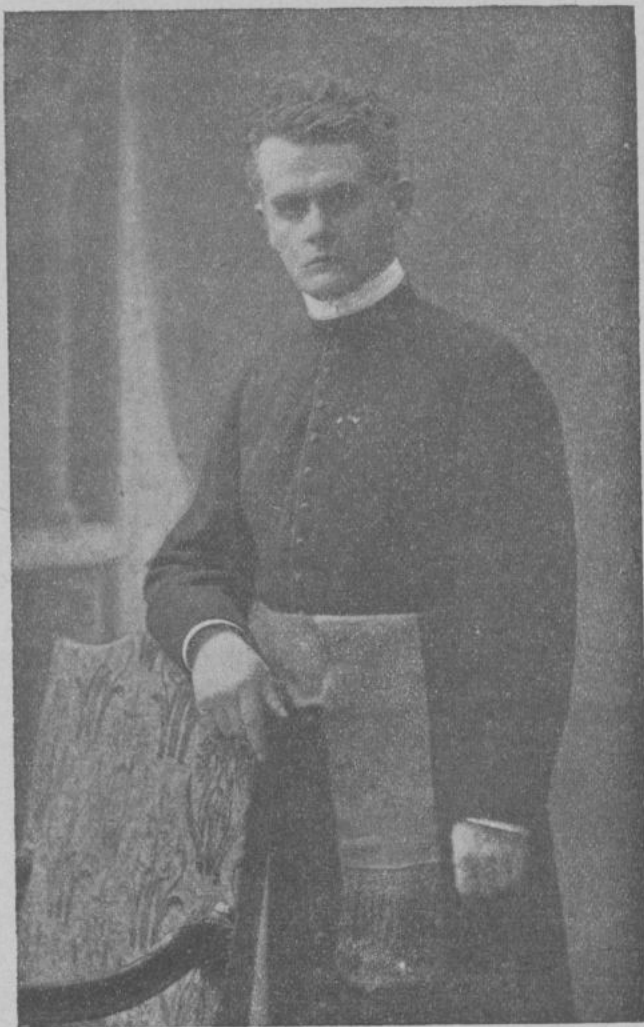
Takto vyšla na zmar nádejná sejba svätých vierozvestcov na Veľkej Morave
(a v Čechách, ktoré patrily za sv. Václava k biskupovi rezenskému, a prvým
pražským biskupom — asi r. 973. — stal se tiež Nemeč, Detmar), vinou krátko-
zrakosti vlastných synov a intrik cudzorodej hierarchie.

Tradícia slovanských bohoslužieb zato ešte dlho žila a bolo s ňou rátať,
ešte i neskorším panovníkom uhorským, ale v celku boly predsa len pochované.
Tak sv. Štefan založil vo Vespríme pravoslávny kláštor, aby vyhovel duševným
potrebám pannonských Slovanov¹⁾, taktiež Ondrej I. na Vyšehrade pre slovan-
ských mníchov a jeho manželka, Anastazia, v Tomove (v Biharsku) pre ženy²⁾;
i sázavskí slovanskí mnísi, synovia sv. Prokopa, vypudení toho času z Čiech,
našli útulok u Ondreja I. a usadili sa na Slovensku, kde ich spolubratia (slo-
vanskí benediktíni) už od X. storočia pôsobili na Zobore a na Sv. Beňadiku
u Hrona. Z nich pošli svätí pustovníci slovenskí, Svorád a Benedik, patrónovia
Slovenska, ktorí mučedelnicku smrť postúpili na Skalke pri Trenčine.

Po páde Veľkej Moravy vlast naša stala sa nástupišťom vojsk maďarských,
českých a poľských, pri čom mladá cirkev slovenská nesmierne trpela, hlavne
od pohanských maďarských hŕd, ktoré cez kraje slovenské robily nájazdy do
zemí západných. Po strašných porážkach pri Merseburgu r. 933. a ešte väčšmi
pri Augsburgu r. 955. Maďari prinútení boli hľadať umiestenie v spoločnosti ná-

¹⁾ I. Botta: Povšechné dějiny Slovenska. Slovenská Čítanka, vydaná Moravsko-slezskou Be-
sedou v Praze. Str. 72.

²⁾ Tamže, 79.



Marian Blaha, biskup bansko-bystrický.

rodov civilizovaných a prijať kresťanstvo, hlavne z rúk kňazov slovanských, o čom svedčia i slovanské prvky v cirkevnej terminológii maďarskej (püspök, kereszt, kereszténység, malaszt, pap-pop, apát, barát, szerda, csütörtök, péntek atď. atď.).

Pri organizovaní nového štátu sv. Štefan prevzal feudálne zariadenie západných zemí so všetkými jeho výhodami a vadami. Vynikajúci pohlavári národov Maďarmi obsadeného územia, i cudzozemskí prisťahovalci, dostali od kráľa veľké, rozsiahle majetky s povinnosťou verne mu slúžiť a bojovať i s poddanými pod jeho prápormi. Medzi týchto feudálov boli zaradení nešťastným spôsobom aj pohlavári cirkevní, na veľkú škodu ich duchovného povolania. Dostali tiež veľké majetky s poddanými a s povinnosťami svetských feudálov. Rozumie sa, že tak anoval kráľ nad nimi a oni nad ľuďmi. Tak povstala silnou reťazou vzájomných záujmov pospájaná, spoludržiaci, národne bezbarevná trieda výsadného zemanstva, pravda, na úkor a výsmech kresťanskej nauky o rovnosti a rovnoprávnosti ľudí. A keď i od ľudu slovenského odpadli duchom a telom najsilnejší jeho príslušníci, a ani ľudské, ani politické jeho práva nemali ochrany, započala sa jeho osudná osobná nevoľnosť a jeho celkový mravný a hmotný úpadok. Feudalizmus niveloval, urovnával všetko. V ňom ztratili sa i tie prvky a útvary, z ktorých vzniklo celé kráľovstvo uhorské a vliaty sa do državného celku kráľovstva uhorského¹⁾.

Štátotvornými živly boli teda len magnáti, praláti a zemani. Ich jedinou povinnosťou bolo slúžiť kráľovi, cvičiť sa vo zbrani a vydržiavať početné vojská. Ostatný ľud bol nevoľný, nemal žiadnych práv, len povinnosti, otrocky živil na pôde zemepána a znášal všetky bremená. V tomto smutnom položení jedinou potechou toho biedneho ľudu bol len kňaz, ktorý obyčajne i sám z tejto nevoľníckej triedy pochodil a tak vedel pochopiť jeho bôle a strasti. Ale na pomer pána ku poddaným práve preto mal pramálo vplyvu. Vyšší cirkevní hodnostári, majitelia veľkých poddanstiev, mali na hlave štátne starosti a feudálne povinnosti, o ľud sa málo starali.

Duch Vichingov vznášal sa nad dedictvom svätého Methoda...

Pri takýchto pomeroch niet sa čomu diviť, že ľud túžil po duševnej obrode, a keď za slabých panovníkov nemal ho kto chrániť ani proti prechmatom mocných oligarchov, ktorí si privlastňovali cirkevné majetky, olupovali kostoly a prenasledovali im nepoddajných, ľudu milých kňazov a rehoľníkov, ľahko pochopíme, prečo našiel u nás takú úrodnú pôdu český husitizmus a neskoršie nemecký protestantizmus, ktorý ináčej z počiatku prispôboval sa daným pomeroch a len demokratickým zariadením líšil sa od katolicizmu²⁾. Ľud sám ani nezbadal, ako sa octnul v kacírstve.

Protestantská záplava konečne vyburcovala i netečné katolíctvo na obranu, ale cieľavedomá protireformácia začala sa len od konca XVI. storočia, keď r. 1560. osadili sa v Trnave jezuiti, ktorí odtiaľ rozprestrelí svoju činnosť na celé Slovensko a za krátky čas založili na Slovensku vyše 22 kláštorov a vyvinuli veľmi energickú činnosť protireformačnú hlavne v kruhoch zemianskych, kým medzi pospolitým ľuďmi konali veľmi blahodárnu prácu otcovia rádu sv. Františka. Pôsobením týchto dvoch hlavných činiteľov protireformácie ľud slovenský pomaly vrátil sa do lona matky cirkvi, tak že od tej doby je ľud slovenský asi v 73⁰/₀ katolícky a v 27⁰/₀ protestantský.

Veľké zásluhy o cirkevné obrodenie na Slovensku získala si kráľovná Maria Terezia, ktorá r. 1746. znovuvzkriesila biskupstvo spišské a založila biskupstvá banskobystrické a rožňavské a cieľom vyššieho vzdelania kňazského dorastu založila ústredný seminár v Bratislave. Neušla pozornosti veľkej panovníce ani detinská

¹⁾ I. Botto, 77.

²⁾ Karol Medvecký: Cirkevné pomery kat. Slovákov v niekdajšom Uhorsku. Ružomberok, 1919. str. 17.

láska, ktorou slovanské národy monarchie lnuly ku svätým vierozvestcom Cyrillovi a Methodovi a r. 1777. vymohla v Ríme, aby sa na ich úctu po všetkých kostoloch monarchie slávievaly bohoslužby¹⁾.

V slovenskom ľude ináčej neprestajne žila vďačná pamäť vznešených slovanských apoštolov, a tejto svojej hlbokej úcte rád dával výraz venovaním kostolov, sôch, obrazov pamiatke sv. Cyrilla a Methoda, i keď to úradná cirkev nerada videla a politické vrchnosti vše väčšmi prekážaly. Už niektoré odchýlky starších a novších obradných kníh v Uhorsku od rímskeho obradoslovia su pozostatky niekdajšej cyrillskej bohoslužby. Sem prináležia i niektoré staré cirkevné pamiatky, ktoré nám zloba času do novších čias ušetrila, ako je nebohým Jozefom Kohútom v Dolnom Kubíne nájdený cyrillský oltárik a zvon s hlaholským nápisom; taktiež okrúhla kaplnka v Ludrovej (pri Ružomberku) a pravdepodobne aj v Skalici, ďalej starobylý kostolík sv. Michala v Dražovciach (pri Nitre) a sv. Trom Kráľom zasvätený niekdajší kostolík na Ostrolúke (Zvolensko). Z novej doby máme sv. Cyrillovi a Methodovi zasvätené kostoly v Selciach (r. 1863.), na Mojtníne a v Dohnanoch, kaplnky na Poliku a v Laclavej; oltáry v Moravskom Lieskove a Stankovänoch; sochy v Lábe, na Brezovici (Orava), v Lopeji, na Bacúrove, v D. Lopašove, v Námestove, v Jablonke a D. Lipnici (v poľskej Orave); vo Višňovom obraz, v Radvani na Hörke, v Považskej Bystrici a kedysi aj v kaplnke pod Ďumbierom (Zvolensko) v nástenných malbách v Hochštetne v oknovej malbe na skle, v Gombáši, v Stankovänoch, v D. Lopašove a v Mor. Lieskove v obrazoch na kostolných zástavách; v Bartoš Lehotke (Tekov) bol do r. 1916. zvon s obrazom, v Prochote do r. 1917. tiež 179 funtový zvon so slovenským nápisom: „S. Otče MethoDe! Ochraňuj CírkeV KatoLICKV. LIal a So-stavil Jozef Pozdech v Pešti 1867.“, a iný 59 funtový s nápisom; Svätý Cyrille! Budiž ochrancom Slovenska!²⁾

Je známe, že germanizačné snahy cisára Jozefa II. vzbudili u Maďarov dotia nejestvujúce *maďarské* národné povedomie. Do týchto čias v Uhorsku maďarského národného povedomia nebolo. Nebolo ani národnostného utláčania, bolo len utláčanie triedné. Totižto všetku moc v štáte a spoločnosti držali v rukách zemani a ostatný národ znášal len ťarchy a útrapy. Ale tu nebolo rozdielu medzi zemanom maďarským a slovenským, práve tak, ako nebolo rozdielu ani medzi poddaným maďarským a slovenským. Na jednej strane boli nahromadené všetky privilégiá, všetky práva, majetky, úrady, sloboda — na druhej strane robota, dane, bieda, nevoľnosť.

„Som uhorský zeman“ — to znamenalo: som slobodný, som pánom majetku, poddaných, som zákonodarcom, mám tie a tie práva, výsady. Je pochopiteľné, že pri takých okolnostiach všetci zemani bez rozdielu národnostného spoludržali, boli pyšní na svoje „uhorstvo“, na svoje uhorské zemanstvo. Ale *maďarské* toto zemanstvo nebolo. Konverzačná reč výsadných tried všetkých národností bola reč latinská, ktorá bola spolu i rečou úradnou, rečou verejného života, správy a zákonodárstva. Na maďarské vody zaplával tento „politický národ“ až v XVIII. stoly, keď demokratické a germanizačné snahy Josefa II. začaly ohrožovať ich výsady, a keď dolňouhorskí Srbi, sedmohradskí Sasi a Rumuni začali vystupovať so svojimi autonomistickými požiadavkami, v čom zemani videli ohrožovanie svojich nadpráv. Toto všetko pritiahlo zemanstvo bližšie k maďarstvu, ktoré bolo medzi národnosťami najpočetnejšie, malo centrálné umiestenie a primerane svojmu východnému pôvodu najhúževnatejšie bránilo nadpráva zemianské, nemajúc smyslu pre rovnoprávnosť, demokraciu. Tak bol pomaly nahradený „hungarizmus“ maďarizmom a už teraz silno začalo sa centralizovať

¹⁾ Tamže, 20.

²⁾ K. Medvecký, str. 15. pozn. 3.

vo verejnej správe krajiny, najprv heslom úradnej reči maďarskej, potom už v podobe hegemonie, supremácie, nadvlády maďarského kmeňa nad národmi nemaďarskými. Počalo sa maďarizovanie škôl, prenasledovanie nemaďarských občanov v úrade a vo všetkých verejných ustanovizniach. Dane celého obyvateľstva obrácané boli výlučne len na podporovanie maďarskej kultúry, umenia, divadla, múzea, maďarských umelcov, výstav, spolkov, priemyslu a obchodu. Naproti tomu nemaďarské národy nielen že ostaly bez všetkej podpory, bez všetkých hmotných prostriedkov, ale boli vo svojich kultúrnych snahách všemožne hatené, prekážané, ubíjané.¹⁾

V tomto ovzduší i na slovenský katolicizmus prišli zlé časy. Hierarchia, ktorá z označených príčin ľudu slovenskému naklonená nikdy nebola, teraz vše väčšmi stávala sa najintranziigentnejšou nositeľkou maďarskej štátnej idey, čo znamenalo odpor proti všetkým kultúrnym snahám slovenským. Na začiatku XIX. stoletia, pri nádejplnej renaissance slovenského katolicizmu, v dobe účinkovania učeného Slovenského Tovaryšstva, ktoré sdružilo okolo seba najlepších synov slovenského katolicizmu a stalo sa požehnaným ohniskom nábožensko-národnej vzdelanosti ľudu slovenského, našiel sa ešte jeden Alexander Rudnay, arcibiskup ostrihomský,²⁾ jeden Ladislav Zábojský, biskup spišský, Lajčiak, rožňavský, Kluch, Wurum a hlavne Fr. X. Fuchs biskupi nitrianski, ktorí priaznivým okom hľadeli na literárne snahy slovenského katolicizmu, ale *Štefan Moyses*, biskup bansko-bystrický († 1869.), ktorý naplnený duchom apoštolským svätého Methoda úplne splynul s ľuďom svojim a stal sa jeho velebným vodcom na poli národnom a náboženskom, našiel sa za tisíc rokov len jeden jediný. V ňom ešte raz zjavila sa na Slovensku v plnej velebnosti nádhera slovanského veľkňaza v duchu Methodovom, aby sa po ňom tým v prísiernejšom svetle ukázala naša opovržená opustenosť, abominatio desolationis. Posledné polstoročie bolo ťažkou, trápnu kalváriou slovenského katolicizmu pod tlakom nám cudzej, veľkopanskej, slovenským snahám neprajnej a nepriateľskej hierarchie.³⁾

Duch Vichingov slávil triumf nad dedičtvom sv. Methoda.

No, čo sto vekov bludných hodlalo, zvrtila doba. Veľký zápas, ktorý sa na Slovensku tisíc rokov viedol medzi duchom Vichingovým a duchom sv. Methoda, medzi duchom cudzím a duchom našším, duchom feudálno-aristokratickým a duchom slovansko-kresťanským, skončil sa predsa skvelým víťazstvom Pravdy! Viching, prototyp protinárodných, nekresťanských cudzincov-biskupov bol svojho času pre svoje hriechy pápežom pozbavený biskupstva a zomrel v nemilosti; ten istý osu stihol i posledných jeho stúpcov na Slovensku a do dedičtva Ipolyi-Štummerov, Bubičov, Batthyányich, Radnai-Ritthammerov a Párnych posadení boli opäť mužovia z ľudu vyšší, mužovia ducha apoštolského a demokratického, ducha cyrillomethodejského, ktorých národ slovenský tak dlho čakal!

Poznámka vydávateľa a cirk. cenzora: Duch Vichingov nemožno porovnať s duchom spomenutých biskupov, ktorí i keď národne necítili s ľuďom, za to Cirkev katolícku milovali a na rozkvet katolíckej viery blahonosne účinkovali.

¹⁾ Vid' Sedmohradský: Slováci a Maďari, Tatranský Orol I. 4, 61.

²⁾ Od neho pochodí udajný výrok: Slavus sum, et si in cathedra Petri forem, Slavus ero: Slovák som, a čo by som sedel i na stolci Petrovom, Slovákom ostanem.

³⁾ Vid' bohatý materiál kalvárie slov. katolicizmu v citovanej knihe K. Medveckého.

Dr. Juraj Hodál:

Národný ráz v našom náboženskom živote.

Nielen jednotlivci ale aj celé národy sú odvislé od najvyššej bytnosti, osud ich, život alebo smrť, rozkvet alebo zhynutie je tiež v rukách Božích. No a jako pripútať k Bohu táto odvislosť jednotlivcov, tak pripútať ona k Nemu aj národy, ktoré, ako aj tí jednotlivci, hľadajú si ten svoj pomer k Bohu v svojom náboženstve vyriadiť. Jak sa len zjavil človek na zemi, už bol nábožným, starožité pamiatky dosvedčujú o tom hojne; ale aj národy, nakoľko len siahajú dejiny do dávnej minulosti, preukazujú sa tiež vždy nábožnými a to nielen v jednotlivcoch, ale aj v celých svojich celkoch. Ich náboženstvo, ich kult, ako to ukazuje príklad starých Assýrcanov, Egypťanov, Židov, Grékov, Rimanov a aj iných pozdejších národov, bolo vždy najväčšou súčasťou ich verejného, národného života, ba pri mnohých ako aj pri starých Slavianoch, knieža bol v jednej osobe aj najvyšším kňazom, ktorý odbavoval obety a najväčšie obrady kultu v mene a v prospech svojho národa.

Nedarmo sa ale hovorí že: Si duo faciunt idem, non est idem. Náboženstvo už ani dvoch jednotlivcov nie je docela jednaké ani v nútornom obsahu ani v zovnútorých výjavoch; tým menej bolo a je ono jednaké teda u rozličných národov. Naopak, národy už od najstarších časov vypestovali si každý svoje národné náboženstvo, svoje mythologie, svoje obrady, ktoré boli jak výkveti ich povahy, obrazotvornosti, charakteru a národnej ich kultúry; Assýrcania, Egypťania, Židia, Gréci, Rimani, Germáni, Slaviani, každý mali svoje národné náboženstvo, každý svojím spôsobom sa blížil k svojim bohom. Ba aj keď sa rozšírilo kresťanstvo a so všezahrňujúcim katolicizmom nastala v náboženskom ohľade istá jednotnosť, jedna viera, jedno náboženstvo, jeden kult, vidíme, že aj odvtedy preráža tú jednotnosť u jednotlivých národov istý národný ráz, národný charakter. Východné národy, Gréci, Arméni, Kopti, Rusi, Rusíni, Bulhari a iné vypestovali si svoje osobitné liturgie, výjavy svojho náboženského života zariadili do cela po svojsky a západné národy tiež za dlhé storočia mali svoje liturgie (gallikánska, írská, mozarabská, staroslavianska liturgia) ba aj odvtedy, čo najviac v XVI. storočí vzdali sa k vôli jednotnosti starých svojich náboženských zvykov, ponechali si predsa a aj vypestovali si v svojom cirkevnoprávnom zariadení, náboženskom výstroji a v obradoch toľko národných zvláštností, že ich náboženstvo, pri tom všetkom že je číročisto kresťansko-katolícke, predsa má taký národný ráz, národný náter, že ten Francúz, Talian, Američan alebo Nemec, každý si ho považuje jako domorodé, lebo javí sa ono jeho povahe, národnej kultúre, národným obyčajom primerane.

Istá vec je, že snaha, dať katolíckemu náboženskému životu istý národný ráz, javí sa všeobecne, ba na mnohých miestach je ona až tak silná, že mnohokrát už vybočila z oprávnenej koľaje a javila sa v zakladaní cirkví národných (cirkev francúzsko-katolícka, cirkev nemecko-katolícka, najnovšie cirkev československá) a tak istá vec je, že táto snaha je do cela prirodzená, ba považujú vec z toho ohľadu, že každý človek a tak aj národ môže Boha chváliť len svojím spôsobom a že to náboženstvo tým lepšie zakorení sa v srdci ľudu a tým lepšie prenikne

jeho život, čím bližšie stojí ono k jeho národnej povahe, je táto snaha v primeraných medziach aj veľmi rozumná, oprávnená a chvalitebná.

Slovenský národ súc pred prevratom o úplnej národnej porobe ťažko cítil a niesol nedostatok národného rázu vo svojom náboženskom živote; konajúc sa skoro všade všetko v znamení rázu maďarského videlo sa mu byť to náboženstvo ako cudzie a s bolesťou videl každý, že hlavne v prvých dňoch národného prebudenia nakoľko sa odvrátil ľud od náboženstva ba nepriateľsky sa postavil proti nemu vytýkajúc mu, že nebolo riadené v duchu národnom. Už aj z tohoto každý zdravo smýšľajúci človek musí uzatvárať, že teda už aj v záujme samého náboženstva je, aby ono dostalo aj u nás istý slovenský ráz, slovenský národný náter a že postavovať sa proti tejto, už aj u nás mohutne sa javiacej snahe, bola by hriešna nerozmyslenosť.

Ano aj v slovenskom národe javí sa už tá snaha, aby jeho náboženský život dostal národný ráz, národný náter, národné zafarbenia. Nielen slovenskí evanjelici sa už organizovali na slovenskom základe, ale aj u slovenských katolíkov badať silný prúd, aby aj ich náboženstvo bolo sriadené, vedené a zafarbené duchom slovenským. To všeobecné volanie po slovenských biskupoch, tá veľká radosť a ukázala slávnosť pri vysviacke troch prvých slovenských arcipastierov, té na mnohých miestach obnovené oslavy slovenských apoštolov sv. Cyrilla a Methoda, potom túžby po zaokrúhlení Slovenska ako cirkevného celku, zbierky na stavbu národnej svätyně, chrámu a kláštora sv. Andreja a Benedíka, požadovanie a uvedenie staroslovanskej reči aspoň dvakrát ročíte do liturgie a podobné zjavy sú už silné prejavy vôle katolíckej čiastky slovenského národa, že áno aj ona chce mať slovenský ráz, slovenské zafarbenie vo svojom náboženskom živote.

Táto snaha je teda tu, musíme to s potechou konstatovať a nie proti nej sa stavať ale o spôsobe a medziach jej uplatnenia vážne rozmýšľať, aby sme zachytili a tak v prospech národa ako v prospech samého katolicizmu využili tú ohromnú energiu, ktorá sa v nej jak v mohutnom prirodzenom prúde javí.

V nasledujúcich riadkoch to by chcel láskavým čitateľom v malých obrisoch predniesť, *v čom a jako by sme mohli dať aj nášmu katolíckemu náboženskému životu ten slovensko národný ráz*, to slovensko národné zafarbenie.

Bezpochybné je, že vo veciach viery a mravov o nejakom národnom zafarbení ani reči byť nemôže. To je „depositum“, drahý poklad celého kresťanstva, ba aj celého človečenstva, to nejaké chcieť zafarbovať znamenalo by to len kaziť, čo by viedlo len k rozkladu. Môže byť hádam o tom reč, že niektoré čiastky nauky kresťanskej, ktoré už či vo veciach viery alebo mravov k slovenskej povahe bližšie stoja, téže v našom náboženskom živote viac sa môžu prizvukovať, vypuklejšie predstavovať, aby prífahovali, no súc ony aj tak najviac všeludské, nejakého národného zafarbenia ani dať nemôžu. Nemožno dať potom národného rázu nášmu náboženskému životu ani v iných podstatných veciach, ako v takých podstatných cirkevno právnych, liturgických a iných ustanoveniach, ktoré jednotnosť cirkvi rim. katolíckej bezpodmienečne vyžadujú. Také sa teda ani hýbať ani z národných ohľadov nijako meniť nemôžu.

Pri podstatných veciach je ale mnoho pobočných vecí pobočných cirkevno-právnych sriadení náboženských výkonov a predmetov prislúchajúcich k náboženskému výstroju ktoré už či vo svojej podstate, alebo v prevedení dopúšťajú veľmi dobre národný ráz, národné zafarbenie a súc této najviac také okolnosti náboženského života, ktoré jak drobnosti najviac sa v ňom vybijajú, riadne aj dostatočne zafarbia na vonok náboženský život a aj ukoja tým požiadavky jednotlivca a národa v tomto ohľade. V týchto by sme mohli teda dať nášmu náboženskému životu národné zafarbenie.

Možnosť takéhoto zafarbenia núka sa nám v istej miere na trojom poli,

a sice na poli cirkevnoprávneho zariadenia, na poli náboženského výstroju a na poli náboženských obradov.

a) Mohli by sme teda dodať ten národný ráz nášmu náboženskému životu po prvé *na poli cirkevnoprávnom*. Vidíme, že každý národ, ktorý má len akú takú politickú neodvislosť, má aj v cirkevnom ohľade akosi zaokrúhlené územie, má svoju národnú hierarchiu v čele s arcibiskupom alebo primášom, má potom priamy potyk s Rímom, prípadne svojho zástupce pri Sv. stolici, slovom ten národ aj v náboženskom, cirkevnom ohľade vystupuje na vonok jak osobitný, etnografický celok. — Potom aj vnútorné cirkevnoprávne sriadenie má každý národ svojské, národné, jeho povahe, historickému vývinu a kultúre zodpovedajúce. Známe je každému, že toto vnútorné cirkevnoprávne sriadenie vyvinulo sa počas



Spišske Podhradie.

století v každej krajine ináč a ináč aspoň v istých veciach ako školských, patronátnych a hmotných záležitostiach. Prispôbovalo sa ono všade najviac domajšiemu svetskému zákonodárstvu a jak jus particulare aj od Sv. stolice povolené, odobrené bolo. Vznikajúc ale všade najviac z domajších názorov a pomerov obdržalo všade aj istý národný ráz, bolo a je všade národnou zvláštnosťou, tak že ináč vypadá ono v Itálii, ináč v Nemecku, ináč v Amerike a ináč u nás v bývalom Uhorsku. — Teda po prvé takéhoto svojského zovnútorného a vnútorného cirkevnoprávneho sriadenia by sme sa mohli aj my Slováci domáhať.

Čo sa týká toho zovnútorného svojského sriadenia našej zemi v cirkevno-právnom ohľade, k tomu máme už podklad, lebo Slovensko tvoriac už v istom ohľade politický zaokrúhlený celok môže byť aj v cirkevno-právnom ohľade zaokrúhlené a po svojsky sriadené. K tomuto prináležalo by to, aby Slovensko

sriadilo sa v jednu osobitnú cirkevnú provinciu v čele s jedným arcibiskupom. Táto s jednej strany obsahovať by musela všetky obce Slovenska (teda obce podriadené ešte maďarským biskupom mali by byť pridelené čím skôr tunajším biskupstvám, poťažne sriadené v nové biskupstvo), s druhej strany ale nesmela by už byť podriadená nikomu, (teda nesmela by uznávať žiadné primáské práva), iba Rímskemu Otcovi, aby tak osobitosť a svojprávnosť slovenského národa sa aj v náboženskom živote vyjadrovala. K tomu účelu žiaducné by bolo, aby slovenská cirkevná provincia mala pri Rímskej Stolicy svojho osobitného agensa, ba nakoľko by republika obdržala aj svojho kardinála, ten by mal byť aspoň striedavo aj Slovák, aby tak slovenská národnosť tým lepšie vyrážala a vôľa slovenských katolíkov prípadne aj pri voľbe námestníka Kristovho sa uplatňovala.

Toto vonkajšie cirkevnoprávne sriaďovanie našej zemi je už aj v potešiteľnom prúde, no málo počuť ešte o vnútornom národnom sriaďení nášho cirkevnoprávneho života. Toto vnútorné cirkevnoprávne sriaďenie je totiž u nás do cela cudzie. Vyvinujúc sa pravda dľa zákonodarstva a vôle panujúcej maďarskej národnosti, je ono vlastne maďarského rázu a tak neslovenské, cudzie a pre svoje do cela autokratické základy slovenskej povahe vôbec nezodpovedajúce. Slavianske národy sú totiž už od koreňa demokratické, ako to vidieť z prvotného ich župného sriaďenia, potom drobenia sa na kmeny a z výbojných, revolúčných pohybov za slobodu všade, kde boly utláčané. Taký je aj národ slovenský, ktorý tiež ťažko nesie, aby sa v bárčom rozhodovalo o ňom bez neho, nech sú to bárs aj veci cirkevného, náboženského rázu. Ponevác teda naše včulajšie vnútorné cirkevnoprávne sriaďenie je tak cudzieho pôvodu a ani slovenskej povahe nezodpovie, mohlo by sa aj toto zameniť s novým našším a slovenskej povahe zodpovedajúcim sriaďením, v ktorom by aspoň v istých veciach (školských, patronátnych, cirkevno-hospodárskych) uplatňovala sa vo vedení aj vôľa nižšieho kňazstva a slovenského ľudu (kat. cirkevná autonómia) a ktoré tak aj pôvodom aj v duchu bolo by už našské, slovenské.

Tým zovnútorým cirkevnoprávnym sriaďením t. j. cirkevným administratívnym oddelením Slovenska dostala by Cirkev u nás ako národný rámec, stala by sa tak ako cirkvou národnou a jak našou, slovenskou by sa javila pred Bohom a pred svetom, tým novým vnútorným cirkevnoprávnym sriaďením ale javila by sa ona našskou, domácou nám. Slovesní katolíci tvorili by v tomto novom sriaďení už jedon osobitný organizmus, ktorého cirkevný a náboženský život pohyboval a rozvínoval by sa už pravda tiež osobitne a to slovenskej povahe, slovenským pomerom, slovenskej duši primerane a tak prejavovalo by už aj samo v sebe našu národnosť a slúžilo by spolu aj za základ, na ktorom by sa mohly vyvínovať, a za rámec, v ktorom by sa mohly uplatňovať iné rázovitosti v našom náboženskom živote.

b) Druhé pole, na ktorom by náš národný ráz mohol sa v našom náboženskom živote vybiť, je *pole náboženského výstroju*. Myslím pod týmto naše kostoly, kaplnky, cintoríny, kalvárie taktiež ich zariadenie a výzdobu. Vo všetkých týchto mohol by sa uplatniť slovenský sloh, slovenský stýl, alebo aspoň používať by sa mohly slovenské motívy. Nové kostoly, ktoré sa budú na Slovensku stavať, mohly by už byť stavané všetky v stýle slovenskom. Keď je stýl bizancký, románsky, alebo gótický, keď teda iné národy vedely si svojím spôsobom stavať kostoly, prečo by sme si ich aj my nemohli stavať naším spôsobom v stýle slovenskom. Nech nikto nehovorí, že slovenského stýlu nieto! Nech si obzre naše staré drevené kostolíky v Trnovom, v Oravke a inde, sú ony jak milé pokračovanie našich podtatranských chalupiek, plné slovenskosti, plné naívnej národnej zvláštnosti. Áno jestvuje ten stýl slovenský, len ho treba vyhľadať a vykristalizovať, zdokonáliť trochu. Keďby pri stavaní nových kostolov podmienkou bolo pri súbehu, aby bol kostol v slohu slovenskom, chytró by naši stavitelia a umelci zostavili ho a

vykristalizovali zo spomenutých, kde — tu ešte pozostalých, starých slovenských chrámov a mohol by náš ľud aspoň na niektorých miestach v svojskom chráme velebiť svojho Boha a cítiť sa v nom jako v otcovskom domove.

Čo som povedal o kostole, to platí aj o ostatných veciach náboženského výstroju; pri všetkých by sa mohol uplatniť slovenský štýl, kde to ale už nemožno, mohli by sa aspoň používať slovenské motívy. Na steny našich kostolov, na oltáre, na zástavy mohli by sa dostať pomaly všade slovenskí svätí, Sv. Andrej a Benedik, Cyril a Method a na kostolných šatoch, prikryvadlách, náradí mohlo by sa používať čím viac slovenskej ornamentiky.



Košická katedrála.

Platí to potom okrem verejného náboženského výstroju aj na výstroj nábožensky domáci. Slovenská domácnosť stojí ešte aj dnes na základe kresťanskom, a má v svojom príbytku mnoho nábožných obrazov, sôch a iných náboženských predmetov; tieto tiež by mohli nosiť na sebe ráz slovenský, nakoľko vyobrazovali by aj našich slovenských svätých, ozdobené by boly slovenskou ornamentikou,

opatrené slovenskými nápismi atd., aby tak náš náboženský život aj doma vo svätyni rodiny sa ukazoval našským, slovenským.

Zavedením toho slovenského slohu a slovenských motívov vo výstroji náboženskom dostávala by Cirkev Kristova u nás isté národné rúcho a národný náš ráz vyšspomenutým cirkevnoprávnym sriadením už vybíjajúci sa, by ešte lepšie vyrážal.

c) Môže konečne náš národný ráz vyrázať ešte a to hádam najjasnejšie na poli náboženských obradov. Národne náboženské zvláštnosti, obyčaje a jazyk náš tu sa môžu najlepšie uplatniť, no a té ukazujú najlepšie národný ráz.

V tomto ohľade prvou úlohou by malo byť zostaviť osobitné Proprium Slovakiae v Breviarii, Proprium Slovakiae v Missáli, taktiež zostaviť osobitné Rituale Slovanska. Máme svojich slovenských svätých Andreja a Benedika, Cyrila a Methoda, Troch Košických mučedníkov, ktorí na našej zemi položili za Krista život, majú potom naše diecezy svojich patrónov, má náš ľud svojich obľúbených svätých, Klementa, sv. Martina, Vendelína, Barboru atd., týchto officia a omše by prišli do Propriov, mohly by sa teda ony zostaviť. Aj vlastné Rituale by mohlo mať Slovensko. Základ k nemu by mohly tvoriť rituale už užívané, ktoré majú už tiež mnoho našských ešte so staroslovenských časov pochodiacich zvláštností, musely by sa ale k tomu pribrať ešte zvláštnosti so starších ich vydání ba aj mnohé domorodé obrady, ktoré sa ešte kde — tu po našich zapadlých farnostiach ako staré zvyklosti užívajú.

Mohly by sme potom pozdvihnúť kult našich slovenských svätých, ako ctia svojich svätých iné národy. Deň Sv. Andreja a Benedika, jakožto našich slovenských patrónov mohol by byť po celom Slovensku zasvätený sviatok a to ako sviatok národný, ktorý by sa odbavoval namiesto zrušeného sviatku sv. Štefana kráľa. Aj deň sv. Cyrila a Methoda slovenských vierozvestov taktiež deň košických mučedníkov by sa mohol zvláštnym spôsobom zasvätiť.

Mnoho by prispelo konečne k vyjavovaniu nášho národného rázu uvedenie do obradov nášho staroslovenského a dnešného jazyka. Staroslovenský jazyk už povolila Svätá Stolica aspoň dvakrát do roka na dvoch miestach užívať (v Nitre a na Skalke); je to opravdu významné, lebo to už opravdu dýcha svojeťou; no mohly by sme prosiť Sv. Stolicu, aby to aspoň jedenkrát do roka na deň Sv. Andreja a Benedika na všetkých biskupských katedrálach, poťažne farských chrámoch povolila. Tým by už opravdu vo veľkej miere sa prejavovala v našom náboženskom živote naša národnosť.

To je ale nie dost; naša slovenčina by sa mala aj iný raz a to vždy ozývať v našich kostoloch aspoň pri pobočných pobožnostiach, keď to rubriky dōvolia. Pri lytániach, processiach, spolkových pobožnostiach ale aj pri svätej omši vo speve mala by sa ona čím viac a to na čím širšom poli užívať, lebo jazyk ukazuje najviac národnosť, prejavuje ten národný ráz.

Pripomením tu ešte aj naše nábožensky zabarvené ľudové obyčaje. Náš ľud totiž má aj akési domáce také polonáboženské obrady, obyčaje, ktoré na niektoré sviatky, ako Vianoce, Veľkúnoc, Turice a inokedy hlavne pri rozličných rodinných príležitostiach, krsteniach, veseliach atd. užíva. Tieto sú skoro všetky na náboženskom základe a okrem toho že silne udržujú medzi našim ľudom náboženského ducha, sú aj kus nášho národného života, preto tieto tiež by sa mohly k vyšspomenutému cieľu využiť, tak že by sa nielen zachovaly, ale kde už vyšly z obyčaje tam k výjavu nášho prstonárodného náboženského života by sa aj rozširovaly.

Tak tým národným cirkevnoprávnym sriadením našej zemi, potom slovenským slohom a slovenskými motívami v náboženskom výstroji, konečne zachovaním zvláštnych našich obradov a používaním v nich našej materčiny by sa mohol náš slovenský ráz v našom náboženskom živote vyrázať. — Toto ale samo v sebe

sú vlastne len puhé formy, ktorým treba by bolo ešte dodať národného ducha a toho nemôže dodať iba jedno národne povedomé, rýdzoslovenské kňazstvo, ktoré ako predstaviteľ náboženstva bolo by spolu aj nositeľom toho národného, slovenského rázu v našom náboženskom živote. K tomu cieľu musela by byť výchova kňazská opravdu slovenská, aby pomaly také kňazstvo zaujalo na celej čiare vedenie nášho náboženského života, ktoré by s radosťou zodpovedalo aj tej druhej svojej národnej úlohe.

Stará idea a stará túžba národov je, aby svojim náboženstvom, alebo aspoň svojím spôsobom sa blížily k Bohu. Cirkev katolícka zasa je jedna všeobecná, všenárodná spoločnosť, ktorá hlása a uskutočňuje všade jednotnosť. No dá sa obídvm snaha pekne vyhoveť, lebo Cirkev, ako dobrá matka povolí národom, aby pri zachovaní vecí podstatných naplnili v pobočných veciach svoj náboženský život rázom národným. Používúc túto dobrotu matky Cirkvi mohli by sme to aj u nás v našom náboženskom živote uskutočniť a síce jak už spomenuté bolo tým, že by sme dali našej zemi nášský národný rámeč aj v cirkevnom ohľade novým cirkevnoprávnym zariadením, že by sme dali potom nášmu náboženskému životu isté národné rúcho so slovenským slohom a motizovaním v náboženskom výstroji a že by konečne uviedli sme do neho aj čím viac slovenského života s našskými obradmi, jazykom a čím viac národného ducha so slovenským, rodoverným kňazstvom. Tak by dostal náš náboženský život slovenský národný ráz. No a tým vyhral by aj národ a vyhrala by aj Cirkev. Vyhral by národ, lebo tak aj náboženský život by budil v našom ľude národné povedomie a ukazoval na vonok jeho svojráz, jeho slovenskosť, a vyhrala by aj Cirkev, lebo tým národným rázom stala by sa ona opravdu našskou a ňou hlásané náboženstvo naším, teda o mnoho obľúbenejším a utuženým.

Hľadme to teda aj uskutočniť, a nech dajú nám nebesia k tomu pomoci, aby, tak keď sa to uskutoční, aj náboženským životom sa prejavovala a utužovala naša národnosť a to národne zafarbené náboženstvo zas tým viac priťahovalo a povznášalo slovenský národ — k Bohu.

Poznámka vydávateľa a cirk. cenzora: Pisateľ tohto článku použil nesprávnu zvesť časopisu „Slováka“. Svätá Stolica nepovolila užívať staroslovenský jazyk na Slovensku a jako sa dozvedáme, ešte nik neprosil Svätého Otca o toto povolenie.

Dr. Pavel Žiška:

František Richard Osvald.

Pri všeobecnej radosi Slovákov katolíkov, že tri biskupské stolce na Slovensku už sú roduvernými kňazmi obsadené, nevďačnosti by sme sa dopustili, keby sme pri tejto príležitosti tichým mlčaním pominuli toho veľazaslúžilého muža, ktorý svojim čistým, bezúhonným kňazským životom, rýdzim slovenským smýšľaním, polstoletou neúnavnou literárnou činnosťou v prvom rade si zaslúžil, aby bol povýšený na najvyššiu hodnosť cirkevnú, na prestol biskupský.

Je to kanonik František Richard Osvald, terajší arcibiskupský námestník v Trnave.

Zaiste len jeho vysoký vek, má už 76 rokov a s týmto vekom spojená telesná slabosť boli jedinou príčinou, že smerodajní činitelia, ktorí pri obsadení biskupských stolcov na Slovensku rozhodujúce slovo majú, odhliadnuť museli od jeho ctihodnej osoby.

Nás však táto okolnosť nehati, ba práve za povinnosť nám nakladá, aby sme v tejto „Pamätnej knihe“, z príležitosti vysviacky prvých slovenských katolíckych biskupov vydanej, s pochvalnou vďačnosťou zvečnili nehynúce zásluhy tohoto muža, ktorý cez polstolietie pracoval za cirkev a národ, za tieto svoje zásluhy v bývalom Uhorsku žiadnej odmeny neobdržal, a v našom štáte, kde sa tieto zásluhy odmeňujú, pre svoj vysoký vek zasa nemôže byť povýšený na to miesto, ktoré mu prináleží.

Ako svätý Ján Krstiteľ sa tešil, keď videl, že Kristova sláva, ktorému cestu pripravoval, rastie a jeho zapadá, tak aj Fr. R. Osvald sa raduje, že na čelo katolíckej cirkvi na Slovensku, za ktorú on toľko pracoval, dostali sa mužovia, ktorých v istom ohľade tiež v jeho odchovancami pomenovať môžeme. A ako Kristus vyslovil sa o svätom Jánovi Krstiteľovi, že nenarodil sa väčší muž v Starom Zákone nad neho, tak zaiste i naši noví biskupi vo svojej vysokej hodnosti uznajú Osvaldove zásluhy na poli cirkevnom a národnom, a keď už ho vo svojom sbore ctíť nemôžu, lebo pre svoj patriarchálny vek a telesnú slabosť na biskupskú prácu, v dnešnej dobe železné čuvy požadujúcu, nie je súci, tak iste za samozrejme budú považovať, keď jeho zásluhy v tejto knihe stručne spomenieme a z príležitosti vysviacky prvých slovenských biskupov, aj jemu svoj hold vyslovíme.

František Richard Osvald narodil sa v Hodruši pri Štiavnicí 3. októbra r. 1845. Ľudové školy odbavil v Hodruši a v Štiavnicí, gymnaziálne štúdiá v Štiavnicí a v Trnave, bohoslovie v Ostrihome. Už ako bohoslovec prejavoval slovenské smýšľanie, vrelú lásku k slovenskému národu, ostro vystupoval proti šovinistickému, nekresťanskému smýšľaniu svojich spolužiakov, a s Pavlom Blahom, včulajším farárom gbelským bol uznaným vodcom slovenských bohoslovcov. Títo mali v Ostrihome slovenskú literárnu školu, v ktorej učili sa slovensky písať a rečniť. Vedúcim duchom celej školy bol Osvald. Nielen sám neúnavne pracoval, ale aj druhých k literárnej činnosti povzbudzoval. K slabším dobroprajnú, trpezlivú lásku preukazoval. Na chyby ich upozorňoval, práce im opravoval a to všetko s takou nežnosťou, skromnosťou činil, že nikto sa necítil pri tom urazeným. Už vtedy začal písať

i do slovenských časopisov. V čísle 103. „Pešťbudinských Vedomostí“ uverejnil svoju prvú literárnu prácu: Len niekoľko slov k našemu ľudu. Taktiež v tomto časopise bránil kardinála Jána Šimora, ktorého maďarskí šovinisti surovo napadli.

So stránky svojich spolubohoslovcov pre svoje otvorené slovenské smýšľanie mnoho musel trpieť, upodozrievali ho, že dostáva listy z Ruska, zaviedli proti nemu prísne vyšetrovanie, tak že už na prepustenie zo seminára bol pripravený. Ovšem bansko-bystrický biskup Štefan Moyzes vďačne by ho bol prijal, kardinál Šimor však zakročil a Osvald oslobodený bol od trápnych neprijemností ďalšieho vyšetrovania.

V r. 1869. bol vysvätený za kňaza. Po odbavení prvej sv. omše vo svojom rodisku nastúpil pridelenú mu kaplánsku stanicu v Starom Tekove. Odtiaľto po dvoch rokoch preložený bol do Drégely-Palánku; v r. 1872. už ho nachádzame vo Vrábľoch, túto stanicu však pre stále chorľavenie musel opustiť a odobrať sa na dovolenú, ktorá asi rok trvala. V r. 1876. znova nastúpil cirkevnú službu ako kaplán v Majcichove. Na kaplánskych staniach všade horlivo účinkoval, ľud k nemu s úprimnou láskou lnul, deti vo škole ho milovali, na rozličných cirkevných slávnostiach bol vítaným kazateľom, voči svojim predstaveným vždy



František Richard Osvald.

bol úctivý, úslužný, tak že títo pre jeho tichú a znášateľnú povahu všade ho mali radi a trúchlili za ním, keď na druhú stanicu odchádzal. Pri svojich kaplánskych povinnostiach ani na okamih nezabudol na literárnu činnosť. Vedel to o ňom aj kardinál Šimor, ktorý mladých, snaživých kňazov vďačne podporoval a Osvalda mimoriadne miloval. Raz keď bol u neho na výsluchu a Osvald žiadal od neho, že keď už ho chce na druhú stanicu preložiť, aby ho preložil na takú, kde je aj lekárňa, lebo stále chorľavel, Šimor žartovne poznamenal: No a kde je aj tlačiareň.

Ako mladý kaplán pracoval do časopisov *Cyrilla a Methoda*, do *Katolíckych Novín*. Tu sa objavily jeho obširnejšie články: ako „Kto pán vo škole, čili odlúčenie školy od cirkvi“, „Pamätník slovenských poslucháčov kat. bohoslovnia k tisícročnej oslave sv. Cyrilla“, a „Rehoľníci“. Vydal „Zrkadlo učenia katolíckeho vo svätých obradoch“ vo troch dielach, modlitebnú knižku a spevník pre čitateľov Matky Božej (*Ruženec*), *Čítania, listy a evanjelia* na všetky nedele a sviatky“.

„*Krásky sv. Ruženca*“, pritom pracoval do Blahovho Kazateľa, do Pútника svätovojtešského.

Počas svojho kaplánovania v Majcichove pri veľmi skromných podmienkach hlásil sa aj za správcu Spolku sv. Vojtecha, no jeho túžba stretla sa s istými ťažkosťami, tak že musel od svojho úmyslu ustúpiť. Ačkoľvek vtedy už dobrému menu literárnemu sa tešil, prijal vymenovanie za administrátora do Teplej pri Štiavnici, na jednu z tých najchudobnejších fár archidiecézy ostrihomskej. A na tejto chudobnej fare strávil Osvald úplných 36 rokov (1880—1916). 27 rokov ako administrátor, 9 rokov ako už vymenovaný farár a dekan okresu štiavnického. A táto skromná dedinka Osvaldovou osobou a jeho literárnou činnosťou všeobecne známou sa stala vo verejnom živote slovenskom. Tu účinkoval Osvald ako vzorný farár v prospech svojich veriacich, tu pracoval ako uznaný, plodný spisovateľ pre celý národ slovenský. Väčšina diel jeho tu uzrela svetlo.

Sotva zaujal faru, po zániknutí Blahovho Kazateľa, hneď začal vydávať nový časopis pre cirkevné rečníctvo, *Kazateľňu*. A vydával ju od r. 1881. do 1908., teda úplných 27 rokov. Táto Kazateľňa neoceniteľným pokladom bola zvlášť pre mladší dorost kňazský, ktorý v seminároch nemal dostatočnej príležitosti v slovenčine sa zdokonaľiť. Osvald touto Kazateľňou celú školu utvoril okolo seba. Nielen sám pilne pracoval, ale i druhých k písaniu povzbudzoval. Počiatkových mladíkov na chyby otcovsky upozorňoval, menej dokonalé práce častokrát úplne prepracoval a pod menom ich povôdca uverejnil. Mnohí Slováci kňazi s povďačnosťou spomínajú i dnes, že z diel jeho, hlavne z Kazateľne sa naučili správne slovensky písať a hovoriť. Sväzky Kazateľne i dnes sú vzácnym pokladom cirkevného rečníctva.

Nielen pre hlásateľov slova Božieho písal a pracoval Osvald, ale chcel pomôcť i katechétom. Pre týchto vypracoval výbornú praktickú rukoväť k vysvetľovaniu malého katechizmu. Táto knižka v slovenskej literatúre jedinočná tiež neoceniteľné služby konala mladšiemu kňazstvu pri chystaní sa na katechetické prednášky. I terajší stolno-belehradský biskup dr. Procházka pochvalne sa o nej zmienil v istom cirkevnom časopise maďarskom. Prvé vydanie čoskoro sa minulo, tak že treba bolo o druhé sa postarať, ktoré v r. 1909. aj vyšlo. Keby Osvald v živote svojom ničoho iného nebol napísal, preložil alebo opravil, len tieto dve veľkolepé diela, *Kazateľňu*, ktorú 27 rokov redigoval a *Praktickú rukoväť*, aj vtedy si zaslúži úprimnú, jakživ nehynúcu povďačnosť slovenského kňazstva katolíckeho.

Fr. R. Osvald však nieien pre katolícke kňazstvo pracoval, ale hlavne pre ľud slovenský, ktorého náboženská, mravnopoučná literatúra veľmi chatrná, chudobná bola. A na tomto poli tiež také zásluhy si získal, ako nikto iný. V rámci tejto krátkej rozpomienky nemôžeme pospomínať všetky väčšie — menšie diela, ktoré od r. 1869. až po dnes svetlo uzrely, obmedzíme sa len na niektoré významnejšie:

„*Len jedno je potrebné.*“ Úprimné slovo ku katolíckym rodičom o kresťanskom domácom vychovávaní, r. 1881.

„*Od kolisky*“, čili o náboženskej výchove dietok, r. 1889.

„*Boh moja nádej*“, modlitebná knižka pre oboje pohlavie r. 1891.

„*Anjeličok*“, modlitebná knižka pre zbožné dietky, r. 1891.

„*Katolícke hlasy*“, vyšlo 7 sväzčokov, v r. 1893—1901.

„*Hrsti príkladov*“, r. 1897.

„*Obeta omše svätej*“, čili prameň všetkých milostí, r. 1906.

„*Kvety s kríža*“, knižka k potešeniu nemocných, r. 1910.

Mohli by sme ešte spomenúť „*Obradoslovie*“ (liturgiku) čili učenie o svätých obradoch cirkvi katolíckej r. 1882; „*Živý Ruženec*“ na česť Matky Božej Panny Marie a k spaseniu veriacich, r. 1884, *Bolestný ruženec*, r. 1887; „*Pripravu*

k prvej sv. spovedi“, r. 1890 a „Pripravu k prvému sv. prijímaniu“, r. 1893 atď.

Zvlášte musíme vyzdvihnúť „Tovaryšstvo“ vo troch sväzkoch r. 1893—98 vydané. Je to skvostný zborník literárnych (vedeckých, belletristických, básnických) prác k oslave 100 ročnej pamiatky založenia Učeného Slovenského Tovaryšstva v Trnave r. 1793. Najvýtečnejší cirkevní spisovatelia prispeli literárnymi plodmi k tomu dielu, ktoré i obsahom i krásnym vystavením v tom čase ozdobou bolo katolíckej literatúry slovenskej. Toto je jediné dielo slovenské, ktoré sa i do pápežskej knihovne vatikánskej dostalo.

Nie menšiu zásluhu si získal Fr. R. Oswald vydávaním „Literárnych Listov“, ktoré ako príloha Kazatelne dlhé roky so živým záujmom sledovali náš život literárny, vážnu, vecnú a spravodlivú kritiku vynášaly nad literárnymi dielami slovenskými, objavily mnohé neznáme rukopisy, a chránily čistotu jazyka slovenského.

I pri vydaní „Pisma Svätého“ pre slovenských katolíkov má Oswald veľké zásluhy. Ako najvyšší cirkevný censor všetky rukopisy svedomite prezrel, opravil a pod tlač usporiadal. Nový Zákon katolíci Slováci už dávno majú v rukách, zo Starého Zákona vyšla zpod tlače prvá čiastka, a máme nádej, že Spolok sv. Vojtecha onedlho znova začne vydávať ďalšie časte Pisma Sv. Starého Zákona. Všetky rukopisy Oswaldom opravené a schálené čakajú len na vydavateľa.

Z týchto krátkych črtov vidno, že Fr. R. Oswald patrí medzi najplodnejších spisovateľov slovenských. On je snáď jediný, ktorý sa môže pochlúbiť, že vydal 100 knížiek slovenských čiastočne pôvodných, čiastočne v preklade alebo v oprave.

Správne ocenenie tejto rozsiahlej literárnej činnosti Oswaldovej bude úlohou histórie literatúry slovenskej, v ktorej jeho meno zaiste skvelými písmenami bude zapísané.

A za túto pilnú, neúnavnú pracovitosť nedostalo sa Oswaldovi v bývalom Uhorsku dlhý čas žiadnej odmeny, žiadneho uznania, on ničoho nežiadal a nehľadal, lebo bol úprimného slovenského smýšľania a vedel, že také zásluhy sa za maďarskej vlády neodmeňujú. Keby bol rod svoj zaprel a tolko diel v maďarskom jazyku napísal, iste by sa bol vyšvihol na vysoký stupeň hodnosti a obdržal bohaté cirkevné beneficium. Takto ale musel sa uspokojiť s biednou farkou v Teplej a vytrvať tam úplných 36 rokov. A práve táto okolnosť ukazuje najvypuklejším spôsobom jeho skromnú, beznáročnú povahu. Kým iní kňazi chodili za lepšími farmi, hľadali priazeň vysokých vplyvných pánov, Fr. R. Oswald v práci hľadal radosť a potešenie a ponevác jeho farnosť bola malá, pracoval literárne pre celý národ slovenský. Je to zvláštny jav v našom živote národnom, že mužovia, ktorých pamiatka bude požehnávaná, zväčša na malých, chudobných farách žili a pracovali pre celý národ. Tým len svoju veľkú duševnú silu dokázali.

Konečne v r. 1916 na aké-také uznanie jeho literárnej činnosti bol povýšený a menovaný za kanovníka — do Trnavy, na to najchudobnejšie miesto. Mal si tu po veľkej, vykonanej práci odpočinúť, on však, ktorý cez celý život svoj privyknul pracovať, ani tu nevedel odpočívať. Sotva sa sem dostal, prevzal duchovné vedenie mníšok Uršulínok a okrem toho ďalej pracoval na oprave Pisma Sv. Starého Zákona, ktorého ďalšie vydávanie Spolkom sv. Vojtecha veľmi mu na srdci leží.

Prišlo naše národné oslobodenie, utvoril sa československý štát. Po odchode trnavského vikára Báthyho, rodom Maďara, kto iný mohol byť poverený správou trnavského vikariátu, po prevrate značne zväčšeného, ako Fr. R. Oswald, ktorého cirkevné a národné smýšľanie všeobecne je známe. I vyššia cirkevná vrchnosť, i vláda plnú dôveru složila v ňom. A čo sa zásluh týka, nie je zaslúžilejšieho človeka pre túto hodnosť nad neho. A on sa nezdráhal, ačkoľvek táto hodnosť len ťažkú farchu znamenala pre neho. Hľadal pokoj, odpočinok v Trnave a miesto

toho našiel novú trňovú korunu, lebo hodnosť vikársku na území vikariátu trnavského za dnešnej doby iným pomenovať nemožno. A on trpezlivo nesie túto trňovú korunu prízretelnosťou Božou mu na hlavu nasadenú. Chcel by sa jej sprostíť, ale vyššie záujmy Cirkvi to nedovolia. A tieto sú aj pre neho rozhodujúce. Obetuje seba, pracuje vo svojom vysokom veku od rána do večera, vedie cirkevné záležitosti vikariátu trnavského, ako sa za dnešných ťažkých časov len viesť dajú. Pri tom je aj správcom učiteľského ústavu mníšok Uršulínok v Trnave, ktorým zo svojej bohatej skúsenosti dobré rady ochotne udeľuje.

Jeho skromnosť, nežistnosť najlepšie dokazuje tá okolnosť, že hodnosť senátorskú len na veľké nahovárание prijal, keď však videl, že pre svoj vysoký vek a stálu chorľavosť povinnosťiam tohoto úradu vyhovieť nemôže, dobrovoľne sa ho zriekol.

25. júla r. 1919 v chráme trnavských mníšok Uršulínok slávil v skromnej tichosti päťdesiatu výročnicu svojho posvätenia za kňaza. Tohoto dňa kňazstvo vikariátu trnavského obsypalo ho prejavmi úprimnej lásky, úcty a povďačnosti a modlilo sa k Bohu všemohúcemu za neho, aby ho ešte dlhé roky v dobrom zdraví medzi nami udržal. Všetky slovenské ba i české časopisy pochvalne sa zmienili o jeho veľkých zásluhách na poli cirkevnej a národnej literatúry slovenskej.

I túto krátku a skromnú rozpomienku tým vrúcnyim želaním končíme, aby mu Boh bol hojnou odmenou za všetko, čo k jeho cti a sláve vykonal, a nech sa ešte dlhé roky teší dobrému zdraviu, aby mohol viedť rozkvet Cirkvi v oslobodenom národe, ktorý tak úprimne miloval a za ktorý toľko pracoval.

Dr. Štefan Kmet-Špaňodolinc:

O Kristovej cirkvi.

I.

Kto sa mnoho styká s ľuďmi, často slyší napádanie Kristovej cirkvi. Napádatelia nepovedia sice, že Kristovu cirkev chcú hanobiť, ubíjať; lež to činia v skutku. Možno, že by sa niektorý z nich aj ohradzoval proti námietke, domienke, že svojimi nápadmi vlastne samé náboženstvo od Krista dané zpotupuje, zlahčuje; ale to by len o tom svedčilo, že nemá jasného pochopu o Kristovi, jeho náboženstve a jeho cirkvi. Tak by sa teda mohlo dopustiť, že ľudia napádajú cirkev bez dostatočného objasnenia, odôvodnenia svojich snáh, bez dostatočného ospravedlnenia svojho počínania.

A je skutočne tak. Prevažná väčšina nepriateľov Kristovej cirkvi nemá skoro ani poňatia o tom, čo je cirkev. Nemá jasného pochopu o jej podstate, o jej cieľi, o jej účinkovaní, o prostriedkoch, ktoré používala a používať má k obsiahnutiu svojho cieľa. Keby im toto neschádzalo, nie len že by nenapádali cirkev, ale by si ju zamilovali a s hrdosťou ducha by sa je pridržali.

Málo je tých, ktorí cirkev vedome a schválne nanávidia a prenasledujú. To sú len tí, ktorí vôbec aj zjavenie Božie zapierajú, ktorým neexistuje nič nadmyselného, nič nadprirodzeného, ktorí chcú seba postaviť namiesto Boha. Tito nemôžu prijať žiadnu cirkev ako ustanovizeň Božiu, a tak ani Kristovu cirkev nepovažujú za to, čím skutočne je.

Títo ľudia svojimi spismi vedú povrchných, nemysliacich čitateľov a udržujú vo zmätku a pomýlenom názore ohľadom Kristovej cirkvi.

Prináleží to ku zkazenej prirodzenosti ľudskej, že sa človek na toľko proti pravde. Nebudem Ti slúžiť! to sa neprestajne moce v rozume človeka, pretože sa domnieva, že svojou nepoddajnosťou, neporiadenosťou väčšiu, pravdivú slobodu získa. Kolké pomýlenie! Sloboda nezáleží v túlaní sa po zbytočných, neúčinných miestach, ani nezáleží v používaní svojho rozumu na neosožné, bezzákladné, nepravdivé domnienky. A práve túto slobodu, túto voľnosť myslenia tiskajú dopredu nepriatelia Kristovej cirkvi; tým ju chcú znechutiť u ľudí malomyseľných, že ju vyobrazujú ako strašiaka, ktorý odháňa každé voľné dýchtie po pravde.

Nepovedia úprimne, že oni, nepriatelia Kristovej cirkvi, skutočne to robia, čo vytýkajú cirkvi bezzákladne. Lebo o čom inom že svedčí to náruživé, nedočkavé, krikom, hrmotom hlásané učenie protivníkov Kristovej cirkvi, keď nie o tej snahe, aby ľudí nastrašili, o rozum, o schopnosť rozmýšľania doniesli a tým do svojho saku dostali!

Dávno je známe, že kto zlé pácha, tomu sa nerád priznáva a usiluje sa to na iných svaliť. Po zlodejovi volať a sám byť tým, je špatnou vlastnosťou nenapraviteľných ľudí.

Protivníci Kristovej cirkvi tiež volajú, že cirkev okrádza ľudí o voľnosť myslenia, o slobodu vôle, a vlastne oni sú tými kmínmi. Násilenstvom chcú strhnúť svet za sebou. Namiesto toho, že by vysvetlili, že každý človek má voľnosť myslenia a slobodu vôle bez rozdielu a ohľadu, čie názory, čie zásady prijíma a nasleduje;

strkajú škaredú úlohu ujarmania mysle a vôle na Kristovu cirkev, ktorá vlastne dokonalú voľnosť, svobodu pestuje a bráni. Čože zatemňuje rozum, čo že ho činí otrokom? Či nie predne hriechy, špatné skutky? Čože činí z ľudí bezvládných gašpárkov, lútky, hračky rôznych vplyvov, doliehani, vtípkovani, či nie práve to, že sa stali sami v sebe koristou neprávosti, hriechov? A ktože pracuje na tom, aby sa ľudia vymanili zpod týchto ujarmitelov voľného myslenia a slobodnej vôle? Či je to nie Kristova cirkev, ktorá vychováva človeka k poznaniu svojej dôstojnosti a svojho vznešeného cieľa? Cirkev chce mať ľudí slobodných od blúdu a od hriechov. Týmto najokázalejšie dosvedčuje, že je priateľkou všestrannej skutočnej voľnosti a slobode. Ponevác vystríha pred blúdom a hriechom, najúčinnivejšie dopomáha ku voľnosti a slobode.

Nevedomosť, neznalosť veci je vždy prameňom chýb a nedorozumenia. Z neznalosti cirkvi pochádzajú nedorozumenia a chybné náhlady, ktoré zavládajú aj dobromyseľných ináčej členov Kristovej cirkvi. Z nedorozumenia stávajú sa mimovoľne pomahačmi zúmyselných a zlomyseľných protivníkov cirkvi. Aký to zarmucujúci zjav!

Kristova cirkev svojim bežným 2000 ročným dejstvom dokázala toľko a tak veľkých dobrodení pre ľudí, že ozaj len náruživosťou zaslepení alebo nevedomí môžu ju obviňovať, že je nepriateľkou akéhokolvek dobra.

Ponevác je to kľatbou hriechu, že všade hľadá zlé, ani cirkev Kristova nemôže byť ochránená pred podobnými nápadmi. Ona je to mesto na vysokom vrchu postavené, ktoré sa nemôže skryť (Mt. 5. 14.) a na ktoré je ľahko útočiť každému nepriateľovi. Od svojho vzniku, nemala Kristova cirkev pokoja, ponevác jej práve tak protirečia, ako jej zakladateľovi Kristovi. Je ona nehynúcim znamením, dôkazom božstva Kristovho a jeho učenia tu na zemi. Kto zapiera Krista a jeho božstvo, ten musí zapierať aj živé pokračovanie toho Krista: cirkev.

Kresťan-katolíik má byť verným svojej cirkvi a má tú vernosť dokázať dôsledným kresťanským životom. Verným môže byť človek len tomu, kto tú vernosť zaslúži, kto sa tiež aspoň v podobnej miere dokáže dôsledným. Kristova cirkev je najdokonalejším zjavom, najprospernejším dejateľom na okršleku zeme, ona v plnej miere zaslúži úctu, poslušnosť a vernosť od svojich členov.

Na vznešenú ochotnosť vo vyplnení tejto povinnosti počíta Kristova cirkev u všetkých, ktorým je ona známa čo božská ustanovizeň a dobrodejka ľudí.

O tomto by som Ťa chcel, milý čitateľu presvedčiť nasledovnými článkami.

1. Čo je cirkev Kristova?

Na túto otázku nám odpovedá katekizmus. Cirkev je spoločnosť na zemi žijúcich kresťanov-katolíikov, ktorej spoločnosti viditeľnou hlavou je pápež.

a) *Cirkev Kristova je spoločnosť.* Hneď toto slovo zadržáva príčinu jej nepriateľom k napádaniu. Hovoria: cirkev ako spoločnosť musí byť podriadená štátu, ktorý je svrchovanou mocou ľudskou. Štát nemôže ostať bez vplyvu na cirkev, ponevác by tým sebe samému škodil.

Z toho vidno, že si napriateľský štát predstavuje cirkev ako nejaký komunistický spolok, pred ktorým sa mu treba mať na pozore, aby sa mu nestal škodným. A tak to aj vyzerá so zákonami vo štátoch, ktoré sú odtrhnuté od cirkvi. Cirkev tam nemá slobody verejných služieb božích, nemá práva verejného vystupovania na poli výučby a výchovy ľudí. Nesmie si nadobúdať majetok, z ktorého by nemusela vydávať počef pred štátom. Je v okovách otroctva, slúžebníctva štátneho. Či takou spoločnosťou má a môže byť Kristova cirkev? Kto by to mohol dopustiť, keď verí a vie, že ju Kristus založil? Či mohol Kristus o takej spoločnosti povedať: „Brány pekelné jú nepremôžu“? (Mt. 16, 18.)

b) *Cirkev je spoločnosť.* Do nej prináležia všetci kresťania-katolíici, ktorí sa

svojím životom nepozbavili toho úcastenstva. To úcastenstvo požaduje, aby všetko verili, čo cirkev učí, aby jej prikázania zachovávali a prostriedky milosti užívali. Toto troje prináleží ku kresťanskému-náboženskému životu a v tom sa javí aj vernosť k cirkvi. Jedno bez druhého nemôže byť. Kto verí, čo cirkev ako zjavené pravdy hlása, musí to činiť čo prikazuje, teda aj prostriedky milosti užívať.

V tomto záleží sväzok medzi členami cirkvi, ktorý netrpí žiadneho soslabenía. Každá premena sa protiví podstate cirkvi, každé naštrbenie stykov ustálených donáša duchovnú smrť pre previnilca. Na tom sa nemožno zadivíť; ponač je cirkev viditeľnou spoločnosťou, každý musí svoju príslušnosť k nej viditeľným a predpísaným spôsobom dosvedčovať.

Toto dosvedčenie sa deje najlepšie tak, že členovia cirkvi sú poslušní zákonitým predstaveným, sú vo spojení s viditeľnou hlavou cirkvi: rímskym pápežom.

Spojenie s ním je podstatnou podmienkou katolíckeho kresťanstva. Bez pápeža nieto cirkvi Kristovej, bez jednoty s pápežom nieto pravého náboženstva.

c) *Pápež je základom cirkvi*, je prameňom jednoty a neporušiteľnosti cirkvi.

Kristus na Petrovi, prvom pápežovi, vystavil cirkev, ktorá nikdy nemôže ostať bez svojho základu, ponač by nebolo v nej jednoty a neporušiteľnosti. Čo je stavisku jeho primeraný základ, to je cirkvi pápež. Bez základu nemôže ostať stavisko jednotné, nerozbořené; bez pápeža nemôže ostať cirkev jednotná, nerozbořená.

To dokázal dejepis cirkvi. Ti, ktorí ostali spojení s pápežom, ostávali jednotní v každom ohľade, a nepoblúdili. Ktorí sa odčesli od pápeža, nemohli sa zachovať vo svojom pôvodnom stave, ale vždy ďalej sa rozpadávali a vždy hlbšie do blúdov a povier sa norili.

Nepriatelia cirkvi vždy najväčšími na pápeža útočili. Vedia, že keďby sa im podarilo poraziť pápeža, že by mali celú vec vyhratú. Preto sa usilujú odtrhnúť katolíkov od spoločnosti s pápežom a priviesť do rozkolníctva, aby ztratili obživujúce pramene a vyschli, ako zo živého stroma odčesnutá haluz. Že sa to mnohým tak stalo, je makateľným dôkazom pravdy, že je pápež nevyhnutne potrebným základom cirkvi. Preto je pápežský úrad nezničiteľný. Čo by sa jakokoľvek vzbúrili protivníci pápežstva proti nemu, čo by ho aj násilníckym spôsobom chceli zničiť, to nedokážu nikdy, ponač je to vôľa Kristova, aby jeho cirkev do skončenia sveta na pápežovi trvala.

Túto neodolateľnú silu cirkvi uznávajú aj jej protivníci aspoň tak, že ju vyzdvihujú nad všetky ustanovizne ľudské, ktoré behom času na svete vznikly. Dostatočne je tu uviesť slova berlínskeho luteránskeho profesora Dr. Harnacka, ktorý cirkev následovne opisuje: „Rímska cirkev (kat.) je najrozsiahlejšou a najmohutnejšou, najkomplikovanejšou (najsložitejšou) a predsa najjednoduchšou ustanovizňou, ktorá voľakedy vznikla. Všetky sily ľudského ducha a živlov pracovaly na tejto budove. Rímsky katolicizmus ďaleko prevýšil grécky katolicizmus svojou všestrannosťou a prísňou spolupatričnosťou.“¹⁾

Od luteránskeho racionalistu (zapierača zjavenia B.) je to veľká chvála pre Kristovu cirkev. On uznáva, že nieto jej podobnej ustanovizne, že dokonalosťou všetky ľudské diela prevyšuje. Odkiaľ ten náramný rozdiel? Či ho možno pripisovať ľudským schopnosťam? Veď aj iné spoločnosti stavali na to súci ľudia a mali v tom primeranejšie prostriedky. Prečo že len Kristova (rímska) cirkev vznikla tým spôsobom, že vyniká nad všetky iné spoločnosti. Tu zastal Harnack v fahaní dôsledku, ponač by ho bol viedol k božskému pôvodu cirkvi a to sa mu nehodilo do krámu racionalizmu. On nepripúšťa zjavenia Božieho, zapiera božstvo Kristovo a tak nemohol ani v ustanovení tak dokonalej spoločnosti vidieť dielo božskými silami zbudované.

¹⁾ Vorlesungen über d. Wesen des Christentums.

2. Kristus ustanovil cirkev.

Na čo by bol prišiel Kristus na zem, na čo by bol učil, pravému náboženstvu, keby sa nebol postaral o isté a stále zachovanie svojho učenia a pravého náboženstva? Kto by to mohol predpokladať o Kristovi, že polovičatú prácu chcel a mohol vykonať? A ani takú by nebol vykonal, keby sa bol uspokojil s tým, že niekoľko tisíc židom ohlásil svoje učenie! Veď tým vlastne len na tom záležalo, aby im Kristus čím viac dobrodenia učinil, aby im v hmotnom živote pomáhal; o duševné povznesenie, o preporodenie sa veru veľmi málo dobýjali. Či nehľadali u Krista znovu zbudovanie židovskej krajiny? Kedykoľvek hovoril Kristus o svojom kráľovstve na zemi, vždy sa im zajaľovali oči a v úzadí svojich myšlienok si stavali plány o veľmoci židovskej. Márne by bol Kristus umrel a z mŕtvých vstal na dôkaz svojho učenia, keby nebol zorganizoval primeraný úrad na neporušené zachovanie svojho učenia.

Niekoľko tých ľudí, čo dobre pochopili slovám Kristovým, stačilo len dotiaľ na udržanie známosti o jeho učení, kým žili. Po ich smrti by sa bolo všetko zanorilo do starej povery a nevery. Komu by sa bolo chcelo zápasiť so sta prekážkami na uplatnenie zásad učenia Kristovho, keďby nebol býval sriadený šik hlásateľov, ktorým to bolo naložené ako povinnosť so zaručeným sľubom pomáhania shora?

Či nevidno práve v našom čase, že ľudská nemotornosť, poľahke krehkosť, ktorá sa tak snadno svrhne do zkaženosti, môže len zhubiť, zošpatiť božské dielo? Čože dokázala českozbojnícka trupa na katolíckom náboženstve v Čechách? Či ho zachovala, či ho len jedným blúdom pokazila? Po roku nebolo ani poznať, že sú to ľudia, ktorí verili v Krista a kresťanmi boli! Stali sa z nich noví pohania.

Kristus musel ustanoviť živý organismus, musel sriadiť osobitnú spoločnosť z tých, čo v neho verili. Nemohol nechať bez dostatočných pomôcok svojich vyznávačov, keď žiadal od nich, aby pri ňom vytrvali až do konca.

Učinil to založením a sriadením cirkvi t. j.: shromažďovaním ľudí do osobitnej náboženskej spoločnosti, ktorú opatrili dokonalou neodvislosťou od všetkých ľudských spoločností, ktorá je nehynúcou hrádzou jeho učenia a opatrovkyňou všetkých prostriedkov milostí, ktoré svojou smrťou zaslúžil.

Kristus založil cirkev a to ako dokonalú, jedinú a neodvislú náboženskú spoločnosť.

To vysvitá z toho, že sám shromažďoval ľudí okolo seba, že rozkázal apoštolom, aby všetkým národom hlásali jeho náboženské učenie.

Sv. Písmo nám to dosvedčuje. Evángelium dľa sv. Jána (4. 39.-41.) sdeľuje, že mnoho Samaritánov uverilo v neho, a (v 11. 45.) že mnohí zo Židov, ktorí boli prišli k Marii a Marte a videli, čo Ježiš učil, uverili v neho. Ten istý sv. Evángelista sdeľil aj to, že sa shromaždili hlavní kňazi a farizeji a riekli: „Čo spravíme, lebo tento človek robí mnohé zázraky? Jestli ho tak necháme, všetci uveria v neho.“ (11., 47.)

Kristus tým, čo sa ku nemu pridružili, naložil veriť a všetko zachovávať, čo mluvil. Dal teda svojim veriacim určité učenie a príkazy, a týmto ich tesno spojil medzi sebou. Aj spôsob bohoslužby jasne označil, keď povedal „pravitelia klaňaj sa budú Otcovi v duchu a v pravde“. (Jan 4. 23.) Základom bohoslužby položil vnútorné skutky ducha: vieru, nádej a lásku a tým učinil rozdiel medzi bohoslužbou v neho veriacich a tou, ktorú vzdávali Samaritáni a Židia. Aby sa tá vnútorná úcta dôstojným spôsobom javila na vonok, naučil Kristus modlitbu a prikázal vytrvať v nej. Ustanovil obeť a jej obnovovanie, opakovanie naložil apoštolom.

Prečo to učinil?

To všetko ustanovil pre zvláštny, určitý cieľ, ktorý mali členovia cirkvi dosiahnuť. Tento cieľ je dvojnásobný: *priamy a nepriamy*. Priamy, bezprostredný záleží vo vyznávaní právd, v nasledovaní príkazov, v ctostnom živote; nepriamy, aby každý vyznavač účastný bol života večného v nebi.

K zabezpečeniu toho cieľa ustanovil predstavených, ktorí mali bdieť nad neporušiteľnosťou viery a mravov, mali neomylné učiť pravde a právoplatne rozkazovať, a zakazovať, aby jednota veriacich zachovaná bola.

To všetko aj preto učinil, aby bol rozdiel určitý a jasný medzi žinagógou a jeho cirkvou. Tento chcel znázorniť aj tým, že predpovedal blízke zrušenie mesta a chrámu jeruzalemského ako symbolu jednoty židovskej; že kázal hlásať svoje učenie všetkým národom, teda aj pohanom.

To vysvitá z dejepisu počiatkov cirkvi. Skutky Ap. (2./42.—46: 4./23. a 5./11.) svedčia o tom, že sa kresťania v osobitnú spoločnosť sdružili, že do nej len pokrstených pripúšťali, že tej spoločnosti zákonitými predstavenými boli apoštoli. Tie isté Skutky (8./1.—3.) vyprávajú, že Židia začali prenasledovať cirkev, z čoho vidno, že to bola osobitná, od žinagógy určite oddelená a jej protipostavená spoločnosť.

Spisy cirkevných otcov a učiteľov z prvých stoviek dokazujú pôvod cirkvi od Krista, čo ani Židia, ani pohania nikdy nezapierali. O tom boli presvedčení všetci až do 16. storočia, že Kristus viditeľnú, osobitnú cirkev ustanovil. Mnoho bolo rozkolníkov, ktorí tajné telo Kristovo — cirkev trhali, ale ani jeden nevrátil, že Kristus nezaložil cirkev. Do 16. storočia len toľko sa opovážili, že svojmu rozkolu prívlastňovali tie známky, ktoré dal Kristus cirkvi. Sám ten skutok, že Kristus ustanovil cirkev, bol vždy jasným a nepopierateľným.

Z luteranizmom sa narodila tá snaha zapierať ustanovenie cirkvi od Krista. Keď Luther všetko povyhádzoval, čo sa mu nehodilo do slobodného, bezuzdného života, keď zrušil kňazský úrad, zavrhol sviatosti a dobré skutky, keď učil, že si je každý učiteľom v tom, čo ma veriť; na čo mu mala byť dobrou zriadená cirkev, ktorá to všetko zabraňovala? Preto Luther hovoril, že cirkev je neviditeľná, že pozostáva z tých, ktorí istotne budú spasení bez svojich dobrých skutkov.

Racionalisti (voľnomyšlienkári) zapierajú božstvo Kristovo a tak pravda aj ustanovenie cirkvi od neho.

Ponevác ale Sv. Písmo a celá minulosť o tom svedčí, že Kristus ustanovil cirkev, môžeme spokojne pominúť bezzákladné zapieranie cirkvi zo strany racionalistov. Veď oni sami utvárajú spolky na rozširovanie svojich domniek, a tým dopúšťajú skutok ako osožný a potrebný aj u Krista, že založil cirkev.

3. Kristus založil dokonalú cirkev.

Ako by aj bol mohol inakšiu cirkev ustanoviť? Na dokonalé náboženstvo prislúchala dokonalá cirkev. Veď Kristovo náboženstvo je vlastne složené v Kristovej cirkvi. K zachovaniu náboženstva bolo treba zriadiť dokonalú cirkev. Dokonalosť cirkvi záleží v tom, že má svoj cieľ a má sama v sebe primerané prostriedky k dosiahnutiu toho cieľa, že je nezávislá na žiadnej inej spoločnosti.

Cirkev má ten istý cieľ, čo náboženstvo. Vedie ľudí do večného spasenia. Jej prostriedky sú: vyučovanie v pravom náboženstve, vedenie, spravovanie príkazmi a posvätenie prostriedkami milosti.

Jako duchovný je jej cieľ, tak sú aj jej prostriedky duchovné. Na vykonávanie trojnásobného úkolu cirkvi: na vyučovanie, zpravovanie a posväcovanie jej členov ustanovil Kristus trojnásobný úrad a sice: učiteľský, správcovský a kňazský úrad. Kristus prikázal apoštolom vyučovať, dal im moc rozkázaf a zakázaf, opatril ich duchovnou mocou sviatostí vysluhovať.

Svrchovanou mocou vo vykonávaní trojnásobného úradu opatril Kristus sv. Petra, ako svojho námestníka, ako viditeľnú hlavu cirkvi. V ňom sa javí najčelnejšie dokonalosť cirkvi, pretože vo svojej viditeľnej hlave je ona neodvislá od všetkých iných spoločností.

Jako dokonalý je cieľ a prostriedky ku nemu, tak dokonale vykonáva cirkev svoj trojnásobný úrad. Neomylnosť jej učiteľov — biskupov a pápeža — je v tom najistejšou zárukou, že sa cirkev statočne, svedomite postaráva o všetko, čo k náboženstvu prináleží.

Ponevác cirkev duchovnými prostriedkami dosahuje svoj cieľ, nemôže sa porovnávať k ľudským spoločnostiam, ktoré majú časný, hmotný cieľ a užívajú hmotné prostriedky. Cirkev je úplne neodvislou spoločnosťou v dosahovaní svojho cieľa. Tu sa ona nemôže nikoho iného radiť, čo má robiť, od nikoho dovolenie pýtať k tomu, čo musí robiť, od nikoho k tomu pomoc očakávať. Jej úkol je samostatný, preto je aj ona samostatná. Má v sebe všetku spôsobilosť pre svoj úrad, preto je aj sebestatočná, dostatočná.

Cirkev používa aj hmotné prostriedky.

To, že cirkev má duchovný cieľ a podobné prostriedky, nevytvára, aby ona vôbec žiadnych hmotných pomôcok nepoužila. Toto sú rôzne vychovávacie ústavy, bohoslúžebné budovy, pohnuteľné a nepohnuteľné majetky. O nich sa môže povedať predne, že sú to vonkajšie dôkazy, ovocia účinnosti cirkvi; sú len tam, kde cirkev už pôsobí. Cirkev je ich pôvodcom, ona ich zrodila a nie ony ju. Všetky hmotné pomôcky bez účinkujúcej cirkvi ostanú miestnymi vecmi, bezvýznamnými pokladmi, samé nevedú žiadnu cirkev do života.

Keď teda cirkev prijme hmotné pomôcky od kohokoľvek, nestáva sa jeho slúžkou, nie podriadenou spoločnosťou. Charakter, svojráznosť má cirkev sama zo seba a nie z vonkajších okolností, či pomerov. Tieto ostávajú bezcennými pre cirkev, jestli sa nesrovnávajú s jej cieľom.

Ani to nič neujíma na neodvislosti cirkvi, na jej dokonalej sriadenosti, že sa ona často musí potkať s nepriateľskými nápadmi od ľudských spoločností, od štátov. Nesprávne a nespravedlivé zakročenie proti komukoľvek, nesvedčí o slabosti napadnutého, lež o nezákonnosti samého skutku. Právo ostáva silnejším, nezdolateľným aj vtedy, keď ho brutálna nespravedlivosť chce zadusiť.

Cirkev nezávisí na štáte.

Cirkev ako dokonalá spoločnosť má právo jestvovania a dejstvovania na svete bez ohľadu na jakúkoľvek inú spoločnosť, nech sa ona aj štátom menuje. Štát môže utláčať cirkev, môže ju hatiť v jej blahodarnom účinkovaní, ale z toho nenasleduje, že je štát vyšším faktorom, alebo že to štát má právo urobiť. Cirkev to musí trpieť, pretože ona nemá drastických pomôcok, nevládne brachiálnou silou, nemá zbroja a väzenie. Ale kto by sa mohol opovážiť povedať, že sa cirkev má poddať, že sa nemá ani duchovnými prostriedkami proti násilnenstvu brániť? Ako by mohla cirkev mlčať pri zasahovaní do jej práv, pri vykorisťovaní jej hmotných pomôcok. Cirkev vždy musí brániť svoju neodvislosť a nikdy nemôže štátu privoliť miešať sa do jej záujmov a úkolov.

Cirkev si je povedomá, že svojim účinkovaním medzi ľuďmi je na prospech každému štátu. O tom sa každý nepredpojatý pozorovateľ môže presvedčiť, že cirkev má vznešené povolanie, a že má nesmierne zásluhy v zabezpečení hmotného dobrobytu spoločnosti ľudskej. Bezzákladné a neuprimné je teda to tvrdenie, že sa štát musí mať na pozore pred vplyvom cirkevným; nespravedlivé je aj každé zasahovanie do pôsobenia cirkvi a jej práv pod tou zámienkou, že štát musí dozerať na cirkev, aby sa v ničom neprevinila.

Cirkev je osožná štátu.

Cirkev musí vplývať na štát skrze svojich členov. Ale to vplývanie je vždy prospešné, jestli tí občania majú ozaj cirkevného ducha. Len o tých sa môže povedať, že v duchu cirkevnom vplývajú na štát, ktorí sú dušou a telom statoční, spravедliví. A týchto vplyv štát nikdy neobanuje. Títo občania sú štátu najosožnejší, pretože sa na nich a ich pracovitost vždy môže štát spoľahnúť. Oni sú základom poriadku, sú prameňom spokojnosti. Títo dajú vždy štátu, čo mu prináleží, a dávajú to neraz so zaprením svojich záujmov, bezzištne. Keby mal štát všetkých občanov takých, mohol by pozatvárať všetky žaláre a trestnice, súdy a napravujúce ústavy. Čo cirkev žiada dokonalosti na svoji členoch, tá ostáva na nich aj vtedy, keď sú občanmi štátu. Dobrý cirkevník, dobrý štátnik!

Štát sa nemá čo bať vplyvu cirkvi, pretože je cirkev najlepšou vychovateľkou ľudí.

Štát a cirkev majú byť v úzkom spojení.

Majú štát vedľa seba a nie proti sebe. Každý z nich má svoj osobitý cieľ, ktorý sa dá síce akotak dosiahnuť bezvzájomnej pomoci, ale vždy lepšie, keď sa štát nestavia cirkvi napriek a cirkev môže bez prekážok vyvinúť svoj krásny úkol v každom ohľade. Blahodarné vplývanie na cirkev sa nielen dovoľuje každému štátu, lež sa aj očakáva. Jeho spoluúčinkovanie s cirkvou by priviedlo ľudskú spoločnosť na výšku vzdelanosti a mravnosti, a otvorilo by nevyčerpatelné pramene blahobytu zemského.

Keď cirkev vidí, že štát len na to používa svoju moc, aby ju mohla zdržiavať v dosiahnutí jej cieľa, s bóľom, ale odhodlane musí povedať: Väčšmi musím poslúchať Boha ako ľudí.

Cirkev nezaberá pôdu štátu.

Cirkev je dokonalou, neodvislou spoločnosťou, ačpráve nemá svojho vlastného terri-tori-uma, svojej vlastnej zeme, na ktorej by sama bez inej spoločnosti — štátu — pôsobila. Cirkev je nie zemskou mocou, zemskou krajinou. Ona je vlastne pútničkou tu na zemi. Pútnik je všade tam doma, kde sa v danom okamžení zdržuje, ačpráve vlastného domova nemá. Cirkev je všade doma, a nikde nemá sama vlastného domova. Ponevác ľudia bývajú na zemi, aj cirkev musí účinkovať na tej istej zemi. Na to je ustanovená, aby všade ta išla, kde ľudia bývajú.

Že následkom pôsobenia cirkvi medzi ľuďmi ani jeden štát neprišiel o svoju pôdu, o svoj priestor, tu uzná každý. Cirkev nezaujíma pôdu, zeme, lež zaujíma ľudí, vlastne týchto srdce a dušu pod vplyv Kristovho náboženstva. Tým že sa ľudia stali členami cirkvi, neprestali byť občanmi štátu, nepreniesli so sebou pôdu štátnu do cirkvi, lež len svoje srdce, svoju dušu dali pod vplyv cirkvi.

Preto sa cirkev vždy smestila a smestí na tomistom priestore so štátmi a keď im ho nevýfahovala zpod nohú, ani ona sa nestala závislou na štátoch pre ich vlastníctvo na pôde. Nezávislost cirkvi na štátoch má svoj prameň v jej mravnej moci, ktorá aj vtedy sa javí, keď má okovy na rukách a nohách od toho, ktorý tam zemou vládne.

Apoštoli sa nepytovali rímskych cisárov, či sa majú ukázať na priestore rímskej ríše, a rímski cisári nikdy nevyhadzovali apoštolom a kresťanom na oči, že bažia za pôdou štátnou, ani nenakladali cirkvi, aby sa opýtala, či môže pôsobiť na priestore ich ríše.

4. Kristus jedinú cirkev ustanovil.

Rozkollníci (odtrhnutí) o Kristovej cirkvi sami inšie neučia, nežli že Kristus

jednu cirkev ustanovil. Pravda, za tú jednu považujú ten zlomok cirkvi, v ktorom sa oni nachodia.

Kacíri, ktorí vôbec zapierajú jestvovanie viditeľnej cirkvi, učia, že Kristus žiadnu cirkev neustanovil.

Kristus ustanovil cirkev a tú jedinú. To vysvitá z učenia Kristovho, ktoré mohlo byť len jednotné, všade rovnaké, to isté. Pre rozšírenie toho jedného učenia ani nemohol viac cirkvi ustanoviť. Tak by bol znemožnil udržanie svojho učenia.

Pre zachovanie svojho učenia opatril apoštolov darom neomylnosti a založil svoju cirkev na základe Petra. Toto by bolo bývalo zbytočné, keby bol viac spoločností, cirkvi založil, alebo dopustil založiť. Veď jednotnosť a neporušená totožnosť učenia mohla byť len v jednotnej nerozlučiteľnej cirkvi zabezpečená. Množstvo strážcov bez jedného najvyššieho dozorcú, veliteľa nemôže na tenistý cieľ strážiť, lež každý podľa svojho zdania bude dohliadať.

Samé učenie Kristovo teda požadovalo jednú, jednotnú cirkev s jedným najvyšším učiteľom, ako zárukou neporušiteľnej pravdy. Čo má a musí mať jednu hlavu, to same môže byť, ba musí byť jednotné. To označuje aj obraz, ktorého použil Kristus k znázorneniu ustanovenia cirkvi. Cirkev svoju totižto pripodobnil silnej, na skale vystavenej budove. Budova môže byť silná, keď má základ jednotný a jeden celok tvoriaci s ňou. Základ a budova nemôžu byť osobite. Základ bez budovy je bezúčelný, budova bez primeraného, silného základu je marná, čoskoro sa zrúti.

Kristus len jedon základ položil pre svoju cirkev na apoštolovi Petrovi a jeho zákonitých nástupcoch. Jemu samému dal v cirkvi najvyššiu moc, jeho samého ustanovil za pastiera ostatných apoštolov a im podriadených ľudí. Vždy len o jednej cirkvi hovoril a tú jedinú svojou cirkvou pomenoval. (Mt. 16./18.-18./17.) „A ja ti povedam, že ty si Petr, a na túto skalu vystavím svoju cirkev, a brány pekelné ju nepremôžu“. „Jestli ich neposlúchne, povedz cirkvi; a keď ani cirkev neposlúchne: Maj sa jako pohan a mýtník.“ „Mám aj iné ovce, ktoré nie sú z tejto ovčiarne; . . . a bude jedna ovčiareň a jeden pastier.“ „Moje kráľovstvo nie je z tohoto sveta.“ (Ján 10./16.—18./36.)

O jednej cirkvi Kristovej hovorí sv. Pavel na mnohých miestach svojich listov. Krista menuje hlavou cirkvi, ktorú on miluje, a zase „hlavou nad celou cirkvou, ktorá je jeho telo.“ (Ef. 1./22.) V tomto obraze je zrejme predložená pravda, že Kristus má len jednu cirkev. Ako on len jednu hlavu má, tak pod tou jednou hlavou len jedna cirkev sa môže nachodiť, ako jej telo. V skutočnosti je to tak, a v podobnosti z nej vzatom tiež nemôže byť iné znázornené, predstavené.

Cirkevní otcovia a učitelia vždy učili, že Kristus len jednu cirkev ustanovil. Cyprian píše: „Boh je jeden, a Kristus je jeden, a jedna cirkev.“ (Ep. 43. c. 5.) Oplutas: „Kristus je ženichom jednej cirkvi.“ Vyznanie viery niceokonstantinopoltanské z r. 381. podobne jednu cirkev vyznáva. Z ustavičného, nepretržité zachovaného podania cirkevného máme zaručené, že kresťania vždy len o jednej cirkvi Kristovej mali vedomosť a v takú verili.

II.

Vlastnosti cirkvi Kristovej.

Ponevác Kristus len jednu cirkev ustanovil a chcel, aby sa do tej cirkvi každý dostal, musel svoju cirkev dostatočne označiť, musel ju opatřit ľahko poznateľnými vlastnosťami. Keby to nebol učinil, márne by bol prizvukoval, že je potrebné jeho cirkev poslúchať. Ani by nebol mohol povedať, „kto neposlúcha cirkvi, nech je ako pohan a publikán.“ Keď je totižto nevyhnutne potrebné, aby sa každý stal členom Kristovej cirkvi, jestli nechce byť vylúčený

z kráľovstva nebeského, potrebné je, aby sa tá cirkev tak predstavila pred ľuďmi, že ju každý dobromyseľný človek ľahko pozná a od iných takzvaných cirkví isto rozozná.

Kristova cirkev má také vlastnosti, ktoré len na nej možno vidieť, ktorými sa nemôže honosiť žiadna ľudská spoločnosť. Ku poznaniu týchto vlastností je dostatočné, aby sa človek stal nepredpojatým pozorovateľom cirkví, jej života, jej učenia, jej pôsobenia. 19 storočné dejstvomanie cirkví je najhlasitejším dôkazom jej božského pôvodu; a jej vnútorný život najokázalejšie svedčí o tom, že sa nikdy nezvrhla s výšky, na ktorú ju postavil jej božský zakladateľ. Zákonom prírody je to ustálené, že každá vec môže len tak jestvovať, jestli má samá v sebe neporušené všetky jej prislúchajúce podstatné vlastnosti. Keď niečo zanikne, stalo sa to z tej príčiny, že patričná vec utratila k jej jestvovaniu potrebné vlastnosti. Čo sa podstatne premenilo, čo ztratilo hlavné, podstatné podmienky svojho života, nemôže ani za okamženie ďalej žiť, tým menej pôbiť.

Cirkev Kristova žije a pôsobí skoro 19 storočí, musí mať v sebe k tomu existovaniu a pôsobeniu potrebné vlastnosti bez všetkej zmeny a ujmy.

Tieto vlastnosti cirkví Kristovej sú samé v sebe rovnako dôležité. Všetky rovnako označujú pravdivosť cirkví. Predsa, keď na ne pozeráme podľa ich vyplatenia sa pred svetom mimo nej stojacim, vidíme, že sú medzi vlastnosťami cirkví také, ktoré sa aj zovňútorne, pred očima telesnými ukážu ako jej vlastnosti. Tieto vlastnosti menujeme známkami cirkví. Z toho vidno, že všetky známky cirkví sú spolu jej vlastnosťami, ale nie všetky vlastnosti sú jej známkami. Tento logický, formálny rozdiel medzi vlastnosťou a známkou cirkví káže najprv ukázať na jej vlastnosti a potom predstaviť aj jej známky.

1. Kristova cirkev je nerovnaká spoločnosť.

Spoločnosť môže pozostávať z členov, ktorí majú rovnaké právo a povinnosti. V nej nemá nikto moc nad iným panovať, ačpráve pre vybavenia potrebných povinností sama spoločnosť sverí výkony práva na jednotlivých členov. Tým sa aj sama spoločnosť zaväzuje k poslušnosti voči rozkazom predstavených. Cirkev Kristova je nie spoločnosťou ľudí rovnakým právom opatrených. Kristus hneď pri založení, ustanovení cirkví učinil rozdiel medzi apoštolmi a tými, ku ktorým ich poslal. Z ustanovenia úradu apoštolského, z ustanovení Petra za hlavu apoštolov jasno vidno, že Kristus dal apoštolom právo predstaveného, že Petra postavil za vodcu samých apoštolov. V Kristovej cirkví teda pôvodne je veľký rozdiel ohľadom práva a moci medzi jej členami. V Kristovej cirkví sú ustanovení predstavení, a sú tým predstaveným podriadení veriaci. A tento pomer je nie dielom ľudí, členovia cirkví neustanovujú pre seba predstavených, ani im nedávajú zo seba právo a moc spravovať a vyučovať, lež je on ustanovený od samého Krista. V Kristovej cirkví sú pápež, biskupi a kňazi tými medzítkami, na ktorých sám Kristus sveril svoje učenie, ktorým dal právo spravovať členov cirkví.

Toto zavrhlí všetci odštiepení od cirkví Kristovej. Nad tým sa nemožno zamyslieť, je to prirodzeným, nutným následkom odtrhnutia sa od Krista a jeho cirkví. Kto nechce mať od Krista ustanovený poriadok, ten sa musí zamotať do ľudskej svedôle a zkusíť na sebe jej všetky účinky.

Pôvodcovia toho blúdného názoru poprvé na sebe pocítili trest svojho činu. Ani nezbadali ako, vyklzla so im z ruky všetka moc; zmizlo im všetko právo. Stali sa ľútkami v ruke tých, ktorým privlastnili im nepatriace právo.

V cirkví Kristovej je nie človek pozbavený každého práva a nie je odkázaný na absolútnu, bezpodmienečnú poslušnosť. Kto to hovorí, vydáva o sebe svedectvo, že sa nikdy neobznámil s učením a príkazmi cirkví.

O členoch cirkví Kristovej platí v plnej miere, že sú slobodnými, že poži-

vajň voľnosť, aká naozaj prislúcha rozumnému človekovi. S dôrazom nech je povedané, že cirkev Kristova podáva ľuďom pravdivú, naozajstnú slobodu, pretože ich varuje pred poblúdením od pravdy a odbočením s pravej cesty. Čo sa vmestí do priestoru pravdy a čo ostáva medzi hranicami dobra, v tom všetkom je každý člen cirkvi Kristovej slobodný, neviazaný. — Kto by mohol zazlievať svedomitému vodičovi, že nedovolí kadiaľkoľvek sa kriepať, škrabať na štít vrchu, keď on to dobre vie, že z toho obyčajne nešťastie vzniká? Kto by zazlieval Kristovej cirkvi, že chce byť vodcom v hľadaní vrcholu pravdy, ten zabúda na náklonnosť človeka k pochybovaniu v tom a zapieraniu toho, čo sa jeho namyslenosťou protiví. Kolké a aké hrozné pády sa staly na poli zkúmania a vyhľadávania náboženských právd, keď to hľadanie pravdy nevedla cirkev Kristova? A čo povedať o správe človeka na pravej ceste? Či si on dostačí v každom prípade, aby sa s dobrej cesty nesklzol a tým nezahynul? To každý múdry človek uzná, že by sám na seba ponechaný viackrát poblúdil, kým by sa nejako došmátral ku hľadanej pravde. A či sa to aj každému podarí? Či má každý dostatočnej pilnosti a vytrvanlivosti vo skúmaní, rozmyšľaní, odvodzovaní? A je každý aj pri takej pilnosti súci, spôsobilý na to?

Keď sa teda Kristova cirkev stavia ako voditeľka v hľadaní náboženských právd, keď sa ona považuje za riaditeľku ľudských činov a životov, či tým odníma slobodu, voľnosť ducha ľudského? — Pravda je sama vsebe neúprosná, nepremenniteľná a preto nedovolí hazardovanie so sebou. Tým menej je to dovolené na poli tých právd, ktoré sú spolu aj podmienkami večného života. A takéto sú náboženské pravdy. Pre zachovanie a rozšírenie týchto ustanovil Kristus úrad učiteľský vo svojej cirkvi. Tento úrad je osobitný ochranca pravdy a oprávnený rozširovať učenia o nej.

Kto sa chce základne naučiť vede istého odboru, musí to tak začať, že si sadne k nohám zbehlého, učeného učiteľa a len potom, keď zkusil, ako možno pátrať po pravde, oddáva sa samostatnému zkúmaniu a odvodzovaniu.

Na poli zjavenej pravdy to tiež nemôže byť ináč. Aj tu je potrebný učený a k tomu pred poblúdením zachránený učiteľ, ku ktorému je treba prichádzať pre dobrú úpravu, pre správne výroky o pravde. V Kristovej cirkvi nemôže byť každý člen učiteľom pravdy, nemôže byť každý správcou verejného života.

Kristus ustanovil vo svojej cirkvi učiteľský úrad. Od neho dostali apoštoli a ich nástupci právomoc ohlašovať jeho učenie až do skončenia sveta. Čo sa ľahko pochopuje už aj z tej okolnosti, že hneď od počiatku cirkvi len tí vyučovali, ktorí sa mohli dokázať ako poslanci apoštolov. Sami apoštoli si boli úplne povedomí, jaký úrad nosia na sebe. Od svojich posluchačov požadovali podriadenie sa ich učeniu. „Tak nás považuj človek ako rozdávačov tajemství božích.“ „Na tomto základe apoštolov a prorokov, na samom hlavnom uholnom kameni, Kristu Ježišovi . . . i vy ste spolu vystavení za príbytok Boží v Duchu.“ (Ef. 2. 20.) A preto apoštoli a ich nástupci predpisovali, rozkazovali veriacim, čo majú činiť a nepýtali si k tomu od nikoho oprávnenie, „ponevác namiesto Krista konali posolstvo.“ (2. Kor. 5./20.) To dosvedčili aj pred židovskými národmi, keď im tieto zabráňovali, „aby už viac v tom mene nemluvili žiadnemu človeku.“ (Sk. 4./17.) Oni jednoducho povedali: „My nemôžeme nemlúviť o tom, čo sme videli a počuli.“ (4./20.) V Kristovej cirkvi sú teda učiteľia od Krista ustanovení a sú poslucháči, ktorí nemajú tú právomoc, aby iných v mene Kristovom vyučovali, ale majú naložené, aby sa učili.

Toisté platí aj o správcovskom úrade v cirkvi Kristovej. Tento ustanovil Kristus a tým rozdelil príslušníkov svojej cirkvi na predstavených a podriadených. Učinil to Kristus z ohľadu na budúcnosť svojej cirkvi. Ponevác sa cirkev mala utvoriť podľa daných a ustálených pravidiel, jej zakladatelia nemali a nemohli čakať úpravu od založenej spoločnosti k jej zakladaniu. Tak by bolo bývalo sta-

visko pred základom. Apoštoli by boli dostali právomoc od toho, čo oni už založili a sriadili. Nikto nedostane právo rozkázat od toho, komu právoplatne rozkazuje. To by bol nesmysel, žeby nekomu bolo treba rozkazovať, v čom on sám dáva poverenie k rozkazom.

Apoštoli vystupovali pred národami ako poverení rozkázat a neposlušných trestať. Prichádzali k rôznym ľuďom a nikdy nebrali ohľad na ich zvyky, obyčaje, náboženské zákony, lež neodvisle na tom, prikázali všetko zachovávať, čo im Kristus hovoril. Apoštoli boli presvedčení, že im bola daná právomoc k spravovaniu cirkvi. To im bolo jasnými slovami povedané, ktorým oni správne porozumeli.

Tu sa musíme rozpamätať aj na najvyšší úrad cirkevný: na viditeľnú hlavu cirkvi. Túto ustanovil Kristus vo sv. Petrovi. Jemu, a nie apoštolom, ani ostatným prívržencom svojim riekol — Kristus: „Pás baránky moje! Pás ovce moje!“ (Jan 21. 16.) Jemu a nie apoštolom, tým menej ostatným pridruženým riekol: „Tebe dám kľúče od kráľovstva nebeského.“ „Ty si Peter, a na túto skalu vystavím svoju cirkev.“ (Mt. 16./18.)

To všetko jasne dosvedčuje, že Kristus popredku ustanovil najprvšieho správcu cirkvi a na neho sveril svrchovanú právomoc vo všetkom, čo bolo treba vykonať pre stále zbudovanie cirkvi. Peter nedostal od Krista plnú moc v cirkvi, jako jej predstaviteľ, jej nástupca, jakoby namiesto a v mene cirkvi, lež dostal ju práve na to, aby on cirkev správne sriadil a sriadenú správne viedol.

V Kristovej cirkvi nie sú teda rovnakí členovia. Sú v nej učiteľia a spravcovia a sú, ktorí sa od nich učia a sú spravovaní. Tento podstatný rozdiel chcel mať sám Kristus v cirkvi.

2. Kristova cirkev je slobodná a samostatná spoločnosť.

V terajšom čase sa veľmi mnoho píše o nadvláde štátov. Túto nadvládu si tým viac privlastňujú štáty, čím väčšími sú v rozopre s cirkvou Kristovou. Stavajú svoju pomýlenú theoriu na tom základe, že v neodvislom štáte nemôže byť žiadna spoločnosť, ktorá by nebola jemu podriadená. Tiež hovoria, že cirkev bez vlastného priestoru, bez výlučne jej prináležajúceho teritoriuma ani si nemôže dokonalú nedovislosť pripisovať. Na tomto základe by chcely štáty cirkev ujarmit', učiniť z nej svoju slúžku, svoju poddanú.

Snadno sa to vysvetlí, že cirkev nemôže byť žiadnemu štátu podriadenou, že ona musí vládnuť dokonalou slobodou. Cirkev netvorí v štáte štát, pretože jej hranicami sú hranice sveta. Cirkev prekračuje každú hmotnú hranicu a vystupuje všade ako doma, pretože má svetový význam, pretože jej cieľom je celý okršlek zeme naplniť Kristovým náboženstvom. O pôdu, o zem jej neide tou vládnu jej vyznávači, jej prívrženci rovnakým právom, ako jej protivníci. Cirkev, ako všeobecný ústav Kristov vždy sa musí pridržiavať výpovede Kristovej: „Moje kráľovstvo nie je z tohoto sveta.“ (Ján. 18./35.) Cirkev nezaujíma pôdu, na na ktorej ľudia bývajú, ale vydobýja srdce ľudí! V ňom zakladá svoje kráľovstvo, svoje panstvo.

Cirkvi prináleží úplná sloboda, tá totižto, ktorou ju vyznačil Kristus. Kristova cirkev musí byť slobodná vo vyznávaní náboženstva, v jeho zachovaní rozširovaní. To vysvitá z Kristovho rozkazu na apoštolov: „Čokoľvek sviažete na zemi, bude sviazané na nebi.“ (Mt. 18./18.) „Daná mi je všetka moc na nebi a na zemi; idte teda, učte všetky národy, pokrstite ich: V mené Otca i Syna i Ducha svätého.“ (28./18.) Tu neobmedzuje Kristus danú moc nijakým spôsobom. Nečiní ju závislou na súhlase predstavených svetských a prívolení ľudí. Kristus absolútne rozkazuje a apoštoli absolútne podľa rozkazu Kristovho činili. Nepýtali sa nikde a nikdy, či smú Kristovo náboženstvo vyznávať a jeho vy-

znanie aj od ľudí požadovať. O tom sa nikde nenachodí žiadna zmienka. Apoštoli nielen že si nepýtali žiadno dovolenie pre hlásanie náboženstva, pre činenie zázrakov, pre utváranie náboženských spoločností a ich riadenie; ale ani sa neobzerali na ústavu krajín, lež slobodne to všetko činili.

Dľa ich príkladu pokračovali aj veriaci. Títo dobre vedeli o príkaze Kristovom: „Kto miluje otca alebo matku viac než mňa, nie je mňa hoden;“ a kto miluje syna alebo dcéru nado mňa, nie je mňa hoden.“ (Mt. 10./37.) ako i o tom: „A nebojte sa tých, ktorí zabíjajú telo, ale dušu nemôžu zabiť, ale radšej bojte sa toho, ktorý môže dušu i telo zatradiť do pekla.“ (10./28.)

Vyznavačov Kristových zabíjali pre vieru. A Kristus prikazuje vyznanie tej viery vzdor časnej smrti, ktorú prinášalo to vyznanie na nasledovníkov Kristových. Týmto bolo naložené ako vidno, aby sa vo viere úplne slobodne chovali, aby totižto nepozerali na to, či sa ich náboženstvo líbí štátu a jeho úradníkom. A tak to bolo správne a spravodlivo. Kristovo náboženstvo učilo kresťanov dať cisárovi, čo jemu patrilo, a v ničom sa nepreviňovalo proti štátu. Právom si žiadalo úplnú slobodu vo vykonávaní služieb božích, dobrých skutkov, vo vyznávaní viery.

Ponevác nikto nesmie byť na závalu vo vykonaní dobrého a tým menej smie niekto k zlému zvädzať, cirkev sa vždy ohradzovala proti takému počínaniu od štátu, alebo jeho úradníkov.

Ani to nedá žiadneho práva štátu proti cirkvi, že sa najdú nektorí čo v neporozumení jej učenia v niečom prestrelia, prehánajú; na to je cirkevný úrad učiteľský, na to sú predstavení, aby také veci zamedzili, znemožnili.

Cirkev má právo hlásať učenie Kristovo; to právo jej prináleží, ponevác nim ju opatril Kristus.

Slobodným hlásaním pravdy pre všetky časy sa udržuje Kristovo náboženstvo a sa rozširuje. Ponevác je kresťanské náboženstvo božského pôvodu a jediné, ktoré chce mať Boh, cirkev Kristova má právo to náboženstvo rozšíriť všade a každý je povinný do nej vstúpiť, jej učenie prijať, keď mal dostatočnej príležitosti obznámiť sa v ňom a jej učením.

Žiaden štát nemôže dokázať, že by bola cirkev zneužila túto od Boha jej danú slobodu. Čo sa vytýka cirkvi ako chyba, vina, to sú vždy prechmaty, ktorých sa dopustili jednotliví členovia, a ktoré sama cirkev v prvom rade odsúdila a zatracovala. Cirkev sa už neraz zriekla takých výhod, ktorých sa jej dostalo od štátov, keď jej ony boli na závalu vo vykonaní jej účelu; ale sa nikdy nezriekla práva slobodne vyznávať, hlásať, rozširovať učenie Kristovo, ponevác by sa tým zriekla svojho života. Tak by robila proti jasnému príkazu Kristovmu, čo sa vôbec nemôže stať. Protiví sa to jej vlastnosti, ktorá v tom záleží, že je nevyhnutne potrebná k spaseniu ľudí.

3. Kristova cirkev je nevyhnutne potrebná.

Boh mohol aj iný spôsob spasenia ustanoviť, nežli ho teraz máme. Mohol trebárs každému vauknúť, čo je k spaseniu potrebné činiť. Teda v tom smysle sa nerozumie nevyhnutná potrebnosť cirkvi, jakoby bez nej, iným spôsobom, neboli mohli ľudia byť spasení. Keď ale Kristus cirkev na to ustanovil, aby skrze ňu ľudí do večného života voviedol, cirkev je tým jediným prostriedkom, ktorým riadne majú byť ľudia spasení. Dopúšťa sa, že možno aj inakšie dosiahnuť život večný, lez tento spôsob je nie ten riadny spôsob, ktorým Kristus chcel ľudí vôbec učiť, viesť a posvätiť. Výnimky sú zpod všeobecného zákona, ale tieto nepodvracujú pravdivosť učenia, že je cirkev nevyhnutne k spaseniu potrebná.

Protí tomuto učeniu sa veľmi vzpierajú zvlášte tí, ktorí nie sú členami cirkvi Kristovej, lež nejakej inej spoločnosti náboženskej. A vysvetľujú ho v ten smysel,

akoby cirkev Kristova palicu lámala nad tými všetkými, čo nie sú jej skutočnými členami. Cirkev to nerobí. Ona o nikom netvrdí, že ponevác neprináleží do nej, je zatratený. *Celkom iné je učiť, kto bude spasený, a iné je určiť, čo je treba — z ustanovenia Božieho — ku spaseniu.* Toto posledné učí cirkev s dokonalou, jasnou určitostou, to prvé nikde nehovorí, ponevác to len Boh sám vie. Cirkev vie o sebe, že ju Kristus na to ustanovil, aby ľudí viedla do neba, a preto musí učiť o sebe, že len ona je na to schopná, aby ich s istotou priviedla ta.

Mohlo by sa to osvietiť aj týmto obrazom. Zdravý a dobre známy vodič vyvedie na štít vrchu každého, kto za ním ide a telesne a duchovne dosť silný je vyškriabať sa naň.

Kto sa ale vymkne zpod jeho vedenia a zarazí cestou inou, nech sebe pripíše, keď vrchoľ neuzre a namiesto toho sa srúti do hlbiny. Podobne nie vodič je na vine, keď nekoho nenesú nohy po bralách a psiciach, keď nekomu vypovedia službu plúce, keď ho zadúša sádlo. Však vodič urobil svoju úlohu, ale nemohol ju do konca previesť; ponevác sa jedon schválne, zúmyselne odtrhol od neho a išiel za svojou hlavou do zahynutia, a preto že sa druhý opustil, nevytrval s ním až na štít.

Takým vodičom je Kristova cirkev. Každý, kto ju nasleduje až do konca života, dosiahne vrchol: život večný. Kto sa schválne vytrhne zpod jej vodcovstva a ide svojimi chodníkmi, ten si sám vystavuje svedectvo, že nedojde ta, kam mal prísť vedený od cirkvi. Vina je teda na tom, kto nechce byť členom cirkvi, alebo keď je aj členom, nekoná svoje povinnosti.

Kto nemohol byť členom cirkvi Kristovej, ponevác ju nepoznal, tomu nemohla sa ona stať vodcom; a tak ani nemá ujmu preto, že nebol jej prívržencom. Takýmto môže Boh poslúžiť iným spôsobom, aby prišli k spaseniu. Takíto bývajú účastní mimoriadnej milosti Božej, nakoľko si to svojim inácej čestným životom zaslúžia, aby sa aj bez Kristovej cirkvi zachránili pred zatratením. *Cirkev Kristova je k spaseniu potrebná, ale ona nehovorí, že pre túto okolnosť bude niekto zatratený, lež len to učí, že s ňou a v nej má každý hľadať prostriedky spasenia, keď sa o nej dostatočne dozvedel ako o ústave od Krista na ten cieľ ustanovenom.*

V tomto smysle treba rozúmieť tej vete: Okrem Kristovej cirkvi nieto spasenia. Z čoho nech si zase nikto netvorí ten úsudok, že každý člen cirkvi iste bude spasený.

Cirkev si právom osobuje túto vlastnosť, ponevác je tak vystrojená, že môže iste viesť každého do neba. Kristus prikázal, aby sa každý stal členom cirkvi. To vysvitá z jeho slov: „Jestli kto znovu sa nenarodí z vody a z Ducha sv., nemôže vojsť do kráľovstva Božieho.“ (Jan 3./5.) *Krstom sa stane človek členom cirkvi, teda kto sa ani tým nechce stať, nemožno mu je dosiahnuť život večný.* Nezabudnime tu na krst krvi a túžby. Aj tieto sú bránami do cirkvi a života večného. Inde zase riekol Kristus: „Keď ani cirkev neposlúchne: Maj sa jako pohan a mýtnik“ (Mt. 18./17.) Neposlúšní vo veľkej veci sú podobní pohanom a verejným hriešnikom, ktorých vytvárali zo spoločnosti. Z toho vidno, že ku cirkvi prináležal a ju poslúchal je istou zárukou večného spasenia.

Toto potvrdzujú ďalšie slová Kristove: „Kto vás počúva, mňa počúva, a kto vami pohŕda, mňou pohŕda“ (Lk. 10./16.) a „Kto uverí a dá sa pokrstiť, bude spasený; ale kto neuverí, bude zatratený.“ (Mk. I 6./16.) Apoštolov ustanovil pre hlásanie svojho učenia, pre spravovanie veriacich, týchž opatril touistou mocou, ako jeho poslal Otec, z toho vidno, že prislúchal do cirkvi a jej poslušným byť, je k spaseniu potrebné.

O samospasiteľnosti cirkvi učia aj apoštolskí otcovia a spisovatelia cirkvi. Sv. Ignác píše: „Kto rozkolníka následuje, neobsiahne dedictvo kráľovstva nebeského.“ (Ep. ad Phil.) Sv. Irenej hovorí, že Pán bude súdiť všetkých, ktorí sú von z pravdy tj. ktorí nie sú v cirkvi. Origenes vysvetľujúc ústavu cirkvi

hovorí: Nikto si nenamýšľaj, nikto sa neklam: von z tohoto domu tj. von z cirkvi nikto nepríde k spaseniu.

Cirkev si bola vždy povedomá, že je ona jediná, ktorá môže dokonale zachovať učenie Kristovo, pretože jej bolo prislúbené neprestajné pomáhanie Ducha sv.

Týmto sa cirkev Kristova nedokazuje ukrutnou, neshovievavou proti ľuďom, ani sa násilne nenatíska ako sprievodkyňa do neba. To musí hlásať, že len ona má zjavené pravdy božie čisto, neporušene zachované, že len to náboženstvo, ktoré ona hlása, je práve, božské náboženstvo; a to jej nikto nesmie za zlé mať. Keby cirkev inšie učila o sebe, nebola by ozaj cirkvou Kristovou.

Týmto nikomu neodníma slobodnú vôľu, pretože nikomu nenanucuje prijatie a vyznávanie svojho učenia. Pojednávaj sa o učeníu cudzom tiež nemôže, pretože sa pravda na čiastky nedá rozdeliť. Cirkev hlása celú pravdu a žiada, aby sa celá prijala ako predmet viery a vyznávania. Spustiť z toho, čo je pokladom jej svereným, je nemožné; pretože by sa tým aj vyznavačom učenia aj samému Kristu krivda stala. Kristus prikázal všetko zachovávať, čo hovoril; jeho vôľou je to, aby každý prijal celú pravdu. Lož a podvod nemá práva, tak nemá práva ani v náboženstve. Cirkev s čistým, pravým náboženstvom nemá sa čo pojednávať s tými, ktorí sa pridávajú blúdu, a tak podvodným spôsobom ľudí klamú.

Z toho vidno, že vyznavači náboženstva Kristovho nemajú účasť brať na náboženských úkonoch inovercov, pretože by sa tým prehrešili proti viere. Katolík nemá ísť do inoveriského kostola v nedeľu a sviatok ani vtedy, keď nemá vo svojom bydlisku chrámu Božieho. Keď mu je nemožné ísť do svojho kostola na sv. omšu, má ostať doma a modliť sa a nemyslieť si, že lepšie slúži Bohu, keď ide do nekatolíckeho kostola. Toto cirkev nedovoľuje, pretože vie, že Boha len katolíckymi obradmi môžeme slušne a primerane uctiť.

Dovolené je ísť na pohrôb známym inovercom, pretože sa to čini z úcty k mŕtvému, a nie z privrženosti k nepravému náboženstvu.

4. Kristova cirkev bez zmeny bude trvať.

To dávne „Zničte podlú cirkev!“ len nechce zaniknúť v hlavách jej nepriateľov. Čo všetko podnikli protivníci na zrušenie cirkvi dosaváď, to sa vlastne adresovalo na samé náboženstvo. Aj to je dôkaz, že náboženstvo a Kristova cirkev sú vlastne jeden pojem s dvoma menami. Nepriatelia cirkvi probovali to už všemožným spôsobom, aby jej život zkrátili a aspoň po stáleťiach sa jej smrti dožili. Lež čo jedno storočie prejde, to sa ten koniec vždy väčšmi odďaluje od horizontu jej neprajníkov. Nieto kraja sveta, kde by sa doteraz nebolo útočilo na cirkev. A jaké to byly nástroje! Nechybely medzi nimi ukrutné a surové prenasledovania, hojne bolo prefíkaného, chytráckeho napádania, upadozrievania, potupovania a osočovania. Prišli falošní zastanci voľnej myšlienky, zjavily sa advokáti mravného obrodenia, prokátory náboženskej snášanlivosti, trubači ľudskej vzdelanosti, hájníci vyššej učnosti, rozšofní hospodári v majetkových pomeroch a vždy starí odbojníci samého Boha, aby všetci jednomyselne útočili na tú podlú: na cirkev Kristovu. A div divúci ona ešte vždy stojí a pred ľuďmi otvorených očí nie len stojí, lež vzmáha sa vždy viac a viac. Ký to ústav tá cirkev, ktorú 19 storočná práca protivníkov v ničom nemohla podkopať a k úpadku priviesť!

Tristoročné krvavé prenasledovanie sa tým skončí, že prenasledovateľ ju uznáva za živu a životaschopnú, že jej dá právo verejného pôsobenia, áno že ju aj hmotne aj mravne napomáha. Za tým rôzni odbojníci na tom pracujú, aby si ju na svoju stranu prilákali, aby sa na nej dvíhali. Zneužívajú jej jednotlivé úrady, práva, aby sa na jej úkor svojim soslňným neblahým cieľom tým výdatnejšie venovali. To je jej osúď až do 14. storočia. Do vtedy bola tá úbohá cirkev

stredišťom, kde sa všetky útoky na susedné štáty a národy pomstily. Keď ktorý stredoveký panovník chcel mať podporu, išiel ku cirkvi. Keď sa komu podarilo zničiť svojho nepriateľa, hneď bol hotový svoju neskrotenú ctibažnosť dať pocítiť aj Kristovej cirkvi. Od 14. storočia mala cirkev mnoho nepriateľov v bludou čiteľoch a ich náhončích, lakomých na cirkevné majetky. Tu sa ukázalo po prvý krát, že aké nízke príčiny pohýňajú ľudí útočiť na cirkev, na Kristovo náboženstvo. S telom svojim rozladení mnísi, za cudzími ženami chtví panovníci, na poklady velebných chrámov a kláštorov hladní zemani, vo svojom nemravnom živote neskrotení ľudia to boli, ktorí roznieťili deformáciu cirkvi v samých sebe, ktorým milšie byly tupé nápady na cirkev, príjemnejšie prázdne zvuky piesní nad čulý, šľachetný kresťanský život a božské akkordy katolíckych služieb Božích. O, tá nízkosť smýšľania ľudského, ktorá sa vždy radšej váľala v bahne, nežli lietala v výšinách čtnosti! Keď sa ľudia necíťili dosť silnými nasledovať krásné, nebotyčné zásady cirkvi, začali túto napádať, namiesto oživotvorenia svojich ospalých sil k dobrému.

Zvlášťny je ten zjav ľudskej kultúry, že sa skrze ňu stali ľudia slabúchmi. Pri ohromných strojach, pri báječných vynálezoch, pri pokročilom, pohodlnom živote sa stal človek menším, nežli bol predtým. Jakoby bol vydal svoju schopnosť na hmotu a sám ostal bez chuti a vôle! Sveril svoj osud hmotným nástrojom, ktoré učinil nad sebou pánom. Či je to nie žalostný stav duše ľudskej?

Vrcholu tohoto dožili sme sa my, ktorí sme videli zápasíť dve čiastky sveta o hmotný dobrobyt v krvavej, dlhotrvanlivej válke, z ktorej obe stránky zničené, hmotne a mravne hlboko pokleslé vyšly. Ktože môže povedať, že zo svetovej války mala víťazná stránka prospech? Ktože nahradí milióny padlých životov? Kedyže bude možno povedať, že hmotné ztraty sú vynahradené, dohonené? A kto je vstave vypočítať tú hlbokú, nesmiernu pokleslosť ľudských mravov, rozrytie toľkých kresťanských rodín následkom války?

Rozzúrily sa tu čierne snahy nepriateľov cirkvi a samého Boha. Natropili toľko rán na ľudskej spoločnosti, že tá potrvá dlho, kým sa zasa vzmúži a na čestnú cestu si stane.

V tomto svetovom zápase nevery, beznáboženstva s cirkvou, s vierou sa znova dokázalo, že všetky útoky na cirkev a vieru sú bezvýsledné, že cirkev ostane stáť, prežije všetky zmätky ľudskej, že len ona môže vyslobodiť ľudí zo zľazy, ktorú si príchystali odvrátením sa od nej.

Či je to nie najskveľším svedectvom pre svetový význam cirkvi, keď sa počas války museli jej nepriatelia uchádzať o jej náklonnosť, o jej podporu? A to má znamenať neschopnosť cirkvi pre správu ľudí v 20. storočí? To dokazuje, že je Kristovo náboženstvo prežitým stanoviskom v dejinách krajín? Ktože sa chytá toho, ktorý už posledné sily ztráca?

Cirkev Kristova sa práve vo svetovej válke dokázala ako nezlomná moc, ako všetky krajiny prevyšujúci ústav, ktorý nemôže zoslabnúť, ale vždy musí novej sily a výsledkov dokazovať.

Kristova cirkev stojí a stáť bude nepremeneľná až do skončenia sveta. Tak to má prislúbené od svojho zakladateľa Krista. Jeho sľub sa dokázal pravdivým doteraz, a nebude to ináčej ani v budúcnosti. „A ja ti povedám, že ty si Peter, a na túto skalú vystavím svoju cirkev a brány pekelné ju nepremôžu“. (Mt. 16./18.) To je tak jasná výpoveď, že sa tu inšie nemôže ani myslieť, ako že je cirkev na všetky časy nepremožitelná, že bude trvať do skončenia sveta.

Cirkev má svoj zástoj javíť v zabezpečovaní spasenia ľudského. Pre toto pôsobil Kristus na zemi a pre jeho pokračovania ustanovil cirkev, ktorá do toho času má trvať, kým budú ľudia žiť na zemi. Bezpodmienečné prislúbenie Kristovo, že s apoštolmi bude až do skončenia sveta, podobne o tom svedčí, že okrem cirkvi Kristovej nikdy nebude žiadna ustanovizeň, aby si v nej mohli ľudia spásy-

chtíví zabezpečiť život večný. V predošlom článku sme čítali, že je cirkev absolútne potrebná pre spásu ľudí.

Cirkev bude trvať, asice nepremenená vo svojej ústave a bez zmeny vo svojom učení a účinkovaní. Toto je veľmi dôležitá vlastnosť Kristovej cirkvi. Málo by to znamenalo, keby sa cirkev len tak mohla udržať, keďby neprestajne upúšťala zo svojho prvotného učenia a pôsobenia. Tým by sa dokázala hynúcou ustanovizňou ľudskou, na ktorej ľudia zmeny učinia podľa svojich chůtok a zmien času.

Kristova cirkev je tak sriadená, že sa v nej nemôže stať žiadna premena ohľadom trojnásobného úradu. Učiteľský, zákonodarský a kňazský úrad má ustanovený od svojho zakladateľa Krista a tieto úrady musia ostať nepremenené navždy.

Kristus dal cirkvi najvyššieho pastiera, kňaza a správcu v osobe sv. Petra. Jeho trojnásobný úrad trvá s nezmeneným úkolom a nezmenenou mocou od ustanovenia a trvať bude až do skončenia. Rímsky pápež, nástupca Petrov na jeho rímskom biskupskom stolci je vždy stredišťom cirkvi, je vždy uhoľným kameňom jej trvácnosti, je vždy prvým učiteľom pravdy, je vždy posledným appellačným forómom vo veciach viery a mravov. Rímska stolica pápežská je podstatou cirkvi Kristovej. Bez nej nieta cirkvi, ako nieta bez základu stáleho budoviska. Z rímskeho pápeža vyplýva vlastne všetka trvácnosť cirkvi a to bez všetkej zmeny, čo sa týka jej podstaty.

Ku podstate cirkvi prináleží jej ústava, pozostávajúca z pápeža a biskupov a ich pomocníkov kňazov. Táto ústava sa vždy bez zmeny zachovala v cirkvi, čo je zaiste dôkazom, že ona pochádza od Krista a preto je nepremenniteľná.

Nezmeniteľna trvácnosť ústavy cirkevnej má svoju príčinu v jej dôležitom cieľi: v zachovaní neporušenej nauky viery a mravov až do konca času. Kristus ustanovil náboženstvo pre všetky časy a všetkých ľudí. K udržaniu a rozšíreniu toho náboženstva je postavený sbor apoštolský, tento teda musí trvať po všetky časy.

Dejepis svedčí o tom, že všetka sila a trvácnosť v cirkvi založená je na sbore biskupskom, ktorý je s rímskym pápežom spojený. Sbor biskupský dostáva svoje poslania od rímskeho pápeža a len s ním spojený a jemu poslušný je spoluudržiavateľom cirkvi a pravého náboženstva.

Členovia cirkvi boli vždy podriadení správe a vedeniu od Krista ustanovených biskupov a rímskeho pápeža. Rímsky pápež a biskupi boli vždy neodvislí vo svojom úrade od mienky a dobrozdania veriacich. Oni dostávajú svoju moc a silu shora, od Krista, ktorá ich zachová od chůb a pomýlenia vo vykonávaní svojho úradu.

Kristova cirkev nestrpí žiadnej zmeny v učení viery a mravov. Cirkev je neomylná v učení, čo máme veriť a činiť, aby sme do neba prišli. Táto vlastnosť je tak základná, že bez nej by nemohla trvať cirkev ani na okamženie.

Človek je od Boha stvorený s tou náklonnosťou, že hľadá pravdu, že túži po pravde. Keby bol človek v pôvodnom stave nevinnosti aj teraz, nebolo by mu ťažko tú pravdu najst a jej sa pridržať. Ale póneváč je rozum ľudský dedičným hriechom zatemnený a vôľa na hriech náklonná, bolo potrebné, aby Boh ľudí neomylnne vyučil o náboženskej pravde. To učinil skrze svojho jednorodeného syna, ktorý pred Pilátom vydal o tom svedectvo: „Ja som sa na to narodil a nato som prišiel na svet, aby som vydal svedectvo pravde.“ (Jan 18./37.) Kristus seba pomenoval svetlom sveta a udal aj príčinu, prečo milujú ľudia viac tmu, nežli svetlo, póneváč ich skutky boli zlé. (Ján 3./19.)

Ako bolo potrebné pre ľudí času Kristovho, aby ich neomylnne vyučil ohľadom pravdy, tak je to potrebné v každom čase. Kristus musel zanechať vo svojej cirkvi neomylnný úrad učiteľský pre zachovanie a rozšírenie svojho učenia. Bez takéhoto úradu by bolo čoskoro zaniklo v rôznych bludov ľudských.

Celý Starý Zákon svedčí o tom, že pre zachovanie známosti pravého Boha bolo potrebné neprestajné vyučovanie ľudu izraelského a to od mužov osobitne

na to poslaných, teda Bohom samým overených. Bez nich by sa bol ľud židovský zanoril do modloslužebníctva okolitých národov. Nebolo na tom dosť, že raz prijal istú nauku ohľadom viery a mravov.

Podobne by sa bolo stalo s Kristovým učením, keby sa nebol postaral o neomylnú cirkev a v nej neomylných učiteľov svojho učenia. Toto učinil Kristus. Poslal svojich apoštolov a ich nástupcov ako učiteľov svojho učenia a opatril ich svojim prispievaním a pomocou Ducha sv. Účinná prítomnosť Kristova s apoštolmi a osvečujúca a posilňujúca pomoc Ducha svätého sú prameňom tej neomylnosti, ktorou je opatrená sv. cirkev v zachovaní a rozšírení Kristovho učenia.

Jasné sú slová Kristove, ktoré povedal apoštolom pred svojim nanebevstúpením: „Daná mi je všetka moc na nebi a na zemi; idte teda, učte všetky národy a krstite ich: V mene Otca i Syna i Ducha sv.; učte ich zachovávať všetko, čokoľvek som vám prikázal. A hľa, ja som s vami po všetky dni, až do skončenia sveta.“ (Mt. 29./18.—20.)

Význam tohto sľubu je tak ďalekosiahly, že v sebe obsahuje všemožnú pomoc, ktorú apoštoli a ich nástupníci vo vykonávaní svojho úradu potrebovali. Čo učinil Kristus vo svojom časnom, viditeľnom pobyte na zemi, to isté prisľúbil urobiť apoštolom a ich nástupcom po svojom nanebevstúpení. Kto by nevedel, že Kristus svojou prítomnosťou prekazil každú chybu, ktorej by sa boli apoštoli dopustili vo vykonávaní im svereného úradu, kým s nimi bol a ich s časom na čas vysielal medzi ľudí? Na túto svoju tak výdatne osožne účinkujúcu prítomnosť pri apoštoloch a ich nástupníkoch zakladal Kristus svoju nádej, že oni svojmu neľahkému úkolu zodpovedia, zadosťučinia. Kristus musel mať to presvedčenie o svojich apoštoloch a ich nástupcoch, pretože by nebol mohol prikázať apoštolom, aby požadovali poslušnosť vo všetkom, čo oni budú učiť. Keby sa boli apoštoli dopustili chýb a omylov v hlásaní Kristovho učenia, či by boli smeli žiadať bezpodmienečnú poslušnosť vo viere a mravoch? Na to boli apoštoli súci následkom sľubu Kristovho, ktorý nebol prázdny slovom lež bol zaručením vždy činnejšej a dostatočnej pomoci vo vykonaní naloženého im úradu. Len s touto trvácou a vždy prítomnou pomocou sa mohli apoštoli vydať ako neomylní učiteľia, ako spoľahliví vodcovia.

Toto neprestajné spojenie s Kristom malo svoj základ na tom sľube, ktorý dal Kristus apoštolom pri poslednej večeri v nasledujúcich slovách: „A ja budem prosiť Otca, a dá vám iného Tešiteľa, aby s vami zostával na veky; Ducha pravdy.“ (Ján 14. 16.) Duch pravdy mal zostať s apoštolmi na prosbu Kristovu preto, pretože ich poslal vyučovať a spravovať ľudí. Duchom pravdy vedení mali sami pravdu učiť a prikazovať.

Na tomto základe mohol prisľúbiť aj to, že jeho cirkev ani brány pekelné nepremôžu. (Mt. 16./18.) Na božskej pomoci spočívala neomylnosť apoštolov v hlásaní právd a príkazov Božích, proti tejto neomylnosti ostávajú všetky útoky bez výsledku. V tomto smysle sa majú rozumieť aj slová sv. Pavla (1 Tim. 3./15.): „Ako sa máš chovať v dome Božom, čím je cirkev Boha živého, stĺp a opora pravdy.“ Cirkev je stĺpom a oporou pravdy, pretože má vo svojom učiteľskom úrade zaručenú neomylnosť vo veciach viery a mravov.

Neomylnosť cirkvi Kristovej záleží teda na slávnostnom sľube Kristovom, že so svojou cirkvou ostane až do skočenia sveta a na ustavičnej pomoci Ducha sv. ktorý nedopustí, že by sa cirkev pomýlila v hlásaní učenia Kristovho. Učiteľský úrad cirkvi Kristovej má tú výsadu pre spasenie ľudí. Má ju danú od Boha, ktorý chce, aby každý kto verí, mal život večný.

Nie je to žiadne bezprávné osobovanie si schopnosti, súcosti, ani sa tým nečiní cirkev podobnou Bohu. Cirkev dobre vie, že učiteľský úrad je preto neomylný, pretože ho Boh tým učinil pre zachovanie pravého učenia Kristovho,

ale nie pre osobnú márnosť. Nie je teda sama od seba neomylná, lež z pomoci a z ustanovenia Božieho.

Toto ustanovenie Božie súhlasí aj s požiadavkami rozumu. Tento chce mať istý smer v hľadaní pravdy. Keby sa každý mal od prvopočiatku domáhať každej pravdy a dľa svojho úsudku tvoriť si ju, tak by sme sa ešte vždy len pri počiatkoch vedy nachádzali. Dokázané pravdy aj vo vede ľudskej sú podkladmi ďalšieho bádania a odvodzovania. Ony nikomu neberú možnosť rozmyšľať o nich a svojimi vlastnými dôvodami sa presvedčiť o ich pravdivosti.

Neomylný úrad učiteľský hlása Kristovo učenie na základe zjavenia Božieho, teda len to konštatuje, čo máme veriť ako od Boha zjavené pravdy. K tomu je povolaný práve pre zabezpečenie záruky, a žeby sa nikto nemýlil vo veciach viery a mravov. V týchto veciach si nikto nemôže byť sebestačný, pretože je tu najväčšie nebezpečenstvo sebazavádzania a oklamania. Dokazuje sa to na všetkých, ktorí nenasledujú cirkev Kristovu v jej neomylnom učení.

Cirkev Kristova je neomylná vo svojich biskupoch a pápežovi. Nie jednotlivý biskup, lež sbor biskupský je neomylný aj to len nakoľko je spojený s rímskym pápežom. Sv. Petrovi naložil Kristus, aby posilňoval vo viere aj svojich bratrov-apostolov, sv. Petrovi povedal, že je základom cirkvi. V ňom a skrze neho boli aj ostatní apoštoli spolu základmi cirkvi, bez neho *nie*. Na túto významnú úlohu povolal Kristus Petra, keď mu rozkázal: „Pas baránky moje! Pas ovce moje!“ Pokrmom, ktorým mal sv. Peter sýtiť aj baránky aj ovce Kristove, bolo jeho učenie. Toto zaiste musel tak podávať, aby ono sýtilo k životu a neotravovalo k smrti. K životu sýtilo to učenie, keď bolo čisté, neporušené, tak ako ho Kristus oddal.

Sv. Peter bol teda v prvom rade opatrený darom neomylnosti pre jeho úrad medzi apoštolmi. Dar neomylnosti nebol osobnou výsadou Petrovou, lež bol pomocou v jeho úrade ako hlavy cirkvi. Táto výsada prešla spolu s jeho úradom na jeho nástupcov. V úrade viditeľnej hlavy cirkvi je složená aj pomoc Božia, ktorá sa menuje neomylnosťou v učení viery a mravov. *Pápež je neomylný, keď ako najvyšší učiteľ celej cirkvi slávnostným spôsobom vynáša výrok vo veciach viery a mravov, ktoré celá cirkev má veriť a zachovávať.* Pápež ako námestník Kristov má túto výsadu a má ju len vtedy, keď v mene a mocou Krista prednáša učenie, ktoré všetci katolíci sú povinní veriť. Pápež vynáša ten výrok rozhodujúcim spôsobom t. j. tak, že sa najprv všetkých biskupov opýta, čo veria členovia cirkvi a oni sami o tom predmete, a keď sa presvedčil, že to verila cirkev prv než bolo dogmaticky — ako článok viery — určite prednášené, vyhlási to slávnostne ako článok viery. Po takom vyhlásení sú členovia cirkvi povinní vyhlásené učenie ako od Boha zjavené učenie veriť a zachovávať. Slávnostným vyhlásením za článok viery netvorí pápež žiadne nové pravdy, lež len určite oznámi, že niečo bolo zjavené od Boha ako pravda náboženská. Toto slávnostné ohlásenie pravdy tým spôsobom prispieva k dobru duševnému, že podá základ záslužnej viery, že zaväzuje k určitému podriadeniu ľudského rozumu zjavenej pravde. Slávnostným vyhlásením sa dostáva zjavená pravda na svietnik, aby s neho svietila, kým dosiaľ bola skrytá tak, že ju mnohí ani vidieť nemohli.

Pápež následkom neomylnosti v učení o viere a mravoch je nie sám v sebe dokonalejším, ani je nie oslobodený od pokušenia ku hriechu a hriechnosti vôbec. To sú len krivé, nepravé domnienky nepriateľov cirkvi a jej pápeža o neomylnosti pápežovej. Pre neomylnosť pápežovu môžu všetky štáty, všetci jednotlivci bezstarostne nažívať vo svojom obyčajnom živote, pretože sa ona nezaobera so žiadnymi časnými záležitosťami ľudí, lež len bdie nad svereným pokladom učenia Kristovho. O Kristovom učení vynáša pápež neomylný výrok a k tomu je on povolaný ako námestník Kristov. Z toho vyhlásenia nemal škodu žiaden štát.

Nielen pápež lež aj biskupi s ním spojeni sú opatreni výsadou neomylnosti.

Nikdy sa to nemôže stať, že by sa všetci biskupi pomýlili a niečo učili, či sa protiví zjavenej pravde Božej. Keby sa to mohlo stať, nebola by cirkev stĺpom a oporou pravdy, nebola by na skale postavená a do skončenia sveta trvajúca. Všetka sila cirkvi záleží vlastne v jej jednotnom učení a jednotnej správe. Obidvoje je len tak možné, keď má cirkev neomylných učiteľov zjavenej pravdy. Na základe pravej viery má záležať poriadok v cirkvi, bez nej by to bolo prázdny rámcom. Z viery majú pochádzať dobré skutky, dľa viery má byť usporiadaný súkromný a verejnoprávny život v cirkvi. Jaké usporiadanie by to mohlo byť, keby sám základ bol pochybený, mylný? Spravedlivý má žiť z viery. Cirkev musí svoje pôsobenie podľa článkov viery riadiť, ináčej by poblúdila v hľadani svojho cieľa. To samé by bolo jej zaniknutím, pretože by ju nemal kto upozorniť na chybu a zachrániť pred bludom. Na toto treba myslieť, keď Kristus povedal apoštolom: „Vy ste soľ zeme. Jestliže soľ vyvetrie, čím sa osolí? Vy ste svetlo sveta.“ (Mt. 5., 13. 14.)

Ako soľ udržuje od hniloby to, čo sa ňou posolí, tak mali apoštolí a ich nástupcovia udržovať pokolenie ľudské od duševnej hniloby, od mravnej náказы. (Pozn. k. c. m.) a nie naopak.

V Kristovej cirkvi sa nemôže stať žiadna zmena v zjavenom učení ani tak, že by sa z neho niečo odhodilo, alebo že by sa to učenie v inom smysle vysvetlovalo, ako ho Kristus rozumel a učil, konečne ani tak sa nemôže stať žiadna premena, že by sa niečo ako nová pravda pridalo ku Kristovmu učeniu.

To všetko by sa len mocou Kristovou mohlo učiť. Ale Kristus práve opačné prikázal apoštolom a ich nástupcom. Prikázal celú nauku o viere a mravoch neporušene zachovať a takú hlásať ľuďom.

Či môže byť pokrok vo viere?

V novšej dobe sa veľmi ujala snaha po pokroku aj vo veciach náboženstva. Ľuďom jakoby nechutilo učenie Kristovo. Oni by ho chceli mať podľa svojho ducha. Chceli by Kristovo náboženstvo prispôbiť časovému duchu. Svoje snahy vysvetľujú pokrokom v občianskom živote. Protikresťanské noviny a spisy sú plné nápadmi na cirkev Kristovu: Cirkev nemôže ostať na tom stanovisku, na ktorom bola predtým; ináčej sa ztratí vo víre života ľudí. Cirkev by lepšie urobila, keby tak tvrdo nehájila svoje zásady, keby bola elastickejšia, keby sa vedela pojednať, keby popustila, keby bola miernejšia vo svojich požiadavkách na ľudí. Pokiaľ by mala ustúpiť, kolko by mala popustiť zo svojich zásad, o tom sa nehovorí, no rozumie sa, že čím viac, áno všetko. Takto všetci protivníci cirkvi by chceli, aby sa cirkev sama zničila.

Pred vážnym človekom je to samozrejmé, že Kristus chcel, aby sa súhrn pravd od neho hlásaných vždy v celom dosahu zachoval. Veď ktože by si to mohol namyslieť, že by Kristus dovolil komukoľvek svoje božské dielo opraviť, premeniť? Či by to nebolo zjavom poštelosti, keďby sa niekomu zachcelo premenu robiť na učení, ktoré Kristus dal? A či by to nebola premena, keď by sa ku Kristovmu učeniu čokoľvek prikladalo, čo on neučil, a keďby sa čokoľvek odhodilo z toho, čo on hlásal? Podobne každé preináčenie, pravého pôvodného smyslu učenia Kristovho by zmenilo samo náboženstvo. Toto nedovolil Kristus nikomu. Týmto je dostatočne povedané, že v Kristovom náboženstve nemôže byť taký pokrok, ktorý by znamenal podstatnú zmenu, ktorý by znamenal vývin od nedokonalého k dokonalému.

Tento názor sa protiví božskej múdrosti Krista, pretože by toľko znamenal, že Kristus nevedel dať dokonalé, ustálené učenie, ktoré by zodpovedalo pomeru človeka k Bohu pre všetky časy. To by bolo bohoruhavé smýšľanie! Kristus dokonale vedel, čo učí, a dokonale jasne prednášal svoje učenie ohľadom cieľa

človeka. V tomto učení len on bol kompetentný hlásať istú nepremeniteľnú pravdu, pretože je Syn Boží. Ani preto nemožno žiadať podstatný pokrok vo zjavenej viere, akoby apoštoli neboli hlásali úplne učenie Kristovo. To každý uzná, že im na tom nezáležalo, aby čokoľvek zamlčali z toho, čo im rozkázané bolo učiť. Sami boli schopní toho, pretože ich Duch sv. v tom posilňoval a osvecoval.

Kristus im to nepovedal na prázdno: „Potešiteľ, Duch sv., ktorého Otec pošle v mojom mene, ten vás naučí všetkým veciam a pripomenie vám všetko, čo som vám povedal.“ (Ján 14./26.) Mali apoštoli dokonalú známosť o učení Kristovom, mali neprestajnú pomoc Ducha sv., boli neomylní hlásatelia zjavenej pravdy a tak aj všetko povedali, čo mali povedať, bez chyby a omylu.

Kristovo učenie v jeho cirkvi sa len natoľko môže vyvíjať, nakoľko sa ono zreteľnejšie prednesie, srozumiteľnejšie vysvetlí tak, že ho veriaci lepšie pochopia a zovrubnejšie si ho osvoja. Kristovo učenie v cirkvi katolickej učinilo pokrok, pretože ho veľkí učiteľia cirkvi dôvodmi ľudského rozumu dokázali ako učenie, ktoré skutočne len od Boha môže pochádzať a ktoré požiadavkám duše a srdca dokonale zodpovie.

Pritom, že sa učenie Kristovo nemôže sa v iné premeniť, je ono vždy predmetom ľudského bádania a rozmyšľania. Pri ňom sa vyzkúsovala schopnosť nejedného mysliteľa v každom čase. Sv. Augustín, Tomáš Aq., Bonaventura a stá iných sú práve tým veľkí, že rozberali učenie Kristovo a pri svetle svojho rozumu ho do nového systému uviedli.

Učenie Kristovo podstatne nepremeniteľné, dopúšťa vývin vo vedľajších veciach. To dosvedčuje historia vývinu niektorých článkov viery, ktoré sa len behom času dokázaly ako zjavené pravdy Božie, keď ich predtým len ako so zjavenými pravdami súvislé učenie verili.

Hlbokí myslitelia vždy stáli na pôde náboženského učenia a nielen že nemali žiadnej závädy vo svojich snahách, lež nachádzali vo zjavených pravdách isté, jasné smernice pre svoje štúdia, pre svoju vedu.

A tak je to správne. Pretože sa zjavenie Božie a neomylná cirkev Kristova nezaobrá so zákonmi prírody a nestavia žiadne axiomy na poli ľudskej vedy, nikto sa nemôže právom miešať do učenia zjavených právd, jestli je nie na to od Krista ustanovený. Jako na poli ľudskej vedy len ten môže rozhodovať, kto si k tomu základnou učenosťou dostatočného práva a auktority nadobudol, tak aj na poli zjavených právd len ten môže autoritatívne — povedzme správne — rozhodovať, učiť, kto je k tomu povolaný cirkevnou učenosťou a poslaním Božím. Preto aj Kristova cirkev nikdy neschmela a nemohla sveriť rozriešenie záhadných otázok zjavenia Božieho na tých, ktorým nebolo povedané: „Učte všetky národy“ a „ja s vami budem až do skončenia sveta.“ Toto božské poslanie bolo a je nevyhnutnou podmienkou, aby sa niekto správne mohol zabývať s vysvetľovaním učenia Kristovho. S týmto Božím poslaním je zaručené aj príspevanie Božie, aby poslaný správne vybavil svoj úrad učiteľský. Lebo je to prirodzenou vlastnosťou pravdy, že sa ona najistejšie zachová, keď ju takí hlásajú, ktorí sú na to povolanými a súcimi.

Obava o slobodu ľudskej vedy následkom Kristovho učenia a neomylného učiteľského úradu sa mohla narodiť len u tých, ktorí sami nikdy dostatočne nepoznali ani Kristovho učenia, ani úlohy učiteľského úradu. Kto toto dvoje dostatočne zná, nikdy nebude na to pomýšľať, že by mal väčšej slobody v hľadani prírodných právd, keby ich nebolo.

Neomylná cirkev Kristova nemôže tak pokračovať v pravdách od Krista zjavených, ako robia filozofi, ktorí dnes všetkú váhu kladú na to, čo zajtra zrutia. Táto nestálosť v platnosti učenia rôznych mysliteľov bez základu Božieho zjavenia najlepšie dosvedčuje, že ľudské domnievky ani nemôžu byť porovnané s učením, ktoré hlása neomylná cirkev Kristova.

Toto má svoj základ na pravdomlúvnosti a vševedomosti Božej a má svojich hájiteľov v oprávnených a spôsobilých učiteľoch cirkvi Kristovej. Jako je teda cirkev Kristova nepremeniteľná vo svojom sriadení, tak je nezmenená a nezmeniteľná aj vo veciach viery a mravov, vo zjavenom učení. V tomto záleží jej trvácnosť, pevnosť až do skončenia sveta.

III.

Známky Kristovej cirkvi.

Pre nesmiernu dôležitosť cirkvi pre ľudskú spoločnosť musel dať Kristus spôsob poznať ju a rozoznať od každej inej spoločnosti. Kristus Pán to učinil veľmi dôraznými znakmi. Každý úprimnej vôle človek môže snadno poznať a od iných spoločností dokonale rozoznať cirkev Kristovu, nech len zkuje jej účinkovanie a výsledky jej učenia. Kristova cirkev je tak významnou na okršleku zeme, že s ňou musí počítať každý činiteľ verejného života.

Napoleon I. bol veľkým aj v štátnych záležitostiach. Predsa pri svojej ohromnej moci a pri svojom svetovom vplyve chcel mať po ruke aj Kristovu cirkev, pretože dobre chápal hlboký význam Kristovho náboženstva na jednotlivcov a spoločnosti ľudí. Chcel mať pod svojím vplyvom pápeža a skrze neho celý katolícky svet. Keď sa mu to nedarilo slušným, diplomatickým spôsobom, číhal na pápežskú moc násilne. Dal odviesť pápeža Pia VII. do Francúška. Keď videl, že sa mu pápež aj tak stavia v cestu, radili mu odtrhnúť Francúsko od pápeža. Neišlo mu to do hlavy. Dobre vedel, že Kristova cirkev je jednotná a všeobecná. Bol by trhaním cirkvi len seba ponížil. — Toho sa mu dostalo r. 1814. následkom víťazstva spojených mocnárov európskych nad ním.

Prečože sa nechcel Napoleon zamiešať do luteránskych, kalvínskych, mohamedánskych náboženských spoločností? Prečože si netrúfal skrze ne zväčšiť svoju slávu a rozmnožiť svoju svetskú moc? Zaiste len preto, pretože vedel, že len Kristova cirkev je svetového významu, že len ona má tú moc, aby povšetky časy pôsobila vo spoločnosti ľudskej.

Aj terajšie napádanie cirkvi je výrazom strachu pred jej mravnou silou a je spolu dôkazom toho, že Kristova cirkev zachovala svoju životnú silu aj po svojom 19 storočnom jestvovaní. Boja sa jej všetci, ktorí sú nie jej živými členmi.

Kristus oznámil známky svojej cirkvi.

Perlou Kristovho učenia je jeho kňazská reč, ktorú povedal apoštolom po poslednej večere. V nej tešil svojich učeníkov a sľuboval im Ducha sv., modlil sa za svoje oslávenie, za svojich učeníkov a veriacich. (Vid': Ján 14.—17. hlavy.) V tejto reči sa utešene znázorňuje jednota cirkvi, jej všeobecnosť podľa času a priestora, jej apoštolský pôvod a úrad, jako aj jej vždy trvajúca svätosť. „Otče svätý, v mene svojom zachovaj ich, ktorých si mi dal, aby boli jedno, jako i my. Kým som bol s nimi, ja som ich zachovával v tvojom mene. Tých, ktorých si mi dal, chránil som, a žiaden z nich nezahynul.“ — „Posväť ich v pravde; tvoja reč je pravda. Jako si ma ty poslal do sveta, i ja som ich poslal do sveta. A ja pre nich posväcujem (obecám sa Bohu) seba samého, aby aj oni posvätení boli v pravde. No neprosím len za nich, ale i za tých, ktorí skrze ich slovo uveria vo mňa.“ — „A ja budem prosiť Otca, a dá vám iného Tešiteľa, aby s vami zostával na veky; Ducha pravdy... vy ho poznáte, lebo u nás ostane a u vás bude. Nenechám vás sirotami, prídem zasa k vám. Ešte maličko, a svet ma už neuvidí: no vy ma uvidíte, lebo ja žijem a aj vy budete žiť.“ — „Nie vy ste mňa vyvolili, ale ja som vyvolil vás a ustanovil som vás, aby ste išli a ovocie prinášali, a vaše ovocie, aby zostalo. Keby ste boli zo sveta, svet by miloval to,

čo je jeho; ale ponač nie ste zo sveta, iež ja som vás zo sveta vyvolil, preto vás svet nenávidí."

Kristus prikázal apoštolom, aby boli jednotní v hlásaní jeho učenia, a vo svojej kňazskej reči im to slávnostne prisľúbil, že sa bude modliť za nich, aby boli jednotní v učení, aby boli stáli vo svojom úrade.

Kto pozorne čítal tieto slová Kristove, porozumel, že sa ony nevzťahujú len na osobu apoštolov, tež že majú svoj význam pre všetky časy.

Kristus ustanovil cirkev a pripodobnil ju svietniku na stôl položenému, ktorý svojou žiarou celú miestnosť osvieti; pripodobnil ju mestu na vrchu, postavenému, ktoré každý vidí. Má teda cirkev také známky, ktoré ju nápadne označujú, ktoré len jej jedinej prináležia a preto ju od každej inej spoločnosti rozlišujú.

Tieto známky cirkvi sú: *apoštolský pôvod a úrad, jednotnosť v učení viery a mravov, všeobecnosť dľa času a priestora a svätosť učenia a prikazov.*

1. Kristova cirkev je apoštolská.

Táto známka je základom všetkých ostatných. Ona totižto dosvedčuje, že sa Kristova cirkev pôsobením apoštolov založila, že je podstatne tá istá aj teraz, jaká bola v dobe apoštolov, že má nepretrženú súvislosť s apoštolmi aj v učení aj vo vnútornej a zovňajšej ústave. A toto je veľmi dôležité.

Kristova cirkev je dľa svojho pôvodu božské dielo. Kristus dal apoštolom moc a naložil im založiť cirkev. Čo apoštoli urobili dľa rozkazu Kristovho, to malo cenu a platnosť pred Bohom. Apoštoli sa rozišli po prijatí Ducha sv., hlásali Kristovo učenie. Z tých, ktorí ho prijali a boli pokrstení, utvorili cirkevné obce. Jednotlivé cirkevné obce mali svojich duchovných správcov. Týchto ustanovili apoštoli a ostávali s nimi v nepretrženom spojení. Tvorili spoločnosť, ktorú sväzovala jedna viera a tie isté prikazy. Náčelnikom celej spoločnosti bol náčelník apoštolov: Peter.

Keď sa Kristova cirkev vždy ďalej rozmáhala a sami apoštoli nestačili jej všetky častky bezprostredne spravovať, ustanovili vrchných duchovných správcov — biskupov a opatrili ich tou istou mocou, akou oni boli poslaní od Krista. Od apoštolov ustanovení biskupí mali naložené podobne pracovať na rozšírení cirkvi. Akou bedlivosťou vykonávali svoj úrad, vysvitá z toho, že po niekoľko rokoch bolo rozhlásené učenie Kristovo po celej rímskej ríši, ktorá vtedy v sebe obsahovala veľké častky Európy, Ázie a Afriky. Chlúbou tehdajších cirkevných obcí bol ich apoštolský pôvod, v ňom mali najistejší dôkaz aj o pravdivosti učenia. Čo nemalo nijakej súvislosti s apoštolmi, čo sa nemohlo odvodzovať z apoštolského ustanovenia, to neplatilo za pravé učenie a nariadenie.

Prvým veriacim Kristovej cirkvi neprestajne zvučalo v ušiach, že sú „vystavení na základe apoštolov a prorokov, na samom hlavnom uholnom kameni Kristu Ježišovi, na ktorom celá budova vystavená rastie vo sv. chrám v Pánovi, na ktorom i vy ste spolu vystavení za príbytok Boží v Duchu.“ (Ef. 2., 20.—22.) Pre Kristovu cirkev boli apoštoli základmi, ponač oni privádzali prvých vyznávačov do nej a oni prví ju spravovali v mene Kristovom.

Tento apoštolský pôvod cirkvi všeobecne uznávajú aj odštiepení a kaciri.

Ale nielen to, že Kristovu cirkev apoštoli založili, prisľúcha ako známka pravej cirkvi, lež *potrebné je, aby ju zákonití nástupníci týchže apoštolov aj spravovali. Bez zákonitých správcov ani nemôže cirkev jesťovať.* Zákonitými správcami Kristovej cirkvi sú tí, ktorí ako nástupníci apoštolov sú vo spojení s rímskym pápežom. *Kristus tým spôsobom sriadil svoju cirkev, aby ju pod náčelnictvom pápežovým nástupníci apoštolov — biskupi spravovali.*

O tom svedčí výrok Kristov, ktorým osobite sv. Petra a všeobecne všetkých apoštolov ustanovil za pastierov cirkvi a ich vlastnou plnomocou opatril. „Ako

mňa poslal Otec, i ja posielam vás." „Pas baránky moje. Pas ovce moje." (Jan 20. 21; 21. 15.) Povinnosť, úrad pastiera je trvácny úrad. Musí ho voľakto zastupovať aj po smrti alebo zrieknutí sa predošlého pastiera. Stádo nemôže ostať bez pastiera, jestli nechcú gazdovia, aby im následkom rôznych nebezpečností do škody upadlo. Preto sa aj vždy starajú o spoľahlivého pastiera, na ktorého by bez starosti a obavy mohli sveriť svoje stádo.

V tomto ľachko porozumiteľnom obraze podáva Kristus úpravu ohľadom apoštolského úradu. Po smrti sv. Petra a apoštolov nemohla ostať cirkev bez schopných, súcich pastierov. Ich miesta teda zastúpili iní, ktorí tou istou právomocou tú istú úlohu vykonávali. Tak sa udržal a udržuje nepretržitý sväzok žijúcich, pápeža a biskupov s Petrom a apoštolmi. Kde nieto tohoto postupu v úrade apoštolskom, tam nieto ani pravej cirkvi Kristovej.

Sv. Pavel ap. píše Titovi (1. 5.): „K vôli tomu som ta zanechal na Kréte, aby si zariadil to, čo chybí, a aby si ustanovil kňazov po mestách, ako som ti to ja uložil." Ten istý sv. Pavel nakladá starším z Efesu: „Dajte pozor na seba a na celé stádo, v ktorom Duch sv. ustanovil vás za biskupov, aby ste spravovali cirkev Božiu, ktorú nadobudol svojou krvou." (Sk. 20., 28.)

Z obidvoch týchto viet vysvitá, že tí správcovia cirkvi museli byť vo spojení s apoštolmi, aby mohli právoplatne vyučovať a zariadiť v cirkvi potrebné záležitosti. Tak silné bolo toto presvedčenie, že sv. otcovia a cirkevní spisovatelia ani nepokladali za pravú cirkev, ktorá sa nemohla vykázat s apoštolským pôvodom. Len slová Tertuliana chcem tu uviesť na dôkaz, ako dôrazne sa žiadalo od každej cirkvi, aby sa dokázala apoštolskou. „Jestli sa niektoré (kacírske) cirkvi opovážia vriediť do doby apoštolskej, aby sa zdaly od apoštolov ustanovené, môžeme im povedať: Oznámte pôvod svojich cirkvi, udajte rad svojich biskupov, ktorý tak plynie od počiatku v nastupníkoch, že prvý z nich mal niektorého z apoštolov alebo apoštolských mužov za pôvodcu a predchodcu. Apoštolské cirkvi takto oznamujú svoj pôvod; cirkev vo Smyrne udáva Polykarpa ustanoveného od Jána (apoštola); cirkev v Ríme Klementa ustanoveného od Petra; podobným spôsobom to vykážu aj iné cirkvi, ktoré od apoštolov obdržali biskupov. Nech to vykážu aj kacíri!"

Bez ustanovenia apoštolského nikto nebol zákonným biskupom. Sv. Cyprian hovorí: „Nie je biskupom, kto zavrhuje apoštolské podanie a na ničie miesto nenastúpiac sám seba ustanovil." Hlboký význam majú slová sv. Rehora Naz.: „Kto sa nasilu vtisol, nemôže byť nástupcom, ale kto utrpel násilie; ani ten, kto zrušil zákony, ale kto je zákonnite vyvolený, ani kto protivné články vyznáva, ale kto tou istou vierou je vystrojený; iba akby v tom nachádzal nástupníctvo, ako keď povieme: choroba nastúpi namiesto zdravia, tma namiesto svetla, búrka namiesto tichého počasia a pošetilosť namiesto rozumu."

Z týchto slov sv. Rehora vysvitá, že vždy len ten bol za zákonného biskupa, kňaza považovaný koho príslušný, predstavený k tomu ustanovil. Za toho bol považovaný nástupca sv. Petra, preto sa každý biskup musel vykázat poslaním od neho a tak dosvedčiť apoštolskosť svoju.

2. Kristova cirkev je všeobecná.

Kristus umrel za všetkých ľudí každého času a vykúpil všetkých od hriechu a večného zatratenia. Z toho nasleduje, že aj cirkev má byť učiteľkou, matkou všetkých ľudí. Cirkev má v sebe súcosť, aby sa stala matkou všetkých, aby sa všade dokázala ako istá voditeľka do života večného. Svojím pôsobením dostatočne dokázala účinnosť Kristovho učenia na preporodenie ľudskej spoločnosti. Všade, kam zašly hlasy apoštolov a ich nástupcov, sa zjavil nový spôsob života, ktorý bol človeka dôstojný.

Následkom toho, že Kristova cirkev vládne pravým náboženským učením, ona je výlučne oprávnená domáhať sa svojho uplatnenia sa vo spoločnosti ľudskej. Kristova cirkev má jediná právo, dané od Boha, aby všade prichádzala ako úprimná matka, učiteľka, ktorej naozaj na srdci leží časné a večné blaho všetkých ľudí. Tohoto práva sa Kristova cirkev nikdy nezriekla, ani sa zrieknuť nemôže. Preto vychádzala a vychádza do všetkých krajov sveta nehľadiac na to, zdáľiž ju prívetive, alebo s odporom prijímú. Nesložila úrad hlásania učenia Božieho, neprestala nakladať povinnosť zachovávaní prikazov Kristových ani vtedy, keď jej to prinášalo prenasledovanie. Nedala sa zastrašiť žiadnymi zákonmi, ktoré ľudia vynášali proti nej. Od toho času, čo sa rozišli apoštoli po celom svete, vysiela cirkev Kristova vierozvestcov do všetkých končín, ktorí sú si povedomí, že im prináleží úloha získať duše pre Boha skrze Kristovo učenie, preto sa najochotnejšou vôľou a najobetivejšou láskou venujú svojmu úkolu. Keby neboli presvedčení, že Kristovmu učeniu má prináležať každé srdce, keby nevedeli, že „Pánom je zem a jej plnosť“, že na nej len vôľa Božia má právo panovať, zaiste by sa neunúvali natoľko, že aj o život prijdú.

Že sa to nestalo doteraz, aby všetci ľudia poznali pravého Boha a ktorého poslal: Ježiša Krista, nič neodníma zo všeobecnosti cirkvi Kristovej. Kristus chce, aby sa jeho učenie pozvoľne rozširovalo, aby sa nikomu nediala ujma na slobodnom rozhodnutí sa v prijatí pravdy. Kto by sa mohol uspokojiť s úspechom cirkvi Kristovej, keďby sa ona akýmkoľvek násilným spôsobom šírila? Mohamedáni nanútili svoje blúznenia mečom a zavádzaním ľudí vášnivými sľubami. Luteráni válkami a zaberaním cirkevných majetkov získali vplyvných ľudí a činili nátlak na podriadený svet. Ako im tieto zbrane vypadly z rúk nemôžu s miesta. Mohamedáni sa vôbec ani nepokúsia o rozšírenie svojich náuk medzi im neznámym svetom; luteráni s veľkými hmotnými prostriedkami a pod záštitou štátu nemôžu podobne nič zvláštneho dokázať v rozšírení Luterovho učenia. Ani im do mysli nepríde, že by voľakedy mohli ovládnuť svet svojim náboženstvom. Čo sa odtrhlo od žriedla vody živej, to nemôže mať schopnosť životvorne pôsobiť.

Všeobecnosť cirkvi Kristovej neprestáva, keď sa ešte mnohí nachádzajú mimo jej ovčince. Všeobecná platnosť niečoho nezávisí od toho, zdáľiž to všetci prijali a užívajú, lež na tom, zdáľiž tá vec sama v sebe sa môže stať všeobecnou, zdáľiž sa dokázala a dokazuje ako všeobecne osožná a potrebná. A toto Kristova cirkev vždy dokázala a dokáže.

Nevyberala len isté národy, nesiahala len na príbuzné zeme, lež všade išla a ide, kam jej vôbec ľudská vôľa prístupu dovolí. Jej učenie je primerané pre eskimáka na ľudovej točni, je vhodné pre černocho horúceho pásma a dávno priviedla ku vysokej kultúre obyvateľov mierneho podnebia. To jedno, že sa Kristova cirkev zachovala neporušená za 19 storočí a pôsobí vždy plnou silou, je zaiste veľkým dôkazom, že je ustanovená pre všetky časy a všetkých ľudí. Nemala v tom žiadnej ľudskej pomoci, ale mala mnoho prekážok. Tá pomoc, ktorú jej na oko poskytovali niektorí vládatelia, vlastne ta cielila, aby ju zotročili. Nebola to za darmo, bezžistne podaná pomoc. Tam vždy bol zlý duch vypočítavosti, časného zisku. Keby sa Kristova cirkev stretala s dostatočným porozumením ľudí a zvlášte tých, ktorí vládnu zemskou mocou, dávno by bola mohla mať vo svojom lone všetkých ľudí, dávno by sa bola dokázala aj materiálne všeobecnotťou cirkvou. Nedorozumenie, vlastne nepriaznivé vysvetľovanie snáh cirkvi učinilo ešte aj dobroprajných ľudí chladnými a zavdalo neprajníkom novú zbraň na útočenie na ňu. Kým sa cirkev stretáva s ľahostajnými, vášnivými ľuďmi, ktorí nechcú seba opanovať a ctostne žiť, do toho času sa nemôže stať matkou všetkých. Nie ona je na príčine, že ju mnohí a mnohí nechcú znať a jej dobročinenia užívať.

Kristova cirkev je všeobecná. Takou ju označil Boh už v St. Zákone. Patriarchom sľúbil Boh, že v ich pokolení budú všetky národy požehnané, že sa do

nového Jeruzalema všetky národy shromaždia, že celý okršlek zemský bude účastný pravej viery, že od východu až po západ sa bude konať živá obeta.

Toto dosvedčil Kristus. Prikázal apoštolom, aby všetkému stvoreniu kázali evanjelium až do končín zeme (Mk. 16. 15.) Predpovedal, „že mnohí prídu od východu a od západu a budú stolovať s Abrahamom a Izákom a Jakubom v kráľovstve nebeskom“. (Mt. 8./11.) Apoštoli skutočne „kázali všade a Pán spoluúčinkoval a potvrdzoval ich kázanie znameniami, ktoré zatým nasledovali“ (Mk. 16./20.) a „ich hlas rozliehal sa po celej zemi a až do končín okršleku zemského ich slová“. (Rim. 10./18.)

Keď už za času apoštolov bola tak rozšírená, že ju každý videl, čo sa malo očakávať po rozídení sa tak mnohých vierozvestcov medzi národy?

Meno katolíka znamenalo človeka, ktorý je členom cirkvi Kristovej, ktorý má zaručenú pravdu, ako dedičstvo svoje. V tomto smysle sa uživa aj teraz, označuje kresťana, ktorý vládne čistým učením Kristovým, ktorý poslúcha príkazy a uživa prostriedky milosti v cirkvi Kristovej. K jeho bližšiemu označeniu nie je treba žiadneho prídavného mena, pretože je ono výlučným označením všetkých, ktorí sú vo spojitosti s rímskym pápežom, ako pastierom beránkov a oviec Kristových. Kto je nie katolíkom, nie je ani pravým kresťanom. Toto meno si bezprávne pripisuje. Kresťanstva nekatolíckeho nieto. Kristus ustanovil cirkev a tá má byť všetkým kresťanom matkou; ktorým je nie, z ich viny nie sú ani Kristovi.

Nech to nikoho nemýli, že cirkev behom času veľké ztráty utrpela. Ona vzdor týmto vždy ešte ostala všeobecnou, pretože neztratila právo ďalšieho rozšírenia sa a ani neprestala jestvovať na celej zemi. Aj tieto zjavy v živote cirkvi majú svoje vysvetlenie v predpovedi Kristovej: „Vo svete budete mať utiskovanie.“ (Ján 16./33.) Nemožnosťou je len to, že by cirkev ako *všeobecná* spoločnosť zaniknúť musela preto, že jednotlivci alebo aj mnohí svedovo sa odtrhli od nej. Sila cirkvi ostať voditeľkou všetkých ochotných ľudí nemôže ubudnúť, pretože má svoj základ na živom Kristovi.

3. Kristova cirkev je jednotná.

Cirkev je sriadený šik proti nevere, bludu, neporiadku a každej zlosti ľudskej. Vo svojom boji proti lži a hriechu musí byť jednotná, ináčej by sa ani nemohla postaviť na bojište ako obranca pravdy a ctnosti. Kto by mohol prijať od cirkvi návod, úpravu vo vážnych veciach viery a príkazov, keby ona sama nemala bezpochybné celú pravdu a dokonalé príkazy?

Jednotnosť v učení viery a mravov vyžaduje jednotnosť učiteľského úradu v cirkvi samej. Už sme povedali, že každé učenie musí mať svojich povolaných hlásateľov a že v tomto ohľade nemôže byť výnimkou ani božské učenie Kristovo. „Viera je zo slyšania“ hovorí sv. Pavel. Slyšať sa len to dá, čo niekto alebo niečo hlasom zo seba vydali. Učenie o zjavení Božom sa tiež musí dostať do duše človeka, aby sa stalo jeho majetkom. Obyčajným, riadnym spôsobom toho prijatia pravdy do duše človeka je jej slyšanie od ustanoveného k tomu hlásateľa. Pretože cirkev má svojich učiteľov, títo musia všade to isté kázať, aby sa mohli dosvedčiť ako hlásatelia pravdy. Nič tak veľmi neukáže rôznosť, neustálenosť učenia, ako keď sa každý učiteľ na seba spolieha v jeho hlásaní. Tam viedet, že sa absolútna pravda nestala ich majetkom, že len svoje myšlienky oznamujú, každý dľa svojho poňatia.

Cirkev Kristova musí hájiť učenie Kristovo.

Toto je jednotné a jedno, tak sa musí zachovať a rozšíriť medzi ľuďmi. Cirkev teda ako učiteľka učenia Kristovho musí všade a vždy jednako pokračovať v hlásaní a hájení zjavenia Božieho. Musí požadovať rovnakú vieru od poslucháčov pravdy. Vyznávači učenia Kristovho musia byť jednotní vo svojom presvedčení

náboženskom. Sväzok lásky a poslušnosti ich musí viazať k učiteľom pravdy, aby tak tvorili jedno stavenie na skale Petra a na hlavnom uholnom kameni Kristu, a vyrástli v jedno tajemnÉ telo pod hlavou Krista.

Jednotnosť cirkvi teda troje obsahuje v sebe: jednotu viery, jednotu učiteľského a spravujúceho úradu a nerozlučiteľný sväzok so zákonitými predstavenými cirkvi.

Že musí byť jednotnosť v učení cirkvi, to vysvitá z rozkazu Kristovho, ktorým poslal apoštolov ohlasovať svoje učenie. Všetkým apoštolom dal ten istý príkaz, toisté mali učiť všetkých a to isté mali všetci veriť, aby spasení boli. Ako apoštolom nebolo ponechané na vôľu, čo majú učiť, tak ani poslucháčom nebolo a nie je dovolené vyberať z hlásaného učenia, čo sa im ľúbi, lež je nevyhnutne potrebné celé učenie prijať a zachovávať. To vysvitá z ustanovenia Kristovho, ktorým dal moc apoštolom požadovať vieru v hlásané pravdy. Keby nebolo treba pridržať sa hlásanej pravdy, Kristus by nebol povedal: „Kto uverí, ten spasený bude“, lež by bol dovolil vybrať si, čo sa komu ľúbi z jeho učenia.

No to zaiste nemohol dovoliť, pretože by tým sám bol príčinou bludov a z nich pochodiacej nemravnosti. Kristus naložil apoštolom prísne zachovanie svojho učenia a riekol im: „Ničoho si neberte na cestu: ani palice, ani kapsy, ani chleba, ani peňazí, ani dvoch oblekov nemajte. A do ktoréhokolvek domu vojdete, tam zostaňte a odtiaľ neodchádzajte. A ktoríkolvek vás neprijmú, keď z toho mesta vyjdete, straste ešte i prach so svojich nôh na svedectvo proti nim.“ (Lk. 9., 3.—5.)

Z tohoto rozkazu Kristovho jasne vysvitá, že apoštoli mali právo žiadať od kohokolvek úplné prijatie svojho učenia, a nesmeli sa pojednať ohľadom neho s nikým. K tomuto ich len tak mohol Kristus oprávniť, keď ich spolu učinil istými, neomylnými učiteľmi pravdy.

Apoštoli týmto spôsobom účinkovali medzi ľuďmi. Sv. Pavel vytvoril z cirkvi tých, ktorí odhodili vieru tj. učenie od neho hlásané (I. Tim. 1. 19). Galaťanom píše: Čudujem sa, že tak chytro odvraciate sa od toho, ktorý vás povolal do milosti Kristovej, k druhému evanjeliu, kdežto niet iného, len že sú niektorí, ktorí vás zmiatajú a chcú podvrátiť evanjelium Kristovo.“ (1., 6.—7.) Rimanov vystríha pred rozsievacmi rozkolov a bludov: „Prosím vás, bratia, aby ste dali pozor na tých, ktorí robia rozbroje a pohoršenia proti učeniu, ktorému ste sa vy naučili, a vyhýbajte im.“ (16. 17.) Efezanov napomínal, aby sa usilovali zachovať jednotu viery. „Prosím vás teda . . . aby ste žili . . . usilujúc sa zachovávať jednotu ducha vo sväzku pokoja“ a odôvodňuje svoje napomínanie týmito slovami: „Jeden Pán, jedna viera, jeden krst.“ (4. 1.—5.)

Nástupníci apoštolov to isté hlásali o cirkvi Kristovej. St. Irenej hovorí: „Pravá a všeobecná cirkev vyznáva jednu a tú istú vieru na celom okršleku zemskom.“ St. Cyrill Alex. „Všetky cirkvi (cirkevné obce) tvoria jednu cirkev (všeobecnú), preto že prináležia jednému Pánovi a jednu vieru majú.“ — Najstaršie vyznania viery (apoštolské, niceokonst.) dostatočne dosvedčujú potrebu jednotnosti v učení, a vytvárajú zo spoločnosti cirkvi tých, ktorí inšie vyznávajú.

Ako musí byť jednota v učení a vyznávaní jeho, tak musí byť jednota vo spravovaní cirkvi. To sa dosahuje skrze ustanovený učiteľský a kňazsky úrad, ktorému sú veriaci cirkvi poslušnosťou zaviazaní vo veciach viery a mravov. Základom jednotnosti vo správe cirkevnej je viditeľná hlava cirkvi. Pápež je to centrum, z ktorého vychádza, a do ktorého sa vracia každá moc cirkevná.

Keby nebolo jednotnej správy v cirkvi, nemohlo by v nej byť jednotné učenie a na ňom spočívajúca jednotná viera. Kristus ustanovil v cirkvi apoštolov a dal im moc rozkazovať; chcel teda, aby sa všetci veriaci im podriaďovali, ako predstavených, ich slyšali a nasledovali. Kristus chcel jednotnosť cirkvi zabezpečiť zachovaním neporušeného učenia a poistením stáleho a rovnakého spravovania jej členov. Toto dvojité zrodilo jednotný sväzok medzi predstavenými cirkvi a jej členmi.

Následkom jednotného učenia a jednotnej správy sú všetky čiastky cirkvi nerozlučiteľne spojené, tak že tvoria jeden celok, ktorého centrom, stredišťom je viditeľná hlava cirkvi. Sám pochop dokonalej spoločnosti to so sebou donáša, že musí byť jednotná, že sa musia všetci členovia tými istými pravidlami riadiť, tie isté prostriedky užívať, aby boli rovnakými v práve a povinnostiach, aby ten istý cieľ dosiahli.

Ani nieťo druhej spoločnosti, ktorá by tak presne zachovať mohla rovnakosť práva a povinností, ako to učiní cirkev. Jej členovia sú opravdu rovnakí v užívaní práva a konaní povinností. V cirkvi nieťo výsad ohľadom zaviazanosti, nieťo rozdielu v dosahovaní cieľa. Každý člen cirkvi je povinný veriť a prikazy zachovávať. Od toho nikto nemôže byť oslobodený. Všetkým rovnako je potrebná pomoc Božia, ktorá zo sv. omše a sviatostí vyviera. Všetci sú povinní tieťo prostriedky milosťi užívať. Kto to nerobí, prestane byť živým údom tela Kristovho.

Vyššie som uviedol krásnu reč Kristovu, ktorú držal pred svojim utrpením. Tu chcem len tie slová zopakovať, z ktorých vysvitá, že Kristus hlavne jednotnosť nakladal apoštolom v každom ohľade, aby bolo vidno, že sú jeho apoštolmi.

„Otče svätý, v mene svojom zachovaj ich, ktorých si mi dal, aby boli jedno, jako i my.“ „No neprosím len za nich, ale i za tých, ktorí skrze ich slovo uveria vo mňa, aby všetci jedno boli, jako ty, Otče, vo mne a ja v tebe, aby aj oni v nás jedno boli, aby svet uveril, že ty si ma poslal. Ja v nich a ty vo mne, aby boli v jednote dokonalej a aby svet poznal, že ty si ma poslal a miloval si ich, ako si aj mňa miloval.“ (Ján 17., 20.)

Jednotu v cirkvi prípodobnil tomu sväzku, v ktorom sa On so svojim Otcom nebeským nachádza. Táto jednota je podstatná, najdokonalejšia, nerozboriteľná, stála, večná. V cirkvi tiež musí byť bezpodmienečná jednota vo všetkých podstatných veciach a musí byť až do toho času, kým sama cirkev má trvať... do skončenia sveta.

Túto jednotu prosí a modlitbou spolu aj oznamuje ako známku, po ktorej majú ľudia poznať jeho cirkev. Kristus sa odvoláva na svoje poslanie od Otca a to na ten cieľ, aby dokázal lásku Božiu k ľuďom. Túto dokázal obetovaním svojho života za ľudí. Pre túto veľkú lásku k ľuďom prosil svojho Otca, aby tí, ktorých on vykúpil s ním, Kristom, v cirkvi vždy ostali spojení. Táto jednota je teda výsledkom, ovocím učenia, pôsobenia, smrti Kristovej a nikdy nemôže zaniknúť v jeho cirkvi, ako nemôže prestať jednota medzi Kristom a Otcom nebeským.

Dokonalá musí byť tá jednota medzi biskupmi a pápežom a medzi veriacimi a to vo všetkom, čo je na cirkev sverené ako poklad, ako poručenstvo.

Tento poklad pozostáva z viery, prikazov a prostriedkov milosťi, teda z Kristovho náboženstva. Vo všetkom tom musí byť cirkev jednotná.

Na túto jednotu sa vynasnažovali apoštolí. K tomu cieľu svolal sv. Peter prvý snem cirkevný do Jeruzalema. Na ňom sa ushodli apoštolí, že nebudú činiť žiadneho rozdielu medzi obrezanými a neobrezanými pri ich prijatí do cirkvi Kristovej. (Lk. 15., 6.—11.) St. Pavel na mnohých miestach svojich listov menuje cirkev Kristovu „jedným telom“ zaiste len z tej príčiny, aby tým označil jednotu, celok množstva veriacich, a spolu ich jednotný cieľ. Korinťanom píše (I. 1., 10.): „No prosím vás, bratia, v mene Pána nášho Ježiša Krista, aby ste všetci to isté hovorili, a že by nebolo medzi vami rozkolov, ale buďte dokonalí v jednej mysli a v rovnakej mienke.“ Zaiste to neboly žiadne verejné rozkoly, lež len rôzne mienky a nedorozumenia, ktoré nikoho nevytváraly zo spoločnosti veriacich, preda sa pre nebezpečenstvo nepokoja medzi členomí cirkvi napomína ich sv. Pavel, aby sa varovali aj súkromných škriepok a dotazavačiek, a aby žili v dokonalej svornosti a láske. Efezanov prosí ten istý apoštol, aby „sa milovali zachovávať jednotu ducha vo sväzku pokoja“ (4., 3.), Filipanov žiada, aby doplnili jeho radosť, aby boli

toho istého smýšľania, jednakej lásky, jedného ducha, jedného citu." (2., 2.) Či z týchto slov nevysvitá úpenlivá starosť o jednotu medzi veriacimi?

Kristus povedal žene Samaritánke, že tí, čo sa klaňajú Bohu, majú sa mu klaňať v duchu a pravde. (Ján 4., 23.) Naložil za povinnosť „modliť sa v modlitbe neustávať." (Lk. 18., 1.) Pri poslednej večere ustanovil spôsob eucharistickej obety, dal príkaz to isté činiť, teda ustanovil bohoslužbu.

Náboženstvo vôbec nemôže byť bez presne ustálenej, verejnej bohoslužby. V jej vykonávaní tiež musí byť Kristova cirkev jednotná. Boha vôbec nemožno hocčím a hocako uctiť. To sa protivi svätosti a dokonalosti Božej, že by Boh mohol prijať barsaké, aj falošné, hriechné úkony, ako dôkaz jemu vzdanej úcty.

Nad bohoslužbou musí bdieť cirkev, aby ona nielen dôstojná, ale aj jednotná ostala.

Preto vidíme, že sa cirkev pridrižava jednotného jazyka vo vykonaní obety omše sv. a len po základnom preskúmaní veci a reči dovoľuje isté odchýlky v užívaní jazyka niektorých národov. Túto príčinu hľadať máme aj v tom, že Kristova cirkev nedovoľí čítať a vydávať spisy o náboženstve pojednávajúce, bez toho, že by ich ona preskúmala a schválila ohľadom obsahu. Dobrý cirkevník ani nevezme do ruky cirkevným úradom neudobrenú knižku, jestli sa ona zaoberá s náboženskou naukou. To schválenie od cirkvi je zárukou, že ju môže bez duševnej škody čítať, ináčej môže mať vždy obavu, že narazí na kameň pohoršenia a pokušenia ku hriechu pochybovania vo viere, alebo ku samej nevere.

4. Kristova cirkev je svätá.

Keby sme sa opýtali ľudí, ktorí nie sú členmi Kristovej cirkvi, čo myslia o svätosti vôbec, nevedeli by nám dať odpovedi. To preto, pokiaľ len Kristova cirkev môže pestovať mravnú dokonalosť vo svojich členoch, keď je sama v sebe svätou. Kto sám svätosti nemá, akože by ju inému sdeliť mohol?

Svätosť Kristovej cirkvi sa zakladá na jej pôvodcovi, na jej božskom učení, na primeraných pomôckach, prostriedkoch k obsiahnutiu svätosti.

Kristova cirkev je svätá preto, že pochodí od božského zakladateľa a tak je sriadená, že všetko v nej k dokonalosti vedie, a preto vždy mala ctynostných, dokonalých členov, ktorých svätosť bola vzorná a k tomu aj zázrakmi dokázaná.

Pravá cirkev je ustanovizňou Kristovou a tak ani nemôže byť bez známky svätosti. Čo Kristus ustanovil na pokračovanie v jeho práci, to musí byť samo tak bezúhonné a sväté, ako sám Kristus. To uzná každý, čo má zdravý rozum.

Kristus ustanovil cirkev, aby ľudí do večného života priviedla. Má teda najsvätejší cieľ: priviesť ľudí k Bohu. Pre tento cieľ má dokonalé učenie, má sväté príkazy a má prostriedky milosti. Spravuje rozum učením, vedie vôľu príkazmi, posväcuje človeka sv. sviatosťami, Tí, čo toto troje užívajú; veria, príkazy zachovávajú a sviatosť užívajú, sú živými a vzornými členmi cirkvi Kristovej. Oni ukážu svojím životom blahodarný vplyv cirkvi na nich.

Nepríde tu do reči, koľkí sú skutočne vzornými členmi cirkvi, lež o to sa jedná, že cirkev je schopná všetkých svojich členov na cestu svätosti upraviť a že mnohí skutočne na tej ceste kráčajú a svätosť dosahujú.

Cirkev je nie spoločnosťou výlučne svätých ľudí, nie je spoločnosťou k životu večnému predurčených, ako to aj český Hus bludne učil. To sme odôvodnili vyššie v článku o viditeľnosti cirkvi Kristovej. Keby sa aj dokázalo, že v istých časoch je veľmi málo vzorných členov cirkvi, to by nesvedčilo proti svätosti samej cirkvi, lež len o nezdarnosti jej členov, o ich duchovnej malomocnosti. Ľudská krehkosť všetko by chcela mať na svoj obraz pretvorené, nie je vždy ochotná pre vysoké ciele.

Odtiaľ tá rozličnosť medzi členmi cirkvi, čo sa týka ich života, a ešte väčšia, hlbšia medzi samou cirkvou a jej povrchnými členmi. Kristova cirkev

sa nemôže spotvoriť, vysliecť s tej dokonalosti, v ktorej ju Kristus založil. Ona svoju svätosť vnútornú zachová vždy, pretože má isto prisľúbenú pomoc Božiu a pretože ako námestníčka Kristova vždy len dobré a pravdivé učenie môže hájiť a hlásať. Ináčej by svojmu cieľu nezodpovedala.

Pre jej vznešený cieľ a pre jej dokonalú ústrojnosť dostalo sa jej mien: kráľovstvo Božie na zemi, dom Boží, ovčinec Kristov, nevesta Kristova, telo Kristovo, atď., čo všetko označuje, že je Kristova cirkev svätá, bohumilá spoločnosť. Keď Kristus so svojou cirkvou ostáva do skončenia sveta, ten sväzok s ňou musí mať pre ňu prospešný účinok. Tento posväcujúci vplyv Kristov na cirkev opisuje sv. Pavel v liste Efézanom písanom nasledovne: „Mužovia, milujte svoje manželky, jako i Kristus miloval Cirkev a vydal seba samého za ňu, aby ju posvätil a očistil kúpeľom vodovým skrze slovo života; aby sám predstavil sebe Cirkev slávnou, nemajúcu poškvrny ani vrásky, alebo niečo takého, ale aby bola svätá a nepoškvrnená.“ (5., 15—27.)

Nato dal Kristus cirkvi všetky prostriedky, aby mohla byť svätá a nepoškvrnená. Obeta omše sv., verejné modlitby, sviatosti a z nich vyplývajúce ctnosti: viery, nádeje a lásky sú tie hýbadlá, ktoré dvíhajú cirkev nad všetky iné spoločnosti ľudské a činia ju obdivuhodnou a blahodarnou pred svetom.

Jadrom pravého náboženstva je vzdať primeranú úctu Bohu a človeka čím dokonalejšie priviesť k nemu. Toto činí sv. cirkev svojou dokonalou obetou, svojimi sviatosťami, zvlášte pokánim a sviatosťou oltárnu. Pri sv. omši obcuje so svojimi veriacimi jako spoluobetujúca Krista Otcu nebeskému a tým sťahuje na seba a svojich veriacich zásluhy krvavej obety Kristovej, je posvätiťkou svojich členov. — Sviatosťou pokánia vymaňuje ľudí z moci diablovej a zďakáva v nich oltár boží, aby sa na ňom znovu vznášaly obety bohumilej, záslužnej modlitby a dobrých skutkov. Skrze sv. oltárnu pretvára svojich členov v živé telá Kristove, dáva im pokrm, z ktorého vzniká obetivý život a dokonalé sebaovládanie, aby už nie človek, lež Kristus v ňom žil a pôsobil.

Kristova cirkev vôbec cez celý život sprevádza človeka svojimi posväcujúcimi prostriedkami, aby ho zachránila pred duševným úrazom. Jako dobrá matka má sústrasť so svojimi dieťkami, keď ony trpia telesne. V nemoci donáša im balzam účinlivej modlitby a sviatostí pomazania, z ktorej mnohé dostanú zpiatky aj telesné zdravie.

Táto svätosť cirkvi vždy mala posväcujúci vplyv na jej členov. Cirkev Kristova je vždy kvitnúcim a úrodným stromom, na ktorom je hojne dobrého ovocia.

Prvotná horlivosť veriacich bola tak známou a neobyčajnou, že sa nad ňou s úžasom zadívali pohania a židia. Tak veľkou bola láska k blížnemu, že nemali súkromného majetku, lež všetko pokladalo sa za spoločné. Nebolo medzi nimi rozdielu ani v domácom živote. Sk. hovoria (2., 44.): „A tiež všetci, ktorí verili, boli spolu a mali všetko spoločné. Predávali statky a majetky a delili ich medzi všetkých, ako komu bolo treba. A každodenne vytrvávali jednomyselne v chráme, lámali chlieb po domoch a prijímali pokrm s veselým a uprímym srdcom chválili Boha a mali milosť u všetkého ľudu.“ — Či môže byť krajšieho svedectva pre bezúhonnosť a šľachetnosť prvých kresťanov nad toto?

Vernú oddanosť Bohu a stálosť v dobrom dosvedčovali obetovaním svojho života, mučeníckou smrťou. Na ich oslávené duše sa poľahujú v prvom rade slová sv. Jána (Zj. 7., 9.): „Potom som videl zástup veľký, ktorý nikto nemohol spočítať, zo všetkých národov a pokolení a ľudí i jazykov stáť pred trónom a pred obličajom Baránka, oblečený do bielych šiat, a palmy v ich rukách.“ —

Niekomu sa pozdáva, že tá horlivosť prvých kresťanov bola len slameným plameňom, ktorá nikdy viac neprišla k svojmu prvotnému ohňu. Ale to je mylné. Cirkev vždy mala hrdinov v ctnostiach. Každý vek cirkevný bol života plný, pôsobil na posvätení ľudí.

Svätosť svojej cirkvi dokazuje Boh zázrakmi. Keď Kristus uzdravil slepého od narodenia, Židia sa dohadovali s ním a vytýkali mu, že znesvätil sobotu, keď sa šiel umyť do rybníka Siloe. Po mnohom dôvodnení konečne riekol mládenec Židom: „Predsa vieme, že Boh hriešnikov nepočuje; ale toho vyslyší, kto mu slúži a plní vôľu.“ (Ján 9., 31.) Sv. Písmo má ku tejto vete poznámku. Boh nevyšlyší tých, ktorí od neho prosia zázrak, aby nim potvrdili lživieru. Právě zázraky boli vždy istými dokazmi pravdy Božej. Tak to prisľúbil Kristus (Mt. 16., 17., 18.) „A tých, ktorí uveria, tieto znamenia budú nasledovať: V mojom mene budú vyhánaf diabolstvá, novými jazykmi mluviť, hadov dvíhať, a keď niečo smrtonosného vypijú neuškodí im, na chorých budú ruky vkladaf, a tí budú sa dobre mať.“

Týchto dôkazov mala a má cirkev Kristova hojne. Každý vek cirkvi je ním oslávený. Cirkev žiada nad všetku pochybnosť dokázané zázraky pri vyhlásení za svätých. Zázraky, ktoré sa staly na prímluvu niektorého člena cirkvi, musia dokázať jeho dokonalú svätosť a hodnosť nato, aby ho na zemi žijúci veriaci ako svätého ctíli a vzývali.

Okrem týchto zázrakov dokazuje Boh svätosť svojej cirkvi aj tými udalosťami, ktoré sa podľa ľudských a prírodných zákonov nemôžu vysvetliť. Tu uvádzame len zjavenia P. Marie v Lourdes a najnovšie zjavy na sv. križi v Limpias vo Španielsku.

Prečo sa nečo podobného nestalo okrem cirkvi Kristovej? Boh len tam pôsobí svojou silou, kde má k tomu potrebné mravné podmienky. Nikto nemôže čakať pôsobenie milosti Božej bez spolupracovania s ňou. Tým menej sa dá očakávať mimoriadne zasiahnutie Božie do účinkov ľudských, do okolností, jestli sa tieto protivia svätosti, alebo pravde Božej.

Boh môže len svoju pravdu potvrdiť. Keď sa len v Kristovej cirkvi stanú právě zázraky, tým je od samého Boha dosvedčená aj pravdivosť, aj svätosť cirkvi.

IV.

Len Kristova cirkev má 4 známky.

Keby sme sa opýtali iných spoločností náboženských, čo rozumejú pod jednotou, svätosťou, všeobecnosťou a apoštolskosťou cirkvi, nevedeli by nám dať dostatočne uspokojujúcu odpoveď. Ani jej nemôžu dať, pretože nemajú vecného poňatia o týchto známkach cirkvi. *Od Kristovej cirkvi odtrhnuté spoločnosti náboženské nemajú jednoty, nie svätosti, nie všeobecnosti, nie apoštolskosti.*

Jednota Kristovej cirkvi záleží v jednom a tom istom učení, v jednotnej správe. Túto známku nemajú okrem nej žiadne spoločnosti náboženské.

Jednota učenia im chýba dvojnásobne: nemajú to isté učenie, čo Kristus sveril apoštolom a nemajú ani to jednotné. Preto že nechceli mať Kristovo učenie, sa stali bludármi, bludovercami; preto že nemajú darov Ducha sv., nemajú neomylných učiteľov; a preto niety u nich jednoty ani v ich učení. Oni sa postavili na stanovisko, že si je každý sám učiteľom a vodcom, tak sa im povodilo, že majú koľko hláv, tolko rôznych učení.

Protí tomu nepomáhajú žiadne ustálené vyznania, pretože tieto až potom vznikly, keď sa už boli úplne zvrhli so stanoviska zjaveného učenia a vyhlásili za dovolené neobmedzené posudzovať a vysvetľovať Sv. Písmo. V odtrhnutých spoločnostiach od Kristovej cirkvi nemôže byť jednota učenia, pretože v nich niety autorizovaného, oprávneného vrchného učiteľa, ktorý by mohol právoplatne určiť čiru pravdu a rozkázať ju ako takú veriť, zadržaf. V cirkvách nekatolíckych je mnoho rozkolu, sú mnohé odtiene a protimluvy a sú mnohé malé cirkvičky, ktoré sa tým istým právom pokladajú za správne, ako tá sama, z ktorej sa vylúčily.

Z toho trhaní sa vysvitá jasne, že jednota učenia sa nemôže zachovať ľudskou schopnosťou a umom, lež že je to ovocím pôsobenia Ducha sv., ktorý len s Kristovou cirkvou zostáva, pokiaľ len jej je prislúbený ako učiteľ, ktorý všetko pripomína, čo učil Kristus.

Kam zašly protestantské cirkvi ohľadom náboženského učenia, úžasne ukazuje ich stav kňazský — pastorský. Na ich učilištiach verejne zapierajú božstvo Kristovo a zjavenie Božie. Ako tam môže byť o jednote učenia reč? Je to dôkazom tej pravdy, že náboženstvo dal Boh a len Boh ho môže udržiavať v ľuďoch. Pokiaľ okrem cirkvi Kristovej nie je spôsobilého udržiavateľa božieho učenia, nikde inde sa nenachodí pravé náboženstvo.

Čo urobili s Kristovým náboženstvom sami ľudia, dostatočne vidieť na spoločnostiach, ktoré sa menujú kresťanskými. Rozkočníci zavrhlí článok viery, že Duch sv. pochádza od Otca a Syna a že Kristus ustanovil viditeľnú hlavu cirkvi. Protestantí vôbec nemajú sviatosti okrem krsta. Nemajú bohoslužby, ktorá by na ozaj označila pomer človeka k Bohu. Nemajú obety. Vykonávajú Bohu úctu, ako komu napadne.

Nemajú jednoty ani vo vnútornej správe cirkevnej, pokiaľ sa sriadili na základe národných cirkvi. Jeden každý štát si pokladá za svoju záležitosť riadiť veci náboženské. Z takého riadenia nemôže pochádzať voľačo dobrého, pokiaľ štátni vedúci sú nie toho kalibru ľudia, ktorí by mohli náboženské záležitosti blahodarne viesť a spravovať. Nekatolícke cirkvi sa stali všade slúžkami štátu a tak sa aj pretvorily na ľahostajné združenia, ktoré sa za náboženské veci najmenej zaujímajú. Nekatolícke, zvlášte protestantské cirkvi sú združenia nábožensky ľahostajných ľudí, ktorým nezáleží na tom, čo majú veriť lež ako sa majú zjavenej pravde zprotiviť a Kristovu cirkev napádať.

Je to ozaj posmechom pre Kristovo učenie, keď sa rôzne spoločnosti cirkevne nazdávajú, že môžu na ňom toľko premeniť, koľko sa im líbi. Čo by to bol za Boha, ktorý by si to dovolil urobiť so svojim slovom, so svojim učением? Či by to nesvedčilo o ľahostajnosti ohľadom podaného učenia, keby sa Boh nebol postaral o zabezpečenie svojho učenia? Keď sa musel postarať, či je to teda dovolené, aby sa utváraly spoločnosti, ktoré to učenie dľa ľudskej zľazenosti a na váhe obmedzenej učení trúbia a triedia? Či to môže byť dovolené, aby ľudia sami ustanovili sa za sudcov výroku Božieho a vyvádzali súdy nad učением Božím?

Bez božskej auktoriti, bez oprávnenia Božieho môžu ľudia zpotvoriť slová Božie, ale dôstojne ich nikdy nebudú vysvetľovať a ohlasovať. Kto teda nemá prislúbenú pomoc Božiu a tým zabezpečenú, zaistenú neomylnosť vo vysvetľovaní a hlásaní učenia Kristovho, u toho márne hľadáme jednotu učení. Duch pravdy je len s tou cirkvou, ktorá je od Krista ustanovená a ktorá má na dôkaz svojho božského pôvodu známku svätosti v učení, prikazoch a úkonoch bohoslužebných, ktorá sa môže vykazať s množstvom dokonalých, svätých členov. Touto je len tá cirkev, ktorá má viditeľnú hlavu, rímskeho pápeža.

1. Len Kristova cirkev je svätá.

Pokiaľ všetka svätosť sa na troch pilieroch zakladá asice na viere pravej, na prikazoch Božích a na sviatostiach Kristových; jasná vec je, že kde nie je týchto pilierov, tam nemožno nájsť ani opravdivú svätosť, ba ani mravnosť vôbec.

Kristova cirkev má seba všetky podmienky a pomocné prostriedky, aby sa mohol človek dostať na úroveň mravného života a dosiahnuť dokonalosť kresťanskú. Ona má čisté, pravé učenie Božie, ona má prikazy k spravodlnosti zaväzujúce a má sviatosti v každom stave a veku posvecujúce. Cirkev Kristova je ozaj starostlivou matkou, ktorá vedie človeka od narodenia až do smrti po ceste pravej a podopiera ho nielen dobrou radou, lež aj všestrannou pomocou. Každý,

kto jej učenie prijal, jej príkazy zachováva, jej sviatosti ku svojmu spaseniu užíva, dojde aspoň k tolko mravnej sile, že sa zachová od ťažkého hriechu a vždy je ochotný dobré činiť. Toto nemôžu činiť ti, čo sú svojou hriešnou vôľou von z cirkvi Kristovej, pretože im to troje chýba. Sám podklad svätosti schádza tým, ktorí nie sú členami Kristovej cirkvi. Nemajú ani pravého poňatia o ctnosti a hriechu, ako by mohli dosiahnuť svätosť života?

Medzi ctnosťou a hriechom nemôže byť žiadneho vyjednávania. Ctnosť je vždy protivou hriechu, hriech každý vždy je zabijacom ctnosti. Kto neučí tomuto pravidlu, kto nenasleduje tento prísny a neuprositeľný zákon, ten nemôže dať pravej úpravy ku ctnostnému životu, ani je nie v stave uchrániť sa pred hriechom.

Kristova cirkev má dokonalé učenie o ctnosti a hriechu, pretože ho má od Krista. Učenie Kristovej cirkvi je sväté nielen pre jeho pôvodcu, Krista, lež samo v sebe. Bez mála 19 sto rokov zná ľudské pokolenie vznešené učenie Kristovo a od toho času nikto sa neopovážil povedať, že by ono v sebe obsahovalo, čo by sa nesrovnávalo s rozumom a sporiadanou vôľou ľudskou.

Aj najurputnejší nepriatelia učenia Kristovho uznávajú, že nič lepšieho, šlachetnejšieho sa nedá myslieť, nežli čo Kristus učil. A akokoľvek by sa namáhali nahradiť učenie Kristovo, nepodarí sa to nikomu; pretože čo je Božieho pôvodu, to sa ľudským spôsobom nedá nahradiť. To môžu ľudia nenasledovať, pre seba neosožným učiť, ale ono samo v sebe ostane tým, čím je: Kristovým učením.

Tajemstvá Kristovho učenia sú tak vznešené a k božskému náboženstvu tak prístupné, že by bez nich ani nemohlo byť. Kto by si totižto dal namlúviť, že je Kristovo náboženstvo božského pôvodu, keď by ono len také učenie podávalo, ktoré možno ľahko ľudským umom pochopiť a v ktorom všetkému možno primerane porozumieť? Také náboženstvo nemohol dať Syn Boží, v ktorom sa nachodí známka božského pôvodu. A čo inšie môže byť touto známkou, keď nie pravdy, ktoré presahujú schopnosť ľudskú, ktoré človek nemohol najst a ani ich pochopiť nemôže? Keď Boh naplnil tajemstvami viditeľnú prírodu, ako že by on sám nebol ľudskému rozumu tajemstvom? Veď predsa stvoriteľ musí byť dokonalejší, viac musí v sebe obsahovať, nežli tie veci, ktoré on zničoho vyvedol.

No a v náboženstve, v Kristovom učení sa podáva sám Boh k poznaniu; či sa môže dať väčšmi poznať od ľudí, nežli ony sú to vstave učiniť? Boh by to zaiste bol učinil, veď mu záleží na tom, že by ho ľudia čo najlepšie poznali. Ľudský, omedzený rozum je prekážkou dokonalého poznania všetkých právd, zákonov v prírode; ten istý je na zavadu aj v poznaní nadprirodzených, zjavených právd, božského učenia v celom jeho dosahu.

Keď sa behom času vyskytly blúdy v pochopení Kristovho učenia, to bolo vždy následkom namyslenosti ľudskej, ktorá si dôverovala zkúmať a posudzovať myšlienky a výroky Boha a tiež ťahala na úroveň umu ľudského.

Všetky blúdy proti učeniu Kristovmu vymyslené boli od takých, ktorí svoj jasný pochop zatemnili nepravosťami života, ktorí chceli mať Boha a jeho učenie podľa svojich hriešnych chýtok, pretože sa im príkril vo svojej svätosti a pravdomlúvnosti. Kto tak robí, musí nevyhnutne zavadiť do vysokých tajemstiev božích a tým vysvetľovať, či lepšie rečeno zakrývať svoju holotu mravnú.

O tomto pokračovaní bludoučiteľov svedčí dejepis. Aj najnovší rozkol v Čechách v tom mal svoju hlavnú príčinu, že sa jeho pôvodcovia dávno zklzli s cesty ctnosti a baželi po telesných rozkošiach, po ženení. Či taký telesný človek môže chápať to, čo je duchovné?

Kristova cirkev má neúprosné príkazy, ktoré lámu všetku svedlivosť a ujarajú každé hriešné hnutie telesného človeka. Kto by mohol inšie čakať od Kristovho učenia? Ten, ktorý učil, že sú blahoslavení čistého srdca, ktorý rozkázal svojim nasledovníkom vziať svoj kríž na seba, ktorý povedal, že kráľovstvo Božie trpí násilnosťou, nemohol popustiť na Božích príkazaniach. Kto by a nechcel

riadit tými prikazmi, ztratil by vlastne povahu ľudskú. Tú nemožno od seba zahodiť, tak nemožno ani zprostit' sa záväzku skrze príkazy Božie.

Čo že možno čakať tam za svätosť, kde zachovávanie príkazov nepokladajú za záslužný skutok, kde učia, že sama dôvera v Kristove zásluhy dostačí ku spaseniu? A takýchto cirkvi si nazakladali tí, čo si chceli polahčiť na farche svedomia. Či si tým polahčili? Či je ľahšie žiť svedovo, protiť sa príkazom, nežli tieto zachovávať?

Vo všeobecnosti platí pravidlo, že ľahšie je iného rozkazy plniť, nežli svoju vôľu nasledovať. Ale Kristus povedal: „Moje jarmo je príjemné a bremeno moje je ľahké.“ (Mt. 11., 30.) A jeho učenie musí platiť v každom prípade života. Teda jeho príkazy musia byť príjemné a ich zachovávanie ľahké. Áno je každému, kto spolupracuje s milosťou božou.

Toto je to tajemstvo dobra, čo neznajú tí, ktorí sú okrem Kristovej cirkvi. Ako si zlý nadobudne zvyklosť v zlom, tak si nadobudne ctnosť v dobrom. Spáchanie zlého neraz požaduje väčšie obety, nežli vykonanie dobrého. Keď sa zlí obetujú celou silou zkaze, či sa dobrí nemajú obetovať všetkou vytrvanlivosťou na spasenie duše svojej? Takejto vytrvanlivosti učí Kristus vo svojej cirkvi a dosahuje ju na mnohých nasledovníkoch obdivuhodným spôsobom.

Kristova cirkev vyniká svätosťou svojich členov, akej nemôžu ukázať prívrženci iných cirkvi. O to sa oni ani nepokúsili nikdy. Je u nich obyčajou každého chváliť v pohravných rečiach, lež tá chvála sa neraz očividome protivila životu mŕtvého. Veď oni chvália aj tých, čo sa obesili alebo zastrelili, a či sú chvályhodní? Nie je možno dosiahnuť stupeň skutočnej mravnosti, kde sa každý sám ospravedľuje pripisovaním zásluh Kristových. Ako by mohol byť človek dobrým, ktorému je ľahostajné každé dobré slovo, každý zlý skutok, preto že on nič nemôže premeniť na jeho večnom osude? Ponevác sú im dobré skutky nepotrebné ku spaseniu, ako že ich môže ich cirkev predpisovať a k vytrvanlivému vykonávaniu povzbudzovať? Či sa tým neotvára brána zloby do korán?

Tomuto ľahkomyseľnému učeniu ohľadom dobrých skutkov sa musí pripísať ten veľký rozdiel medzi mravnosťou katolíkov a nekatolíkov. V protestantských cirkvách sú žalostné pomery ohľadom 6. a 9. prikázania Božieho. Rozsobáše sú dovolené. Nieto zaviazanosti k navráteniu odcudzeného majetku. Nieto žiadneho hamovníka v bezuzdnom živote. Keď sa konečne aj tento zhnusí, keď nespoľkojnosť srdca neprestáva ani pri užívaní svetských rozkoší, lež vždy väčšie nároky stavia, tam si potom pomáhajú tým najväčším zlým, odňatím si života. A tu si myslia, že ušli Bohu, s ktorým sa nechceli stretať vo svojom živote, ponevác im nebol po chuti. Nazdávajú sa, že vyskočením z koľají životnej skočili do ničoho, a nie do mocnej ruky Božej. Nie, život sa nedá zničiť, je energia Božia, ktorá nepodlieha zákonu entropie — vychladnutiu života veškerého. Jako sa im protivil šľachetnosti a ceny pozbavený život na zemi, tak sa on protiví aj Bohu. Nemali vyšších ideí, neznali význam života; bol im prázdny a prázdnota ich mučila pri všetkom oplývaní zemskými radovánkami, preto ho zahodili ako vytlačený citrón.

Jestli jesto krajších zjavov aj v nekatolíckych cirkvách, tie sú vždy ovocím vplyvu katolíckeho, ktorý je tak mohutný, že sa mu ťažko ubránia. Mnoho je takých, ktorí ani nevedia, že sú v bludnom učení a tým je vždy ľahšie vidieť pekný príklad blížneho a nasledovať ho aspoň podľa svojho zdania, nežli tým, ktorí sú zúmyselnými prívrženci blúdu.

Kristova cirkev je záhradou ctnosti. V nej sa nachodí koreň všetkej svätosti. „Bezo mňa nič nemôžete činiť. Jestli kto vo mne nezostane, vyhodí sa von ako ratolest, i uschne a soberú a hodia na oheň, a bude horieť.“ (Jan 15., 6.) Kristus s cirkvou zostávajúci je viničom, z ktorého pochádza každý záslužný skutok. Na ňom vyrástly tak početné ovocia sebeobetavej lásky, poslušnosti a čistoty, ktorými sa skvela a skvie Kristova cirkev.

Len pravé učenie a Kristov príklad mohol dodať miliónom odvážlivosti obeť sa aj svoj život na dôkaz vernosti a lásky k Bohu. Veľké tisíce misiónárov, ktorí opustia všetko pohodlie domáceho života, ktorí sa uspokojia s najtvrdšími okolnosťami pohanského sveta, sú živými dôkazmi, čoho je schopná láska ku pravde a kráľovstvu Kristovmu na zemi.

Táto láska ku Kristu, ktorú vidia u misiónárov, pohýňa najväčšími pohanov prijať ich učenie a stať sa členami Kristovej cirkvi. Toto nikdy nedokážu ti, ktorým neide o spásu duší, lež o zárobok pri vykonávaní kazateľského úradu. Povedal som vyššie, že sa nekatolíckej cirkvi nerozširujú, lež upádajú; toto si treba vysvetliť aj z tej príčiny, že väčšmi pôsobí na ne príklad katolíkov a mocnejšie ich vábia pravé učenie, duchaplné obrady a služby Božie v Kristovej cirkvi, nežli suchopárnosť, jalovosť kázania inovercov-kňazov a studenosť, bezvýznamnosť ich spevov a modlitieb. Ony sú prázdnu ozvenou, ktorá zvučí ale nepohýňa a nepovzbudzuje.

Mravná chudoba nekatolíckych cirkvi hlavne odtiaľ pochádza, že nemajú posväcujúcich prostriedkov, zvlášte prameň života: vel. oltárnu sviatosť. V Kristovej cirkvi nachodíme dokonalých svätých, pretože je v nej pôvodca všetkej svätosti, Kristus, ktorý sa podáva ako pokrm duší. Z toho nebeského chleba, z Krista vzniká v človekovi každá pravá snaha po dobrom, ako aj sila vykonať to dobré.

2. Len Kristova cirkev je všeobecná.

Keď sa ratolesť odčesne od stromu, už aj prestala žiť. Márne by sme ju chceli k životu vzkriesiť. Nemožno ju spojiť s koreňom oživujúcim, keď sú všetky sväzky životné potrhane. Tento obraz použil Kristus na znázornenie tej sily, ktorá z neho pre cirkev vyviera. Kde je Kristus tam je pôsobiaca sila, tam je vzrast. Všetky cirkvi odstúpením od Krista ztratili právo menovať sa všeobecnými-katolíckymi. To samé dosvedčily, keď si pridali meno nové, aby sa ukázali ako samostatné, nezávislé na Kristovej cirkvi.

Len Kristova cirkev je katolícka, pretože len ona je schopná všeobecne vplývať na každého človeka. Kristus svojim učením položil úplne nový základ pre mravný život. Vo svojom učení obrátil pozornosť človeka na jeho pôvodcu, Boha a kázal mu vo všetkom na Boha myslieť a v pravom pomere s ním sotrvávať.

Z toho učenia vznikla tá neobmedzená oddanosť na Boha, ktorá charakterizuje, označuje každého vzorného katolíka. Katolík je plnoprávnym dieťaťom Božím, jemu je nie nič zabránené, čo sa s tým útlým pomerom dieťaťa k jeho Otcovi nebeskému srovná, shoduje.

Katolík má vždy otvorené dvere prišť k Bohu. Jeho kostoly mu poskytujú príležitosť každý deň k vykonaniu k najdokonalejšej poklony a spolu k najúprimnejšiemu sväzku s Bohom. Katolíckej kostoly sú vždy skutočnými stánkami Božími, v nich býva stále Kristus pod spôsobom chleba a je spolu s Otcom a Duchom svätým hotový vyslyšať každú spravodlivú prosbu.

Katolík má každodenne príležitosť dať sa do útleho styku so svojim Spasiteľom vo sviatosti pokánia a oltárnej. Vo sviatosti pokánia slyší jeho uzdravujúce slová: „Dufaj synu, odpúšťajú sa ti hriechy“, a vo sviatosti oltárnej sa vlieva do samého Krista, aby sa oddal jeho božskému pôsobeniu.

Katolík má prikázané zasvätiť dni Pánove a posvätiť v nich dušu svoju. V tom mu je napomoci slyšané slovo Božie a spoločné služby Božie. Tu sa cíti ozaj katolíkom, ktorý má všetko spoločné s Kristom, tak že s ním vykonáva aj obeť poklony, prosby a vďakyčinenia.

Všeobecnou je Kristova cirkev predne preto, že človeka v jeho všetkých pomeroch životných spravuje. Celého má vo svojej materskej moci, na celého vylieva svoju materskú starostlivosť.

Nie je to tak s tými, ktorí nie sú v jej lone. Týchto cirkiev je voľakým vonkajším združením ľudí na nejasný cieľ. Nieto u nich obživujúceho ducha, ktorý by všeobecne vplýval na človeka. Čo sa náboženskými úkonami nazýva, to je bez jadra, bez významu. Miesto týchto úkonov sú miestami, ktoré sa v ničom nelišia od obyčajných budov ľudských. Sú to priestory, v ktorých si každý pohovie dľa svojej chuti a nálady, v ktorých nič nepripomína blízkosť, prítomnosť Božiu. Ony sa neotvárajú veriacemu človekovi, aby si vylial svoje srdce pred živým Bohom, lež sú miestnosťami, v ktorých sa oživotvorí spolupatričnosť cirkevníka. Na inovercoch sa skutočne dosvedčuje, že je u nich v platnosti prázdne cirkevnictvo bez náboženského ducha. Nieto tam oduševnenosti náboženskej, ktorá by cítila potrebu zblížiť sa k Bohu na jeho výhradnom mieste, lež je len vonkajšia zvyklosť, ktorá sa pri vhodných príležitostiach javí.

O pravdivom, vnútornom posvätení človeka skrze zaväzujúce príkazy nieto tam ani spomienky. Však ani nemôže byť, pretože sa nevíplyva na rozum pravou vierou, neriadí sa vôľa príkazmi, neposväcuje sa duša milosťami. Celý človek sa vyklzol zpod správy cirkvi, pretože ona prestala byť Kristovou.

Kristova cirkev je katolíckou-všeobecnou, pretože má vo svojej správe všetkých ľudí. Kristus trpel a umrel za všetkých, za všetkých sa modlil; cirkev to isté robí. Pracuje na spasení všetkých ľudí, modlí sa za všetkých. Aj ti, ktorí neuslyšia jej hlas bezprostredne, sú účastní jej lásky. Cirkev Kristova sa za všetkých ľudí modlí, všetkým prosí milosť Božiu a večné spasenie.

Tou je aj pred očima sveta. Ona sama je ozaj svetovou cirkvou, ktorá vo svojom ovčinci shromažďuje všetky národy sveta. Tento všeobecný svetový vplyv cirkvi Kristovej uznávajú všetci, ktorí vôbec majú smysť pre duchovný, mravný život človeka. Na tento všeobecný vplyv Kristovej cirkvi pamätujú vážne štáty, keď sa usilujú byť v dobrom pomere ku nej.

Iné cirkvi sa o to ani nepokusia, pretože nie sú neodvislými, lež podriadenými spoločnosťami v jednotlivých štátoch.

3. Len Kristova cirkev je apoštolská.

Už sme slyšali, že apoštolský pôvod je najrozhodujúcejším dôkazom pravdivosti učenia cirkvi. Čo nepochádza od apoštolov, to je nie Kristovo.

Katolícka cirkev má bezprostredný pôvod apoštolský. Ona má zákonitě nasledovníctvo apoštolov v rímskom pápežovi a biskupoch. Skrze nich prešlo Kristovo učenie 19storočkov a prejde v budúcnosti na potomkov Adamových.

Iná cirkevná spoločnosť nemá spojenia s apoštolmi. Všetky sú odrezanými konármi so stromu Kristovej cirkvi a sú stávaním protivníkov Kristových. Okrem cirkvi katolíckej nieto pravého pastiera, ktorý by sa mohol odvolávať na božského Pastiera, Krista, jako na svojho ustanoviteľa, jako na svoj vzor.

Kristus, dobrý pastier, dal svoj život za svoje ovce a ustanovil len jeden ovčinec. V ňom sa nachodia všetky jeho ovce, ktoré slyšia jeho hlas a nasledujú ho. Týmto ovčincóm je len tá cirkev, ktorá má od Krista ustanovených pastierov, ktorým on sám povedal: „Posielam vás do celého sveta.“ Toto poslanie im Kristus veľmi dôrazne prizvukoval, naň staval povinnosť, aby všade išli. „Ako mňa poslal Otec, tak i ja posielam vás.“ (Ján 20. 21.) Kristus poslúchal svojho Otca až na kríž, takú poslušnosť požadoval a požaduje aj od apoštolov. A oni ju aj dokázali v každom čase. Všetci apoštolí okúsili mučednícku smrť a podobným spôsobom zapečatili svoje pôsobenie ich nástupci za tristo rokov. Krv prvých pastierov zabezpečila trvanie apoštolského úradu v Kristovej cirkvi. Dľa príkladu Kristovho pracovali na rozšírení pravdy, samých seba obetovali za ňu.

Tento apoštolský duch chybuje v každej cirkevnej spoločnosti okrem Kristovej cirkvi. Nikdy sa to nestalo, že by sa bol kto z lásky k blúdu obetoval, že by

bol z presvedčenia pre svoj blúd priniesol v obeť svoj život. Každý fanatismus vo veciach pomýlených, nesprávnych, pochádza z nenávisti pravdy a jej hlásateľov. Nie hlásanú myšlenku zastávajú, lež odmietnutú pravdu napádajú všetci fanatickí bludári. V tomto nieto apoštolskosti ani za mak. To je výlučne zloba a náruživosť, ktorá sa nevie mierniť, a tak naráža na odpor pravdy.

Ako nieto apoštolského ducha *okrem Kristovej cirkvi*, tak *nieto ani sväzku s prvotným apoštolským úradom*. Ti nemôžu mať nič spoločného s Kristom a jeho apoštolmi, ktorí jeho učenia zpotvorili a jeho ustanovizne od seba odmetali. Čo je tam apoštolského, kde ešte aj ustanovenie cirkvi od Krista a jej zakladanie skrze apoštolov zapierajú a učia, že je cirkev sriadená na gréckych filosofických názoroch?

Všetky nekatolicke cirkevne spolocnosti maju svojich zakladatelov v dobe, ked uz stá a tisíc rokov ubehlo po apoštoloch. Ako môžu byť apoštolskými, keď sa práve od apoštolov odtrhly? Uznávajú to samé, keď sa menujú podľa svojho pôvodu, ak sa len za neho nehaňbia.

Hľadajú v tom moderného ducha, ktorí sa musí protivíť tomu, čo je staré, apoštolské, pretože by inakšie nemohly odôvodniť svoj krok, svoj skutok. Môda nemôže byť životom náboženstva, pretože sa toto nemôže pristrihnúť dľa časového vkusu, lež musí ostať to isté vždy, ako ten istý ostáva aj jeho pôvodca: Boh.

Apoštolský pôvod je zárukou pravdivosti, zákonitosti predstavených cirkevných. Ich úrad je dedičstvo po Kristovi a jeho apoštoloch. Dedičstvo musí mať nepretrženu reťaz majiteľov, ktorí môžu dokázať, že v ich moci a užívaní sa nachodilo dedičstvo: Tak im ho nikto nemôže odňať, nikto im nemôže namietky robiť ohľadom právneho vládnutia a spravovania majetkom.

V Kristovej cirkvi je neodškriepiteľne istým postup v apoštolskom úrade až po našu dobu. Katolícka cirkev vždy mala svojho zákonitého pápeža a vždy mala biskupov, ktorí svoju moc od rímskeho pápeža obdržali.

Aj v čase rozkolu západneho bol vždy zákonitý pápež, ktorému sa proti staval nezákonný sok, a preto žiadnej moci nemal v cirkvi Kristovej. Smutnou dobou je v histórii cirkevnej doba pápežov, ktorí nestáli na výške svojho úradu: lež ani tá neukazuje pretrhnutie nite medzi nimi a Kristom, pretože boli nástupcami toho, ktorý mal spojitost s prvým pápežom: sv. Petrom.

Nepriatelja Kristovej cirkvi nikdy nebudú moct dokázať, že ona nepochádza od Krista a apoštolov. Preto sa rúčia na cirkev bez ohľadu na to, že kto ju ustanovil. Im cirkev zavádzia, ako im zavádzia náboženstvo od nej udržiavané. Keby sa cirkev Kristova mohla stať ľahostajnou ohľadom učenia a mravov ľudí, tak by si ju nikto nevšimol, ani nenapádal. Kristova cirkev má vo svojej opatere poklad pravej viery a čistobožského náboženstva, preto sa musí vždy postarať o jeho neporušené zachovanie a šírenie. — To sa stane skrze apoštolský úrad, ktorý je neomylný.

Neprotiví sa teda apoštolskému pôvodu, že terajšia cirkev jasne hlása mnohé pravdy náboženstva, ktoré v apoštolskej dobe ešte málo známe byly. Práve preto, že je cirkev opatrená apoštolským úradom, má a musí vysvetľovať zjavené pravdy náboženské, aby sa zachovaly pred nepravým smyslom a neboly príčinou mravnej zkazy ľudí. Ako pokročila cirkev v jasnom, určitom hlásaní Kristovho učenia a tým vždy viac vážnosti získala u svojich členov, tak aj tito vždy väčšou slávou zaodievali svoju matku. Chudobná, vo svojich prvých vyznavačoch malicherná cirkev časom tak zosilnela a vplyvnou sa stala, že to muselo mať za následok stávanie vyzdobených chrámov Božích a lepšie opatrenie jej predstavených.

Verní synovia a dcéry cirkvi sa tomu tešia a vždy novou nádejou sa Kochajú ohľadom budúcnosti sv. cirkvi. A majú k tomu príčinu, nielen v zaslúbení Kristovom, ale aj v neohrozenej oddanosti, ktorou sa chovajú k zásadam svojej cirkvi. Sila cirkvi spočíva na mravnej sile jej členov.

Ku celistvej náuke o Kristovej cirkvi prináleží aj veľmi dôležité učenie o jej hlave: rímskom pápežovi.

Katechismus učí, že katolíckej cirkvi viditeľnou hlavou je rímský pápež. Bez neho nieta cirkvi, ako nieta živého tela bez hlavy. Keby sa mohla cirkev zaobísť bez viditeľnej hlavy, nebol by ju Kristus tak ustanovil, že jej dal v Petrovi základ a len potom ju staval. Preto nám ešte treba o rímskom pápežovi predniesť, čím je a čo pôsobí v Kristovej cirkvi.

4. V čom záleží pápežská moc?

Pápežský úrad je najviac v oku nepriateľov cirkvi Kristovej. U nás najväčšmi útočia naň českí voľnomyšlienkári a s nimi spriahnutí rozkolníci českej cirkvi. „Pryč od Ríma“ je zrnom toho revu, ktorý sa ozýva po lesoch voľnomyšlienkárskejších a odpadlických. Pri sčítaní ľudu v r. 1921. sa natoľko rozzúrili proti pápežovi, že sa nehaňbili uličníckym spôsobom štváť ľudí k odpadnutiu od Ríma, to jest od pápeža. Čo len zlého voľakedy zakúsil česky národ — svojou vinou — to všetko pripisujú teraz za vinu Rímu, to jest pápežskému úradu.

Počnúc od Jána Husa, ktorému kostnický cirkevný snem dokázal, že sa previnil proti Kristovmu učeniu a vyzval ho, aby svoje bludné učenie stiahol nazpät a ho odvolal, až po Bielu-Horu, keď sa dostalo Česko do ruky katolíckych Habsburgov, všetko — všetko zlé je narazané na farchu katolíckej cirkvi a v nej v prvom rade pápežovi. Teraz sa ozýva po nevereckých novinách: „súčtovali sme s Viedňou, súčtujme aj s Rímom.“ A tu sa zase predne rozumie pápežská moc.

Českí rozkolníci pod zástarou vymáhať na pápežovi dovolenie českej reči v službách Božích tam zašli, že sa odtrhli od cirkvi Kristovej a teraz sa ponúkajú do sväzku srbskej pravoslavnej cirkvi. Pápež im bol zlým, dobrým im má byť srbský patriarcha, ako hlava cirkvi.

Ako teraz v Čechách z nehodných príčin napádajú pápeža a nespravdivým spôsobom sa rútia na pápežský úrad, tak sa to dialo aj predtým — vždy.

Mnohí mocnári sami žiadali pomoc a radu rímskej stolice pápežskej a ochotne sľubovali a ponúkali odplatu za ňu. Predsa neskôr, keď sa zase okolnosti a pomery jednotlivých štátov premenili, hotoví boli útočiť na svojho ochráncu a rádcu. Nechceme ospravedlňovať všetky kroky pápežského úradu na poli politiky — zvlášte v stredoveku, lež toľko musíme prizvukovať, že pápeži sa obyčajne len vtedy zamiešali do svetských záležitostí jednotlivých štátov, keď ich na to osobitne vyzvali alebo dané okolnosti donútily. Výbojnou mocou nebola nikdy pápežská moc.

Ku správne mu posúdeniu dávno minulých dejov je potrebné znať všetky pohnútky všetkých činiteľov. Kto sa len na jedného z nich zŕažuje, riadne chybí vo svojom úsudku a výroku. A v tom je pápežský úrad ozaj výnimečne nešťastný!

Kým sa mnohým dáva odpustenie za nevoľne spáchané viny, kým sa zabudzajú ozaj ohromné krivdy učinené v prítomnom čase, pápeži ostávajú stredobodom všetkých osočovani a nápadov, ktoré si nezaslúžili ani v najnižšom stupni. Čože môže terajší úrad pápežský za politiku dávnejšej moci pápežskej?

Z toho vidno, že predmetom napádania je nie osoba pápežova, lež sama ustanovizeň pápežská.

Pápežova mravná moc zavadzila — ako sme to už povedali — svetu; ju by chcel zničiť. To je najlepším dôkazom pre dôležitosť pápežského úradu, že ho všemožným spôsobom napádajú a ničia. Keby nemal významnú moc, zaiste by si ho toľko nevšimali, ani by sa ho toľko nebáli. — Pápežská moc je prvotriednou mocou, o ktorú sa musia všetky štáty — chceš — nechceš — opierať, ak len nechcú zahynúť.

Zvláštnym zjavom je to, že tí čo majú vo svojej moci všetky prostriedky panovania nad svetom, nad ľuďmi, predsa sú prinútení uchádzať sa o priazeň pápežského úradu, keď chcú bezpečne obstať. Či to nedosvedčuje, že sa v pápežskom úrade nachodí auktorita, pred ktorou sa každý človek — či vládár, či nevládár — musí pokoriť a ju uznať? Pápežska moc je nie z tohoto sveta.

Kristus riekol Pilátovi: „Moje kráľovstvo nie je z tohoto sveta.“ (Jan 18., 36.) Na vysvetlenie dodal, že by mohol zavolať na svoju obranu pluky anjelske; ale toho nepotreboval, pretože on mravnou silou pôsobil a len mravnou silou chce dosvedčiť svoju pravdu.

Rimsky pápež tiež v mravnej moci má svoju silu nad celým svetom. Dokázalo sa to vo svetovej válke. Stál nad všetkými váľčiacimi vo výške všeobecného sudcu a sútrpného otca. Vladári neraz počuli jeho výstražný hlas pred predĺžovaním útrap a krvi prelievania, neraz počuli výrok o strašnej zodpovednosti pred Bohom za všetko z války vyplývajúce zlé. A bárby boli aj nasledovali jeho výzvu k urovnaniu vzniklých sporov! Koľko zlého by sa bolo odstránilo od ľudského pokolenia!

A keď sa mu nepodarilo pre rozľútenú nenávisť všeobecne zahnať hrôzu vojny, neraz sa mu podarilo sosňať s krku žinku, odtiahnuť od prs flintu, ktoré by boli zničily životy za šľachetné ciele pracujúcich ľudí. Koľko slz sotrel svojim vyprostredkovaním slobody pre zajatcov občanských, a ulavenia na príkrom položení vojakov! Nikto nečítal o tom, že by sa boli nevalčiaci mocnári podobným spôsobom pokúsili vplývať na umenšenie telesných a duchovných bied vojakov na frontách, alebo sirôt a vdôv za frontami. To učinil pápež, ako otec všetkých ľudí.

Celý vzdelaný svet vie, že je pápež duchovným otcom kresťanov — katolíkov, ktorí ho poslúchajú a na jeho pokyny čakajú. Odkiaľ táto moc? Je to vyvojom stárokov? Dostal pápež túto moc od ľudí? Kto by to mohol a chcel uveriť, že sa pápežský úrad len tak z ničoho zmohol na svetový význam a vplyv?

V pápežstve je založená božská sila, ktorá sa postupom času a okolnosti musí rozvíjať a nie slabnúť. Len ľudské a prírodné sily sa soderú behom času a užitku; čo božského je, musí riasť a vždy silnejšie a dôkladnejšie pôsobiť.

Rimsky pápežský úrad je dielom Kristovým, ktorý nemôže zaniknúť, pretože má prislúbenú božskú pomoc až do skončenia vekov.

Pápež je námestníkom Kristovým, ako taký vládne plnou mocou v cirkvi Kristovej. *Plná moc pápežská* neznamená nejakú prednostnú postać medzi seberovnými, neznamená právo dozerania na seberovných, *lež obsahuje v sebe plnosť právomoci cirkvevej a je prameňom všetkého práva, všetkých zákonov a hlavne jednoty v cirkvi Kristovej.*

Pápež je viditeľnou hlavou cirkvi, ktorý má všetku moc ku správe cirkvi neobmedzene a neocudziteľne.

To vysvitá zo slov, ktorými Kristus ustanovil Petra za hlavu cirkvi. Povedal mu: „Tebe dám kľúče od kráľovstva nebeského. A čokoľvek sviažeš na zemi, bude sviazané i na nebesiach.“ (Mat. 16., 29.) „Pas baránky moje! Pas ovce moje!“

Komu dajú kľúče a poveria ho úplnou mocou spravovať kráľovstvo, musí byť svrchovaným pánom toho kráľovstva. Sviazat na zemi tak že by to malo platnosť aj na nebesiach zaiste znamená právomoc Božiu, v ktorej sa obsahuje všetka dôstojnosť a sila duchovná.

Inokedy zase povedal Petrovi: „Šimone, Šimone, hľa satan vypýtal si vás, aby vás preosieval ako pšenicu; ale ja som prosil za teba, aby neprestala tvoje viera; a ty keď sa niekedy obrátiš, utvrdzuj svojich bratov.“ (Lk. 22., 31. 32.) Peter ako hlava cirkvi mal posilňovať aj bratov svojich, aby sa nikdy neprevinili proti zjaveným pravdám Božím. — Ježiš dal nové meno Šimovi: „Ty si Šimon, syn Jonášov, ty sa budeš volať Kefas (čo znamená: Skala)“ (Jan 1., 42.) Sám Kristus vysvetlil príčinu, prečo mu dáva meno skaly, keď mu povedal: „Ty

si Peter a na túto skalú vystavim svoju cirkev a brány pekelné ju nepremôžu." (Mt. 16., 18.)

Všetky tyto řeči povedané Petrovi majú len tak pravý zmysel, keď ich rozumieme o ustanovení Petra za hlavu cirkvi a apoštolov.

V tomto zmysle, ako hlavy cirkvi, kladú evanjelisti meno Petra vždy na prvé miesto, keď je reč o apoštoloch. Peter prvý vychádza po prijatí Ducha sv., prvý učí a činí zázraky, prvý prijme pohanov k pokrsteniu, predsedá snemu apoštolskému, on vedie vyvolenie Matejovo za apoštolu namiesto zradného Judáša.

Sv. Peter vykonával úrad hlavy cirkvi, ako mu bol naložený od Krista. Tým istým spôsobom ho vykonávajú jeho nástupci, pretože Petrov úrad prešiel na jeho nástupníkov ako hlavy cirkvi.

Kristus ustanovil cirkev pre všetkých ľudí a pre všetky časy, tak musí byť v nej stály aj nástupca Petrov ako hlava cirkvi.

Toto učí Kristova cirkev ako zaručenú pravdu, ktorú je kresťanský katolík povinný veriť. Na poslednom všeobecnom sneme cirkevnom r. 1870. je slavnostne vynesená nauka o pápežskom úrade, z ktorej vysvitá, že Kristus pre všetky časy dal viditeľnú hlavu cirkvi.

Nástupcom sv. Petra je vždy ten, ktorý právoplatne zaujme jeho biskupský stolec v Ríme.

Sv. Peter bol rímskym biskupom, z Ríma spravoval celú cirkev Kristovu, ako náčelník apoštolov a namestník Kristov. Celá cirkev katolícka vyznáva, že len ten je zákonným pápežom, koho ustanoveným spôsobom vyvolia na uprázdnené biskupstvo sv. Petra v Ríme. Plnomoc pápežská nemôže byť prenesená na iný biskupský stolec v katolíckej cirkvi. Pretože sv. Peter bol ustanovený za hlavu cirkvi, jeho právomoc môže prejsť len o toho, kto na miesto neho úraduje, kto jeho povinnosti koná.

Sv. Peter z Ríma spravoval celú cirkev za 25 rokov. — 67. roku po narodení Krista Pána utrpel mučenícku smrť pod cisárom Nerom.

Toho pravdivosť dokazujú mnohé pamätníky, mnohé výpovede najstarších, skoro súčasných svedkov. Tak sv. Klement Rímsky svedčí, že Peter a Pavel u nás (v Ríme) utrpeli s veľkým množstvom mučenícku smrť.¹⁾ Sv. Ignác Rímsky píše: „Nerozkazujem vám ako Peter a Pavel.“²⁾ Papis a Klement Alexandrijský svedčia, že Peter a Pavel na Linusa sverili správu cirkvi. Kajus kňaz svedčí, že videl pomníky hrobov Petra a Pavla v Ríme vo Vatikáne a na ceste do Ostie. Sv. Hieronym píše: „Šimon Peter z biskupstva cirkvi Antiochie a po hlásaní viery tým, ktorí boli z obriezky uverili . . . druhého roku cisára Klaudia išiel do Ríma a tam za 25 rokov mal kňazskú stolicu (bol pápežom) do posledného roku Nerona.“³⁾

Najstaršie snemy cirkevné (zo 4. a 5. storočia) zreteľnými slovami svedčia, že rímskeho biskupa uznávajú za hlavu cirkvi.

Aj o tom svedčia dôkazy, že rímski pápeži vykonávali svoj úrad voči celej cirkvi, voči všetkým biskupom. Všetky vážne, dôležité veci sa posielali na riešenie do Ríma, na pápeža. Biskupi vo sporných záležitostiach vždy na pápeža posielali svoje apelácie a na rozhodnutí pápežskej stolice sa uspokojili.

Tak to bolo vždy od času sv. Petra. Ozaj nielo úradu, ktorý by mohol svoje jestvovanie tak silnými dôkazmi ukázať, ako to činí pápežský úrad. Jeho 19 storočné účinkovanie na dobrobyte ľudí je najlepším dôkazom jeho božského pôvodu. Ľudskou silou sa to nemohlo vykonať, čo vykonal pápežský úrad na obrodienie národov, ktoré sa za 19 storočí s ním do potyku dostali. — Koľké zahynuli behom času a pápežstvo trvá v rastúcej sile a vážnosti!

¹⁾ List I. Kor.

²⁾ List Rímanom.

³⁾ De viris illustr. c. 1.

Ponevác je pápežstvo Kristovým ustanovením, všeobecne sa za to má, že sv. Peter z vnuknutia Božieho prešiel z Antiochie do Ríma a v ňom založil pápežský stolec. Od časov sv. Petra sa pápež zdržuje v Ríme a nedá sa ani myslieť, aby sa pápežský stolec mohol tak ľahko preniesť do iného mesta. Malo by to veľké, ťažké následky pre celú cirkev. Sám názov „rímský pápež“ je tak zakorenený do povedomia katolíkov, že by to urážalo ich uši, a znížilo by význam pápežov, keby sa mal inakším pápežom menovať.

Keď sa aj zdržovali pápeži v XIV. storočí za 70 rokov v Avignone (vo Francúzsku), to sa považovalo za veľkú chybu a všetci priaznivci cirkvi na tom naliehali, aby sa pápež čím skorej vrátil do Ríma. Pápež Pius IX. tiež odišiel na niekoľko dní z Ríma pred revolucionármi, ale tým činom nepreniesol pápežský úrad do Gaëty, lež ostal rímskym pápežom.

Vláda talianska v mnohom je na závade pápežovi v jeho úradovaní, ale sotva by sa opovážila niečo urobiť tým cieľom, aby sa pápež vzdialil z Ríma. V terajších politických pomeroch musí talianske kráľovstvo byť povďačné pápežovi, že je tam.

Pápež je pozbavený svojho territoriumu, nad ktorým do r. 1870. ako svetský panovník vládol. Pripojila ho talianska vláda k sjednotenej Itálii. Pápež ostal zatvorený do svojho domu, (v ktorom bývajú pápeži od r. 1870.), do Vatikánu, z neho nevykročí na taliansku pôdu, aby sa nezriekol historického práva na odňaté mu territorium. Pápež by mohol väčšou slobodou pôsobiť, keby mal svojho vlastného územia. Na usporiadanie tohoto neblahého a pre pápeža nehodného polohy sa talianska vláda nepriberá. Pápež nemože sa zrieknuť svojho práva za ponúkané mu niekoľko milióny lir. Jeho postavenie je medzinárodné, pápežská otázka môže byť len medzinárodným právom riešená. Kedy sa to stane? Na to môžeme len to povedať: Božie mlyny pomaly, ale iste melú!

Pápežská moc je riadna, bezprostredná a neobmedzená duchovná právomoc, ktorej stálym pôvodcom, udeľovateľom je sám Kristus. Čo povedal Kristus Petrovi, to je povedané každému jeho nástupníkovi. Pápež nedostáva svoju plnú moc od svojich voličov, od cirkvi, ktorú má spravovať, lež mu je shora daná.

Pápež má svoju právomoc následkom svojho úradu. Jeho právomoc na celú cirkev je s jeho úradom, postavením spojená a je od neho neodlučiteľná. Pápež nemôže svoju pápežskú právomoc na iného preniesť, inému sveriť, tak že by mal svojho námestníka vo vykonávaní pápežského úradu. Jeho moc je príviazaná na neho, na jeho osobu; kým je pápežom, je sám nosičom plnej moci pápežskej.

No že pápež nemôže sám vybavovať všetky záležitosti celej cirkvi, že pre svoj ohromný úrad potrebuje mnohých pomocníkov, kto by to nevedel? Všetci jeho úradníci toľko právomoci majú na vykonaní svojho úradu, koľko im pápež povolí.

Pápežská moc je beprostredná, ona sa vzťahuje na všetkých biskupov, kňazov a veriacich cirkvi. Pápež sa nemusí opytovať biskupov, či má nečo nariadiť alebo zabrániť. Ako od pápeža musí byť ustanovený každý biskup, aby mal biskupskú právomoc, tak ju má dotiaľ, kým mu ju pápež neodníme. Že vážne príčiny musí mať k tomu, to nemusí byť dvakrát povedané.

Pápežská právomoc je neobmedzená. Jako tomu rozumieť? Či má pápež právo bársčo rozkazať a bársčo zakazať? Kto by si to myslel! Pápeža viažu zakony Božie a cirkevné. On ich má prvý zachovávať! Čo sa v hraniciach týchto zákonov môže a smie činiť to môže a smie pápež naložiť. Čo sa dľa týchto zákonov nesmie stať, urobiť, to nesmie ani pápež rozkazať. Jeho právomoc je neobmedzená, ponevác ju nemusí žiadnej ľudskej moci podriaďovať. Čo za osožné a potrebné uzná, to môže rozkazať, bárs to aj pred tým zakázané bolo; a môže zakazať, bárs to pred tým rozkázané bolo. Môže zákazy a rozkazy predošlých pápežov preináciť, ponevác má tú istú moc, akú mali jeho predchodcovia. Cir-

kevné zákony môže premeniť. Pravdaže cirkev nefabrikuje zákony, ako národné shromaždenia, a tak ani nepremieňa s roka na rok svoje nariadenia. Práca Duchom svätým vedená a pomocou jeho skončená ani sa nemôže prirovnať číro ľudskej práci.

Pápežská právomoc je božská od Krista daná. Kto má túto právomoc v cirkvi Kristovej vykonávať, to sa určí voľbou pápeža. Po smrti sv. Petra volia pápeža. Spôsob pápežskej voľby je teraz veľmi prísne ustálaný. Voličmi pápeža sú kardináli. To sú kňazi a biskupi, ktorých pápež pre veľké zásluhy v cirkvi vymenuje na túto vysokú dôstojnosť. Je ich najviac 70. Do ich sboru prináležia skoro z každej krajiny 1—2 biskupi alebo arcibiskupi. Najprednejšou povinnosťou kardinálov je vyvoliť pápeža. K tomu cieľu sa hneď dajú na cestu do Ríma, ako sa dozvedeli o smrti predošlého pápeža. Voľba pápeža sa deje vo Vatikáne, pod prísny dozorom a v úplnej tajnosti pred vonkajším svetom. Kým sa voľba neprevedie, kardináli nesmú s vonajším svetom sa stýkať. Ku platnosti voľby sa požaduje dvatretinová väčšina hlasov. Keď vyvolený prime voľbu, ihneď je zákonným pápežom, ktorému sú jeho voličia podriadení. Na dôkaz podriadenosti ho hneď pozdravia ako pápeža.

VI.

V akom pomere je cirkev ku štátom?

Táto otázka je teraz veľmi aktuálnou, je na čase. So strany cirkvi je tá otázka vždy jasná. Cirkev má vždy tie isté, jasné pochopy o pomere svojom ku štátom. Ten pomer je založený na poslaní a cieľi cirkvi. Cieľom cirkvi je ľudí posväcovať a do života večného viesť. Tento najsvätejší cieľ podáva cirkvi smer, v akom má pôsobiť vo spoločnosti ľudí. Z toho smeru sa ľahko môžu poznať prostriedky, ktoré používa k obsiahnutiu cieľa. Má svätý cieľ, má teda len také prostriedky, ktoré sa s ním srovnajú. Cirkev nesmie, nemôže odstúpiť od svojho cieľa, musí ostať vernou svojmu povolaniu. V dosiahnutí svojho cieľa sa nemôže riadiť rôznymi okolnosťami času, miesta, nie rôznymi povahami, náladami ľudí, lež *ona musí byť vodcom, správcom, učiteľom ľudí.*

Kto si dostatočne uvážil úkol cirkvi, kto sám už vie, že cirkev je sám ďalej žijúci a pôsobiaci Kristus, ten aj to vie, že sa tej cirkvi nikto nemá čo báť. Nie je ona nepriateľom ľudí, lež je vskutku matkou a to múdrou, starostlivou matkou. Od múdrej a starostlivej matky sa žiadno dieťa nemôže zlému naučiť, ani škody utrpieť. Všetci, čo úprimne nasledovali učenie cirkvi Kristovej, mali z toho i časný i večný zisk. Ako by mohla cirkev škodiť svojim učení, keď ono pochádza od Boha, ktorý len dobre chce a činí ľuďom.

Pravda, kto nepozná cirkev a jej cieľ, ten ju nemôže spravdливо posúdiť a jej účinkovanie oceniť. A sú to ľudia, ktorí sú ďalekí všetkej ctnosti, ktorí dľa seba posudzujú cirkev a preto nič dobrého, prospešného nevidia v nej.

Cirkev Kristova je samostatná, dokonalá spoločnosť, ktorá vo svojom obore sa slobodne musí pohybovať. To jej prináleží následkom božského zákona. Túto slobodu si musí hájiť proti komukoľvek, teda aj proti štátom. Vo jej povolaní ju nikto nesmie hatiť.

Preto je to vždy smutným zjavom v pomere cirkvi ku štátom, keď sa tieto ozaj tak chovajú proti cirkvi, ako by sa ona bola previnila proti nim. Tá, čo stavia najistejší základ pre ľudskú spoločnosť, čo vychováva ľudí na statočných, štátu verných občanov, sa má pojednávať so štátmi, aké práva jej ponechajú, aby ich mohla podporovať. Zaiste nehodné zachádzanie s Kristovou cirkvou!

Cirkev neujíma na práve štátov, škodným spôsobom a zlým úmyslom sa nikdy nemieša do záležitosti štátov. Úlohou cirkvi bolo vždy verejný poriadok

udržať a siťe na jedine istom základe, na kresťanskej mravnosti jednotlivcov. Cirkev vychováva štátu najlepších občanov. Ľudia Bohu oddaní, sú aj štátu oddaní. Od Boha odvrátení ľudia sú najnespofahlivejší občania. Cirkev sa vtedy teší úprimne, keď má zdarné deti, ktoré jej učenie v plnom znení prevádzajú do života. Na týchto ukáže, čím je ona pre štáty.

Kde má štát oči a pochop pre vznešený úkol a prospešný vplyv cirkvi na ľudí, tam sa usilujú všemožným spôsobom napomúť jej úkol a čím hlbšie využiť jej výchovnú prácu ľudí. Južno-americké republiky sú vzornými štátmi ohľadom pomeru ku Kristovej cirkvi. Uznávajú vo svojich štátnych zákonoch, že sa bez spolupracovania s cirkvou nemôžu dostať na stupeň blahobytu. Ponevác cirkev je schopná na to, aby vládla dušou, aby spravovala srdce človeka, napomáhajú ju v tomto vplývajú dodržiavaním zasvätených sviatkov, nariadením vyučovaniu náboženstva na všetkých stupňoch školstva, povolením slobodného rozvoju náboženských ústavov a katolíckych škol. Bez týchto nemôže cirkev vyvinúť svoju prácu na zošlachtení ľudí!

Túto slobodu odpláca cirkev hojným výmerom svojho blahodarného účinkovania. Rodina a škola sú základmi spoločnosti ľudskej. Tieto dva základy sú len tak prospešnými, jestli sa v nich pestuje smysel pre ctnosť a obetivosť. Cirkev Kristova svojim učením k tomu dopomáha, aby sa v rodinách položil počiatok šľachetného, sebaobetivého života. — Bez takého života občanov nemôže trvať štát. Keď by sa občania výlučne sobeckými snahami zaoberali a na svojich spoluobčanov žiadon zretel nebrali, bolo by po každom spoločnom snažení. Kto že môže byť šľachetný, kto sebaobetivý bez vznešených ideí Kristovho náboženstva?

Všetko zlé vo spoločnosti ľudskej pochádza odtiaľ, že sú v nej ľudia, ktorých srdce je plné zášťou a nenávisťou. Zvlášte v novšom čase sa tak úžasne rozšírila nenávisť a záviť medzi jednotlivými triedami človečenstva, že sa už ľudia skoro ani nepokládajú za členov jednej spoločnosti ľudskej. Osobné záujmy sa derú do predku, spoločné obro dostáva zanedbané a nepovšimnuté. Ba skoro by sa mohlo povedať, že sa útočí na všeobecné záujmy, že sa na tom pracuje, aby sa zruťili všetky svázky nielen národné, lež aj rodinné. Či je to nie prácou socialistov?

Tu nepomôže žiadna múdrosť ľudská, toto zlo neodstráni žiadna pokroková učeňosť, túto nemoc ľudského pokolenia nevylicí žiadon balzam hmotný. Keby sa to mohlo odstrániť tymito prostriedkami už by bolo muselo nastúpiť aspoň čiastočné polepšenie. Či ho badať? Či sa vracia láska a vzájomné porozumenie do spoločnosti ľudskej? Bez náboženstva Kristovho sa to nikdy nepodarí!

Kristova cirkev udržiaa v rodinách a školách náboženského ducha a tým kladie základ pre ctnosť a sebaobetivosť.

Bez sporiadaného a nerozlučiteľného manželského spolunaživania rodičov nemožno vychovať dietky. Nerozlučiteľné manželstvo má len Kristova cirkev. Také manželstvo je záhradou rodičovskej auktority. Kto ničí auktoritu rodičov, prekáža dobrú výchovu dietok.

Všeobecná je ponosa, že je mládež zkazená. Kto je tomu vina? Nedostatočná výchova rodičovská. Tá nedostatočnosť výchovy väzí v nedbanlivosti rodičov, ele ešte väčšmi v tom, že mnohí rodičia prišli o auktoritu pred svojimi dietkami. A akože prišli o ňu? Z čiastky svojou vinou, ponevác sa o ňu pripravili nemravným životom, zlým príkladom, ktorý u nich dietky videly. Druhou príčinou zničenej auktority rodičovskej je podryvanie náboženského ducha v mládeži zo strany nevereckých, zkazených ľudí, ano aj samých ústavov. Kto tomu učí mládež: ty si už dospelý, plnoletý, tebe už nemá čo rodič rozkazovať, ty si môžeš voliť, či chceš byť katolíkom alebo nie, teba nikto nemôže nútiť, aby si býval s rodičmi, nikto ti nesmie rozkazať, že máš nedelu a sviatok zasvätiť,

že máš vydať počet o svojom zárobku atď. — či ten nepodtína rodičovskú auktoritu?

To je hrozným hriechom, ktorého sa dopúšťajú na mládeži, ktorí jej také rady dávajú. K čomu je potrebná hlboká učenosť a mnohoročná skúsenosť, to si má mládež vo svojej ľahkomyselnosti a nerozvažitosti sama určiť, bez svedomitej rady, výstrahy rodičov? Či má byť mravnou, či má byť bohabojnou, či má vyznávať Krista slovom a skutkom, v tom jej majú byť spoľahlivejšími radcami nepriatelia ctnosti, nežli kresťanskí rodičia? Či to neznamená ničť auktoritu rodičov voči ich deťom? Toto cirkev nemôže dovoliť. V tom sa ona musí postaviť na odpor proti komukoľvek. Z toho potom vznikajú neblahé pomery medzi cirkvou a štátom. A či to cirkev zavinila?

Cirkev sa nemôže zriecť svojho božského práva, aby vplývala na zákonodarstvo skrz svojich verných synov a dcéry. Kde sa to prevádza do života, máva to blahodarné účinky.

Kristovo učenie je najdokonalejším pravidlom pre každé zákonodarstvo. Absolútna spravodlivosť sa len tam zachová, kde sa pamätá na zákon Boží.

Kým sa to môže stať bez ťažkostí, bez prekážok od štátu, dotiaľ je pomer medzi cirkvou a štátom prajný obidvom. Cirkev a štát sú navzájom osožný. Každé trhanie toho vzájemneho pomáhania je škodné obidvom. Nemožno schvaľovať mienku nektorých, že cirkev nepotrebuje pomoci štátu, že jej lepšie prospeje, keď je odlúčená od štátu. To je už samo v sebe nezdravý stav. Lebo čo má byť spojené dľa zákonov prírody, dľa vrodenných mu požiadavôk, to nikdy sa nebude mať dobre, keď je roztrhnuté. Jako by sa mohla mať cirkev lepšie, keď jej zbýva ochranná ruka štátu vo veciach hmotných? Cirkev nemá donucujúcej moci, ktorá je často potrebná k prevedeniu poriadku. Na toľko dokonalými sa nestanú ľudia nikdy, že by sa im mohlo nechať na vôľu zadržat poriadok.

Preto sa to nikdy nestalo, že by sa bola cirkev trhala od štátu, že by ona bola začala spor so štátom. Cirkev vždy bola pokojamilovnou družkou štátu, a neraz sa musela prispôsobniť požiadavkom štátnym, ponevác nechcela väčšia zlé zapričiniť. Stalo se to vždy len vo veciach, ktoré sa netýkaly viery a mravov. V ochrane Kristovho učenia a svojej ústavy sa cirkev nikdy nepoddala žiadnym štátom. V takýchto prípadoch neprichádza jej inšia povinnosť, nežli oznámif: nemôžem a ťahať z toho následky. Keď štát vyhodí cirkev na ulicu, to je zaiste nie prospešné pre ňu. Keď by sa štát miešal do práv cirkvi, ona by sa musela brániť. To je tiež nie želateľné. Cirkev chce pracovať na prospech štátu, a na tom pracuje aj keď ju štát na ulicu vyhodí. Cirkev nemôže inakšie robiť.

Spoločné pracovanie je zdarnejšie. Také je aj vtedy, keď je reč o cirkvi a štáte. Ony majú ruka v ruke pracovať. Majú svoje vykázané pôsobišie, ktoré je nie na mile vzdialené, lež sa nachodí v jednom a tom istom človekovi. Štát sa má starať predne o telo, a cirkev o dušu človeka. Jako by títo starostovia — cirkev a štát — mohly byť jeden druhému odporným, keď majú na jednom mieste, k spoločnému cieľu pracovať?

Každé trhanie štátu od cirkvi je na úkor štátu. Z cirkvi prichádza štátu veľká pomoc. Cirkev sa stará o pravú mravnosť ľudí, ona pestuje o duchovný život človeka, ktorý je podkladom časného života. Štát odtrhnutím sa od cirkvi, ničí svoje základy, ktoré sú len tak silné a stále, keď sú na skale kresťanskej mravnosti položené. Bez bázni Božej nielo spravodlivosti, bez spravodlivosti nielo svornosti, bez svornosti nielo spolupracovania a spolu nažívania.

Cirkev trpí pri rozluke štátu od cirkvi na hmotnom živote, ponevác jej štát odníma podporu hmotnú. Štát trpí na mravnom živote, ponevác sa rozlukou vyťahuje zpod ušlachtujúceho mravného vplyvu cirkvi.

Cirkev a štát majú byť spojený a spoločnou silou majú pracovať na blahobytu ľudskom.

D o s l o v .

Keby sme sa opýtali odpadlíka od cirkvi, prečo to urobil, nevedel by nám udať dostatočnej príčiny. Pravda by predstieral rôzne chyby na cirkvi, len v sebe by nechcel uznať žiadnej. To je už tak s ľuďmi, že nemôžu uznať na nenávidenom človekovi ani to za dobré, čo je skutočne výborné. Náruživosťou zaslepení ľudia nevidia svoje chyby, ale bývajú veľmi prísnymi sudcami každej ctnosti, ktorú iní majú. Tento osud má aj Kristova cirkev. Jej protivníci sú predpojatými sudcami všetkého, čo cirkev činí. Ani v tom nenasledujú Piláta, že by sa opýtali: Čo je pravda? Oni si sami spravia pravdu, nech je ona hned zelená, hned červená, anebo akákoľvek. —

Od takýchto ľudí by sme márne čakali vecného spravodlivého posúdenia Kristovej cirkvi.

Toto nemôže byť smerodajné pre katolíkov. Katolíci majú v sebe nosiť známky svojej cirkvi. Katolíci majú byť jednotní vo vyznávaní Kristovho učenia, majú byť svätí vo svojom živote, všeobecní v dobrých skutkoch, apoštolskí vo zastávaní svojho náboženstva. Takto najdu najlepší dôkaz pre božský pôvod cirkvi.

Katolíci majú v sebe cítiť, že im je cirkev prameňom života, že bez nej nemôžu byť dieťkami Božími a dedičmi kráľovstva nebeského. Kto čistým okom hľadí na Kristovu cirkev, musí obdivovať jej život a musí uznať, že ona len z božského prameňa môže pochádzať.

K tomuto presvedčeniu prišli všetci, ktorí sa navrátili do Kristovej cirkvi. Presvedčili sa, že len ona má božské poslanie, ktorému vždy ostala vernou. V tomto božskom poslaní videli jej pravdivosť a radovali sa zo srdca, že našli svoju matku — cirkev.

My sme jej členovia od narodenia, buďme jej verní až do skonania!

Dr. J. Buday:

Náš spolok a naši biskupi.

Ked katolícky Slovák vysloví alebo slyší spomínať „náš spolok“ zaiste takmer každý myslí na Spolok sv. Vojtecha. Jakoby aj nie? Veď je to najväčšia, najpočetnejšia nielen katolícko-slovenská ale vôbec slovenská organizácia, nielen na Slovensku, ale i za morom, v Amerike. A že sa Spolok sv. Vojtecha takto zmôhol, rozšíril, to je takmer zázrak Boží.

Uvážme len už jeho ťažký pôvod. Koľko námah, koľko prác to stálo blahej pamäti Andreja Radlinského pokým uskutočnil sen svojej mladosti, ba celého života katolícky literárny spolok. Až na maľučký počet priateľov jeho a priateľov slov. kat. spisby, všetci ho opustili v tých ťažkých bojoch za jeho bohumilý ideal!

Bez pomoci jak svetských, tak i cirkevných vrchností stál v tom tvrdom boji. Lež Radlinský by nebol býval Radlinským, mužom žulopevnej vôle, keby nebol prekonal všetky tieto ťažkosti. I prekonal ich hoci za cenu nesmiernu. On, charakter čistý ako kryštál, v obeť priniesol i svoju osobnú česť, len aby vrchnosti povolili Spolok sv. Vojtecha.

A jako ťažký bol pôvod tohoto nášho spolku, práve takými ťažkosťami bolo spojené i ďalšie jeho trvanie a rozširovanie. Mal síce spolok za „ochrancov“ biskupský sbor Uhorska a nebohý primas Šimor uznal o ňom, lebo uznať musel, „že je on povoláný miesto neho apoštolovať medzi slovenskými veriacimi“, ale všetka táto láska k spolku ochrancov jeho, bola len láskou platonickou, bez všetkej pozitívnej podpory.

My slovenskí katolíci s trpkosťou spomínáme, že ochrancovia nikdy nebrali účasť na prácach, ba ani len na shromáždeniach spolku, ba i pozdravné telegramy zo shromáždení spolkových synovskou oddanosťou im zasielané pravidelne ostávaly bez odpovede. My s trpkosťou spomínáme, že roky a roky darmo sme kloпали, prosili, naliehali, naši ochrancovia nechceli prepustiť kňaza, aby sa výlučne apoštolským prácam spolku venovať mohol. „Synu môj k Vojtechu nemožno“, bola jediná odpoveď na naše všetky prosby. Skutočne takto povedal doslovne biskup slov. veriacich mladému kňazovi, úpenlivo prosiacemu prepustenie k spolku. Bol spolok slovenský, to bola jeho neodpušiteľná vina.

A nie len to! Je všeobecne známou vecou, že v posledných desaťročiach i vysoké cirkevné kruhy o to pracovali, aby Spolok Sv. Vojtecha vliaty bol do maďarského Spolku sv. Štefana, kde by bol býval jeho pôvodný cieľ vydávať *slovenské knihy* zaiste zmarený. Takto chránili spolok „ochrancovia“ jeho. Lež ochránil ho Boh. A ochrana Božia je nad ochranou všetkých ľudí! Ozaj za trvanie a rozšírenie spolku, — mimo milosti Božej, — pracovala len hŕstka národ svoj milujúcich kňazov a sám ten nábožný ľud slovenský, pre ktorého národný dobrobyt a spasenie večné bol ten spolok založený.

A keď v takýchto macošských pomeroch vyrástol spolok predsa v najmohutnejšiu organizáciu slovenskú, či nie je oprávnená naša nádej, že v zmenených priaznivých okolnostiach stane sa on chľúbou cirkvi a národa rovnako?!

Uvážme len koľké pásky viažu všetkých troch nových slovenských biskupov, ktorých nám starostlivosť Rímu dala, ku nášmu spolku.

Dobre pamätáme, akou zaujatosťou sprevádzal od počiatku svojho kňazstva

najdôst. p. nitriansky biskup dr. Kmetko vývin nášho spolku, jako sa menovite v mladších rokoch zúčastňoval valných shromáždzení, ako potom prispieval do spolkových kalendárov a posledne on prepracoval stanovy spolku. Účasť na zostavení stanov daktorého spolku robí patričného spolutvorcom, spolurodičom toho spolku. Viaže ho teda k spolku tá najvznešenejšia láska, — aby sme tak povedali, — otcovská.

A kto by nevedel na Slovensku o tom, že najdôst. p. biskup spišský Vojtaššák si vytknul za svoj životný cieľ, ten istý, ktorý sleduje aj náš spolok, vydávať totiž dobré spisy pre katolíckych Slovákov! Má on hojnú účasť aj na založení knihtačiarkeho spolku „Leva“, spolku to bratského nášho Spolku sv. Vojtecha. Viaže ho teda k spolku, — aby sme sa tak vyslovili, — láska bratská.

A konečne čo povedať o najdôst. p. biskupovi baňsko-bystrickom Blahovi? Toho macošské pomery vyhnaly z vlasti. Bol emigrantom. Odtrhnutý od svojho národa. Zaiste túžil v tom vyhnanstve pracovať za svoj národ v lóne jeho. A túto jeho túžbu splniť umožnil mu náš spolok, keď ho zvolil za svojho činovníka. A potom skrze svoje účinkovanie pri spolku stal sa známym a slávnym v národe a ako taký dosiahol vysokú hodnosť biskupskú. Viaže ho teda ku spolku, — jestli sa tak môžeme vysloviť, — láska synovská.

A či láska otcovská, bratská a synovská nie sú tie najvznešenejšie, najslachetnejšie pásky? Či možno pochybovať, že naši biskupi zo všetkých sil zaujmu sa spolku?

Nie. Oni to už dokázali svojou okázalou účasťou na tohoročnom valnom shromáždzení nášho spolku a všetci tria v svojich rečiach slúbili mu podporu svoju a vernosť. Ináč to ani byť nemôže. I spolok je „náš“, i oni sú „naši.“ I spolok „apoštoluje“, i oni „apoštoluju“. Oba medzi nami.

Nášmu spolku zaiste nastáva slávna doba, akú už prežil slovinský bratský Spolok sv. Mohorja, ktorého keď sa zaujali biskupi, ich príklad nasledovali kňazia, príklad kňazov veriaci a tak sa stalo, že temer niet slovinskej rodiny, ktorá by nebola členom Spolku sv. Mohorja.

I ohľadom nášho spolku splní sa, čo sa mesačne modliavame k Božskému Srdcu Ježiša, že totiž s biskupmi sjednotení budú kňazia, s kňazmi veriaci, tak abysme tvorili jedno stávanie vystavené na uholnom kameni, ktorý je Ježiš Kristus.

Toto je najbezpečnejší spôsob vybudovať v národe našom nádhernú, monumentálnu budovu: veľký Spolok sv. Vojtecha, v ktorom najdú prístrešie všetci katolícki Slováci.

Nihil obstat.

Dr. Stephanus Rovensky m. p.,
censor.

Dr. Paulus Žiška m. p.,
censor.

Nr. 6668/1921.

Imprimatur

Tyrnaviae, die 26. oct. 1921.

Fr. Rich. Osvald m. p.,
Aeppalis Vicarius Generalis.

OBSAH:

	Str.
J. P. Kysucký: Úvodom	I
Tichomír: Uvítanie biskupa	III
Ján Ďateľ: Alleluja Slovákov	5
Andrej Hlinka: Význam vysviacky prvých slovenských biskupov	7
Dr. Karol Kmetko: Nitra — Velehrad — Olomúc	13
Dlhomír Poľský: Slávnosť Slovenska	16
Dr. Pavel Žiška: Pozdrav novým biskupom z arcibiskupstva ostrihomského	19
Dr. Ferdiš Juriga: Cyrillomethodovská myšlienka	27
Fr. Urbánek: Plesajte Tatry	29
Ján Vojtaššák: Ťažké pomery cirkevne	32
Dr. Alois Kolisek: Tri razy v Nitre	36
Matej Lisý: Z dejin Cirkvi katolíckej na Slovensku	48
Dr. Juraj Hodál: Národný ráz v našom náboženskom živote	55
Dr. Pavel Žiška: František Richard Osvald	62
Dr. Štefan Kmeť-Špaňodolinec: O Kristovej cirkvi	67
Dr. J. Buday: Náš spolok a naši biskupi	111

„IKONA“, F. DOLANSKÝ, OLOMÚC.